

Híros Naptár

ÉVKÖNYV 2008

www.hirosnaptar.hu

Hírös Naptár

ÉVKÖNYV 2008

SZERKESZTŐ
VARGA GÉZA

SZERZŐK

ASZÓDI JÁNOS • FEJES MAJA • IFJ. GYERGYÁDESZ LÁSZLÓ
ITTZÉS TAMÁS • KÁLLAI ERZSÉBET • DR. PONGRÁCZ JÓZSEF
SOMOGYI BORBÁLA • VARGA KATA • VELKEY ZOLTÁN • VÉG ZITA

FOTÓK

BAHGET ISKANDER • KÁLLAI ERZSÉBET • PÁLINKÁS ALBERT
UJVÁRI SÁNDOR • VARGA GÉZA

GRAFIKA

CERNUS LAJOS

LAYOUT

DR. POTÓ ISTVÁN

KORREKTÚRA

KÁLLAI ERZSÉBET

ISSN 2060-372X

KIADÓ: H-Média Bt. FELELŐS KIADÓ: VARGA GÉZA

NYOMDA: Földesi és Társa Bt., Dévaványa

Felelős vezető

FÖLDESI ZOLTÁN

Hírös Naptár

www.hirosnaptar.hu

ÉVKÖNYV 2008

PART Produkció Kecskemét 2008

A tér, az idő, az emlékezet és a jövő

Az egyik híres francia történész, Elisé Reclus mondta egyszer, hogy tulajdonképpen szűkebb szakterületem, a földrajz nem más, mint térbeli történelem, a történelem pedig éppen fordítva: időbeli földrajz. Ez a nagyon érdekes és izgalmas fejtegetésekre lehetőséget adó alapgondolat jutott eszembe akkor, amikor ennek a különlegesen érdekes kiadvány beköszöntőjének a megírásához hozzáláttam.

Bizony, a mi rendkívül zavaros, gyorsan változó és az egy-

mást követő generációk számára nehezen „feldolgozható”, a nem várt történelmi döccenők miatt is igen bonyolult kelet-közép-európai történelmünk esetében nagyon fontos, hogy legyen végre lehetőségünk arra, hogy szívós munkával, tisztos forrásokból táplálkozva újraépítsünk valamit térbeli történelmünkől és időbeli földrajzunkból.

Nálunk szerencsésebb és kevésbé zaklatott történelmű országokban nem volt sohasem jelszó: „a múltat végképp eltö-

röljük”. Mert ha ezt teszik – mint tették volt hazánkban és az államszocializmus más országai-
ban több évtizeden át –, akkor úgy sérül a nemzet emlékezete és persze közvetlenül vagy közvetve a „hely szelleme” is, hogy nincs mire alapozni a jövőt. Megszűnik a kontinuitás.

Nem véletlen, hogy éppen George Orwell mondta ki erre vonatkozóan az egyik leghatásosabb aforizmát: „Aki a múltat hatalmában tartja, hatalmában tartja a jövőt. Aki hatalmában

tartja a jelent, hatalmában tartja a múltat". Gyakran gondolom, hogy ez egy nagyon súlyos igazság, s ma a mi, még mindig „átmeneti” társadalmunkban éppen úgy igaz, mint amelyikről ő híres könyvét megírta.

Mit lehet hát tenni, hogy másképpen – némi eufemizmus-sal fogalmazva, a jövőt építően – gondolkodhassunk, töpreng-hessünk a múltról, az alattunk elfutó évekről, évtizedekről? Lehet, hogy ez az újszerű, lényegét tekintve egyszerű, ugyanakkor hiteles és nagyszerű kiadvány az egyik megoldás? Ahol ízléses kivitelben, nemes és közérthető egyszerűséggel egymás után sorakoznak azok az események, azok a személyiségek, intézmények, amelyek és akik Kecskemét életében különböző fontosságú szerepet játszottak öt, tíz, húsz, ötven, vagy éppen száz éve.

Sokan és sok helyen vitatkoznak, hogy voltaképpen hány „rendszer-váltás” is ért bennünket, magyarokat és kecskemétieket az elmúlt száz esztendőben. Én ilyenkor gyakran csak a saját családomra gondolok. Arra, hogy paraszt-polgár felmenőim, azaz dédapámék, mint nagyon sokakéi itt az Alföldön, a kiegyezés után nagy igyekezettel fejlesztették gazdaságaikat, hogy a Monarchia védett piacán el tudják látni az egész birodalmat kiváló élelemmel. Nagypapáimnak már nehezebb volt, s a kommun és a világválságot követő fasiszálódás is nagyon ijesztő volt számukra. Mire ők

útjára indíthatták szüleinket, odaveszett mindenük, földjük, tanyájuk, mert – szintén sok százezer alföldi társukkal együtt – kulákok lettek. Aztán a mi szüleink is igyekeztek boldogulni valahogy, felnevelni bennünket egy múltját bizony – szinte mindvégig – megtagadó társadalomban. A legdöbbenetesebbek közülük számomra kétségtelenül 1956 eseményei és emlékei voltak. S aztán mire mi felneveltük és útjára bocsátottuk gyermekeinket, ismét egy (rég?) új társadalom időszámítása kezdődött. Más igényekkel, más szabályok között. Elgondolkodtató, hogy a felsorolt négy generáció közül egy sem volt, amelyet ne ért volna valamely történelmi katalizma. Talán nincs is olyan kecskeméti család, amelynek tagjai, ha kicsit is elgondolkodnak ezen, ne tudnák átérezni ezt a bizony sokszor össztársadalmi frusztráltságot okozó történetet a saját szemszögükből.

Csak meglehetősen optimizmussal lehet remélni, s én őszintén remélem is, hogy felcsepere-dő unokáinknak – az ötödik generációnak – már nagyobb szerencsájuk lesz. S mire ők érett, fiatal felnőttek lesznek, már egy konszolidált, boldog, a múltból és a jelenből a jövőjét építő Kecskeméten és Magyarországon fognak élni.

Ha egy másik irányból, a térből, s a hely szelleméből, annak fontosságából, „ápolásának szükségességéből” indulunk el, hasonló következtetésre juthatunk. Nem véletlenül írta le

Weöres Sándor híres kis kézirat-szerű versében városunkról: „Mi mindent látni Kecskeméten, mit a világ nem terem, Ázsiát, s Amerikát járjuk, s minden itt van egy helyen”. Itt van a mi kis világunk, amelyben, akár ezen idézet szellemében is ott rejtőzik „A gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!” már elcsé-pelt, de mégis igaz és fontos jelszava.

Ezek a kecskeméti múltról szóló havi évfordulós kiadványok, illetve a belőlükösszerendezett ízléses könyv azt is üzeni, hogy itt mindig voltak cselekvő emberek. Aki a világot is járva hazahozták tudásukat, azt alkalmazták a köz és a város javára. A hely szelleme, vagy ahogyan a szűkebb szakmánkban hivatalosan fogalmazzák: a „lokális identitás” az új, az ún. kultúragazdaságra építő, a belső emberi erőforrásainkat, kreativitásunkat hasznosító fejlesztéseknek az alapja. Szerintem ezt is építi ez a kiadvány. Mert végső soron annak is eleget tesz, amit Goethe mondott mindezekről: „Semmit sem szabad visszakívánunk, ami elmúlt, csak az örökké új van, amely a múlt kibővített elemeiből formálódik, mert az igazi vágy mindig alkotó újat, jobbat terem.”

Olassák hát szeretettel és odaadással, hogy „múltunk kibővített elemeiből” újat formálhassunk. Itt Kecskeméten, Magyarországon, Európa közepén.

Csatári Bálint
geográfus

400 éves könyvritkaság a könyvtárban

400 Kecskeméten, a Katona József Könyvtárban is őriznek egyet Szcenci Molnár Albert 1608-as ún. Hanaui Bibliájából. Az éppen 400 éves kiadványt a Vizsolyi Biblia második – mai szóhasználattal –, javított kiadásának is tekintik. A XVII. század elején Németországban nyomtatott magyar nyelvű Szent Biblia 1500 példányban jelent meg, ami a könyvek akkoriban szokásos 100-300 példányához viszonyítva igen soknak számított. Az elmúlt 400 év viharai azonban nem kímélték Szcenci Molnár Bibliáját sem. Ma összesen 58 példányt tartanak számon, s ebből egy éppen Kecskeméten található.

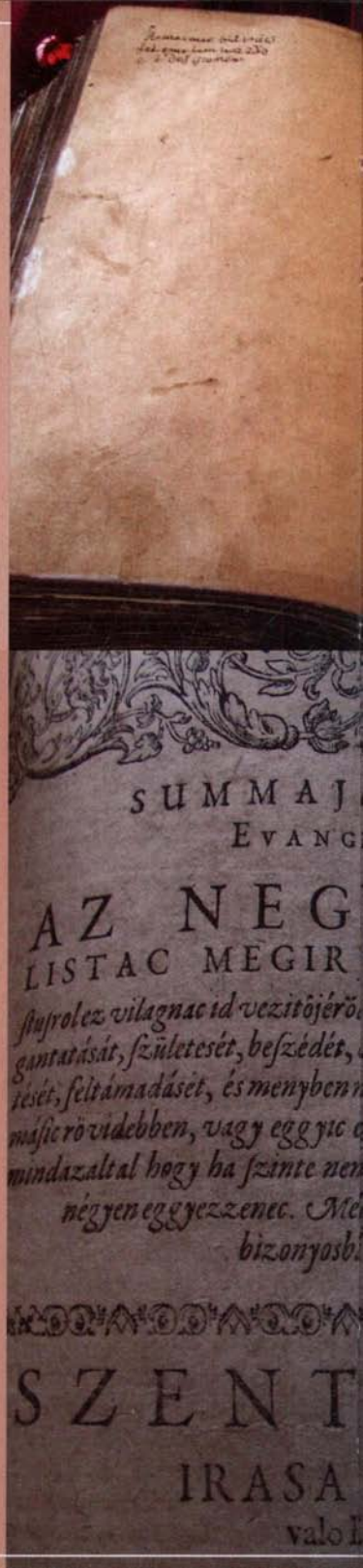
„Szent Biblia Az az: Istennec O és Uy Testamentomanac Prophetac es Apostoloc által megiratott szent könyvei. Magyar nyelvre fordítatott

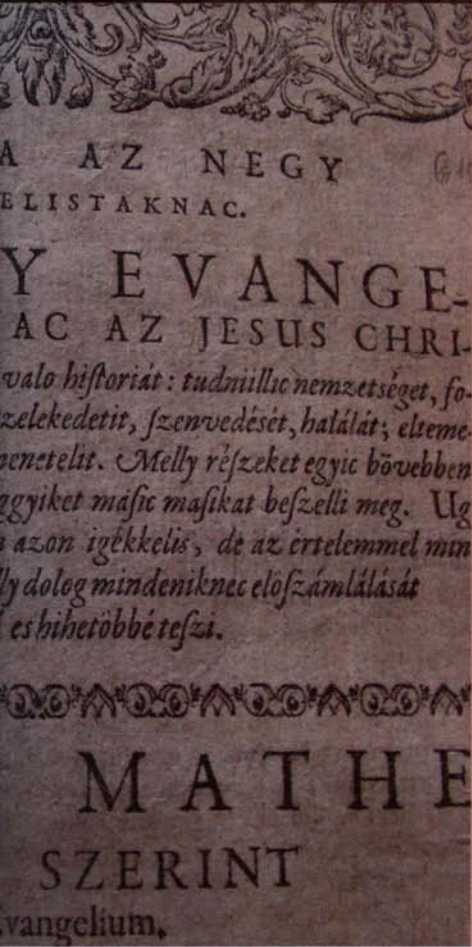
egészszen, az Istennec Magyarorszagban valo anya szent egyházának epülésére. Caroli Gaspar előljarobeszédével. Ez masodic kinyomtatast igazgatta; néhol megis jobbitotta Szenci Molnar Albert.”

Ezek Szenczi Molnár Bibliájának kezdősorai. A mai fülnek furcsa hangzású nyelvezet a XVII. századi magyar nyelv állapotát mutatja. Az 1500-as évek közepén a könyveknek mindössze 8%-át nyomtatták magyar nyelven. A protestantizmus hatására azonban egyre nagyobb lett az igény az anyanyelv iránt, s ez a könyvnyomtatásban is éreztette hatását. A magyar nyelvű könyvek aránya rövid idő alatt megközelítette a 80%-ot. 1590-ben jelent meg az első teljes magyar bibliafordítás, Károli Gáspár munkája: a Vizsolyi Biblia. A reformáció különösen nagy hangsúlyt helyezett a Szentírásra, mintegy újra felfedezte azt, hogy „az emberi élet minden lehetséges területét az Ige mértéke alá vonják”. Egy magyar nyelvű Biblia valóságos kultikus tárgynak számított a magyar protestánsok körében.

A molnárfiú világgá megy...

Szcenci Molnár Albert egy Pozsony környéki városkában, Szencen született 1574-ben, egy székely származású elszegé-

nyedett molnár családában. Olthatatlan tudásvágya hamar arra készítette, hogy elhagyja a szülői házat. Első tanulóléveiben megfordult Göncön is, ahol Károli Gáspár éppen az első magyar bibliafordításon dolgozott. A tizenéves ifjú inasként maga is segédkezett a kézirat nyomdába juttatásánál, így szó szerint „első kézből” ismerte Károli nagy jelentőségű munkáját. Alig volt 16 éves, amikor vándorbotot fogott és egy garas nélkül elindult, hogy külföldön egyetemeken gyarapítsa műveltségét. Kilenc évig szívta magába a tudást, sokszor igen nyomorúságos körülmények között. 1599-ben hazatért, hogy pártfogókat keressen irodalmi és tudományos terveihez, de nem sok sikerrel járt, ezért visszament német földre, ahol több támogatást remélt. Szent István Molnár célja a magyarság szellemi színvonalának emelése volt, amihez elengedhetetlenül fontosnak tartotta a magyar nyelvű könyvkiadást.

Első jelentős munkája a latin-magyar és a magyar-latin szótár volt. Ez utóbbi Szent István előtt nem is létezett. Majd hozzákezdett a Dávid-zsoltárok fordításához, hogy magyar nyelvű zsoltárokat adhasson a magyar protestánsok kezébe. Ennek 1607-es megjelenése után szánta el magát a Károli által fordított Szent Biblia újbóli kiadására.

„...néhol meg is jobbította Szent István Molnár Albert.”

Az ellenreformáció hatására némileg háttérbe szorult Magyarországon a protestáns könyvkiadás, amelyet cenzúrával és különböző intézkedésekkel igyekeztek korlátozni. Így egyáltalán nem számított különlegesnek, ha egy magyar nyelvű könyvet külföldön nyomtattak. Szent István Molnár maga is járatos volt a nyomdászat világában, hiszen egy ideig Frankfurtban nyomdai korrekorként működött. A magyar nyelvű Bibliához szükséges betűkészletet is itt öntötték, hogy aztán a közeli Hanauban megindulhasson a nyomtatás. Szent István Molnár kijavította Károli első kiadásának nyomdai és nyelvhelyességi hibáit, de ennél többet is tett. A Hanaui Biblia valóságos egyházi kézikönyv lett, hiszen a Szent Biblia mellett tartalmazza Szent István Molnár zsoltárfordításait és a kivonatolt heidelbergi katekizmust is. Az is újítása, hogy szerepelteti a könyvben az ószövetségi – a protestáns kánon szerint – apokrif könyveket. A

Hanai Biblia lapjai jóval kisebbek a Vizsolyi Biblia lapjainál. Szenczi Molnár azért választotta ezt a méretet, hogy az olvasók könnyebben forgathassák a könyvet. A Bibliából 1500 példányt nyomtattak, amely a feljegyzések tanúsága szerint 4-5 év alatt fogyott el. Akkortájt ennél nagyobb példányszáma csak a rendkívül népszerű kalendáriumoknak volt, amelyeket a Bibliával együtt főleg az országos- és hetivásárokon lehetett beszerezni.

„Ez a Szent Biblia maradt...”

A Katona József Könyvtárba 1923-ban került a Hanai Biblia egy faborításos, kapcsos

példánya. Erről tanúskodik a legrégebbi leltári bejegyzés. Az már komolyabb kutatómunkát igényelne, hogy ki volt az előző tulajdonos, az azonban bizonyos, hogy 1830-ban Varga János örökölt hagyta lányára és unokáira. Ezt maga Varga János írta be „tentával” a könyv első oldalára. „Ez a Szent Biblia maradt Varga Jánosról Varga Judit lányára, Kálmánfai Mihály feleségére és azoknak gyermekeire.” A különböző családi bejegyzések gyakoriak a régi könyvekben, amikor a papírnak még híján voltak. Különös érzésekkel veszi kézbe az ember a Hanai Bibliát. Hányan forgathatták az elmúlt 400 év alatt, hogy hitet, reményt kapjanak az

egyre sárgább lapokból? Hány nemzedék örököltette tovább a nagy becsben tartott könyvet? Hány születésnek és halálnak volt tanúja? Miféle őrangyala volt, hogy átvészelt tűzvészt és háborút? A II. világháború idején az értékes régi könyvek jó részét a könyvtárból egy iskolaépületbe menekítették, de az épület bombatalálatot kapott és a kincsek elpusztultak. A Hanai Biblia nem volt közöttük... Így ma az 58 fennmaradt példány egyikeként a Katona József Könyvtár gyűjteményét gazdagítja, s minden esély megvan rá, hogy kései utódaink 400 év múltán ismét kézbe vehessék.

Kállai Erzsébet

Elementa
Juris Hungarici
Civilis Privati

concinnata

per

Paulum Szlemenics,

juris Universi Doctorem, ac Juris Hungarici tum Civilis
Privati, tum Criminalis in Regia Scientiarum Academia
Pozsoniensi Professorem Publ. Ord.

Szlemenics Pál

KÖZÖNSÉGES TÖRVÉNYSZÉKI
POLGÁRI
MAGYAR TÖRVÉNY

FEJTEGETTE

SZLEMENICS PÁL,

Törvény Doktora, Pozsonyi Akadémiában a' Közön-
séges és Penyós Törvényszéki Polgári Magyar Törvénynek Királyi
Tanítója, Tek. Pozsony Vármegyének Tábla Bírója.

ELSŐ KÖTET.

A' TÖRVÉNYNEK ELŐJÁRÓ ESMEZETEL

és

ELSŐ KÖNYVE

A' SZEMÉLYEK RÖL

Snischek Károly O. beidéztél. 1823.

A nemessé vált jogtudós

225 éve, 1783. január 22-én Kecskeméten született Szlemenics Pál jogtudós. Civis családból származott, szíjgyártó édesapja nagy gondot fordított az iskoláztatására. Alapfokú és gimnáziumi tanulmányait a kecskeméti piaristáknál végezte, az utolsó évet a szerzetesrend budapesti intézményében fejezte be. Vácott teológiát, Pesten jogot tanult, majd 1804-től az Esterházy család alkalmazta mint titkárt és magántanárt. 1809-ben kinevezték tanárnak a pozsonyi jogakadémiára. Szakirodalmi munkáiban a polgári és büntetőjoggal,

valamint jogtörténettel foglalkozott. Hatalmas sikert hozott számára a Községes törvényszéki polgári magyar törvény című négykötetes műve. Számos latin nyelvű munkája is megjelent. A legjelentősebbek az Elementa juris criminalis hungarici (A magyar büntetőjog elemei), valamint az Elementa juris hungarici civilis privati (A magyar polgári magánjog elemei). Tudományos munkásságának elismerését jelentette, hogy a Magyar Tudományos Akadémia 1830-ban Kölcsey, Vörösmarty és Kazinczy mellett az első 23 tag egyikének választotta. A király 1838-ban

„nevelői és írói bokros érdemei tekintetéből” nemesi levéllel tüntette ki és királyi tanácsossá is kinevezte.

Az 1848-49-es forradalomban és szabadságharcban – lévén már idős ember – nem vett részt. Nyugdíjas éveiben többek között a klasszikus latin költészet fordításával foglalkozott. 1856. december 26-án Pozsonyban hunyt el. Két évvel később akadémiai emlékbeszédében Pauler Tivadar így méltatta: „A munkás író, jeles tanító és buzgó honpolgár nevét tiszteljük, úgy hason érelemmel őrzi majdan meg azt a késő maradék, míg a magyar kegyelettel emlékezik hazája ősi jogintézményei múltjáról.”

Abonyi Lajos

A fonó krónikása

175 évvel ezelőtt, 1833. január 9-én született Abonyi Lajos író, földbirtokos. Az alsó gimnáziumi osztályokat Kecskeméten végezte, ekkor többek között Jókai Mór rajztanítványa lett. „A jó Buriánné néni szüretjén láttam először Jókait. A házi unokafiú minden joghallgató – azon időkben jurista – iskolatársát meghívta oda erre a napra, melyen folyik a szép nóta a víg

szövőlányok ajkán, bőven folydogál az édes must a vén sutu tölcséréen...” – emlékezett első találkozásukra Abonyi.

1847-ben a pesti egyetemen, 1848-ban a kecskeméti református kollégiumban folytatott bölcséleti tanulmányokat. Itt Bak-say Sándorral együtt szerkesztette a Korány című diáklapot. A szabadságharcban – 15 éves korában – mint nemzetőr vett részt. 1852-ben fejezte be jogi tanul-

mányait. 1853-tól Abonyban gazdálkodott, mellette irodalommal foglalkozott. 1861-től megyei tisztségeket is viselt. 1867-től a Kisfaludy Társaság, 1876-tól a Petőfi Társaság tagja volt.

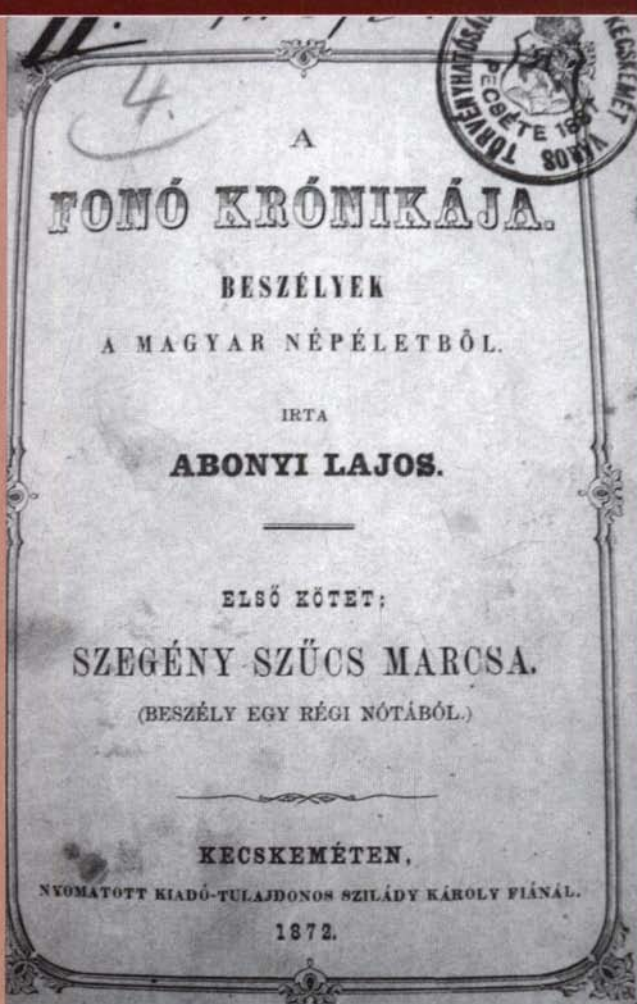
Eseménytelen életének, mely látszatra semmiben sem különbözött sok ezer középbirtokosétól, három fókusza volt: Abony, a népköltészet és a színház. Gyermekkori élményei a palócsághoz fűzték, de legjobban az Alföld nőtt a szívéhez, hiszen több mint fél századon át élt a Pest megyei Abonyban, mint a nagyközség népszerű „Márton tekintetes ura” (valódi neve: Márton Ferenc). Igazi lokálpatrióta volt, öregkorában elkészítette lakóhelye monográfiáját és sokszor emlékezett vissza falujának a szabadságharc alatti megpróbáltatásaira is. Patriarkális megyei kisúrként élt – és mégis másként. Osztálya átlagán

túlelme vágya a parasztság megismerésére és megértésére. Rajongott a népköltészetért, gyűjtött is belőle a Kisfaludy Társaság megbízásából, neki köszönhetjük a Kodály Háy Jánosától elhíresített Sej, Nagyabonyban csak két torony látszik kezdetű szép dal lejegyzését. A folklór szerete és bizonyos drámai látásmód vitte a színházhoz, amelynek számos népszínművet írt a hatvanas évek végétől

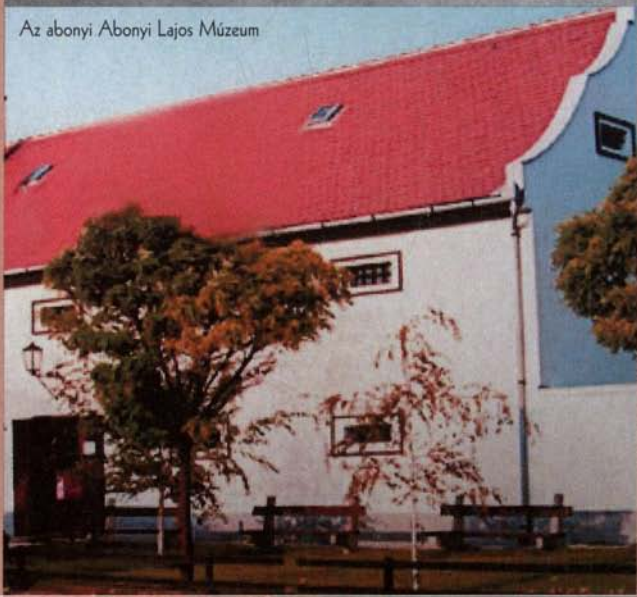
kezdve egészen haláláig. Maradandó értékű alkotása az 1872-ben írt A betyár kendője, amelyben a kecskeméti Ónodi Kulcsár-Nagy Andrásné házát és lakóit is megjelenítette a színpadon. Blaháné egészen megbabonázta: a népszínmű műzsájának érezte.

Számos elbeszélést és regényt is írt. A múlt század utolsó éveiben és a századfordulón az alföldi népelet idillikus hangú, patriarkális szemléletű ábrázolójaként az egyik legolvasottabb író volt. Háromkötetes elbeszélésgyűjteménye, A fonó krónikája 1872-ben Kecskeméten a Szilády Nyomda kiadásában jelent meg. Irodalmi levelezését fia, Márton Lajos 1911-ben a Nemzeti Múzeumnak ajándékozta, 7 db azonban a kecskeméti városi könyvtárba került, napjainkban a Városi Levéltárban tekinthetők meg.

Az abonyi Abonyi Lajos Falumúzeum bő 40 évvel ezelőtt, 1967-ben nyílt meg. A gyűjtemény a 22 ezer holdas alföldi település megszűnőfélben lévő tanyásgazdálkodásának eszközeit, valamint a paraszti világhoz kapcsolódó, de fogyatkozó, eltűnőben lévő kismesterségek használati tárgyait mutatja be. A Csák-nemzetség építtette, felújított magtárban másfélezer szépen karbantartott tanyának és a bennük élő családok megélhetést biztosító szorgalmának állítottak emléket. Aki ellátogat a múzeumba, még a híres-neves nagyabonyi két torony harangszavának fültanúja is lehet.

Az abonyi Abonyi Lajos Múzeum

A Gyenes-tér napjainkban, illetve a Déllő-tó lecsapolása előtt

Az első kecskeméti közpark megálmodója

A Gyenes-kert története

140 évvel ezelőtt, 1868. január 17-én hunyt el Gyenes Mihály városi mérnök. Ügyvédi oklevelét 1829. szeptember 26-án, a mérnököt 1829. november 2-án hirdették ki Kecskemét város tanácsülésén. 1831-ben lépett a város szolgálatába. 1831-től 1836-ig aljegyző, 1836-37-ben tanácsnok volt, majd 1838. november 1-től 1848. június 15-ig a város erdőfelügyelője. A Kecskemét közepén éktelenkedő és betegségeket terjesztő ún. Déllő mocsárt lecsapolta és városi sétatérre alakította 1834-ben. Munkálkodásának eredményeként a Kecskemét környéki homokot főként akác, kanadai jejenye, néhol szil- és tölgyfákkal kezdték beültetni. 1848-49-ben a város mérnöke lett. 1851-től ismét erdőfelügyelőként működött.

Gyenes Mihály a város tekintélyes polgára volt. Testi fogyatékoságát műveltsége ellensúlyozta. Róla szól a kecskeméti rigmus: „Aki nem látott még görbében egyenest /

Nézze meg a kecskeméti bírót, Gyenest”.

István király kecskeméti csodatétele

A Déllő-tóról egykor legenda élt a kecskeméti nép ajkán. A helyiek szerint a lázadó főúr, Ajtony ellen hadba induló István király serege a Déllő-tó mellékén ütötte föl pihenő táborát. A nyugalomra vágyó harcosokat azonban légiónyi kiehezett szúnyog támadta meg. Egy darabig csak csapkodták a vérre szomjazó apró, szárnyas ellenséget, de végül kezdték elveszíteni türelmüket.

– Uram – kérték királyukat –, vigy bennünket igazi csatába, hadd harcoljunk érted, ahogy vitézekhez illik, de ments meg bennünket ezektől a zümmögő vérszopóktól...

A király nyugalomra intette embereit és visszahúzódott sátrába imádkozni. Hamarosan csoda történt: hatalmas forgószél kerekedett és egy fuvallatra elsőporthe a szúnyogokat.

Kecskemét első közhasznú zöldterületét 1834-37 között, az elmocsarasodott Déllő-tó helyén Gyenes Mihály ügyvéd és mérnök igyekezete hozta létre. A tó lecsapolása már 1816 óta megosztotta a város közvéleményét. Az időnként „dögletes levegőt” árasztó mocsár megtartását sokan azért támogatták, mert vizével tűz alkalmával a lajtos kocsik sokaságát lehetett egyszerre feltölteni.

Végül a Gyenes Mihály tervei szerint elkészített csatornával lecsapolták, feltöltötték, s területén ligetet létesítettek. Ez a közel másfél hektár nagyságú kert már az 1840-es években „a művelt közönség egyedüli mulatóhelyévé és sétatérre” változott. A kert közepe táján egy zenekari kioszkot és egy cukrászdát építettek.

A kert 600 db-ból álló faállományát az 1880. évi magas talajvíz majdnem elpusztította. A víz levonulása után a kertet szinte újjávarázsolták. Gondoskodtak a víz elvezetéséről, a park világításáról, padokat helyeztek ki és sövényvel vették körül.

Muraközy János:
Gyenes Mihály arcképe

Jókai utca 8.

A Gyenes-ház és híres vendége

A mai Kecskemét utcáin több emléktábla is hírül adja az utókor számára, hogy 1842 őszétől 1844 nyaráig ebben a városban élt és tanult Jókai Mór, a kecskemétiak által is tisztelt és szeretett nagy magyar író. A református Ókollégium épületén található emléktábla a református főiskola kitűnő diákjának, az élete két legszebb esztendejét városunkban töltő fiatalembernek állít emléket. A Jókai utca 8. számú ház előtt pedig megtudhatjuk, hogy itt állt a múlt században Gyenes Mihály városi mérnök háza (később Muraközy-ház), ahol Jókai kosztot és kvártélyt kapott két esztendőn át. Jókai Móric lakótársa Gyenes Pali volt, Gyenes Mihály nevelt fia. Az író élete végéig szeretettel emlékezett Gyenes Mihályra, szállásadó gazdjára. A Dekameronban, Bíró uram ítélete című novellájában róla mintázta Csonthörő Mihály, a bölcs és emberséges másodbíró alakját. Írói arcképek című művében pedig így ír: „...Gyenes Mihály családjánál találtam két évig édes otthont. Derék házi-

gazdám jól ismerte Katona Józsefet, mint ifjú költőt is és később, mint hivatalviselő férfit, és sok adomát tudott felőle mondani.”

Gyenes Mihályról, a főmérnök Jókaihoz fűződő kapcsolatáról sokan megemlékeztek. Szini Gyula Jókai című regényében is megjelenik a kecskeméti mérnök: „És van a városnak egy csodaembere, aki a fák barátja és a kecskeméti határban több milliónyi facsemetét ültetett el, hogy lekösse a »buckák« futóhomokját.”

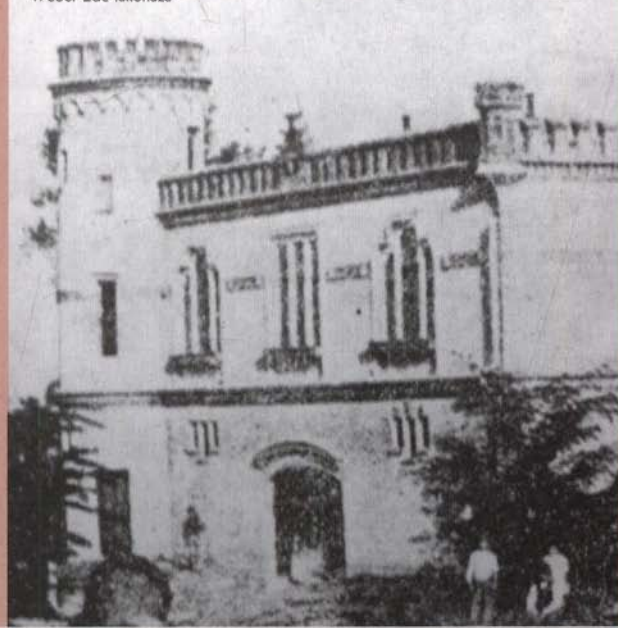
Mikszáth Kálmán Jókai Mór élete és kora című művében örök emléket állít a kiváló kecskeméti polgárnak. „Gyenes főmérnök a barátok klastromával szemben lakott csinos kis házában, szép jegenyefás funduson, mely nemrég állítólag mocsár volt, de ő kiszárította, paradicsommá tette. Gyenesék elvállalták Móricot kosztra és most igazán jó helyre csöppent, új levegő, új világ, új vér várt itt rá. De ami többet ért stúdiumoknál, tornánál, éneknél, táncnál, azok a gyakori kirándulásai voltak, melyeket házigazdájával, a mérnökkel tett az óriási határban, annak hivatalos foglalkozása révén. Parasztszekéren elkoboroltak egész a Tiszáig, a

Szikra-csárdáig, a Fehértőig. Ami mind szokatlan és megkapó volt a fogékony komáromi ifúnak, a váltakozó dombok és völgyek helyett a nyitott rónaság, a dunai malmok helyett a szélmalomok a város végén, a tanyák, a csárdák, a karámok, vándorló cserények, halásztanyák. A mérnök nagy népbárát volt, mindenkit ösmert, mindenütt megállott, beszélt a hadnagykokkal, akik a betyárokat üldözték és komázott a betyárokkal, akik a hadnagykok elől bujdosnak, betért a juhászhoz, a halászhoz, meghált a cserényben a bundán, bogrács tüze mellett, pásztorok társaságában töltvén az estét. Jókai itt szedte föl az egészséges magyar nép tősgyökeres gondolkozását, logikáját, észjárását és humorát. Ez volt az a nagy stúdium, melytől a szárnyai megizmosodtak. Gyenes egyszersmind a fák atyja volt, olyan szeretettel kezelte, mintha gyermekei volnának, velük élt, felösmerte rejtett tulajdonságait, amelyekről a természettudósok se tudnak, mert egy emberélet kevés arra. Gyenes mindazt tudta, amit a nép tud felőlük, mely ezredévek óta él velük együtt. Jókai ezt is megtanulta a gazdájától.”

Weber Ede

Weber Ede lakóháza

Az alföldi homok meghódítója

165 éve, 1843. január 11-én született **Weber Ede** pedagógus, szőlész, nemzetgazdász. Svájc-ból, ahol tanári diplomát szerzett, a magyar kormány meghívására jött Magyarországra 1870-ben, hogy átvegye a Balatonfüreden létesült árvaházi nevelőintézeti pedagógusokat képző intézet vezetését. 1872-től 1882-ig a budai tanítóképző intézetben tanított. Ezután nyugalomba vonult. Kerepesre költözött, majd Kecskemét és Kiskunfélegyháza határában svájci tőkések közreműködésével 2000 holdas szőlőtelepet létesített „Helvécia” néven. Az alföldi homok meghódításának lelkes harcosa volt. Munkájáról később így írt: „a telepítés célja nem csupán üzlet, nem csupán a jogosult legmagasabb polgári haszon elérése volt, hanem ezen célok mellett azon ideális és hazafias feladat is, hogy Kecskemét város és a telepítő társaság a Dunántúl filoxéra által sújtott, kereset nélkül maradt polgárait a biztos kivándorlástól avagy elzűlléstől megóvja s részükre a filoxéramentes homoki szőlők letelepítése által tisztességes megélhetést és kenyérkeresetet biztosítson.”

Közreműködött a kecskeméti-fulöpszállási helyiérdekű vasút létrehozásában is. Közeleti tevékenységén kívül irodalommal is foglalkozott, Petőfi-verseket és népdalokat fordított németre.

Kós Károly követője

100 Kettős évforduló kapcsán emlékezhet 2008-ban Kecskemét Mende Valér-ra. A város mai arculata kialakításában jelentős szerepet vállaló építész egyrészt 100 éve, 1908-ban végzett a Műegyetemen, másrészt rendkívül fiatalon – alig 32 évesen – épp 90 éve, 1918. január 7-én hunyt el.

Elsősorban Nagyvárád és Kecskemét számára dolgozott. A „Fiatalok” csoportjához tartozott. Alkotásain a kor észak-német és angol építészetének hatása mellett az erdélyi – székely és szász – népi építészet tapasztalatai is érvényesülnek. Életműve egységes, korai halála ellenére is gazdag.

Fő műve a kecskeméti református főgimnázium és jogakadémia épülete (1910–13), amelynek első tervvázlatát egy évvel a Műegyetem elvégzése után készítette. Végül a harmadik változat épült meg. A „Fiatalokat” ért hatások szintetizálása a monumentális épület: népi építészeti forrásokon és a kortárs finn építészet nyomdokain indul.

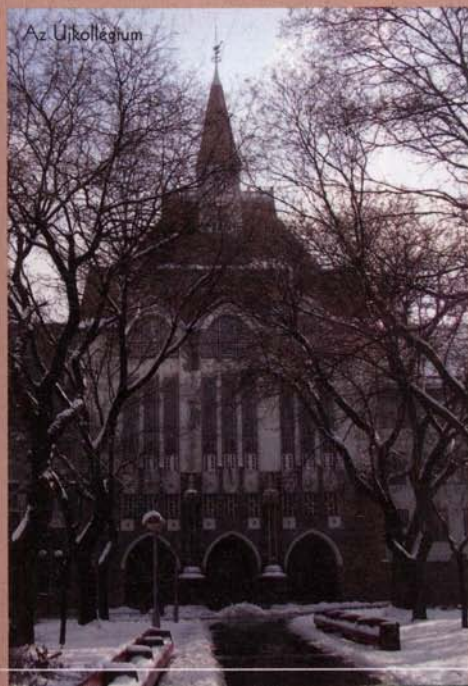
Mende Valér tervei szerint épült az ún. Luther-palota is. Az evangélikus egyház bérháza, amely a püspöki lakást és a gyülekezeti termet is magába foglalta, külső megjelenésében a népi építészet hatását mutatja. Igen magas és festői tömegű tető, fafargásos erkély, és tornácszerűen kiképzett tetőablakok határozzák meg a Szabadság téri homlokzatot. Ezek a részletek inkább a hegyvidékek építészetét idézik, ám az üzletek nagyvonalúan kialakított portálsora, valamint a mediterrán hangulatú belső udvar és az épület kis mérete a kecskeméti főtér léptékéhez illeszkedő, érdekes elemévé teszik.

Mende Valér

A „Fiatalok”

A századforduló architektúrájában a magyar nemzeti stílus megteremtését célul kitűző próbálkozások közül – Lechner Ödön mellett – kiemelt helyet foglal el a „Fiatalok” építésze. A csoport magját a Műegyetemen 1906 és 1908 között oklevelet szerzett építészhallgatók baráti társasága alkotta (Kós Károly, Györgyi Dénes, Mende Valér, Tátray Lajos, Zrumecky Dezső stb.). Vezéralakjuk, törekvéseik legkövetkezetesebb megfogalmazója az erdélyi Kós Károly volt, aki egyben legtovább tartott ki eredeti elképzeléseik mellett. A „Fiatalok” a középkorra (Schulek nyomán főként a román stílusra) és a népművészeti hagyományokra támaszkodva tettek próbálkozást egy nemzeti stílus megalkotására. Architektúrájukat a magyar építészeti hagyományból közvetlenül kiemelt formák (ácsszerkezetek, tetőidomok, ablakformák), anyagkapcsolatok (faragatlan kő, boronafal, zsinde) és funkcionális elemek (tornác, torony) használata jellemzi, melyet valódi paraszti (főként kalotaszegi és székelyföldi) hagyomány hat át.

Az Újkollegium

A „Cserepes” első szemész főorvosa

80 éve, 1928. január 1-jén nevezték ki a kecskeméti OTI rendelő intézeti szemész főorvosának Tapasztó Istvánt. A város első szemész szakorvosa elemi iskoláit és a gimnázium első négy osztályát szülővárosában, Törökbecsén végezte. A gimnázium felső négy osztályát Nagybecskerekén kezdte meg, majd Temesvároton a piaristáknál fejezte be és itt érettségizett 1916-ban. Az első világháború idején előbb az orosz, majd az olasz fronton szolgált. Mint gyalogos hadnagy küzdött Isonzónál. Trianont Jugoszláviában élte át, ahonnan a Tiszán átúszva szökött Magyarországra. Folytatta tanulmányait, a budapesti orvosi egyetemet 1923-ban végezte el. Ezt követően a fővárosi I. sz. Szemklinikára került, majd 1928. január elsején kinevezték a kecskeméti ún. Cserepes kórház intézeti szemész főorvosának. Ő

volt az egyetlen specialista a városban. Később ellenőrző trachoma-orvos lett. Akkor 3500 trachomával fertőzött beteget tartottak nyilván a megyében. Tapasztó István arra volt a legbüszkébb, hogy nyugdíjazásakor már csak 12 gyógyult trachomás beteg szerepelt a listán.

1943-ban ismét behívták katonának. A Honvédkórház szemésze lett. A kórházzal együtt Budapestre, majd Gödöllőre került, végül orosz hadifogságba esett. Kecskemét városa azonban a hadvezetéstől kikérte és 1945 májusától ismét a régi munkahelyén dolgozhatott. 1956-ban ő operálta a tiszakécskei és a kecskeméti sortűzek sérültjeit. 1956 és 1960 között a kecskeméti 2. sz. Honvédkórház szemészeti osztályát is ellátta és vezette.

Több tudományos előadást tartott és számtalan dolgozata látott napvilágot orvosi szaklapokban. Utolsó nemzetközi elő-

Dr. Tapasztó István

adását Bécsben a II. Ultrahangos Világkongresszuson tartotta 1969-ben. 1983-ban 60 éves orvosi tevékenységét gyémántdiplomával jutalmazták.

Szakmai munkája mellett élénk társadalmi életet is élt. Tagja volt a kiskunfélegyházi céllövész egyesületnek, amelynek csapatával országos második helyezést értek el. Az 1930-as években elnöke volt a város legnépszerűbb egyesülete, a Kecskeméti Athletikai Club futball szakosztályának.

Tapasztó István egyúttal egy szemész dinasztia alapítója is. Fia és unokái is folytatják tevékenységét – a szemorvoslás területén dolgoznak.

Gaál József

Gazda a pásztorvilágban

nagybugaci legelőig ő felelt a vidék gazdaságáért. A hagyományos feladat, a terménygazdálkodás mellett gondot fordított a silány sertésállomány javítására, bevezette a tenyészbika nevelését. A ménés is szívügye volt, nagyrészt neki köszönhető az egységes testi felépítésű bugaci magyar félvér ló kitenyésztése. Mint mezőgazdasági mérnököt arany-, gyémánt- és vasdiplomával tüntették ki.

Gaál József közel 90 évet élt. **15 esztendeje, 1993. január 6-án hunyt el.** Bugaci emlékeit Pásztorvilág gazdaszemmel címmel foglalta össze. Írása könyv formában csak halála

után, 2003-ban a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága gondozásában jelent meg, a Katona József Könyvtár Helyismereti Gyűjteményében is olvasható. Szeretett világáról így vallott: „Szorongó, vegyes érzelmekkel állapítom meg, hogy a régi úgynevezett GAZDÁLKODÁSNAK a gyönyörű természet adta meg az igazi zamatát, a mai rendkívüli módon fejlett technológia, kemizálás, ágazati szakosodás a természet csodálatos szépségében rejlő kapcsolatokat fellazította, élvezetes romantikáját elvesztette, s ezzel bizony a mai mezőgazdák sokkal szegényebbek lettek.”

15 Jómódú, gazdálkodó család gyermekeként 1904. január 27-én Kecskeméten, a Kistemplom téren született Gaál József mezőgazdasági mérnök, Kecskemét város későbbi főintézője. Elemi iskolai tanulmányait a Budai utcai „Sárga iskolában” folytatta. A Piarista Gimnáziumban érettségizett, majd 1922-1925 között elvégezte a Pallagi Mezőgazdasági Akadémiát. Három évvel később pályázat útján nyerte el a Kecskemét város tanácsa által meghirdetett bugaci intézői állást. Felügyelete alá hatalmas terület tartozott, Jakabszállástól Orgoványig, illetve az öttömösi erdőtől a

Itatás (Szöllősy Kálmán – 1930-1944)

Pásztorvilág gazdaszemmel

Gaál József intéző bugaci emlékei 1928-1936

Altorjai Sándor: Vörös Égtest II.,
Lufballon-történetek II.

hetetlenül emeltek ki a kollektív kiállítások anyagából.”

Altorjai Sándor festőművész 75 éve, 1933. január 26-án született. A Dési Huber Körben tanult, 1958-1963 között pedig már végzett gyógyszerészként a Magyar Képzőművészeti Főiskolára járt, ahol Fenyő A. Endre, Fónyi

ben párizsi tanulmányúton vett részt. 1965-től Szigligeten élt, ahol házat épített és gazdálkodott. A hatvanas évek közepétől Szabó Ákossal és Erdély Miklóssal közös avantgárd eseményeken vett részt. 1971-es kiállításán Erdély Miklós olvasta fel önironikus fogalmazványát, a Gyagyaizmus manifesztumát, míg 1979-ben Erdély Verzió című filmjében szerepelt. Művészetének egyik vonulata az ún. szürnaturalizmushoz sorolható, csorgatásos, átdörzsöléses és cuppantásos eljárással kialakított, színes, festői művein egyéni mitológiájának szereplői jelennek meg (Gyagya bácsi piros guru képében). Elhatalmasodó betegségtudata mind fanyarabb és provokatívabb művek készítésére ösztönözte, nagyméretű montázsok, valamint a korábbi művek „továbbépített” változatai kerültek ki a keze alól. 1979-ben Szigligeten hunyt el.

Gyógyszerészből festő

75 „Altorjai Sándor festőművész a magyar modern művészet magányos klasszikusa. Csontváryhoz hasonlóan ő is végzett gyógyszerészként váltott hivatást és fordult a festészet felé, és néhai kollégájához hasonlóan alkotói pályáján ő is egyre távolabb került kora, a hatvanas-hetvenes évek hivatalos művészetétől” – jellemzi Altorjait András Gábor. „Szigligeti magányában dolgozott; néhány jóbarát és művésztárs (Baranyay András, Erdély Miklós, Szabó Ákos) kísérték csak figyelemmel munkáját. Kiállításai inkább a tiltott, mint a túrt kategóriába tartoztak, a kultúrpolitikát kiszolgáló kritikusok az ilyen ritka alkalmakkor rendre elverték rajta a port. Még halála után is voltak tiltott művei, amelyeket a zsűrik téved-

Géza, Hincz Gyula és Barcsay Jenő lettek mesterei. 1959-1964 között különféle művésztelepeken dolgozott (Sümege, Salgótarján, Hódmezővásárhely, Kecskemét). 1960-ban moszkvai, 1962-ben prágai, 1969-

Altorjai Sándor: Kilátás szigligeti házból

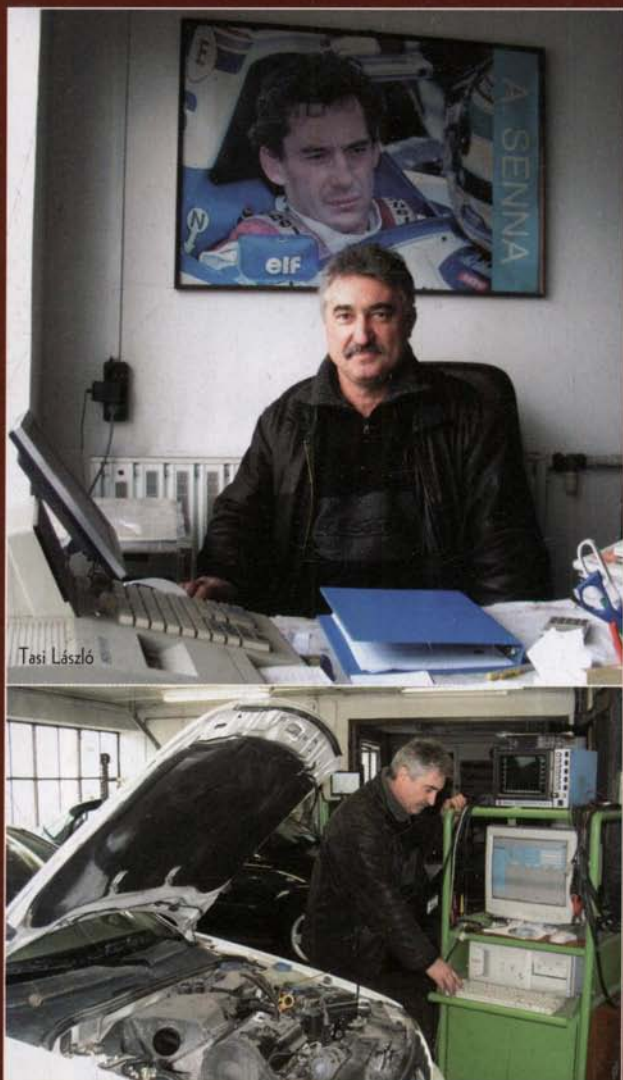
AZ AUTÓK ORVOSA

50 Tasi László számára 2008 az évfordulók éve. A kecskeméti autószerelő mester 50 éve, 1958. január 17-én született, a mestervizsgát 25 éve szerezte, első és napjainkban is ugyanott, a Fehérvári utcában működő műhelyét 20 évvel ezelőtt nyitotta meg.

Szinte az autóban nőtt fel. Apja gépkocsivezető volt, az iskolai szünetekben, hétvégenként együtt járta fiával az országot. Így már egész kicsi korában megismerte az autó minden ízét, porcikáját, s közben persze az országot is. A pályaválasztás épp ezért nem volt kérdéses, egyértelmű volt a technikai autós irány. Az iskolaévek után első munkahelye, az AFIT sokat segített a gyakorlatba való beilleszkedésben. A korszerű műszerekkel felszerelt cégnél nemcsak a szakmai ismereteket, hanem az eredménycentrikusságot is elsajátította. Saját műhelyében a tanultakat folyamatosan hasznosította.

Tasi László büszke arra, hogy partnereinek többségével személyes, baráti kapcsolatot tudott kialakítani. A technikai fejlődésből fakadó kihívásoknak kollégáival együtt állandóan megfelelnek, ügyfeleik szerint professzionális munkát végeznek. A kamara elnökségi tagjaként a szakma képviselőivel is rendszeresen találkozik. Az autószerelő mester bizakodón tekint a jövőbe: „Biztonságot nem kínál nekünk senki, azt mi magunk akarjuk megteremteni. Érdekelnek az újdonságok, izgatnak a kihívások, jó leküzdeni

ezeket. Fejlődésünk remélem, a jövőben is töretlen lesz. Fontos számomra az is, hogy tapasztalataimat tovább tudjam adni a fiatalabbaknak.”

Tasi Autószerelő Műhely, 6000 Kecskemét, Fehérvári u. 7.

Tel.: 76/498-595, E-mail: tasiauto@freemail.hu.

SZIMIKRON, az innovációs centrum

„...mindig hinni kell abban, hogy a munkát jobban is elvégezhetjük...”

[Dr. Juran, J. M.]

A Szimikron Kft. évek óta komoly hangsúlyt fektet a gyártmány- és technológiafejlesztésre. Az OMFB és OM Kutatás-Fejlesztési Alap támogatásával, a Miskolci Egyetemmel együttműködve, tízéves kutatási munkával egy

30 A Szimikron Ipari Kft. a Dél-alföldi Régió egyik legrangosabb gépipari vállalkozása. A 100%-os magyar tulajdonban lévő gazdasági társaság 1992-ben alakult, cégelődjei révén azonban már közel 30 éves múltat tekint vissza.

A kft. fő profilja:

- golyósorsó gyártása
- hidraulikus tokmány gyártása
- szerszámrevolver gyártása

teljesen eredeti megoldáson alapuló, nemzetközi mércével is kiemelkedő terméket fejlesztett ki. A programozható pofaállítással működő tokmány többek között a CNC esztergagépeknél, illetve más gyártórendszerknél időmegtakarítást jelent, valamint a forgácsolási teljesítmény növelését eredményezi. A termék elnyerte Közép-Európa egyik legnagyobb szakvására, az Industria 2000 Nemzetközi Ipari Szakkiállítás, valamint a Mach-Tech 2003 nagydíját és Magyar Minőség Háza díjat

kapott. Munkájuk, kiemelten az innovációs tevékenységük elismeréseként Kertész József ügyvezető igazgató 2005-ben a Miskolci Egyetem emlékérmét vehette át, míg Gaál József ügyvezető igazgató 2007-ben Eötvös Lóránd-díjban részesült.

A cég megalakulása óta minőségi munkára törekszik, immár 9 éve ISO 9001 minőségbiztosítási tanúsítvánnyal rendelkezik. Főbb partnerei a Knorr Bremse, a Thyssen, az Excel Csepel, de többek között az Audi, a Ford, az Opel és a Mercedes autók gyártósorában is megtalálhatók a kft. termékei.

SZIMIKRON
PRECISION TECHNOLOGIES
HUNGARY

SZIMIKRON Kft.

6000 Kecskemét, Külső-Szegedi út 49.

Tel.: 76/484-100 • Fax: 76/481-520

Web: www.szimikron.com

E-mail: info@szimikron.com

Esély a biztonságos munkavégzéshez

15 éves az Esély Munkaruházati Bolt. A vállalkozás 1993. januárjában alakult és folyamatosan dinamikusan fejlődik. 5 évvel ezelőtt a cég új telephelyet nyitott, így 2003. januárja óta a korábbi üzlettől mindössze néhány ház-

nyira, a Szent Miklós u. 21. szám alatt várja vásárlóit.

A vállalkozás térségünk egyik legnagyobb munkaruházati és munkavédelmi eszköz forgalmazója. Fej-, légzés- és hallásvédők, hegesztőruhák, kesztyűk és kézkrémek, munkaruhák,

szemüvegek és védőlábbelik egyaránt megtalálhatóak az üzlet kínálatában.

A cég a kor igényeihez igazodva néhány hónappal ezelőtt megújította honlapját. Termékeik részletes leírása és közel ezer fotó segít abban, hogy partnereik otthonukban jó eséllyel – csak védőkesztyűből mintegy 100-féle lehetőséget kínál a bolt – válasszák ki a számukra legmegfelelőbb védőeszközöket.

Esély Munkaruházati Bolt • Kecskemét, Szent Miklós utca 21.

Tel./Fax: 76/326-346

E-mail: info@eselymunkaruhazat.hu

Web: www.eselymunkaruhazat.hu

Kassán indult a hírnév útján

175 A magyar irodalom egyik legkiemelkedőbb műve a Bánk bán. A dráma első változatát 1815-ben írta Katona József az Erdélyi Múzeum pályázatára, amely azonban különösebb visszhang nélkül maradt. Később a kritikusok észrevételeit fölhasználva átdolgozta művét, s mivel annak előadását a cenzor nem engedélyezte, 1820 novemberében megjelentette. A Bánk bán lassan jutott elismeréshez, kevesen olvasták, Katona haláláig sehol sem állították színpadra.

A mű felfedezése elsősorban Udvarhelyi Miklósnak köszönhető. A magyar színészet egyik úttörője 1815 decemberétől egy vándortársulat tagjaként Kecskeméten játszott. Ekkor történt, hogy „egy délutáni órában atyjának szövőszékére ülve mindketten, egy kancsó kecskeméti bor mellett felolvasta” neki

Katona a Bánk bánt. Udvarhelyi emlékezésében arról is szól, hogy ismeretségük ekkor szilárdult barátsággá. A kiváló színésznek minden bizonnyal tetszetett a dráma, mert 1833. február 15-én kassai jutalomjátékára ezt a művet választotta. Ő írta le először a „Remek” szót a darabról az előadás színlapján. Az ősbemutatón Udvarhelyi mellett jó néhány neves művész (Déryné Széppataki Róza, Kőszeghi Károly és Egressy Gábor) játszotta a főbb szerepeket.

A kassai társulat előadásai révén a darabnak lassan híre ment, de a korabeli kritika vegyes érzelmekkel fogadta.

Kőszeghi Károly Tiborc szerepében a Bánk Bán ősbemutatóján

Arany János bírálattal illetve, míg Vörösmarty Mihály így írt a drámáról: „...kihagyatni kívánók azt, midőn Bánk bán együtt találja Melindával Ottót (ha egyébiránt ezen megjelenés nem a színész tévedése (!!)) volt) s

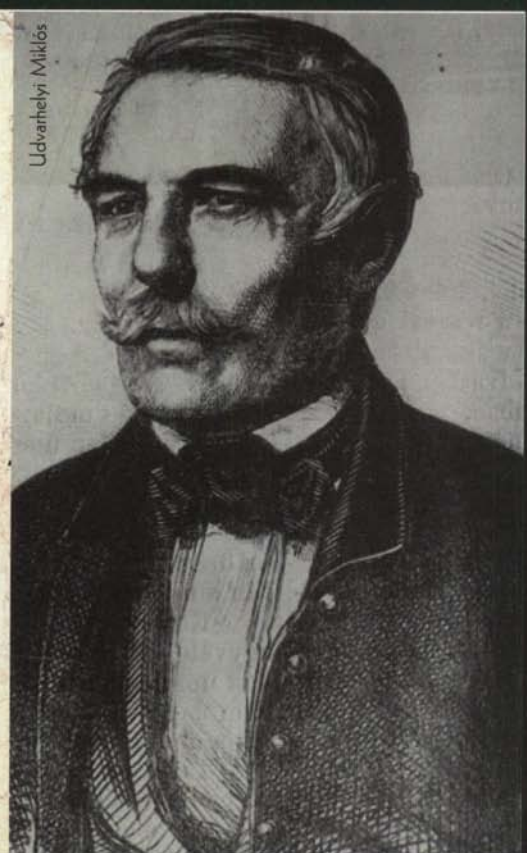
A Bánk bán mai üzenete

„Katona József Bánk bánja a magyarság legjobbjait mindenkor ugyanazokra a közös szép nekifeszüléseinkre fogják emlékeztetni, amellyel a mindenkor Merániak ellenében meg kellett állanunk: ellen kellett állnunk Habsburgnak és németnek, oroszoknak és globálnak, törököknek

és tatárnak. Aki ezt a nagy és ismételt nemzeti nekifeszülés nem különösebben izgat – lelük rajta –, végül is talán bele lehetne nyugodni a saját majdani halálunk tudatában a kultúránk halálába is. De Katona József halott porában és emlékeztető szobraiban mindenkor a

mi dátumainkkal lesz közös: március 15-ével, október 6-ával és október 23-ával.

A drámaírók és a dráma-megszólaltatók nem tehetnek mást: időről időre mindannyiunk elé idézik egykor élt, vagy majdnem-élt elődeik árnyait. Talán jobban kellene vigyázzunk

Udvarhelyi Miklós

A Bánk bán címlapja a szerző kéziratával

ahelyett, hogy (mint valószínű) megrohanja, visszamegyen." Ennek ellenére a Bánk bán előbb Kassán, Kolozsvárott, Budán, Debrecenben, majd 1847. október 14-én Kecskeméten, a Király Színházban is

színpadra került és a könyv iránt is jócskán megnőtt a kereslet. 1848. március 15-én közkináltatásra tűzték műsorra a Nemzeti Színházban. 1899-ben Jókai Mór már ezekkel a szavakkal méltatta: „Hazámnak fiatalsága,

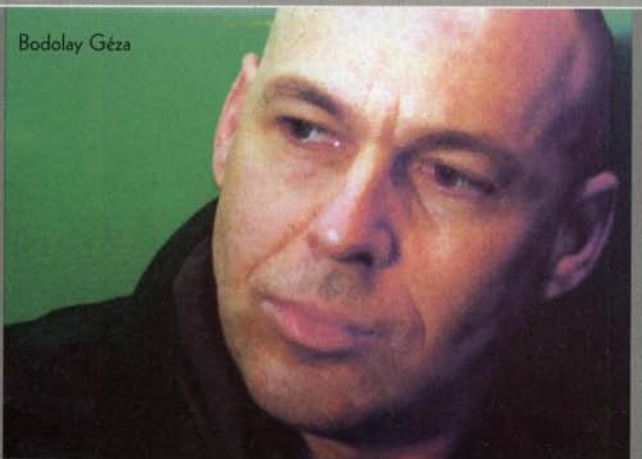
jövendőnk örököse, tudd meg és megtartsd, hogy amíg Katona Bánk bán-ja a nemzeti színpadon tündököl, addig Magyarország egén a szabadság napja ragyog. Ez a mi uralkodó planétánk.”

Varga Géza

az ő szellemük jelképeire, az őket idéző műalkotásokra, hogy az egykori magyar bátorságok ne legyenek a «mindegy» marta-lékai a rohanó időben.”

Bodolay Géza

(Részlet Bodolay Géza, a Katona József Színház korábbi igazgatójának beszédéből, amely a Katona József szobor újraavató ünnepségén hangzott el.)

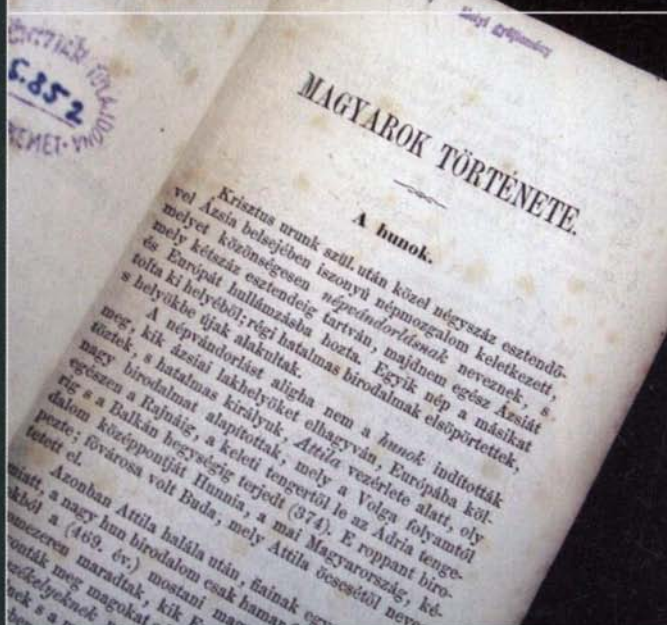
Ősi kecskeméti iratok

350^A reformáció idején többnyire békességben éltek egymás mellett a kecskeméti keresztények.

A vallásfelekezeti türelemnek szép bizonyítéka az 1564-ből származó egyességlevél. Ugyanazon templomban, a napnak különböző órájában volt a mise és a református prédikáció. A „pápista hitön levők” és a „Luther keresztények” békén megfértek egy templomban és ezer forint bírságot állapítottak meg arra, aki a másikat vallásáért csúfolja vagy bántalmazza. Kisebb ellentétek persze előfordultak,

A Kálvária faragója

175^A hazai klasszicista szobrászat egyik legtöbbet foglalkoztatott mestere, Dunaiszky Lőrinc asztalos családból származott. 1800-tól Besztercebányán Barger Márton faragó műhelyében dolgozott, majd 1804-től a bécsi képzőművészeti akadémia szobrászati osztályán Heinrich Fügenernél és Johann Martin Fischernél tanult. Tanulmányai befejezése után Pesten telepedett le. A szinte minden szobrászati műfajban otthonosan mozgó művész kereskedelmi alapokon nyugvó, jól szervezett, országos ügynöki hálózattal rendelkező, virágzó műhelyt hozott

A sokszínű világot tanította

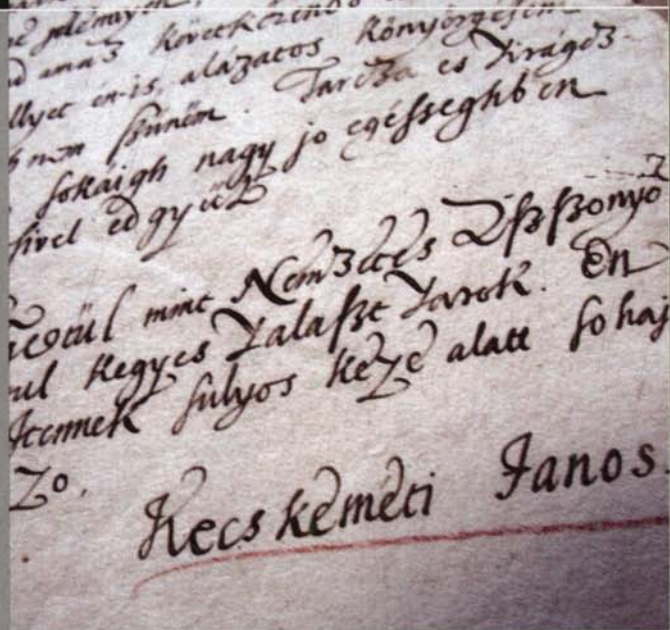
200 éve, 1808. február 6-án született Zimmermann Jakab tanár, tankönyvíró. Elemi és középiskoláit szülővárosában, Vácott végezte, 1826-ban lépett a kegyesrend kötelékeibe. Privigyén, Tatán, Kolozsvárott tanított és tanult. A kolozsvári egyetemen nyert bölcsészdoktori oklevelet.

1860-1872 között a kecskeméti római katolikus elemi iskolák igazgatója, 1873-tól 1878-ig a kecskeméti állami főreáliskola tanára volt. Tanárként szembeállt a németesítéssel. Számos, több kiadást megért népkolai és középiskolai tankönyvet írt. Ezek között kiemelkedő az 1843-ban megjelent – a maga nemében első – magyar irodalmi tankönyve. Az ifjúság számára írt enciklopédiájával éppen úgy a sokszínű, változatos világot akarta megismertetni tanítványaival,

akárcsak a fénykép őseről, a dagerrotípiáról frissen írt könyvével – mindkét műfajban az első egyike volt hazánkban. Ez utóbbi könyvét így ajánlotta olvasóinak: „Ki saját szemeivel láthatta, s kezeivel tapinthatta Daguerre bámulatos találmányát, mint nekem, a bécsi tudományok egyetemében, vala szerencsém kitett fényképeit láthatni és tapinthatni; elegendően meggyőződhetik e kevésre terjedő munka értékéről. – E találmány már Europa szerte ismeretes, minek készítése módját útmutatásul azokkal kívántam honi nyelvünkön, minthogy ezen még nem létezik, közleni, kik azt vagy utánozni, vagy, mikép történik az, tudni óhajtják. Reménylem, hogy ezt a t. közönség méltányolandja.” Zimmermann Jakab 170 éve, 1878. június 5-én Kecskeméten hunyt el.

legalábbis erre utal egy 350 évvel ezelőtti, 1658 februárjában keltezett irat is, amelyben „Gróf Vesselényi Ferenc nádor előtt Posonyban megegyeznek a kecskeméti Pápasták és Kálvinisták a Templom, Sekrestye és Kápolna iránt.” A levél részletesen taglalja a „Kü Templom” és a „Fa Templom” közötti terület beépítésének rendjét és megállapítja: „soha senki egymásnak szemére ne vesse, ez volt, ama volt, avagy te voltál ennek az oka.”

1678 októberében a fatemplom sajnos leégett, az iratok többsége odaveszett. Régi számadási és jegyzőkönyvek alig maradtak meg. Így különösen értékes a Református Egyház Kecskeméti Levéltárában lévő né-

hány további irat is, így például a szintén 1658-ban írt Kerekes Tamással való szerződés a templom

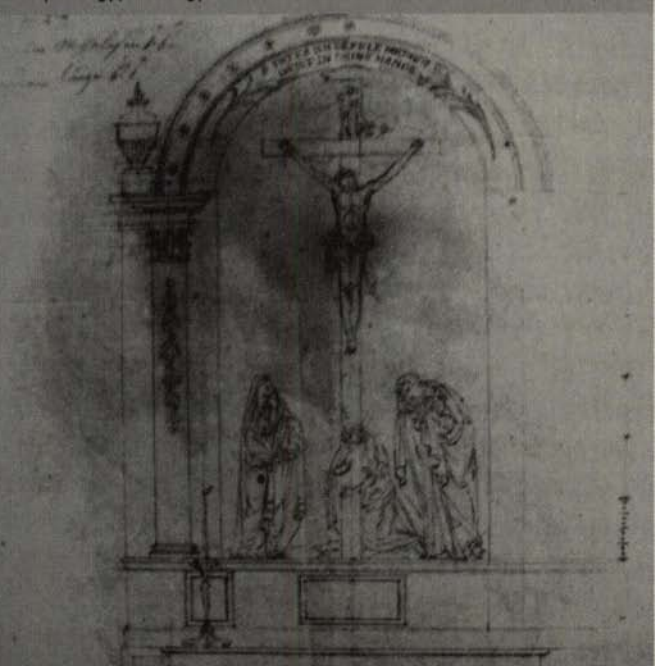
javítására, illetve Kecskeméti János kérelme és az erre adott válasz, Osgyán Bakos Gábor engedélye.

létre. Főleg síremlékeket készítettek, de számos oltár, szószék és faragott belsőépítészeti elem is kikerült műhelyükből. Munkáiban eredményesen egyesítette a klasszicizmus formai jellegzetességeit az akadémizmusmal. 175 évvel ezelőtt, 1833. február 5-én hunyt el.

Dunaiszky Lőrinc az ország szinte valamennyi szegletéből kapott megrendelést. Többek között ő készítette a békéscsabai evangélikus templom főoltárának faragott díseit, Tessedik Sámuel szarvasi síremlékét és a pesti Török-patika szobordíseit. Kecskeméti megbízást is teljesített. Hat ember nagyságú szobrot kellett készítenie „főveny-kőből a Kecske-méti Kalvaria-hegyre”. A Barátok temploma előtti szoboregyüttes azonban az idők

folyamán elpusztult. Sajnos egyetlen rajz vagy fénykép sem örökölte meg a kompozíciót. Csupán egy, a Magyar Nemzeti

Galéria gyűjteményében fennmaradt grafikáról vélik a művészettörténészek, hogy az egykori kecskeméti kálváriát ábrázolja.

170A csemegező-
lő tudatos ne-
mesítése Mathiász János mun-
kájával indult el Magyarorszá-
gon. Munkássága nemzetközileg
is kiemelkedő eredményeket
hozott. Pedig kezdetben egész
más pályára készült.

170 éve, 1838. február
22-én Ádámföldén (Sáros
megye, ma: Mosurov, Szlová-
kia) született. Tanulmányai
befejeztével Abaúj vármegyénél
írnok, majd röviddel ezután
főispáni titkár lett. Ám a hivata-
li munka nem nagyon érdekelte,
mellette 2 holdas szőlőt vásá-
rolt a kassai Rozáliahegyen és az
újratelepített szőlőben néhány
év leforgása alatt mintegy
1600 szőlőfajtát, köztük szá-
mos francia és olasz eredetűt
gyűjtött össze. Cserepes példá-
nyaival részt vett az 1873. évi
bécsi világkiállításon, ahol első
díjat nyert. A siker a szőlészeti
szakterület élvonalába emelte.
Számos rangos meghívást
kapott, de azokat elutasította.

Mathiász János 1880-ban
végleg megvált Kassától, a hiva-
tali pályától és életét egészében
a szőlészkedésnek akarta szentel-
ni. Előbb a tokaj-hegylajai
Mádon, majd Szőlőskén veze-
tett szőlészetet. 1889-ben elfo-
gadta Katona Zsigmond hívását
és 1890-ben a filoxérakár elől
szőlőtelepét áttelepítette Kecse-
métre. A futóhomokon a koráb-
biaknál nagyobb eredményeket
ért el. Mintegy 3500 hibridet
állított elő. Fajtái közül 12 ter-
jedt el nagyobb mértékben (pl.
Cegléd szépe, Erzsébet királyné

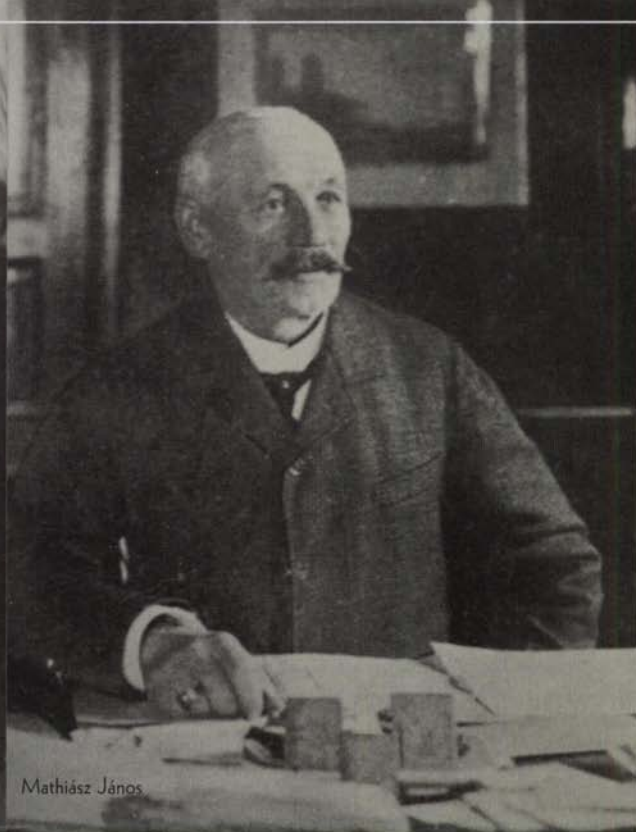
Késői szüret Mathiász János katonatelepi szőlőjében
(a kép jobb oldalán Mathiász János és felesége áll)

A kecskeméti homok egyik mívese

emléke, Ezeréves Magyarország
emléke, Kecskemét virága, Mat-
hiász Jánosné muskotály, Szőlős-
kertek királynője, Szauter Gusztá-
vné muskotály). A világon leg-
ismertebb a Szőlőskertek király-
nője és a Csabagyöngye (Mat-
hiász hibridje, amelyet Stark
Adolf nevelt fel). Katonatelepi
tanyájáról évente közel egymillió
darab vesszőt vittek el telepítés-
re. Fajtái külföldön is megállták
helyüket. Így például 1904-ben
Kalifornia összes szőlőterületének
több mint a felén Mathiász fajtá-
kat ültettek.

Szőlőtelepén gyakran foga-
dott vendégeket. Akik ismerték,
nagy tisztelettel beszéltek róla.
Számos korabeli író, költő emlé-
kezett meg a nagy borászról-sző-
lészről. Barátja volt Arany
János, Ady Endre és Vikár Béla
költő is. „Mathiász János olyan
a szőlészetben, borászatban,
mint Petőfi a költészetben” – írta
Arany János, míg Ady Endre
eképpen fogalmazott munkája
kapcsán: „E kertek a csodák
kertjei”. Mayerffy Zoltán ipartes-
tületi elnök így összegezte mun-
kásságát: „Amerika megvolt

Mathiász János

A Mathiász János
Borrend jelvénye

Dr. Király László György

Kolumbus előtt is, a homok is megvolt Mathiász előtt is: mégis Kolumbus Amerikát, Mathiász pedig a homokot fedezte fel." A korabeli sajtó egyszerűen csak annyit írt: „Mathiász János, a szőlőbűvész”, míg Németh László ezekkel a gondolatokkal búcsúzott el tőle: „Mint a változatok öreg Prosperója jár tőkéi és csemetéi közt, azoknak a vidámságával és öntudatos szerénységével, akiknek a teremtésbe sikerült Isten mellé társul szegődni. Nyolcvanhárom évet élt, teljes munkakedvben. Egy december este még vesszőkiállításokat intézett, éjjel köhөcselt s hajnal felé abbahagyta a köhөgést.”

Mathiász János emlékét napjainkban többek között az

1986-ban alapított Mathiász János Borrend ápolja. Az egyesület jelvényén a nagy tudós portréja látható, válla mellett születésének és halálának évszámával. A Borrend a város támogatásával 2008. február 26-a és március 2-a között kiállítás keretében emlékezett meg Mathiász Jánosról. A program helyszíne az Erdei Ferenc Kulturális és Konferencia Központ volt. A borlovagok a névadó szőlőnemesítő munkásságának népszerűsítése mellett a Kunsági Borvidékkel, ezen belül a Kecskemét környéki borokkal akarták megismertetni a hazai, és a külföldi borkedvelőket.

Mathiász János **Király László György** kecskeméti közgaz-

dász, az APEH korábbi elnöke életének alakulásában is komoly szerepet játszott. „35 évvel ezelőtt, harmadikos gimnazistaként azt a feladatot kaptam, hogy az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyre történelemből dolgozatot írjak egy olyan személyről, aki szűkebb lakóhelyem kultúrájában jelentős szerepet töltött be. Mathiász Jánost választottam és a híres szőlőnemesítő életrajzát dolgoztam föl. Ez volt életemnek az első olyan momentuma, amikor tudatosan foglalkoztam Kecskemét történelmével. Érdeklődésem ettől kezdve a város felé fordult, doktori disszertációm témája – Kecskemét gazdasági fejlődéseinek lehetőségei – is ebből fakadt.”

Az „első kecskeméti angolkisasszony”

75 éve halt meg Fittler M. Róza

75 Kecskeméten 1917 előtt csak elemi, majd azt követően polgári leányiskolában tanulhattak a tudásra vágyó ifjú hölgyek. Régi terve volt a katolikus egyháznak, hogy az Alföld szívében egy katolikus leánynevelőt alapítson. Jóllehet rossz nyelvek – így néhány pesti újságíró is – azt állították, hogy Kecskeméten csak háztartási iskolát érdemes indítani, az egyház kitartott a magasabb műveltséget adó leánygimnázium terve mellett. Schusztér Konstantin váci megyéspüspök hagyatéka teremtette meg az anyagi alapot az iskolalapításhoz.

A háborús évek nehézségei – az élelmiszer- és szénhiány, a katonai csapattestek mozgása – nem gátolták meg az oktatás megkezdését. Nagy szerepe volt ebben az angolkisasszonyok Boldogságos Szűz Mária Társaságának. A tanító apácák Fittler

M. Róza vezetésével 1917-ben telepedtek le a városban, a prelátus még abban az évben, augusztus 25-én beiktatta a rendet. Mater Fittler M. Róza, aki 1930-ig rendházfőnökként tevékenykedett Kecskeméten, meghatározó személyiség volt az iskola életében. Vezetői feladatai mellett ő maga is tanított, német és francia nyelvet. Később úgy ítélték meg munkásságát, hogy valószínű mintaintézménnyé fejlesztette az intézetet.

Az iskola fő célja olyan engedelmes, istenfélő, művelt honleányok képzése volt, akik az élet legkülönbözőbb területein megállják helyüket. Jól jelzi ezt az intézmény 1927-es értesítője, amelyben a legelső diákokról így írnak: „E kis lányok nagy része ma már nagyságos asszony, egyetemi hallgató, tisztviselő, vagy saját 100 holdjának az ügyes gazdája, társaságban intelligens, számottevő szociális munkás, védő- és vezető

családban vagy másutt, ahol szívet és tenni vágyást keresnek.”

A legfontosabb nevelési cél az iskolában az engedelmesség volt, mert a nevelők – közöttük az apácák – úgy vélték, szerencsétlenség kíséri az életben azt, aki nem tanulja meg az engedelmességet, hiszen „engedelmessékedni kell majd családfőnek, hivatalbeli előjárónak, társadalmi törvényeknek”. S ez vezeti majd a lányokat felnőtt korukban a keresztény katolikus életideál megvalósítására: az Isten akaratával való egyezésre.

Mindazonáltal az iskolába járó leányoknak élménydús volt a tanévük. Filmvetítéseket nézhettek, színházba járhattak, önképző körökben vehettek részt. A helyi tanulmányutak közül különösen érdekes lehetett a gyufagyár vagy az ecetgyár meglátogatása, de hosszabb kirándulásokra is sor került. Az 1927/28-as tanévben például

Aki mosolyt csalt az olvasók szemébe

75 A 19. század utolsó éveinek egyik legnépszerűbb magyar nyelven megjelenő lapja a Mátyás Diák volt. A párthoz nem kötődő, népies hangvételű élclap sikerében nagy szerepet játszott a Murai Károly néven újságokban író, a kilencvenes évek második felében sikeres színműíró, Kovács László.

Murai középiskolai tanulmányait Kecskeméten és Pozsonyban végezte, majd Budapesten jogot tanult. 1878-ban a Független Hírlap, a Kitartás, az Arad és Vidéke, a nagyváradi Szabadság és a Pesti Hírlap munkatársa lett. 1889-től a Mátyás Diák szerkesztését vette át. Tárcái, elbeszélései más lapokban és

évkönyvekben is megjelentek. Megyei Lapok címmel 1881-ben társadalmi és szépirodalmi hetilapot szerkesztett Kecskeméten, de csak két száma jelent meg. Népszerűek voltak regényei, elbeszélései, ifjúsági regényei. Egyik kortársa, Laczkó Géza így írt róla: „Murai Károly nevét is nevetős arccal kerestük a napilapok tárca-rovataiban”.

Vígjátékait többnyire a Nemzeti Színházban adták elő.

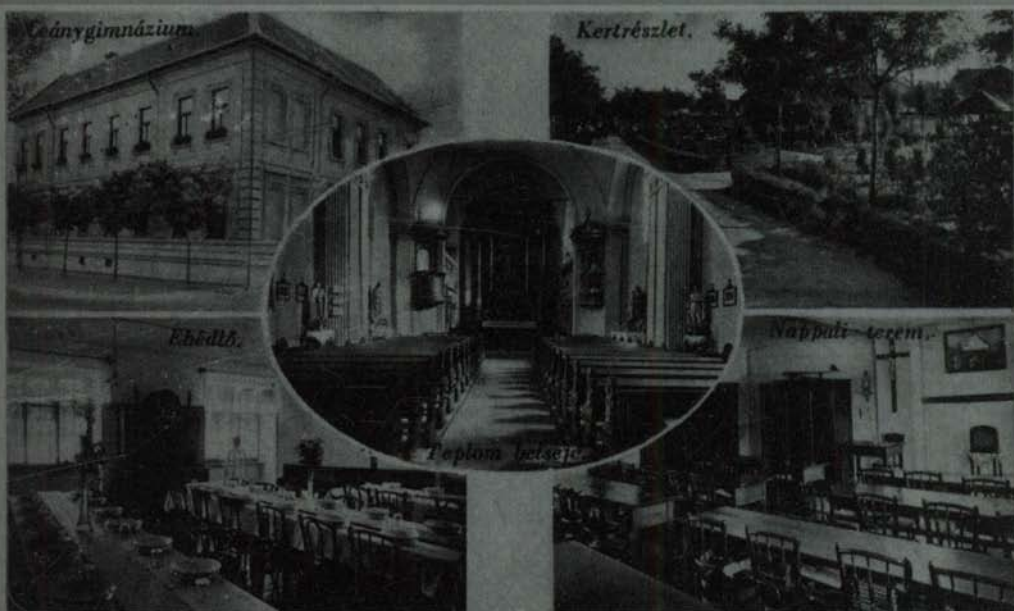
Keszthelyen, Balatonfüreden, Tihanyban és Veszprémben jártak az iskola tanulói. Működésük első húsz évében többször vitték növendékeiket Olaszországba és jártak Franciaországban is.

Fittler M. Róza 1930-ban hagyta el Kecskemétet, hogy Veszprémben folytassa áldozat-

os munkáját. 75 évvel ezelőtt, 1933. február 24-én innen érkezett meg halálhíre. A kecskeméti iskola a Kecskeméti Közlönyben 1933. február 26-án megjelentetett gyászhirrel emlékezett meg róla, aki oly sokat tett az angolkisasszonyok gimnáziumáért. „Rendkívüli akaraterő és szinte univerzális tehetség

párosult benne” – szerepel a nekrológban. „Az egész városban osztatlan megbecsülés övezte.” Temetésére Schuler Mária Terézia főnöknő és Andor Mária internátusi prefektus utaztak Veszprémbé, hogy tisztelegjenek az első kecskeméti angolkisasszony sírjánál.

Kállai Erzsébet

KECSKEMÉT. Az Angol kisasszonyok intézetének internátusa.

Huszárszerelem című sikeres művét Bécsben és Berlinben is bemutatták. Kecskeméten Miklóssy Gyula, aki a november 11-i Bánk bán díszelőadásokat is meghonosította, Murai Károly három egyfelvonásos darabját vitte színre a később Pesten komoly hírnevet szerző Szepesi Gusztáv jutalomjátékán. Murai szép kort élt meg. Közel 90 évesen, 1933. február 25-én Budapesten hunyt el.

MAGYAR ÍRÓK
ARANY KÖNYVTÁRA.

II. KÖTET

MURAI KÁROLY

ELJEGYZÉS MENYASSZONY
SÉLKÜL.

BUDAPEST, 1933

NYELV- ÉS IRÁNYTANULÁSI TÁRSASÁG
1000 BUDAPEST, V. KÖR. 10. SZ. HÍD VÉGI 10. SZ.

ELJEGYZÉS
MENYASSZONY SÉLKÜL

MURAI KÁROLY

FRANKLIN-TÁRSASÁG
BUDAPEST, V. KÖR. 10. SZ. HÍD VÉGI 10. SZ.

A kész ólomüveglak

Kecskemétiak a székely fővárosban

100 Marosvásárhely, Kecskemét testvérvárosa történetének legmozgalmasabb időszakát élte a

huszadik század első évtizedében. A város poros vidéki településből urbanizált központtá alakult, kiépült az infrastruktúra, a

városközpontot ízléssel, szerencsés kézzel formálták át. Száz év telt el azóta, s bizony nem nyomtalanul. Az épületek többsége

Holtág Károly munka közben

Bernády György

felújításra szorul. A helyreállítási feladatokban évek óta kecskeméti mesteremberek, Holtság Károly és munkatársai is részt vesznek.

– Milyen munkákra kaptak megbízást?

– Néhány éve már, hogy a százéves prefektúra felbecsülhetetlen értékű, Róth Miksa-készítette festett ólomüvegablakainak restaurálására a magyar kormány kért fel bennünket. Hazánk történelmi nagyjai – Kossuth Lajos, Bethlen Gábor, II. Rákóczi Ferenc, Deák Ferenc – portréit restauráltuk. Munkánkat nehezítette, hogy a helyszínen kellett dolgoznunk, mert értékükre tekintettel az ólomüvegeket nem engedték kivinni az országból.

– Távol a kecskeméti műhelytől mi jelentett még nehézséget?

– Ezeket az ablakokat évtizedekkel ezelőtt kiszedték a helyükről és a helyi múzeum pincéjében darabokban, néhányat egész egyszerűen egy kosárban tárolták. Nagyon rossz állapotban voltak, ráadásul jó néhány üvegdarab nem is került elő, így az eredeti rajzokra támaszkodva kellett elvégezni a helyreállítást. A rossz körülmények ellenére a munkát sikeresen elvégeztük. Sőt, a négy nagy magyart ábrázoló ablakok összerakása közben Róth Miksa egyik elveszettnek hitt remekművére, Ferenc József császár képére is ráleltünk. Így végül nem négy, hanem öt hatalmas ólomüvegpert sikerült restaurálnunk.

– Hogyan folytatódott a marosvásárhelyi munkájuk?

– A magyar kormány után nemrég a román állam is komoly restaurálási munkával bízott meg bennünket. A százéves prefektúra, azaz a Városháza összes ólomüvegablakának kiszedése, a törött festett részek újrafestése, valamint két ablak újratervzése a feladat. A munka első harmadán már túl vagyunk, a földszint hajlított, sík és térben hajlított üvegei elkészültek. Ez utóbbi egyébként egy speciális megoldás, ehhez hasonló ugyanis tudomásom szerint a világon csak egy létezik, mégpedig Mexikóban. A munka nagyobb része még hátra van. Hónapokon át a nagyterem és a monumentális, mintegy 8 m magas és 3 m széles ún. marosvásárhelyi ablakot állítjuk majd helyre. Öten dolgozunk szinte éjjel-nappal és persze abban a hiszemben, hogy jelenlegi munkánknak ezúttal nagyobb lesz a „látszata”, mint a korábbiak. A híres magyarok képei, illetve a környezetükben lévő címerek ugyanis elkészültek, de helyükre vissza nem kerültek. Így a Városháza látogatói az ólomüvegek megtekintésekor a nagy magyarjaink helyén csak fehér üvegeket láthatnak. A képeket egyelőre egy raktárban tárolják. Abban bízunk, hogy hamarosan egy kiállítás keretében mindenki számára megtekinthetőek lesznek ezek a csodálatos műreemek.

A Bernády-korszak

100 évvel ezelőtt Bernády György volt Marosvásárhely

polgármestere. Korának legnagyobb formátumú erdélyi várospolitikusát a századforduló magyar városépítői közül csak a kecskeméti Kada Elekhez lehet hasonlítani. Kada 1897 után újjáépítette Kecskemétet, kialakította a város szecessziós képét, művésztelepet, múzeumot alapított és meghonosította a szőlő- és gyümölcsfeldolgozást. Bernády gyógyszerészből lett rendőrkapitány, majd alpolgármester, 1902-ben polgármester, végül főispán, aztán parlamenti képviselő Bukarestben. Irányítása alatt öt új elemi iskola, négy gimnázium, közigazgatási iskola, katonai alreáliskola épült a székely fővárosban. Ebben az időben alapították meg a városi zeneiskolát, a városi könyvtárat és a képtárat. 100 évvel ezelőtt adták át az új Városházát, és a városi tanács 1908-ban határozta el a Közművelődési Ház, a Kultúrpalota felépítését is.

Bernádyt szerették, tisztelték a marosvásárhelyiek. Nem véletlen tehát, hogy emlékét egy anekdota még ma is őrzi: „Már készen állott a városháza és a pallérállványok emeletmagasan fogták körül az épülő Közművelődési Házat, mikor kiküldette magát egy bizottság élén az Egyesült Államokba, városi üzemek tanulmányozására. Hajója jóformán be se futott Long Island kikötőjébe, s már megérkezett helyetteséhez a kábel: »Kultúrházat egy emelettel magasabbra.«”

Varga Géza

A diák

Szerette az orgonát,
kántortanítóként is dolgozott

AZ ÖRÖK LÁNG TOVÁBB ÉG

30 Még átforrósíthatta szívét az 50. születésnapjára összesereglett tizenegy énekkar meglepetés-hangversenye, de egy év múlva, két kórusának közös filharmóniai koncertjére készülve Kardos Pált a Teremtő magához szólította. Korai halála mélyen megrendítette a magyar zenepedagógia és kórusélet számos jeles képviselőjét. Szőnyi Erzsébet Pilinszky János Zsolozsma című versét zenésítette meg és küldte el a temetésre, amelyet százhusz Kodály-iskolás gyerek énekelt a ravatálnál. A gyászjelentésen az általa sokat idézett Goethe sorai álltak: „Az Örök Láng ég, futva, küzdve, mert minden csak megsemmisülve őrizheti meg életét.”

A magyar kórusművészet egyik legnagyobb egyénisége,

Kardos Pál 1927-ben Cegléden született. Oklevelét a Nagykörösi Református Líceumban és Tanítóképzőben szerezte. 1947-ben elnyerte a rákospalotai kántortanítói állást. Egy évvel később felvételt nyert a Zeneakadémiára, amelynek középiskolai énektanár- és karvezetőképző szakán szerzett diplomát. 1953-tól 1961-ig a Miskolci Zene-művészeti Szakiskolába kapott kinevezést, majd ezt követően a Szegedi Tanárképző Főiskolára került. 1972-től haláláig Kecskeméten, a Kodály Iskolában tanított, vezette a leánykart és a Kecskeméti Városi Vegyeskart. Pedagógiai és művészi munkája mellett végig jelentős népművelő tevékenységet folytatott. Számos előadást, tanfolyamot tartott itthon, valamint külföldön. Kórusai-

val különböző nemzetközi versenyeken (Arezzo, Zürich, Debrecen) több díjat nyert. 1972-ben Liszt-díjjal jutalmazták. **30 éve, 1978. február 16-án hunyt el.**

Kardos Pál karizmatikus egyéniség volt. Amerre csak megfordult, mindenütt rajongók vették körül. Tanítványai, előadásainak egykori hallgatói ma is meghatódva emlékeznek rá.

„Különleges aurája volt Kardos Pálnak. Belevonta környezetét, és egy életre meghatározó lett a hatása azok számára, akik a közelében lehettek. Nagyon hiányzik. Egyetlen segítséget emlékének ápolása jelent. Így szelleme köztünk maradhat, és tovább él az utódokban.” (Szőnyi Erzsébet zeneszerző, karvezető, zenepedagógus)

A Kodály Iskola kórusa

Kardos Pál

„Szuggesztivitással párosult lebilincselő tudása és intelligenciája különös módon járult hozzá a lelki és szellemi töltkezéshez, a szakmai ismeretek elsajátításához. A kóruspróbákön és a karvezető órákon a műrészek pontos megszólaltatását találó hasonlatokkal, máskor irodalmi művek elemzésével tette felejthetatlenné. Számomra Ő volt a Tanár, a Művész, az EMBER.” (Laczkóné Pálffy Alojzia, a Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Kara Zenei Tanárszékének tanára)

„Tanár Úr két gondolata a mai napig elkísér. Az egyik a próbára járáshoz kötődött: «ha egy kórustag nem jön a próbára, akkor ott akkora a baj, hogy a többieknek helikopterrel kell a hiányzó segítségére sietni.» A másik: «a ritmus jellem kérdése». Távolra mutató gondolatok, az élet más területén is

tudtam alkalmazni.” (Krajcsovski József kertészmérnök, a Kecskeméti Városi Vegyeskar alapító tagja)

„Számomra ő A KARDOS, akire én egész életemben fölnéztem, és úgy gondoltam rá, mint a legfontosabb tanáraink egyikére.” (Eötvös Péter zeneszerző, karmester)

„A legcsodálatosabb és utolérhetetlen és felejthetetlen az, ahogyan a művek mondanivalóját magyarázta, értelmezte, ahogyan betanította azokat. Személyisége varázslatos volt. Ha Ő megjelent, derű, mosoly, jókedv áradt szét. Mindenki leste a szavait, öröm volt a társaságában lenni.” (Ubrizsyné Érsek Éva, a Kodály Iskola tanára)

„Csodálatos tanáregyeniség, kórusvezető volt. Személyisége, munkája, tanítványai és kollégái iránt megnyilvánuló szeretete olyan légkört teremtett, amellyel

mindenki, aki a közelében lehetett, jobbnak, többnek érezhette magát. Életünk nagy ajándéka, hogy együtt dolgozhattunk vele.” (Ladics Tamásné, a Kodály Iskola igazgatóhelyettese)

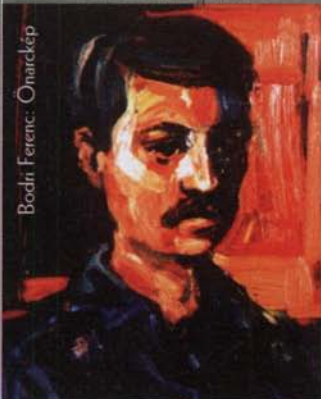
„Lendületessége, vidámsága, lebilincselően szuggesztív lénye, sugallatos, ihletett muzikalitása, pedagógiai érzéke magával ragadóan érvényesült.” (Nagy Olivér zeneakadémiai tanár, egyházkarnagy, zeneszerző)

„Egy áramkört alkottunk, amit Tanár Úr fehéren izzó egyénisége töltött meg magasfeszültséggel. Sűrített térbe-időbe kerültünk, amikor fölemelte a kezét, s ebben a mozdulatban már ott élt a mű lelke. Olyan-nak látom őt, mint az evangéliumi magot, amelynek el kellett halnia – Tanár Úr a tanítványai-ban hoz százszoros termést.” (Veronika nővér, a Szegedi Bartók Kórus egykori tagja)

Látogatóban a 65 éves Bodri Ferencnél

65 Szűk előszoba vezet a kis szobához, amely egyben műterem is, ahol laza rendezetlenségben áll egy ágy, néhány szék meg szekrények. A falakon festmények vannak a szemlélődő számára ismeretlen emberekről, akikről aztán a beszélgetés során kiderül, hogy valamennyien Bodri Ferenc életének fontos szereplői. A legnagyobb méretű egy kedves fiatal párt ábrázol, ahogyan Bodri Ferenc soha nem láthatta őket. Egy hónappal azután született ugyanis, hogy édesapja elesett a Don-kanyarban...

Nincs olyan nap, hogy ne alkotna valamit. Nem szabad lus-

tálgatni – mondja –, mindig megvan a napi penzum. Hol egy rajz, hol egy festmény, valami... S ma már nem kell modell, ma már a fejében vannak a vonalak, a színek, s a kép maga irányítja. „Ide még egy kis szín, oda még egy vonal. Na, most már elég.” Ha valaki „érzi” a kompozíciót, nem tévedhet – vallja Bodri Ferenc. Ahogyan mondja, időnként elad egy-egy képet, de többször elajándékoz ismerősöknek, barátoknak. Bár néha megbánja, mert ami ingyen van, annak nincs értéke, s ezt ő már megtapasztalta, amikor a szekrény mellé dugva fedezte fel egyik elajándékozott képét, mert tulajdonosa valószínűleg sokallta a keretezés árát.

Nem elkeseredett – mondja –, csak fáradt, „biztos ez a tavaszi fáradtság”, ám a hangjában mégis egyfajta lemondó rezignáltság bujkál. Beszéd közben időnként elővesz egy-egy József Attila idézetet, mert ő azt öntötte szavakba, amit Bodri Ferenc is érez, s amit igazán csak megfesteni tud, nem elmondani. Fura egy világ ez – idézi fel postai élmé-

nyét, a postás kisasszony kérdő tekintetét, amikor egy szép bélyeget szeretett volna venni. Ma már nincsenek szép bélyegek, nincs igazi érdeklődés a képzőművészet iránt. S talán egy kicsit a fiatalság iránti nosztalgiával idézi a rendszerváltás előtti időket, amikor kiállításai voltak, képeket vett meg tőle a tanács és a múzeum, építésszek, újságírók, színészek, művészek jöttek össze a sajtó- vagy a színészklubban. A politika ma is érdekli, már csak azért is, mert egyszerűen nem lehet kizárni a mindennapokból, de pillanatok alatt – ahogyan mondja – „bepöccen” az időtlen politikai viszonyok miatt.

Időközben megérkeztek a galambok ebédelni az ablakpárkányra. Bodri Ferenc szívesen nézegeti a városi madarakat, mert – ahogyan mondja – különlegesen szép, áramvonalas a testük, s bár úgy tűnik, mintha egyforma lenne a fejük, ez nem így van, minden galambnak más a fejformája. Miközben dolgozik az ablak mellett a festőállványon, időnként kipislant a madarakra, s eszébe jut, hogy galambokat még nem festett soha... **Kállai Erzsébet**

Önéletírás

„1943. február 28-án születtem Kecskeméten. (Szüleim is idevalósiak). Általános iskolámat Kecskeméten végeztem, 1957-ig. Még abban az évben felvettek a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumba. Ahol 1961-ben érettségiztem. 1961–65-ig a budapesti Pan-

nónia Rajzfilmstúdióban fázisrajzó lettem. 1965-ben bekeverültem a Képzőművészeti Főiskolára, ahol 1971-ben végeztem. Azóta itthon élek és dolgozom. 1972 óta szabadúszó vagyok. 1994-ben meghalt az édesanyám, 90 éves korában. Egyedül maradtam. Hogy mit hoz a jövő, tudom, mint a jós.

Tisztelettel: Bodri Ferenc.”

Három generáció

László és Károly

Ahol családi vonás a vasipar

15 A kecskeméti Nagy-család mindig is műszaki beállítottságú volt. Bár a dédszülők az 1800-as évek második felében még a mezőgazdaságban dolgoztak, a cséplőgépek javítását maguk végezték. A nagypapa, id. Nagy László már egy saját műhely után vágyott. Álma 1935-ben teljesült. A Nap utcai műhelyben – sógorával közösen – kezdetben gépjavítást, forgácsolást vállaltak, de hamarosan szakosodtak a belsőégésű motorok felújítására. A cég fejlődését a háború megállította. Az édesapa, Nagy László azonban – immár szövetkezeti keretek között – tovább vitte az atyai örökséget, sőt, dugattyúgyártásba is kezdett.

Fiai, László és Károly szakirányú egyetemi diplomát sze-

reztek és épp 15 éve, 1993. február 10-én Nagy Gépműhely néven gazdasági társaságot alapítottak. A bt. a gépjárműfelújítás mellett autóalkatrész-kereskedelmet is folytat. Külföldre is dolgoznak, évente több mint ezer dugattyút gyártanak Németországba. Emellett néhány éve veterán járművek (személygépkocsi, tűzoltóautók, hajók) motor-

jainak generálózását is elvégzik. Hazai és külföldi megrendelők, gyűjtők kérésére valósággal újjáépítik az autók motorjait.

Napjainkban a profi szervezésre és minőségre fektetnek hangsúlyt. Így rövid határidő mellett is hatékonyan tudnak dolgozni és munkájukra a kötelező hat hónap helyett 1 év garanciát vállalnak.

A kecskeméti márciusi ifjak

Gömör Frigyes

160 évvel ezelőtt, 1848 márciusában az ország nemcsak a természet újjáéledését ünnepelte, hanem a forradalom kirobbanását is. A hírek futótűzként terjedtek, Kecskemétet március 16-án érték el. Ez egycsapásra felkavarta a város addig nyugodt és békés életét.

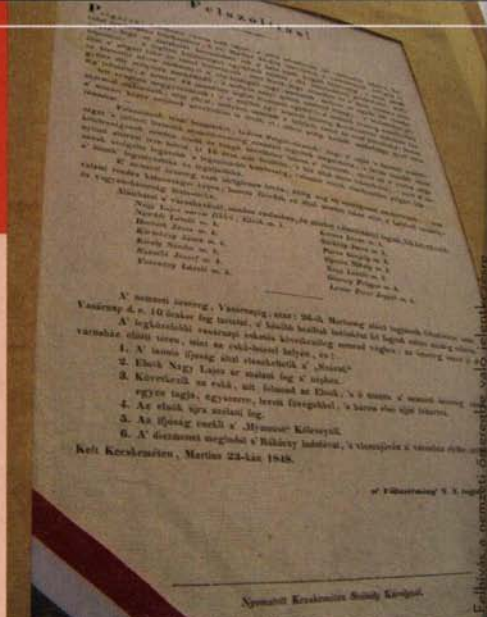
Több tucat honatya az esti órákat elmélyült tanácskozással töltötte. Másnap Nagy Lajos főbíró ismertette a tanácsban a „közelebbi pesti nagyszerű népmozgalomról vett tudósításokat”. A jegyzőkönyvi kivonat szerint „a forradalom híre a helybeli lakosság között is hirtelen elterjedvén, köz lelkesedéssel fogadtatott.” A tanács bizottságot alakított, amelynek tagjai feladatul kapták, hogy a megyei közgyűlésen követeljék: tegyék lehetővé, hogy a város mind ott, mind az országgyűlésen képviseltesse magát. A

gyűlés egyöntetűleg elfogadta a 12 pontot is és elhatározta: küldöttséget indít Pozsonyba, hogy a pontok törvénybe foglalását javasolja az országgyűlésnek. Végül a testület a református főiskola ifjúságának felszólítására kitzúte a városházára a nemzeti zászlót, majd az összese-reglett tömeg előtt Horváth Pál tisztségviselő felolvasta Petőfi dalát. Ezalatt a 12 pontot is kifüggesztették az épület falára.

Az örömhír gyorsan terjedt tovább. A középületekre nemzeti szín lobogók kerültek, az asszonyok kokárdákat és zászlókat varrtak. „A köz népnek mejjükre, kalapukra tűzött selemből tsinált

nemzeti koszorúkat hordoznak Kecskeméten a papok, piaristák, barátok és fő emberek” – rögzí-

tette naplószerű feljegyzésében Mertse Konstantin kecskeméti görög kereskedő.

- Mit kíván a magyar nemzet**
- Legyen béke, szabadság és egyetértés.**
1. Kívánjuk a sajtó szabadságát, censura eltörlését.
 2. Felelős ministeriumot Buda-Pesten.
 3. Évenkénti országgyűlést Pesten.
 4. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben.
 5. Nemzeti őrsereg.
 6. Közös teherviselés.
 7. Urbéri viszonyok megszüntetése.
 8. Esküdtszék. képviselet egyenlőség alapján.
 9. Nemzeti Bank.
 10. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra magyar lakóinkat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék tőlünk.
 11. A' politikai statusfoglyok szabadon bocsátássaival.
 12. Unio.
- Egyenlőség, szabadság, testvériség!**

Legyen Béke, Szabadság, Egyetértés

Magyarázata a 12 pontnak:

megtudni, de felette nagyon:
pontok mi tartalma legyen?
olyasni el tudom is végig,
szóban nyelvem majd oltórik,
az az mind végig magyarul,
mi szinte belé kábul,
tem: béke és szabadság,
kötünk és igazság!
kik egy jó magyar ember,
Hon járért ver.
jó felebarát,
ola porát,
édesb onfársam,
dok azt elássam.
mlok tartalmát:

Kitörlek belőle a' mi legszebb vala,
'S mire kinyomatott már félig meghala.
Könyvtárgyalat tehát ez a' szó Cenzura,
Melly felett megkondult már a' végső óra.

2. Felelős ministerium Buda-P

Azt akarta lejebb a' jó magyar nemzet:
Állsunk hazánkban több Ministereket,
Kik Pesten lakjanak 's magyarok legyenek,
A' magyar bajain rögtön segítsenek.
A' Ministerium annyit jelent tehát,
Hogy ő kormányozza lelkesen e' hazát,
Ezt is megnyertük.

Még aznap délután Fejes János ügyvéd vezetésével lelkes ifjak jelentek meg a városházán és felajánlották szolgálataikat a közbiztonság védelmére. Három ívet a következő felirattal láttak el: „Alólírottak a lelkesedés jelen korszakában a netán lehető kitérések meggátlására ideiglenesen a helybeli tanács és Választott Község rendelkezése alá adjuk magunkat.” A felfokozott öröm közepette a három papírt rövid időn belül 164-en aláírták. Az első között volt Gyenes Mihály városi mérnök, Hornyik János jegyző, Csányi János tanácsnok, de szignálták az íveket a későbbi események legjelentősebb képviselői is: Hajagos Illés, Herczeg Kálmán, Fórián Károly, Tóth István, Dömötör Károly és Szappanos István, valamennyien a városban köztisztviselőként álló, nagyobbrészt vagyonos emberek, ügyvédek, köztisztviselők.

Március 17-én megkezdtek a nemzetőrség szervezését is. A közhangulatra jellemző Szilády Károly, a kiváló nyomdász megnyilatkozása, aki a tanácshoz írt levelében „nyilvánítja, mi szerint az itt alakuló nemzeti őrseregbe állani szinte polgári kötelességének tartaná, de mivel rossz hallása miatt alkalmatlan... későbbben a helybeli őrsereg részére kellő nyomtatványok díj nélküli elkészítése által kívánja hazafiúi buzgalmát kimutatni.” A következő napokban a város négy pontján – az Arany Sas vendéglőben, a Református Főiskola épületében, a Városházánál és a polgári kaszinóban – őrhelyet is létrehoztak, ahol állandó ügyeletet, szolgálatot teljesítettek. Az aláírási íveket csaknem ezer lelkes kecskeméti polgár írta alá. Március 26-án vasárnap ünnepélyes körülmények között tették le esküjüket a hazára. Két nappal később pedig megválasztották a nemzetőrség tisztviselőit is.

Az első hirdetmény, amely a forradalomról tudósított, március 18-án jelent meg Szilády Károly nyomdájában. Ezt számtalan szórólap, felhívás követte. Több magyarázat is készült a 12 pontról. Így például Gömör Frigyes versbe öntött gondolataival kívánt hatni, amit a város anyagi támogatásával meg is jelentetett.

Kecskeméten a forradalmat követő fellángolás nem lett szalmaláng. A köznép és a hivatali vezetők között csaknem teljes összhang alakult ki a forradalmat követő napokban, hetekben. Büszkéké lehetünk elődeinkre, hogy gyorsan reagálva és egymással összefogva az igaz ügy pártjára álltak!

Varga Kata

(a Kodály Iskola tanulója, az 1848-as forradalom 160. évfordulóján rendezett városi műveltségi verseny első helyezett csapatának tagja)

Egy szilárdelvű férfiú

150 „Nem tetszeni, hanem használni akarok, s így ha nem lesznek kedvesek, miket mondok, nem ütközöm meg benne. Ki a dolgokat saját nevökön nevezni s miket lelkének belsejében iga-

zaknak talált kimondani is szereti, annak nem könnyű tetszésre szert tenni, annak gondolatain bár a legmézebb szavakba burkolva is, csípősség fog érzeni, mi nem minden ínynek kedves” – írta 1839-ben Bajza József.

Pályáját költőként kezdte. Később lírikus sikereket aratott, majd kritikusként dolgozott. Közreműködött a Kisfaludy Társaság megalapításában és szerkesztette a kor legnagyobb irodalmi lapját, az Athenaeumot. Két ízben a későbbi Nemzeti Színház igazgatójaként is tevékenykedett. A történelem neki adta meg a lehetőséget, hogy 1848. március 15-én engedélyezhette a Bánk bán aznapi műsorra tűzését. Egyik

írásában Jókai Mór így méltatta: „Becsület és műértő, szilárdelvű férfiú, hideg, mint a kőfal és részrehajlatlan, mint Salamon.”

A szabadságharc leverése után bujdosásra kényszerült. 1849. július elején Pestről menekülve néhány napot Kecskeméten időzött. Élete utolsó éveiben műveit rendezte sajtó alá. Költészetében egyszerre merengővé és érzelmes hangúvá vált, ugyanakkor verseiben megjelentek a reformkor nagy eszméi is. Elsősorban a zsarnokság természetével és gyűlöletével, valamint a forradalomhoz való hűséggel foglalkozott. 150 éve, 1858. március 3-án hunyt el.

A kecskeméti Nagytemplom falán található 48-as emléktábla idézete tőle származik:

„Csatájok a védelmezett Népjog csatája volt”

(Apotheosis – 1834)

Kossuth zarándokai elindultak Amerikába

Megérkezés New Yorkba

A zarándok egy csoportja

Cegléd és Budapest népe forró ünnepléssel búcsúztatta a zarándokut résztvevőit — A kecskeméti kedves élménye a győri pályaudvaron

— A Kecskeméti Lapok kiküldött tudósítójának telefonjelentése —

Győr, március 5.

kokkal a Keleti pályaudvarról. Már hat óra tájban

végeldíthatatlan tömeg lepte el a Baross-té környékét

a sokaság a vonat indulását állandóan növekedett.

A vonat indulása előtt

Ripka Ferenc, a széki főváros főpolgármestere

búcsúztatta a nemzet küldöttét a hihetetlen csendben. Porban 7 órakor barsány lép jelezte a vonat indulását. A katon

Negyszázötven magyar ma reggel elindult a szabadság klaszterjébe, hogy a szabadság legnagyobb magyar harcosa szobrának leleplezésén, Kossuth hatalmas ércalakja előtt leboruljon és elrebegje a Nemzet Atyja előtt a magyarok imáját.

A magyar zarándokút résztvevőinek elindulása feledhetetlen emlékű ünnepségek keretében történt meg.

Cegléd, Kossuth Lajos városában,

Kossuth-zarándokok New Yorkban

80 Az elmúlt évszázad első évtizedeiben az Amerikába emigrált magyarság gondosan ápolta Kossuth emlékét. Az 1851-es diadalmenet legendaként élt az Amerikába kivándorolt és szétszóródott magyarság körében, amely Kossuth népmesei hősként, sőt mármár „profétaként” való tiszteletét eredményezte. A hazától távol élő amerikai magyarok számára emlékének ápolása összetartó erőt jelentett. A különféle magyar egyházak, civil szervezetek, újságok összefogása révén 80 évvel ezelőtt, 1928. március 15-én New York városában szobrot emeltek a népvezér tiszteletére.

A szobor gondolatát 1927-ben Berkó D. Géza, az Amerikai Magyar Népszava

szerkesztő-kiadója vetette fel, de életének legnagyobb tragédiája volt, hogy a leleplezést nem érthette meg, még abban az esztendőben, november 9-én meghalt. Lapja azonban tovább folytatta a szobor érdekében a mozgalmat, amelyet, mint kiváló alkalmat a megcsonkított ország tiltakozásának kifejezésére, Magyarország hivatalos körei is felkaroltak. A leleplezés és az azt követő zarándokkörüli olyan hatalmas propagandaeseménnyé nőtte ki magát, amelyhez hasonlót addig a magyarság nem látott sem az új-, sem az óhazában.

A zarándokseregben, amelyet két hajó vitt át az óceánon, összesen 488 személy, köztük Kecskemét tízfős csoportja vett részt. Korábbi miniszterek,

politikusok, egyházi vezetők, magas rangú katonatisztek, mágánások, egyszerű földművesek, kereskedők, bankárok, hivatalnokok, férfiak és nők, fiatalok és öregek egyaránt voltak az utazók között, amely így valóban képviselte a nemzet minden rétegét.

A kecskeméti zarándokok Kossuth városából, Ceglédre a helyi küldöttekkel együtt március 4-én indultak el a hosszú útra. Ötvenen kísérték ki őket a pályaudvarra. Az első percekről a Kecskeméti Lapok kiküldött tudósítója így írt: „A tíz kecskeméti zarándok a gyorsvonat első kocsijában kapott kényelmes helyet. Együtt vannak mindnyájan, viszik a város koszorúszalagját, pálmaágát és a maroknyi földet a vásártérről, ahol valamikor, a magyar történelem egyik napfényes délelőttjén Kossuth apánk lángoló szavai gyújtották magasra a kecske-

A Kossuth-szobor
a leleplezési ünnepély után

méti magyarokban a lelkesedés magasztos tüzeit.”

Másnap is érkezett tudósítás: „A kecskeméti zárandokok jól érzik magukat és bizalommal néznek a hatnapos tengeri út elé...”. Néhány nap múlva „szikratávíron érkezett jelentések szerint az Olympic nem sokkal elindulása után a nyílt tengeren viharba került... nincs azonban ok semmilyen aggodalomra”. A küldöttség egyik tagja, Borbás Béla később így emlékezett vissza a hajóútra: „A harmadik napon hóviharba kerültünk. Én már a második napra gyengén éreztem magam és dr. Héjjas Istvánnal együtt nagyon megviselt az út. Goltein Miksáné is betegeskedett, a többiek túrhetően bírták az utat. Valamennyiőnk között a legegészségesebb volt Kiss János.”

Az érkezés napján, a szobor leleplezésének előestéjén New Yorkban különös hangverseny üdvözölte a hivatalos küldötteket és a hozzájuk csatlakozó amerikai magyarokat. Egy baptista templom, a Park Avenue Baptist Church fogadta be a Kossuth emlékének hódoló

magyarokat és a templom nevezetes harangjain szívmengető magyar dallamok szólaltak meg. A világhírű Rockefeller-emlékharangok a Himnuszon, a Szózatton és a Magyar Zsoltáron kívül a következő népdalokat játszották: Mikor én még legény voltam, Tele van a város akácfa virággal, Kitárom reszkető karom és Rákóczi imádsága.

Másnap déli 12 órakor kezdődött az ünnepi felvonulás a Kossuth-szoborhoz. A díszmenet két órakor ért az emlékműhöz. Az ünnepi beszédek, köszöntések után Berkó D. Géza özvegye adta át a szobrot a városnak, bemutatva annak alkotóját, Horvay János szobrászművészt. Több tízezer ember üdvívalgása közepette hullt le a lepel, közben 21 ágyúlövés dördült el és a tömeg egetverő éljenzésben tört ki.

Az ünnepély lélekemelő, impozáns befejezése után a zárandókokat automobilkok szállították vissza szállodáikba. Este 8 órakor ünnepi díszlakomát rendeztek a Commodore szállodában. Négy nappal a szoboravatás után a küldötteket fogad-

ta Coolidge amerikai elnök, majd az Operaházban Kossuthbált rendeztek a tiszteletükre, Pittsburgh-ben pedig 1.600 személyes vacsorára hívták meg őket.

A ünnepi eseményekről Borbás Béla számolt be a Kecskeméti Lapok olvasóinak: „Feledhetetlen volt felvonulásunk március 15-én a szobor elé. Hat kilométer hosszúságban sorakozott fel 40.000 magyar, akik kétórás úton vonultak fel. A leleplezési ünnepség 12 órakor kezdődött és délután öt órakor ért véget. Kecskemét város közönségének koszorúját és a kivitt kecskeméti földet Kiss János csak egy rendőr segítségével tudta elhelyezni a rettenetes tömegben, a szobor körül támadt tumultusban. Mindnyájunkat megragadott az a szívélyes és rendkívül ünnepélyes fogadtatás, melyben a new-yorki városházán részünk volt. Walker polgármester sugárhozó árcal köszöntött bennünket. «A demokrácia a legnagyobb, legszentebb dolog a világon» – mondotta New-york polgármestere.

”

Varga Géza

ALAPSZABÁLYAI

Kecskeméten,
Nyomatott Szilády Károlynál.
1869.

Schweiger Ferdinánd

Az első kecskeméti gőzmalom története

amely egyszerű kútvízre alkalmazott gőztömörítővel rendelkezett.

Az első esztendők nehezen teltek. A gőzalmi őrlés társadalmi elfogadtatásához türelem és további fejlesztések kellettek. Tóth József többek között Schweiger József személyében új társat talált, s mivel a cégben immár két tulajdonos is József nevet viselt, illetve az első őrlés is ezen a napon indult, ezért a kecskemétiiek csak úgy hívták: „a József-malom”.

Az új társak révén, a javuló pénzügyi helyzetben a tulajdonosok bővítették a telephelyet, majd hét kőre alakították át az üzemet. A József-gőzmalom forgalma fokozatosan emelkedett. Az őrlés és annak kiszolgálása, valamint a gabonák szállítása azonban egyre nehezebbé vált. Szaporodtak a lakossági panaszok és a bejelentések alapján hozott határozatok alaposan megkeserítették a cég működését.

A kiegyezést követően újult lendületet vett az üzleti élet. A vállalkozás részvénytársasággá

alakult. Ugyanakkor megjelentek a versenytársak, s mivel az üzem kazánja elhasználódott, belső faszerkezete tönkrement, a gőzmalom felújításra szorult. Ebben a helyzetben új tőkescsoport vette át az irányítást, az elnök Schweiger Ferdinánd lett. Az elavult régi helyett egy 200 lóerős, korszerű fekvőgépet vásároltak, valamint beépítettek egy új hengersizet és egy új lisztkeverőt. A városban elsőként elkészült a malom villanyvilágítása is.

A századfordulóig zavartalan, biztonságos munkavégzés jellemezte a céget, de a jelentős korszerűsítés sem tudta türelemre bírni a közvéleményt az üzem környezetszennyezése miatt. Az 1911. évi földrengés során a malmot komoly károk érték, államkölcsönök segítségével azonban újraindulhatott az őrlés. Az újabb katasztrófa viszont már végzetesnek bizonyult. 1918. február 14-én leégett az üzem, s ezt követően a tanács már nem engedélyezte a József-gőzmalom újbóli felépítését.

150 A forradalom és szabadságharc után nehezen tért magához az ország. „El volt a nép kedvetlenedve, és bánat tartotta fogva szívét-lelkét, hogy szinte elszibbadt minden ereje” – írta visszaemlékezésében az 1893-ban megjelent Kecskeméti Nagy Képes Naptár. Akadt azonban olyan vállalkozó is, aki megpróbálta kihasználni a kínáló lehetőségeket. Tóth József komoly terveket szőtt és 1857-ben a Trombita utca 1. számú Klingert-féle telken felépítette Kecskemét első gyárjellegű üzemét. A 24 lóerejű géppel felszerelt gőzmalom 150 évvel ezelőtt, 1858-ban, József napján kezdte meg működését. Ez a malom volt az első az országban,

NAPRÓL NAPRA

március 3.

125 éve, 1883. március 3-án született Westsik Vilmos agrár-mérnök, egyetemi tanár, az MTA tagja. 1906-ban lépett állami szolgálatba Kecskeméten, s az akkori földműves iskolában mint gyakornok tanított. Az iskola igazgatója, Grasseli Miklós igazi gazda-pedagógus volt, az egész vidéken ismerték kitűnő, népszerű gazdasági szakelőadásairól. Értett ahhoz, hogyan kell felkelteni a földművelők érdeklődését a gazdasági tudományok iránt. Westsik Vilmos tehát szakoktatásból sokat tanult Kecskeméten.

1907-ben tette le a tanári vizsgát. Képesítése a közép- és alapfokú gazdasági szakiskolai oktatásra jogosította. 1908-ban az akkori Földművelésügyi Minisztérium gazdasági segédtanárrá nevezte ki. Előbb Jászberényben tanított, majd 1910 tavaszán újra Kecskemétre került. Az akkor létesült szaktanítóképző intézet gazdasági szaktanára lett. 1913-ban hagyta el a híres várost. Árvaváralján, a helyi gazdaképző iskolát vezette, majd Kiskunfélegyházára költözött, és mint gazdasági szaktanár az állami tanítóképző intézetben kapott beosztást. Munkaköre kibővült: 1921-től kezdve megbízták Nagykőrös, Kecse-

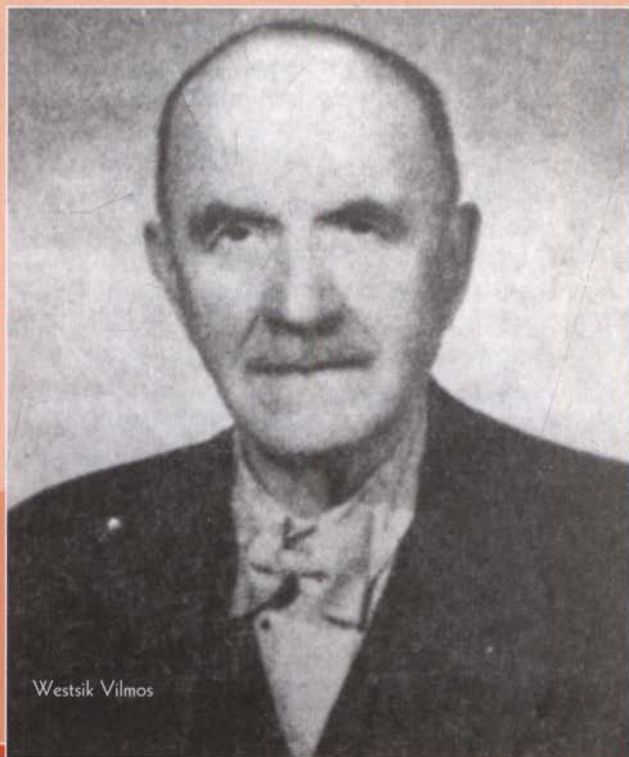
mét és Kiskunfélegyháza városok, valamint a kiskunfélegyházi járás gazdasági felügyelői teendőinek ellátásával. Egy személyben gazdasági tanár és járási gazdasági felügyelő volt. E kettős munkakört 1924-ig töltötte be, mert az első világháborúban – amelyet 1914-től 1918-ig közkatonaként küzdött végig – elszenvedett kétszeri sebesülése miatt ideiglenesen nyugalomba vonult.

1929-ben megbízást kapott a nyíregyházi Homokjavító Kísérleti Gazdaság vezetésére, amely közel 30 éves irányítása alatt mind hazánkban, mind külföldön elismert intézetté vált. Eredeti vetésforgó-rendszerű kísérleteire, amelyek a világon egyedülálló módon modellezik a parlagoltatás, a szalma, istálló- és zöldtrágyázás, valamint a műtrágyázás talajtermékenységre gyakorolt hatását, nemcsak a hazai, hanem a külföldi tudományos intézetek is felfigyeltek. Így fejlesztette ki az Alföldön a különleges homoki gazdálkodást.

„A kutatómunka csakis akkor szolgálja és fejleszti a tudományt, ha eredményeit át tudja ültetni a gyakorlatba” – vallotta Westsik Vilmos. A „homoki tudós” erős akarattal és kitartó munkával elérte célját: növelte a homok termőképességét.

március 11.

125 éve, 1883. március 11-én született Cseh Ferenc piarista tanár, bölcész doktor. Pappá szente-

Westsik Vilmos

Dömötör Lajos

március 27.

50 éve, 1958. március 27-én hunyt el Dömötör Lajos városi tanácsnok, helyettes polgármester. Középiskoláit a kecskeméti kegyesrendi főgimnáziumban, a jogot a református jogakadémián végezte. 1900-ban államtudományi, 1902-ben jogtudományi diplomát szerzett. 1901-ben lépett a hírhedt városi közigazgatás szolgálatába. Árvaszéki fogalmazóként dolgozott, majd még ugyanabban az évben

a tisztiügyészi hivatalba került. 1903-ban polgármesteri jegyző, 1906-ban első aljegyző, 1913-ban tanácsnok lett. A város adóügyeit intézte.

1915-től a város gazdasági ügyosztályát vezette. „Erős harc előzte meg ezt a választást, mert a Gazdasági Egyesület vezető körei azt óhajtották, hogy a város nagy kiterjedésű gazdaságának és általában a gazdasági élet vezetése szakemberre bízásuk, mert az volt a felfogás, hogy a gazdasági tudományokban úgy elméletileg

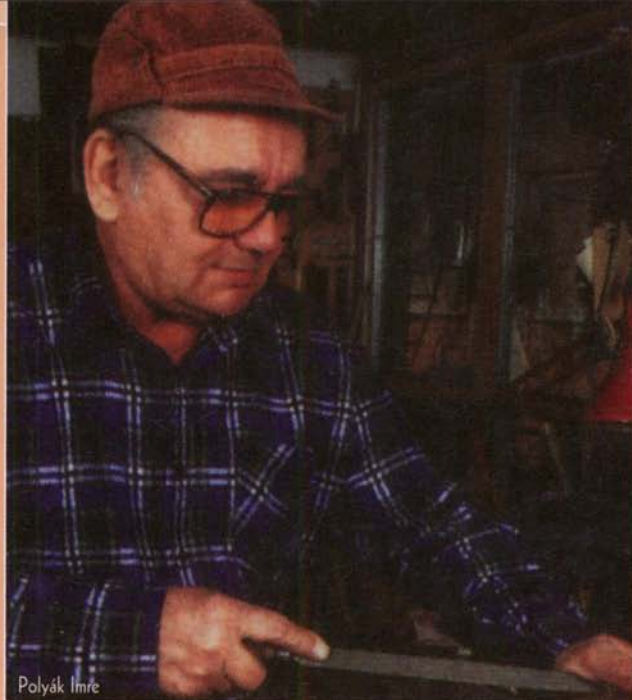
mint gyakorlatilag teljesen képzett szakember lesz képes ezt a fontos és különösen Kecskeméten nagyhorderejű állást betölteni” – írta 1922-ben a Kecskeméti Nagy Képes Naptár. „A törvényhatósági bizottság nagytöbbségének bizalma azonban Dr. Dömötör Lajost ültette a gazdasági tanácsosi székbe, mert az volt a felfogása, hogy Dr. Dömötör Lajos, habár jogász ember is, teljesen meg tud felelni azon köteleességeknek, a melyek reá, mint gazdasági tanácsnokra várnak. A törvényhatósági bizottság és mindazok, akik ilyen feltevésben éltek, nem is csalódtak, mert Dr. Dömötör Lajos nemcsak kitűnően bevált mint gazdasági tanácsnok, hanem mint az osztály vezető főnöke kiváló sikerrel és teljes szakértelemmel oldotta meg feladatát. Kiegészítik ezt azok a nagy eredmények, a melyek az ő alaptermészetét és egyéni tulajdonságait képezik: a törhetetlen és lankadatlan szorgalom, a munka szeretete és a ragyogóan tiszta becsületesség és jóakarát.”

Érdemei elismeréseképpen 1928. augusztus 1-jén Kecskemét város helyettes polgármesterévé választották meg. 1936 októberében vonult nyugalmába.

lését követően piarista gimnáziumokban volt a bölcselet tanára. Hazafias magatartása miatt az osztrák kormány 1848-ban felmentette a tanítástól, valamint a kolozsvári társház és gimnázium

igazgatói tisztségéből. Előbb Sátoraljaújhelyre, majd Kecskemétre helyezték, ahol ismét taníthatott, s 4 évre a gimnázium vezetésével bízták meg. Számos cikke és nagyobb munkái közül kecs-

keméti vonatkozású „A kecskeméti algymnasium története”. A kecskeméti gimnázium 1859 évi értesítőjében jelent meg „A társadalmak biztosítóka a törvények iránti tisztelet” című tanulmánya.

Polyák Imre

Népművészet Mestere cím 1997-ben. S beszélhetett volna arról, milyen örömmel vitte portékáját a Mesterségek Ünnepe-re, a Szentendrei Skanzenbe vagy a táncháztalálkozóra, ahol olyan emberekkel találkozhatott, akik ebben a tömegcikkkel elárasztott világban is becsülik a kézművességet. Polyák Imre műhelyébe még Japánból is érkezett vásárló, de van egy Polyák-zsebkése Bushnak is, a jelenlegi amerikai elnök édesapjának, a korábbi elnöknek, aki magyarországi látogatása során kapta ajándékba az egyedi darabot. Elmondhatta volna ezen a találkozón azt is, hogy a nehéz-

A KÉSEK BESZÉLNEK HELYETTE

Nem érthette meg 75. születésnapját Polyák Imre

75 Bikakörmölő, szemező, szalonnázó, bugyi bicska, bakonyi bicska – sorakoznak a különböző kések a műhely vitrinjében, s még ki tudja hány száz van belőlük használatban, amelyek mind-mind Polyák Imre késes emlékét őrzik. Fia azt tervezi, hogy a vitrin mellé kihelyezi majd édesapja fényképét is, de valójában a kések beszélnek róla. Beszélnek arról a közel hatvan évről, amelyet Polyák Imre a mesterség bővületében töltött.

A sors kegyetlen ironiája, hogy 2005-ben éppen egy olyan országos késes találkozón érte az agyvérzés, ahol munkásságának 55 évnyi tapasztalatáról számolt volna be. Elmondhatta

volna, hogyan figyelt fel kiskunfélegyházi gyerekként a tanyasi vakációkon a pásztorok késeire, s határozta el magát, hogy ő is ilyeneket készít. Beszélhetett volna arról is, hogyan lett inas, segéd, majd önálló kisiparos Kecskeméten 1969-ben. S bizony, nem volt könnyű akkoriban a kisiparos élete. Hétköznapiakon 10-12 órát dolgozott, majd hétvégén a vásárokat járta, hiszen ez volt az egyetlen értékesítési lehetőség, s tegyük hozzá, jobbára az is maradt. A hagyománytisztelő, igényes kézimunka azonban elnyerte méltó jutalmát, csak úgy sorjáztak a címek, díjak: Népi Iparművész cím, Gránátalma Díj, Aranykoszorús Mester cím, majd pedig a

ségek ellenére lesz, aki továbbviszi az ipart, bár egyre szűkebb az a réteg, aki keresi és meg is tudja fizetni az egyedi kézműves termékeket.

Minderről beszélhetett volna, ha nem dönti le lábáról a hirtelen jött betegség, amely megfosztotta a munkától is. Azóta nem dolgozott, de ha állapota engedte, a műhelybe azért be-benézett, míg februárban végleg alulmaradt a betegséggel vívott küzdelemben. Ma már csak a mives kések beszélnek helyette a mesterség és a hagyományok tiszteletéről. **Polyák Imre, a Népművészet Mestere március 7-én lett volna 75 éves.**

Kállai Erzsébet

Mozgásban

önálló alkotóként több egyedi filmet is készített: Ekhó, Szikra, Másik part, Pillangó, Buborék, Balkáni torta. Ezek a filmek ugyan nem hagyományos történeteket mesélnek el, de végigfut rajtuk egy vezérfonal, egy gondolat, amely mentén olyan szimbólumok jelennek meg, amelyek számára fontos gondolatiságot hordoznak. A néző sokszor nem érti meg ezt a világot, de megérez belőle valamit, mert érzéseket, érzelmeket sugároz, amely a tudatalattira, a zsigerekre hat és őszinte. Grafikáin is, festményein is átsüt filmes szemlélete. Kompozícióinak lényege a dinamikus mozgások egy időben való képi megjelenítése.

Őszinte festő filmes szemlélettel

50 Az Erdélyből származó festő-grafikus a műkertvárosi Művésztelepen lakik feleségével és 9 hónapos gyermekével. Békésen megférnek itt egymás mellett az alkotó ember kellei, képei és a kisgyermek mindennapos bútorai, játékeszközei. Nyugalmat áraszt itt minden. Az ablakon kinézve egy terebélyes, talán többszáz éves tölgyfa nyújtja védelmezően ágait a környező házak felé.

Lehet, hogy ez Kecskemét leg-szebb kilátása!

Miklós Árpád 50 éve, 1958 márciusában Dicsőszentmártonban született. 1988-ban került a híres városba, négy évvel azután, hogy diplomát szerzett a Kolozsvári Képzőművészeti Főiskola grafika tanszékén. A rajzfilm-stúdióban kezdett el dolgozni, végigjárta az összes munkafázist. Rajzolt, animált, hátttereket festett és az éppen futó filmek mellett

Egyes képei sodró erejűek, de a széles gesztusok harsányossága mellett megjelenik munkáiban a dolgok simasága, plasztikussága, rajzossága és festőisége is.

Miklós Árpád számos csoportos és egyéni kiállításon vett részt. Festő-grafikusként és filmsként is több díjjal rendelkezik, többek között a Bilbaói Nemzetközi Rövidfilm Fesztivál Mikeldi da Plata-díját nyerte el.

Velkey Zoltán

Ugrás állapotok

Dr. Szabó Attila

Dr. Gyenesei József

LEVÉLTÁRI ANZIKSZ

5 Jelentős változást hozott 2008 márciusa a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára életében. Igazgatóváltásra került sor. Dr. Szabó Attila, aki épp öt évig vezette az intézményt, nyugdíjba vonult.

– Milyen tervekkel vette át 2003 márciusában a megyei levéltár irányítását?

– A szakmai színvonal növelését, a pénzügyi stabilitás megőrzését és rangos szakmai rendezvények szervezését tűztem ki célul. Elképzeléseim többsége az elmúlt öt év során valóra vált. A Magyar Tudomány Napja alkalmából évente rendezett Levéltári Napok szakmai programjai és a Magyar Kultúra Napján tartott tudományos konferenciák, kiállítások mind-mind országos elismertséget vívtak ki. De levéltári évkönyveinkre, illetve sorozatainkra – Levéltári Füzetek, Forrásközlemé-

nyek, Segédletek – is büszkék lehetünk.

Az elmúlt években munkánk szakmai megítélése is emelkedett. Bár az irattárak ellenőrzése, valamint a digitális nyilvántartásra való átállás komoly feladatot jelentett, a levéltári szakfelügyelettől rendre kedvező kritikát kaptunk.

Ami pedig a pénzügyi stabilitást illeti, nos, a megyei önkormányzat támogatása mellett sikerült más pénzügyi forrásokat is találni, így a mindennapi munkánk sosem volt veszélyben. A szűkös raktárhelyzetünkön azonban nem tudtunk segíteni. Tervek már

születtek, de erre nem sikerült előteremteni a szükséges összeget. Kisebb eredményt azért itt is elértünk, hiszen jelenleg is folyamatban van a bajai részleg raktárbővítése.

– Ön 1973 óta, azaz három és fél évtizeden át mint levéltáros dolgozott. Nyugdíjasként folytatja-e korábbi munkáját?

– A 18-19. századi igazgatás- és agrártörténet mindig is érdekelt. Latin szakon végeztem, iránynyultságom talán ennek is köszönhető. Épp ezért örömmel végeztem Nagykörsönön a feudális kori iratok referensi munkáját, doktori disszertációm is ebből a témából készítettem. Az elmúlt öt évben azonban saját kutatást már csak részben tudtam folytatni, most erre ismét lehetőségem nyílik. Így például a

közeljövőben a latin nyelvű megyei közgyűlési jegyzőkönyvek feldolgozásában, kiadásában működök majd közre.

A levéltár élén dr. Szabó Attila utóda pályázat útján dr. Gyenesi József lett. A Klapka utcai központban korábban csoportvezetőként dolgozó levéltáros Debrecenben történelem szakon végzett, majd jogi diplomát is szerzett.

– Milyen érzések motiválták, amikor az intézmény vezetésére vállalkozott?

– A levéltár irányítása nem könnyű, nem egyszerű feladat. Ez egy Janus-arcú intézmény: kulturális központ, de ugyanakkor hivatal is, hiszen igazgatási feladatokat is el kell látnia. Sajnos, az arányok ez utóbbi irányba haladnak. Jogi végzettségem talán segíteni fog az egyre bonyolultabb közigazgatási kör-

nyezetben való eligazodásban. Remélem, valamennyi szakterületen, a mindennapi munkában, a kutatásban hasznát tudom majd venni a tanultaknak. Ugyanakkor elődeim kiváló kompromisszumkésztségére is szükségem lesz.

Hozzá kell tennem, hogy nagyon jó itt a kollektíva. Célom egyértelműen tehát az, hogy őket megőrizzük, mert csak így tudjuk kötelező feladatainkat ellátni, s csak így tudjuk elérni azt, hogy a kutatók és az ügyfelek elégedetten távozzanak tőlünk.

– Az elmúlt évek robbanásszerű technikai fejlődést hoztak. Jelent-e ez változást a levéltár életében?

– Akár korszakváltásról is beszélhetünk. Új típusú levéltárra lesz szükség a jövőben. Egyre több adatot, adatbázist és természetesen egyre könnyebben elérhető formában kell a kutatók rendelkezésére bocsátanunk. Egyfajta kitörésre törekszünk. Ha egy kecskeméti polgár azt szeretné, hogy nappalija falán egy régi térkép függjön, kérését mi teljesíteni akarjuk. Segítséget kívánunk nyújtani a családfa-kutatásban is. Középiskolások számára rendkívüli levéltári órákat rendezünk és helytörténeti vetélkedőket szervezünk. Egy szóval azt szeretnénk, ha a környezetünkben élők a levéltárat megismernék, és nemcsak ismernék, hanem szolgáltatásait használnák is!

Varga Géza

ALAPÍTVÁNY A VÁLLALKOZÁSOK ÉRDEKÉBEN

15 A Bács-Kiskun Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány több mint 15 éves múlttal tekint vissza. Az alapító tagok között a térség települési önkormányzatai, civil szervezetei, pénzügyintézetek és vállalkozásai egyaránt megtalálhatóak. Az alapítvány non-profit szervezetként működik. Legfontosabb célkitűzése a kis- és közepes vállalkozások segítése, a vállalkozói kultúra, a versenyképesség növelése, valamint új gazdasági társaságok indításának elősegítése. Az alapítvány fő szolgáltatása az alap és emelt szintű tanácsadás, a vállalkozá-

sok indításához, sikeres üzemviteléhez szükséges információkhoz való hozzáférés biztosítása. Emellett az innovációs szolgáltatások kiépítésével, pályázatkészítéssel, oktatással és képzéssel is foglalkoznak.

A vállalkozások körében az alapítvány legsikeresebb tevékenysége kez-

dettől fogva a Mikrohitel Program. Ez a pénzügyi konstrukció igen kedvező kondíciókkal vehető igénybe gépek, berendezések, eszközök beszerzésére, beruházások pénzügyi feltételeinek biztosítására, valamint a már meglévő üzleti tulajdon vagy bérelt infrastruktúra bővítésére, illetve a beruházáshoz kapcsolódó forgóeszközök finanszírozására. A program sikerességét az is mutatja, hogy az indítása óta eltelt másfél évtized során a megyében 1.000 mikro- és kisvállalkozás mintegy másfél milliárd forintot vett igénybe vállalkozásuk indításához, fejlesztéséhez.

Bács-Kiskun Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány

Vállalkozói Központ

6000 Kecskemét, Vörösmarty u. 12.

Tel.: 76/485-505 • Fax: 76/485-504

Web: www.bacs-lea.hu • E-mail: info@bacs-lea.hu

A „Tejesség”

5 A családi vállalkozásban működő Alföldi Garabonciás Kft. több mint 5 éve kiskérődző állatok tejének feldolgozásával foglalkozik, amelynek meghatározó alapanyaga a

igényével

rövid időn belül kinőtte, ezért a közelmúltban egy saját, EU regisztrációs számmal is rendelkező, korszerű tejfeldolgozó üzemet épített fel Izsákon. A Kiskunsági Nemzeti Park területén, az érintetlen alföldi pusztán megtermelt alapanyagot ma már egy hangulatos sajtműhelyben, hagyományos receptúra alapján, de korszerű technológiát alkalmazva dolgozzák fel.

Termékeik ismertek és népszerűek. Többek között rövid és hosszú érlelésű, lágy, félkemény, kemény, natúr és többféle fűszerezésű kecskesajt, illetve házi jellegű, leveles tehéntúró szerepel kínálatukban. Az elmúlt hónapokban több új termékkel – házi tej és házi aludttej, kecskejoghurt, kecsketúró, üveges kecsketej és kecskekrémsajt – is megjelent a kft. a hazai és a külföldi piacokon.

A „Garabonciás” sajtok értékesítése

elsősorban kereskedelmi hálózatokon keresztül (SPAR, Kaiser's, Interspar, CBA, Rothschild-üzletlánc) történik. Néhány éve Garabonciás Csemege kereskedés néven a Luther

udvarban nyitott boltban is megvásárolhatóak a kft. termékei. A sajtok mindegyike nagymértékben hozzájárul az egészséges táplálkozáshoz. A kecsketej különösen nagy értékű tápanyagforrás, amely vitamintartalma és könnyű emészthetősége révén elsőrendű alkotóeleme lehet az egészséges és gondosan megválasztott étrendnek is. Gazdag esszenciális aminosavtartalmának, valamint kiváló dietetikai hatásának köszönhetően ez a nagyszerű tápanyag igen kedvező hatású lehet betegségek utáni lábadozás idején, de alkalmas az anyatej pótlására, és alapvető alkotóeleme a legkiválóbb kozmetikai szereknek is. Rendszeres fogyasztása különösen rossz étvágyú kisgyermek táplálására és időskorban javallott.

A valódi ínycsemegek és a borászok borkóstoláshoz mindig sajtot, diót és almát fogyasztanak, mert ezek koncentrálják és kihangsúlyozzák a bor zamatát. Vannak, akik minden sajtához vörösbort ajánlanak. Mások a keményebb ementáli és trappista jellegűekhez száraz fehéret, a zsírosabb füstölthöz könnyű rosét, vagy homoki vöröset, az érett camemberthez pedig a testesebb vörösbort javasolják.

ALFÖLDI

GARABONCIÁS Kft.

6070 Izsák, Vadas dűlő

Tel.: 76/569-105

Fax: 76/569-104

Web: www.garabonciassajt.hu

E-mail: alfoldi@garabonciassajt.hu

Bugac környéki puszták háztáji gazdaságaiból felvásárolt kecsketej. Sikeres működésüknek és termékeik egyre nagyobb kedveltségének köszönhetően a cég a kisüzemi feldolgozás kereteit

Kegyelettel a nagy költő emléke iránt

Rosenbaum és Társa kőfaragócég az emléktábla és a felirat ingyenes elkészítését vállalta.

A leleplezési ünnepély 125 éve, 1883. április 16-án tartották meg. A várva várt eseményről, amelyen írók és művészek sokasága, valamint a város vezetői is részt vettek, a Katona József Kör emléklapot jelentetett meg. A kiadvány így számolt be az alkalomról: „Az ünnepélyt a dalárda kezdte meg Thern »Dalünnep« című karával. Ezt követően dr. Szeless József, a rendezőbizottság elnöke kiemelte Kecskemét kegyeletét, mellyel a nagy költő emléke iránt viseltetik, s melynek kifejezéséül most, halála évfordulóján szülőhelyét emléktáblával jelöli.”

Ezután Horváth Döme mondott emlékbeszédet. Lélekemelő gondolatai ma is megfontolandóak: „...Különösen ti, hazám ifjú nemzedéke, leginkább ti vagytok hivatva arra,

hogy eltelve irányadó kegyelettel és hálával a jeles férfiú iránt, létező emléket fenntartani, áldott emlékezetét buzdító példányul koronként felfrissíteni, lángelméjű művét és nemes pályafutását át meg áttanulmányozni, őt, a jelest, a haza érdekében hűen követni, s összes munkásságtokat – az ő irányadó példája szerint – a hazának szentelni és érvényesíteni mindig törekedjete!

És most szíveinkben és lelkeinkben eltelvén kegyelettel a költő iránt, s ellágyulással tekintvén a szerény emlékkövel ellátott szülőhelyre: ezen egyszerű, de szívem szerinti jellemrajzot, engedtessek meg, hogy azon mindnyájunk szívéből származó mondattal, amelyet huszonnégy évvel ezelőtt, a költő emlékszobrának leleplezése alkalmával is annyi ezren imaszerűen hangoztattunk, hogy ma is azon imaszerű mondattal fejezhessem be: áldás a dicsőültnek, áldás emlékezetére!”

E szavak után Csengeri János Katonát köszöntő ódája hangzott el Feleki Miklós előadásában, majd a tudományos élet kiválóságai rótták le kegyeletüket Kecskemét szülőtte előtt. Végül Laukó Károly evangélikus lelkész Sántha Károly Óda Katona József emlékezetére című versét szavalta el. Az ünnepély a dalárda Himnusz-énekével zárult.

125 A Kecskeméti Lapok 1882. január 8-i számában, lelkes hangú írásában ifj. dr. Horváth János hívta fel a figyelmet arra, hogy „Katona József szülőháza jeltelenül áll”, és egy emléktábla készítésére tett javaslatot. Az adakozást ő maga kezdte meg, 1 aranyát a lap szerkesztősege 5 forinttal toldotta meg. A kezdeményezésre a kecskemétiak is megmozdultak, így például a

Katona József szülőháza

NAPRÓL NAPRA

április 5.

125 éve, 1883.
április 5-én

született Juhász Gyula tanár,
költő, hírlapíró. „A magyar
vidék legtisztább szavú lírikusát”

– ahogyan Simon István nevezte
– mélyen megérintette Katona
József világhírű drámája. Bánk
bán című költeménye is hűen
tükrözi a csendes embert, a
nagyon csendes költőt, akinek
visszahúzódó, félszeg magatartása
mögött egy meg nem alkuvó férfi,
egy szent eszméi iránt tán-
toríthatatlanul hű lélek húzódott
meg, aki magában és költészeté-
ben összebékítette a hazulról

hozott áhítatos hitet és a világ
megértéséből haladó világnézetet.

Bánk bán

A tündöklő színeken komor
varázssal

Ragyog, villámlik a tragédia,
Mely zord költője végzetére
rávall

S hallgatja mind a víg ma száz fia.

Ledér vállak hava csillogva
reszket,

Kacér tekintet égve, gyújtva
száll,

Szövődnek flörtök, pletykák és
szerelmek,

Az élet ünnep s játék a halál.

Juhász Gyula

A bíbor kárpiton túl messze,
messze,

Távol táj havas hantjai alatt
Pihen a költő s érzi a havat,

Mely egyhangún leng és nő
felette,

Mint egykor sorsa éjjelén a
gyász

S nem érzi, hogy már volt föltá-
madás.

április 15.

200 éve, 1808.
április 15-én

jött Kecskemétre lelkésznek
Kocsi Sebestyén István refor-
mátus lelkész, teológiai tanár.
Erős akaratú, egyenes ember
volt. A szószékről kipellengé-
rezte az általa léhasággal
vádolt személyeket, sőt egyi-
kőjüket a nagy nyilvánosság
előtt a templomból is kizavarta.
A vele történekről
Hornyik János is megemléke-
zett: „Volt ekkor Kecskeméten
egy hitfelekezet egyházában
egy derék lelkész K. S. I. szí-
gorú erkölcsbíró, de nem elég
ügyes arra, hogy hívei közt a

meglazult közerkölcsiség köte-
lékei fölött ismételt megrovásait
a viszonyokhoz alkalmazva kí-
méletes szavakban adja elő; s
emiatt történt, hogy... a nép
ellene felfingerülven, kiváltké-
pen nők által megtámadtatott
és a templomból távozni kény-
szerítettet.” A presbitérium
másik papot választott, de az
egyházkerületi elöljáróság
visszahelyezte tiszttségébe, ő
azonban 1814-ben lemondott,
és elhagyta Kecskemétet.

április 16.

175 éve, 1833.
április 16-án

született Karlovsky Gusz-

távné (nemes-újfalusi miticzey
Miticzky Ida) író. Kecse-
métre 1862-ben került, ami-
kor férje a híros városban lett
főgyógyész. Itt ismerkedett meg
Ferenczy Idával, öelötte olvas-
ta fel első regényét. Erre a
különleges művészetre Erzsébet
királyné későbbi felolvasónőjét
ő tanította meg.

Első irodalmi kísérlete
Goethe Mignonjának magyar
nyelvre történő fordítása volt.
Írásait többek között a Hölgy-
futár, a Fővárosi Lapok és a
Képes Családi Lapok közölte.
Állandó munkatársa volt az
Ischlben megjelent Cursalon és
a lipcsei Neue Bahnen című
lapoknak.

A bujdosó lány

embereket Ti ültettétek gémjeimbe Anyám-mal... Mégis azóta is meg kell harcolni mindennap ó emberem-mel. Nehéz a keskeny úton járni."

A Mezei családnak a földrengés miatt Kecskeméten nem maradt lakása. Édesapját rövidesen székelyudvarhelyi helyettes közjegyzővé nevezték ki, de egy

gulatú önálló estjeit a világirodalom legjobb lírai alkotásai-ból válogatta. Szuggesztív erővel előadott szonzaival is népszerűséget szerzett.

Mezei Mária magánéletét sok csalódás kísérte. Első, szerelemből fogant házassága hamar véget ért. Budapestre kerülve a magányosság nyomasztotta. Apja halála után ez az érzés még jobban elhatalmasodott rajta: „Mikor eltűntél a kecskeméti borostyánok alatt, azt se fogtam fel, hogy egyedül maradtam a földön. Talán két év múlva egy furcsa fényű délután dőltem neki az Andrássy úti sarokház falának, ahol színi-növendék koromban laktam – akkor értettem meg, hogy soha sem jön szembe velem többet a tökéletes szeretet."

A világégés gyökeresen megváltoztatta életét. „...felhúzódtam a Tátrába, ahová a háború kitörésétől kezdve mind sűrűbben és sűrűbben menekültem lelki tartást, ellenállást, harci kedvet, egészséget gyűjteni a tisztaságban és a szépségben, ami ott a hegyek között körülvett, az itthon mindjobban ránk nehezedő, fullasztó, embertelen és művésztelen áramlatok ellen..." – írta visszaemlékezéseiben.

Egy új, hitében megerősödött Mezei Mária tért vissza 1946-ban Budapestre. „Igen, én hoztam valamit a hegyekből. Hazahoztam a hitemet, mint

25 „Tizenegy hónapos voltam, amikor mamát kaptam és tízéves nővért. Akkor még Kecskeméten laktunk, de az esküvő után néhány nappal a híres földrengés ránk döntötte a házat és akkor elköltöztünk onnan. Azóta csak háromszor voltam Kecskeméten. Amikor nagymama meghalt, amikor «véletlenül» férjhez mentem és amikor Apámat eltemettük. Nem szeretem ezt a várost; félek tőle" – írta Mezei Mária 1941-ben.

Egész életére különleges hatással volt a kecskeméti szülői ház. Anyjára, aki a szülés következtében kialakuló gyermekági láz miatt, nem sokkal a szülés után elhunyt, és „erős, bozontos szemöldökű, kemény orrú, messzire néző szemű, kecskeméti parasztnő" apjára mindig szeretettel emlékezett: „Drága jó Apám!... Az alap Titkot: szeretni egymást és szeretni az

nap, otthagya Erdélyt, önálló ügyvédi irodát nyitott Szegeden. Mezei Mária itt, a Tiszaparti városban járt iskolába, majd beiratkozott az egyetem magyar-francia-filozófia szakára. Bölcsészeti tanulmányait félbeszakítva jelentkezett Rózsahegy Kálmán színiiskolájába. 1931-ben Sebestyén Mihály miskolci társulatában kezdte pályáját. 1933-34-ben Pécsen játszott, majd a fővárosba került, ahol 1970-ig több társulatnál megfordult. Pikáns megjelenése, érzéki hangja pályája kezdetén meghatározta szerepkörét: leginkább könnyűvérű nőket vagy kokottokat kellett megformálnia, de már ekkor felfedezték finom humorát, drámai erejét, jellemábrázoló tehetségét, szenvedélyes arcjátékát. Az 1950-es években mellőzték, csak pályája végén a Nemzeti Színházban kapott tehetségéhez méltó szerepeket. Különös han-

egy nagy, jó szagú meleg kenyeret, most szeretném, úgy, de úgy szeretném széjjelosztani. A hitemet, hogy érdemes élni, de érdemes meghalni is, mert csodálatos törvények igazítják mindnyájunk lépéseit s a halál nem pont az életünk mondatának végén, legfeljebb pontosvessző, ami után újabb mondat következik.

És elhoztam a legnagyobb törvényt, a törvények királyát, amiben minden benne van, ami mindent betölt és mindent éltet, ami mindennek a megoldása, célja és értelme – elhoztam a Szeretetet. Itt lakik bennem, benned, mindnyájunkban. A fűvekben és a fáknak, a virágok illatában és a kutyád szemében, a kavicsokban és a hegyekben, a csillagokban és a méhekben, a búzádra hulló esőben és a gyermekedre hulló könnyben, az igazi dalban, az igazi csókban, mindenben, ami van, amit látsz és amit csak sejtessz, mindenben a szeretet él – mert a szeretet az Isten."

Szüülővárosával is megbékélt. 1963 májusában a Református Gimnáziumban egy irodalmi délelőttön járt Kecskeméten. Kedves ajándékként készülő könyvének egyik fejezetét olvastatta fel a „Jeles kecskeméti” című sorozat első előadásán. A hallgatóságot így köszöntötte: „Úgy szeretnék itt ma szerepelni, hogy Apám ha itt ülne, elégedett, büszke és boldog lenne tőle. Meg kell hát bocsátaniuk, ha én ma itt nem a megszokott és tölem várt «színesző műsort»

tálalom fel Önöknek. Majálisi batyumban valami mást hoztam: önmagamat."

1970-ben súlyos betegsége miatt visszavonult a színpadtól. Budakeszi házában tizenhárom évig harcolt napról napra az életéért. Erős hite és igaz társa segítette ebben.

„...Fekszem az ágyamban. Nézem a hegyeket, szagos szél fúj be az ablakomon, szemben a kertben nyílik a mandulafa, macskám a kezemre fektette fejét, este Mását játszom. Szeretnék énekelni, mint a madarak: ó milyen boldogság, a Te világodban élni és szeretni Téged Uram..."

Sok küzdelem után 1981-ben megjelenhetett Vallo-mástördékek című kötete, amely életéről, színészetéről, hitéről született írásait tartalmazza. Rá két évre, épp 25 éve, 1983. április 20-

án csöndesen eltávozott. Egyik utolsó írásában így búcsúzott el az élőkől:

„Bujdosó lányotok hazaért végre.

Anyám, olyan fáradt vagyok, takarj be ezzel a puha felhő dunnával, ami a kecskemé-

„Anyám-Apám esküvői képe”

A nagymama – Gábor Miklóssal (Cassona: A fák állva halnak meg)

ti nagymama emeletes ágyán dagadó dunnára hasonlít, csokolj meg és simogass kicsit. Apám fogd a kezem... Halljátok a Dalt?

Akkor fújjuk el a gyertyáinkat és aludjunk...

Mindenkinek szép álmokat."

Csikai Pál

101 Korát meghazudtoló friss léptekkel jön eléem Pali bácsi a szobából, amikor megérkezem a hunyadivárosi lakásba, ahol az év egy részét tölti lányával, Csikai Erzébettel. Hozzá hasonlóan csodálkozó és hitetlenkedő tekintetek kísérték akkor is, amikor tavaly, 100. születésnapja alkalmából Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztertől átvette a Gyémánt Életfa Emlékplakettet, amit előtte még nem kapott meg más. Többen is voltak, akik a személyi igazolványát „követelték”, mert a fiatalos öregúr látán nem hitték el, hogy már betöltötte a századikát.

Pali bácsi és lánya még a mai napig emlegetik a 100. születésnapot, amire mintegy

Lányával, Erzébettel

„Csak a jóra kell emlékezni...”

Túl a százegyediken

nyolcvan családtag gyűlt össze. Persze, nem nehéz összehozni egy nagyszabású ünnepést egy olyan családban, ahol négy gyerek (egyikük sajnos már meghalt), tizenegy unoka és tizenhat dédunoka van. Ráadásul úgy hozta a sors, hogy nemcsak Pali bácsi 100. születésnapját köszönthették, a születésnaposok között volt 10, 20, 30, 40, 50, 60 és 70 éves is a családban. A különleges sor csak azért nem lehetett teljes, mert olyan nem akadt, aki a 80. vagy a 90. születésnapját ünnepelte volna.

A sok-sok ajándék között ott volt Erzsébet lánya nem mindennapi ajándéka is, aki úgy döntött, felkutatja a Csikaiak családfáját. Egy régi könyv segítségével kiderítette, hogy a Széki Csikaiak Erdélyben Székely Mózes seregében harcoltak a császári Basta generális ellen, de amikor az időközben fejedelemmé kikiáltott vezér 1603-ban csatát vesztett és elesett, serege szétszéledt. A Csikaiak ekkor vették az irányt Magyarország török megszállta területei felé. A család egy része Tiszaladányban telepedett le, a többiek, így Pali bácsi ősei is, továbbmentek a Duna-Tisza közére. Erzsébetnek 1722-ig sikerült visszavezetnie a családfát, de még nem hagyta abba a munkát. Kutat, levelezik és már egészen Amerikáig eljutott a rokonok keresésében.

Közel a természethez

Ebbe a családba született 1907. január 24-én Csikai Pál. A kovácmester fia sokra vitte, egyetemet végzett, majd Kecskeméten kezdett tanítani. Hamar átkerült azonban Nagy-körösre, ahol éppen természetrajz tanárt és internátusi nevelőtanárt kerestek. Így kötődött pályája aztán nyugdíjba vonulásáig a szomszéd városhoz, ahol a tanítóképzőben és a Toldi Miklós Szakközépiskolában is tanított. A tanítás azonban csak az egyik szelete volt meg lehetőségen aktív mindennapjainak. A nagy szenvedély, a vadászat több mint 70 éven át elkísérte. Az első puskát 17 évesen kapta az egyik osztálytársa ócskavas kereskedő édesapjától, aki így hálálta meg, hogy patronálta a fiát. Pali bácsi ma már be meri vallani, hogy az első nyulat bizony meg engedély nélkül lőtte, ezért az övére kötött mezei virágcsokorral „álcázta” a zsákmányt, amikor hazavitte. Mint a Nagykörösi Vadásztársaság egykori elnöke határozottan elutasítja azokat a hangokat, amelyek „gyilkolászásnak” tekintik a vadászatot, hiszen a vadászoknak – mint mondja – nagyon szigorú szabályokat kell betartaniuk, hogy működésük hasznos legyen a vadállomány szempontjából. Pali bácsi 90

évesen vett részt utoljára vadászaton, de a vadászélmények még most is elevenen élnek benne. Még dédunokáit is sikerült úgy „megfertőznie” az erdő szeretetével, hogy már a harmadik csemete tervezi, hogy erdész lesz. Mindezek mellett Pali bácsi nem hanyagolta a kiskertet sem, Nagykörösön oszlopos tagja volt a Kertbarátok Körének. Egy egyszerű, de hasznos ötlettel „megreformálta” az uborkatermesztést, amikor az uborkát felfuttatta, így tízszer annyit termett, mint korábban. S ha ez még nem lenne elég, méhészkedett is, és nagy szenvedélye volt az utazás. A 30-as években református lelkész testvérével gyalogosan megjárta Németországot, de még közel a kilencvenhez is útnak indult, nem is akárhova, Egyiptomba.

Van-e titok?

Vajon valóban az lenne a hosszú élet titka – ahogyan Pali bácsi sorolja –, hogy nem cigarettázott, nem ivott és sokat mozgott? Egy pillanatig még maga is elgondolkodik, mielőtt hozzátesszi: „Soha nem tartogattam magamban a rosszat. Igyekeztem azt elfelejteni. Csak a jóra kell emlékezni.” Íme, 101 éves bölcsesség mindenki okulására.

Kállai Erzsébet

Elfelejtett őseink nyomában

60 Nagy Mari és Vidák István. A Szórákaténusz Játékmúzeum és Műhely kézműves műhelyének első irányítói. Nevük mindenütt együtt szerepel, szinte szétválaszthatatlanok egymástól. Mi a titkuk? István olyan párt keresett magának, aki barna hajú és szorgalmas, Mari pedig olyan társat, akit ugyanazok a kérdések foglalkoztatnak, mint őt, akivel együtt lehet gondolkodni. A közös munka végigkísérte eddigi életüket, amely során igazi felfe-

dező munkát végeztek. Szinte a semmiből teremtették elő azt a tudást, amit azután széles körben terjesztettek el.

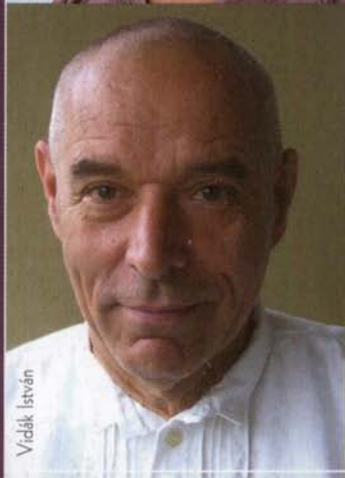
25 éves korukig a fővárosiak mozgalmas életét éltek. Ekkor a Fialók Népművészeti Stúdiójának tagjaiként olyan hiteles emberekkel találkoztak, mint Csoóri Sándor, Marosi Júlia, Buda Ferenc, Csete György és Makovecz Imre. Ez a csoportosulás és a későbbi, gyökereiket kereső erdélyi útjuk, amikor egy teherautó nyitott platóján egé-

szen Gyimesig jutottak el, döbentette rá őket arra, hogy mit jelent magyarnak lenni, hogy milyen gazdag, mély és sokszínű kultúra örökösei vagyunk.

Az idén áprilisban 60. születésnapját ünneplő Nagy Mari és a nála fél évvel idősebb párja, István ettől kezdve foglalkoznak a kihalófélben lévő kézműves mesterségek kutatásával, művelésével és tanításával. Egyszerű parasztemberekkel és mesteremberekkel találkoztak, akikről nemcsak a mesterségbeli

Nagy Mari

Vidák István

A „Nap kapuja” a 2004-es Nemeztalálkozó helyszínén, a Lakiteleki Népfőiskolán

tudást sajátították el, hanem barátságot, hitet, eszményt is kaptak. Foglalkoztak fazekassággal, kosárkötéssel, szövással-fonással, nemezkészítéssel, bőrművességgel, a természetben előforduló anyagokból való játékkészítéssel, népzénevel, néptáncal.

Kecskemétre 1982-ben dr. Bánszky Pál múzeumigazgató hívta őket az akkor épülő Szórákaténuszba. Magyarországon elsőként elkezdtek foglalkozni a nemezkészítés kutatásával és oktatásával. 1984-ben ők szervezték meg az első nemezkészítő tanfolyamot. Aki ide járt, az tudja, hogy óriási lelkesedéssel éjjel-nappal ment a munka. Még

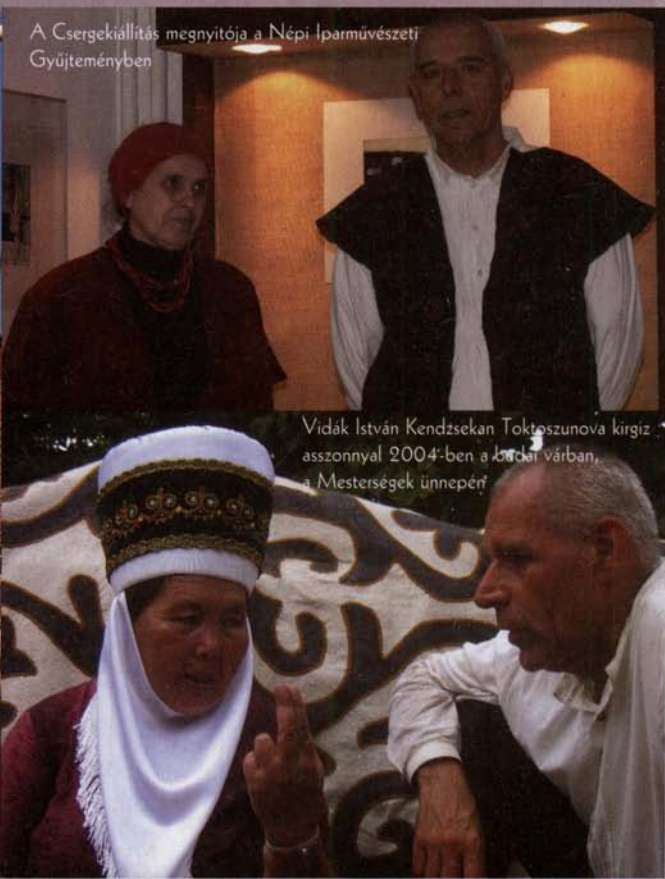
ebben az évben a világon elsőként Nemzetközi Nemez Tanácskozást szerveztek, amelyet számtalan kiállítás, nemzetközi és hazai táborok, tanfolyamok és gyermekprogramok követtek. 1997-ig a Szórákaténusz egyben az európai nemez-központ szerepét is betöltötte. Az itt zajló munkának is köszönhető, hogy a világ újra megismerte és megszerette ezt a több ezer éves kelmét.

Nagy Mari és Vidák István máig hűek a kitűzött céljukhoz: „kutatni, alkotni, tanítani”. Az elmúlt évek alatt a nemezkészítés nyomán bejárták Közép- és Dél-Ázsia több országát. Kutatásai-

kat és oktatási tapasztalataikat eddig 36 könyvben foglalták össze. Mint textilművészek, a Magyar Alkotóművészek Szövetségének tagjai, számtalan kiállításon vettek részt itthon és külföldön. Fáradhatatlanul tanítanak, mindig új ismeretekkel gazdagítva a résztvevőket.

2004-ben Nemez-művészeti Világtalálkozót szerveztek, amelyen már 400 nemezkészítő vett részt a világ minden tájáról. Az ez alkalomból megtartott négy kiállítás átfogó képet mutatott a nemezkészítés múltjáról és arról, hogy 20 év alatt ez hogyan változott meg.

Velkey Zoltán

A Csergekiállítás megnyitóján a Népi Iparművészeti Gyűjteményben

Vidák István Kendzsekan Toktoszunova kirgiz asszonnyal 2004-ben a Kirgiz városban, a Mesterségek ünnepén

ÖTVENÉVESEK...

Megmaradt a népművelő lelkiük

50 Bak Lajos, az Erdei Ferenc Kulturális és Konferencia Központ igazgatója és Toókosné Börönte Erika, az intézmény osztályvezetője is 2008-ban ünnepelte 50. születésnapját. Ebből az alkalomból kérdeztük őket ugyanarról, külön-külön.

Bak Lajos

Születési hely, idő: Kecskemét, 1958. április 26.

Magyar-történelem szakos tanár, művelődésszervező, elvált, 1 gyermek édesapja

Toókosné Börönte Erika

Születési hely, idő: Kecskemét, 1958. június 9.

Énektanár, népművelő, házasságban, 1 gyermek édesanyja

– 25 évvel ezelőtt még népművelőnek hívták a kulturális szakembert, aztán közművelődési előadókat képeztek, manapság pedig művelődésszervezők vagy kulturális menedzserek hagyják el a főiskolát, egyetemet. Az elnevezésnél azonban sokkal több változott az elmúlt negyed században. Hogyan élte meg ezeket a változásokat?

Toókosné Börönte Erika

Mi még népművelőként végeztünk, és az volt a célunk, hogy az embereket bevonjuk a közművelődésbe, hogy segítsük a művelődésüket. A kulturális menedzser már egy másfajta gondolkodást takar. Ma már el kell adni a kultúrát, mint egy árucikket. Ez a megváltozott környezethez, a vállalkozói világhoz is jobban illeszkedik. Nekem azonban a mai napig szimpatikusabb a

népművelő elnevezés és gondolkodás. Korábban sokkal több kapcsolatunk volt a közönséggel, a bérleteseinkkel, a klubtagokkal vagy akár egymással is, mint ma. Mi az emberekkel való foglalkozást tanultuk, ami a fiatalabb kollégáknak nehézséget okoz, mert nem tanítják őket erre. Éppen ezért egyre nehezebben megy a közönségszervezés is, mert az is az emberi kapcsolatokról szól, s nem elég egy e-mailt elküldeni, ahogy ebben a számítógépközpontú világban sokan gondolják.

Bak Lajos

Igen, valóban, ma a közművelődés már nem ugyanaz, mint 25 évvel ezelőtt. A nagy, monstre rendezvények helyett ma inkább a közösségeken van a hangsúly, a kiscsoportos foglalkozásokon, az egyéni művelődésen. Az életen át tartó tanulás, művelődés a jelszó. A művelődésszervező kifejezés ebből a szempontból már jobban fedi a mai munkát, a képzés is korszerűbb, de én a népművelő elnevezéssel is ki voltam békülve, még akkor is, ha sokan lenézték.

Amikor népművelőként dolgoztunk, csak a feladat számított, a lendület, a lelkesedés. Az valóban hivatás volt, most valamelyest „hivatallá” vált ez a munka, pedig mi szeretnénk átadni a mai kollégáknak is ezt a népművelő lelket.

Fontos változás az is, hogy a 80-as évek második felétől

már a közművelődésben is jelen van a piaci szemlélet. Persze, jól meggondoljuk, hogy meddig mehetünk el, meddig „piacosíthatjuk” magunkat. Nálunk azért nincs „bugyivásár” és kínai piac az előcsarnokban, és nem is lesz.

– **Melyek ennek a hivatásnak a legszebb pillanatai, amikor azt mondhatja a szakember, hogy ezért megéri csinálni?**

Toókosné Börönte Erika

Nagy élmény, ha egy-egy rendezvény sikeres, s ezalatt nemcsak a telt házat értem, hanem azt is, amikor a közönségnek tetszik az előadás és azt kifejezésre is juttatja. De ha a legszebb pillanatokról kell beszélnem, akkor mindenképpen eszembe jut a tanyaszínház, még a pályám elejéről, amikor tanyasi iskolákba vittünk el színházi előadásokat, nyaranta 20-25 alkalommal. A vidéki emberek mérhetetlen szeretettel fogadták ezeket az előadásokat, a színészek pedig nagy odaadással játszottak. Ezek az alkalmak életem meghatározó élményei. Sok ma is élő színházi kapcsolatom rendezőkkel, színészekkel még abból az időből származik. Ma ilyen már nincs. Nincsenek tanyasi iskolák, nincs tanyaszínház, és a kis településekkel sincs már kapcsolatunk.

Bak Lajos

A legszebb pillanatok közé tartozik, amikor csillogó gyerek-

szemeket láthat az ember, akiket megigéz az, ami a színpadon történik, de az is nagy élmény, amikor megtelik a főtér, s bár nem nekem tapsolnak, a rendezvény sikere a mi sikerünk is. Amikor még Kiskunmajsán dolgoztam, mindig beültem a legfelső sorba és a közönség reakcióit figyeltem. Amikor idekerültem, eleinte borzasztó volt, hogy igazgatóként a negyedik sorban volt a helyem, ahonnan nem tudtam ugyanezt megtenni. Számomra az is szép pillanat, amikor az Erdeit úgy ítélik meg, hogy itt van innováció és vannak újdonságok, amelyekhez értékek kapcsolódnak.

– **Az 50. születésnap sokaikat készítet számadásra. Ön is von egyfajta mérleget ebből az alkalomból?**

Toókosné Börönte Erika

Kellene vonni, de a munkából nehezen lát ki az ember. Bár én azt gondolom, hogy a mérlegvonást folyamatosan megteszem. Éppen ezért számomra nem olyan nagy mérföldkő az 50. születésnap. Értékel az ember egy-egy nagyrendezvény, egy-egy kudarc után, de akkor is elgondolkodom, amikor egy-egy kolléga távozik tőlünk.

Bak Lajos

Az ember ilyenkor azért mégiscsak végiggondolja, hogy mit is csinált eddig. Én nagyon szerencsésnek érzem magam, hogy

itt lehetek. Azt gondolom, hogy az elmúlt években nagy fejlődés ment végbe a házban, s természetesen ez is beletartozik a mérlegembe. Ez is egy olyan szakma, ahol mindig meg kell újulni, haladni kell a korral, a változó igényekkel, úgyhogy túl sok idő nincs a mérlegvonásra, mert jönnek az új feladatok.

– **Ha most kellene szakmát választani, ugyanezt választaná?**

Toókosné Börönte Erika

Én biztosan. Már gimnazista koromban is kivettem a részem kecskeméti rendezvények szervezéséből, mint amilyen a népzenei találkozók, vagy a tavaszi fesztivál volt a kezdet kezdetén. Nagyon jó „tanárain” voltak, Tapasztóné Magdika, Gyergyádesz László, akikől mindent el lehetett lesni. A főiskolán gyakorlatilag csak az elméleti alapokat kellett „hozzátanulnom”. Nekem nagyon „fekszik” ez a munka, és ha most állnék pályaválasztás előtt, akkor sem választanék mást.

Bak Lajos

Igen, ugyanezt, bár én először magyar-történelem szakos tanár voltam. Ez egy jó pálya, amely sokszínű és változatos, s ahol az ember kifejezheti önmagát. Én szeretem, amit csinálok és nagyon jól érzem itt magam.

Kállai Erzsébet

Kereste az igazat, kutatta a szépet

„A vers azért van, hogy szíven üssön, felrázzon, toborozzon, elégedettséggel töltsön el bennünket s közben a művészetek varázsával is hasson ránk.”

75 éve, 1933. április 13-án Kecskeméten született Kovács László tanár, könyvtáros, irodalomtörténész. Az általános iskolát és a gimnáziumot szülővárosában végezte, majd 1951-ben belépett a piarista rendbe. Egyetemi tanulmányait 1955-ben a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetem Nyelv és Irodalomtudományi Karán magyar-latin szakon kezdte el, s 1959-ben jeles eredménnyel tett államvizsgát. Tanári pályája 1959-ben Kecskeméten, a Piarista Gimnáziumban indult. 1969. szeptember 1-től rövid megszakítással 1973. szeptember 3-ig igazgatóhelyettes volt.

1977 júliusában kilépett a piarista rendből. Ezt követően a megyei levéltárban, majd 1981. április 1-től a Katona

József Megyei Könyvtárban volt helytörténeti kutató. 1989-től az AKISZ Bács-Kiskun megyei csoportjában a Bács-Kiskun megyei Kristály című lap szerkesztésében vett részt. Antológiákat szerkesztett és közreműködött a „Kapilláris találkozók” rendezésében.

Az 1999-ben megjelent Üzen a homok című antológiában így vallott önmagáról: „Immár fél évszázadnál több éve vagyok lakója a híros városnak. Vállalom, hogy amatőr (= művekért lelkesedni akaró), de szakirányú ismeretekkel és olvasottsággal egyéni utat járó kritikusként olvasok. Mint minden költészetkedvelő! Aztán ha kedvencemmé vált egy költő, tovább űz a kíváncsiság. Művein kívül kíváncsi vagyok az emberre és művészre, életsorsára, fejlődé-

sére, élményeire, valamint mások róla mondott, írt bírálatára, tettségére, s ezt a véleményt szembe is írom a magaméval. Csak jó, kevésbé jó és számomra nem felelhető verseket ismerek hivatásos, elismert s még «névtelen» (amatőr) költőktől. A «befutott»-nak nevezett versírók közül sem értek többeket, vagy némely alkotásukat, de iparkodom megérteni művészetüket.

Többször alakult, kiegészült a költeményekre vonatkozó ítéletem. Az is igaz, hogy szempontjaim érvényesítése mellett legtöbbször a versek először mégis globálisan hatva érintik meg a lelkemet, és csak a «kirívó» jó és rossz «tulajdonságuk» lelkesíti vagy borzolja gondolat- és érzésvilágomat. Mondjam vagy írjam, hogy mindig így van? Nem bánom. Ilyenné váltam életutam felét túlhaladva. Öröm számomra a vers.”

1999-től a Jelen-Lét című helyi irodalmi folyóirat szerkesztője volt. 2003-ban Pilinszky János-díjjal ismerték el alkotói és szerkesztői tevékenységét. Három éve, 2005. január 31-én hunyt el.

Kornis Gyula

április 17.

50 éve, 1958. április 17-én hunyt el Kornis (1906-ig Kremer) Gyula egyetemi tanár, filozófus, művelődéspolitikus. Középiskoláit Vácott és Kecskeméten, egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Először a piarista rend budapesti gimnáziumában tanított, majd részt vett a pozsonyi egyetem kiépítésében, a bölcsészettudományi kar az ő tevékenysége nyomán alakult meg. A világháború után a közoktatási ügy egyik legfontosabb személyisége, Klebelsberg Kunó kultuszminiszter első munkatársa lett. 1938-ban az országgyűlés elnökévé választották. Vallotta, hogy az ideális értékek – a jó, az igaz, a szép és az isteni – képesek az embert a maga teljességében áthatni, céljait kijelölni, irányulását megszabni, magatartását helyes irányba befolyásolni. „A nemzeti politikai nevelés csak úgy lehet biztosítva, ha keresztény vallásos érzület hatja át” – írta egyik értékezésében.

NAPRÓL NAPRA

1939-ben visszavonult az aktív politikázástól. 1945-ben rövid időre az MTA elnökévé választották. 1948. április 16-án akadémiai tagságát, majd egyetemi tanári állását is megszüntették és előbb a Heves megyei Poroszlóra, majd Hajdúszoboszlóra internálták. Tíz évet ott eltöltve, 73 éves korában halt meg.

április 21.

150 éve, 1858. április 21-én hunyt el Salamon Antal kártyakészítő, aki az 1850-es években magyar kártyákat készített kecskeméti műhelyében. A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Kecskeméti Levéltárában található egy 1855-ben kelt helyhatósági végzés, melyben két zugkártyás példás büntetéséről

szólnak, s mellékletként három, töredékes példányszámban fennmaradt kártyapakli szerepel. Ezek egyike igazi különlegesség. Kézi festésű lapjain középkori gyökeket sejtető, fametszett ábrázolások láthatók. A kártyacsomagon felirat is áll: „Készült Salamon Antal Gyárábann Kecskemétn”. A pakli napjainkban a Szókraténusz Játékmúzeumban tekinthető meg.

április 28.

250 éve, 1758. április 28-án Kecskeméten született Lambach Elek piarista tanár. Iskoláit szülővárosában végezte. 16 éves korában itt lépett be a szerzetes rendbe. Mint tanár az ország számos iskolájában megfordult. Nagykárolyban, Nyírtán, Budán, Egerben, Tatán, Pesten, Veszprémben és Selmecbányán is tanított. 1801-től a bécsi Theresianumban oktatta a magyar nyelvet és irodalmat.

A Kecskeméti Lapok 1872-ben így mutatta be olvasóinak: „Lambach Elek kegyes rendi szerzetes a kecskeméti piaristák collegiumában; 1790-ben Pesten két munkát adott ki, u. m.: «A magyar királyok és királynék koronáztatásának inneplése»; 2) egy ódát latin nyelven gr. Batthyány Tivadarhoz.”

A szebb, emberibb környezetért

15 A Kecskeméti Városgazdasági Kft. jogelődjei révén közel négy évtizede végez közszolgáltatást a város területén. A cég gazdasági társasággá történő átalakítása épp 15 éve történt: 1993. április elseje óta fő tevékenységi köre a hulladékszállítás, illetve 2007-től temetkezési feladatokat is ellát. A kft. fő célkitűzése az, hogy tulajdonosa, a város önkormányzata igényeinek megfelelően az itt élők komfortérzetét biztosítsa.

A fogyasztói szokások változása, valamint az éles piaci verseny ellenére a kft. az elvárásoknak folyamatosan megfelelt. Az elmúlt 15 üzleti év többségében nyereségesen működött, összárbevétele meghaladta a 8,7 milli-

árd forintot, míg nyeresége megközelítette a 250 millió forintot. Mindezt a legkorszerűbb minőségbiztosítási és környezetirányítási rendszer bevezetésével és alkalmazásával érte el.

A VG Kft. munkatársai évek óta hangsúlyt fektetnek az ügyfelek gyors és rugalmas kiszolgálására. 2004-ben, saját finanszírozásban elindították a szelektív hulladékgyűjtést is. 29 közterületi helyen, továbbá 27 közintézményben helyeztek ki háromféle – papír, műanyag és üveg – funkcióval ellátott hulladékgyűjtő edényeket. A cég fokozott figyelmet fordít a környezettudatos nevelésre is. Óvodai, iskolai csoportok számára rendszeresen tartanak előadásokat, kiállításokat.

Kecskeméti Városgazdasági Kft.

6000 KECSKEMÉT, BÉKE FASOR 71/A. • TELEFON: 76/501-910 • FAX: 76/501-915 •
WEB: WWW.VG-KFT.HU • E-MAIL: TITKARSAG@VG-KFT.HU

A 15 éves KKK ajánlata

Az 1993-ban alapított Kecskeméti Regionális Képző Központ egyike az ország legmodernebb felnőttképző, munkaerő-piaci képzéseket szervező centrumainak.

Képzési kínálatunk rendkívül sokrétű, melyet képesek vagyunk rugalmasan a felmerülő igényekhez igazítani. A képzésekhez korszerű technikával és eszközökkel, jól felkészült okta-

tógárdával rendelkezünk az ipar, a mezőgazdaság, a környezetvédelem, a számítástechnika, a kereskedelem, a szolgáltatások és a nyelvvoktatás területén.

Álláskeresők, pályakezdekők képzése ■ Vállalatok által igényelt és preventív képzések ■ Önköltséges tanfolyamok ■ Munkaerő-piaci szolgáltatások ■ Vizsgaközpont tevékenység ■ Akkreditált ECDL vizsgaközpont

Legyen Ön is a hallgatónk!

További információ és jelentkezés: Kecskeméti Regionális Képző Központ

Kecskemét, Szolnoki út 20. • Tel.: 76/502-261 • e-mail: krmkk@krmkk.hu • Nyilvántartási szám: 03-0153-05 • Intézmény-akkreditációs lajstromszám: 0002

A tervezés az építés alapja

Az utak és a közlekedési csomópontok tervezése, a forgalomtechnikai tervek készítése nem látványos feladat. Ezek hiányában azonban egyetlen jelentősebb beruházás sem valósulhat meg. Az **ÚT-FÉNY Kft.** 1998 tavasza óta, azaz épp 10 éve végzi ezeket a tevékenységeket. A családi vállal-

kozás azonban már három évtizedes szakmai tapasztalattal rendelkezik, hiszen vezetője, Bogner Zoltán 30 éve az útépítés területén dolgozik.

A cég az elmúlt években számos Bács-Kiskun megyei főút tervezésében, csomópontok korszerűsítésében, átépítésében, illetve szinte valamennyi kecskeméti üzemanyagtöltő-állomás telepítésében részt vett. Referenciamun-

kák között szerepel a kalocsai és a solti elkerülőút építése, a kecskeméti uszoda előtti körforgalmi csomópont tervezése, kecskeméti, kerekegyházi, bajai és szegedi kisvállalkozások telephelyeinek létesítése, valamint a Feriegyi repülőtér oktatóépülete belső útjának és térburkolatának kivitelezése.

A kft. nyomdatechnikai előkészítést is végez. Tervnyomtatást és tervmásolást (dokumentálás) bármilyen fájlformátumból vállalnak.

ÚT-FÉNY KFT.

6000 Kecskemét, Csányi János u. 1-3. III. em. 306.

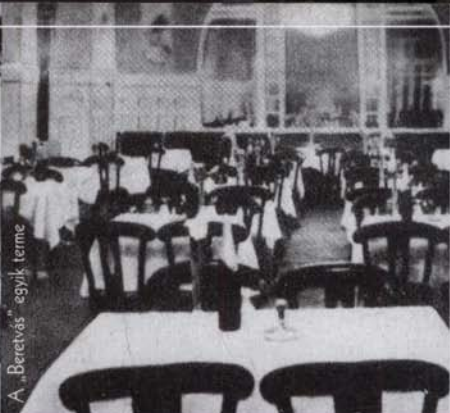
Tel.: 76/415-678 • Fax: 76/508-187

Web: www.utfeny.hu • E-mail: utfeny@t-online.hu

A „Beretvás”

A „Beretvás” egyik terme

Száz évig fogadta a vendégeket

150 éve, 1858-ban a Kőrösi utca sarkán, Hrúz Mihály háza helyén épült fel a Beretvás Szálló. Ez a ház arról volt nevezetes, hogy kecskeméti elemi iskolás korában itt lakott Petőfi Sándor, innen járt az evangélikus iskolába. A „Beretvás” építője, id. Beretvás Pál eredetileg építőmester, művelt, világlátott ember volt. A kecskemétiak nagy tiszteletben tartották, így a szálló gyorsan a város közkedvelt helyévé vált. Fia, ifj. Beretvás Pál kitűnő szőlész, neves borkereskedő volt. 1871-től ő vezette a Beretvás szállót és kávéházat. Irányításával a vállalkozás még jobban fölvirágzott, ezért az épületet bővíteni kellett: az eredetileg földszintes házra emeletet húztak.

A Beretvás szálló és étterem nemcsak a város egyik jellegzetes épülete volt, hanem a helybeliek egyik fontos közéleti találkozóhelye is. A Bánk bán egyik nevezetes előadását követő vacsoráról a helyi sajtó is beszámolt: „A színházi bankett, melyet a város a szerdai díszelő-

adás után vendégei tiszteletére rendezett, fényesen sikerült. Beretvás Pál pompás ételeket és kitűnő borokat adott. A jó kedv nem hiányzott s így nem csoda, hogy a víg társaság, melynek száma a kétszázat is meghaladta, csak a hajnali órákban kezdett oszladozni.”

Az Országos Hírlap, amelynek főszerkesztője Mikszáth Kálmán volt, 1898 szeptemberében így írt: „Népgyűlés után egy órákor a Beretvás-szállóban háromszázteritékű bankett volt, melyen nagy lelkesedést és tetszést keltett Kossuth Ferencz tószta.”

A Kossuth-szobor 1906-os leleplezése után Roskovics Ignác, a Nagytemplom falképeinek festője is dicsérő szavakkal emlékezett meg a díszebédről, amelyet a város piacán felállított dízsátorban fogasztottak el az ünneplők. „Magyaros ebéd volt; a Beretvás szálló

vendéglőse jó borát, felesége mint szép asszony, jó főztjét tállattatta a vendégeinek. Még Szilády, a város tudós levéltárosa se panaszkodott a törökökre, kik annyit pusztították Kecskemétet, mert jó, hogy itt hagyták a töltött káposzta receptjét.”

A harmincas évekre már csak ez az egy kávéház maradt a századfordulón működő 11 közül. **50 évvel ezelőtt, 1958. májusában bontották le, akkor Béke Szálló volt a neve.** Épp száz évig fogadta a vendégeket. Helyén – a Nagykőrösi utca sarkán, a zsinagóga mellett – bérház épült, melynek földszintjén napjainkban OTP-fiók működik.

Kecskemét főtere, a háttérben a „Beretvás”

A Bernát atya emlékére ültetett piros virágu galagonya a Barátok temploma tövében

Kecskemét kínai misszionáriusa

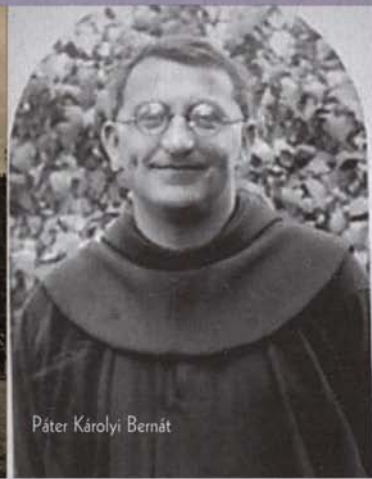
100 Páter Károly (Krausz) Bernát első szerzetesi fogadalmát 100 éve, 1908-ban tette le Pécsen, majd Egerben szentelték pappá. Kecskemétre 1926 májusában került. Három év múlva, 1929. szeptember 15-én innen indult Kínába. A Kapisztrán Szent Jánosról nevezett Ferences Rendtartomány kínai missziójának lett alapító előjárója Paokingban, ahol a hittérítő munka mellett – évente mintegy 1000 személyt kereszteltek meg – rendtársaival és a munkájukat segítő magyar szerzetesnővérekkel együtt magára

vállalta a környék lakosságának szociális problémáit, és ezek enyhítésére árvaházat, orvosi rendelőt, iskolát alapított. Kinti tartózkodása során Páter Károly végig tartotta a kapcsolatot Kecskeméttel, rendszeresen küldte tájékoztatóit, amit a helyi sajtó sorra közzé is tett. A ferences missziót a kecskemétiiek is támogatták. A Kecskeméti Lapok 1932. szeptember 30-i száma például beszámolt arról, hogy kedvezményes áron harmóniumot vásárolhattak a Kínába igyekvő szerzetesek.

Páter Károly 1938-ban betegsége miatt hazatért Kínából. Előbb Vácott és Budapesten vállalt rendi feladatokat, majd 1941-ben ismét Kecskemétre került. A kisemizettek védelmében – Kína földjén már megkezdett – szolgálatát 1944-től a híros városban is folytatta, ahol az üldözött zsidóságnak – nemegyszer élete kockáztatásával – adott menedéket, befogadta a

kolostorba a városi kórházat, a kilakoltatott szerzetesközösségeket, a front idején pedig menekítette a házakban hátrahagyott, magatehetetlen betegeket. Bernát atya 1945. júniusában az új hatalom által üldözöttekké tett embertársai érdekében is felemelte szavát, amiért a kialakuló kommunista diktatúra haragját vonta magára. „Mindig tántoríthatatlan bátorsággal és együttérzéssel állott vigaszunkra kétségbeejtő helyzetünkben” – írták róla a védelmébe vett rabok Mindszenty bíboroshoz intézett levelükben.

1945. július 26-án 12 napra ő maga is rabbá lett, 1949-ig pedig kijelentései miatt többször perbe fogták. 1950 tavaszán 15 évi fegyházra ítélték. 1954. március 2-án halt meg a budapesti Rabkórházban, sírja az Újköztemető 301-es parcellájában található. „Károlyi Bernát fogalom volt a rabok között, és ahol rettenthetetlen kis alakja feltűnt, sereglettek köre az emberek. Szerették, mert jóságos tekintete vigasztaló volt, és szavai gyógyítottak...” – olvasható róla a rabtársaktól fennmaradt beszámolókból.

Páter Károly Bernát

TACITUS BÁTORÍTOTTA

175 éve, 1833. május 14-én Szabadszálláson született Rozsnyay Mátyas világhírű gyógyszerész, az íztelen kinin feltalálója. Alsófokú iskoláit szülőfalujában végezte, középfokú tanulmányait a jó hírű kecskeméti református kollégiumban folytatta. Kiválóan tanult, amit a Református Könyvtár iratai, a régi, kézzel írt iskolai anyakönyvek, bizonyítványok is igazolnak. Tanárai a tudományokban „kitesző”-nek ismerték el előmeneteletét és tudását, s az iratokból az is kiderül, hogy „nem élmezett”, azaz menzai kedvezményben nem részesült. 15 éves korában is „kitűnő” minősítést kapott, ami a „Humanisták” második év végi bizonyítványában található.

A kecskeméti kollégiumi évek élményeiből egy kedves,

de következményeiben igen jelentős epizódot örökített meg maga Rozsnyay egy később kiadott munkájában. Ebben elmondja, hogy az 1848-as események miatt az iskolát a szokottnál hamarabb be kellett fejezni és az év végi vizsgákat mind összevonták egy napra. Már délután öt óra felé járt az idő és Rozsnyay annyira kimerült volt, hogy elbóbiskolt. Amikor sorra került, álmából felriadva egy Tacitus-szöveget kellett felolvasnia és magyarra fordítania: „Minden gondolatunk és tettünk az élet hasznosítására irányuljon.” Latin nyelv tanára egykét kérdés közbevetése után csak annyit mondott: „Ajánlhatom ezen mondást egész életemre jelszavadul.” Rozsnyay ezután így folytatta visszaemlékezését:

„Ez a mondat nehéz napjaimban sokszor fölemelt és bátorított, jobb napjaimban pedig sokszor találtam benne önigazolást és serkentést új tevékenységekre.”

A kecskeméti református kollégiumban elért jó tanulmányi eredményei lehetővé tették, hogy felvételt nyerjen a bécsi helyi katonai akadémiára. Ezt azonban rövidesen otthagya és hazatérve a gyógyszerészeti pályát választotta élethivatásának. Gyakornoki éveit a szabadszállási gyógyszerertárban töltötte, egyetemi tanulmányait pedig részben Pesten, részben Bécsben végezte. Oklevelét elnyerve Kecskemétre került, id. Katona Zsigmond gyógyszerertárába. Katona a város egyik nevezetes embere volt, nemcsak mint gyógyszerész, hanem mint szó-

lősgazda és gyümölcskertész is. Az ő hatása is végigkísérte Rozsnyay egész életét.

Később kereste az önállóságot. Előbb Szabadszálláson, a Martinovits-féle gyógyszerertárt kezelte, majd a Tolna megyei Zombán nyitott gyógyszerertárt 1861-ben. Ebben az apró községben kevés elfoglaltsága adódott, szabad idejét önképzésre, tanulásra és kutatásra fordította. Itt találta fel és hozta forgalomba azt a kinin-készítményt, amelynek nincs keserű íze, s ezért elsősorban a gyermekgyógyászatban alkalmazható. Kutatásait összefoglaló munkája a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók egri nagygyűlésén pályadíjat kapott, majd dolgozatát a fiumei nagygyűlés teljes terjedelmében közölte.

A fiatal gyógyszerész nevét találmanya egy csapásra ismert-

té tette. A világ minden részéből kapott megrendelést. A kis zombai patika forgalma annyira föllendült, hogy 1874-ben fölcserélhette azt egy aradi gyógyszerertárral. A Szentháromságához címzett patika mellett egy jól felszerelt laboratóriumot is berendezett, ahol folytathatta kutatásait. A következő években több más újszerű gyógyszerkészítménnyel is megajándékozta a világot, amelyekkel többek között Brüsszelben, Párizsban és Bécsben is aranyérmet nyert.

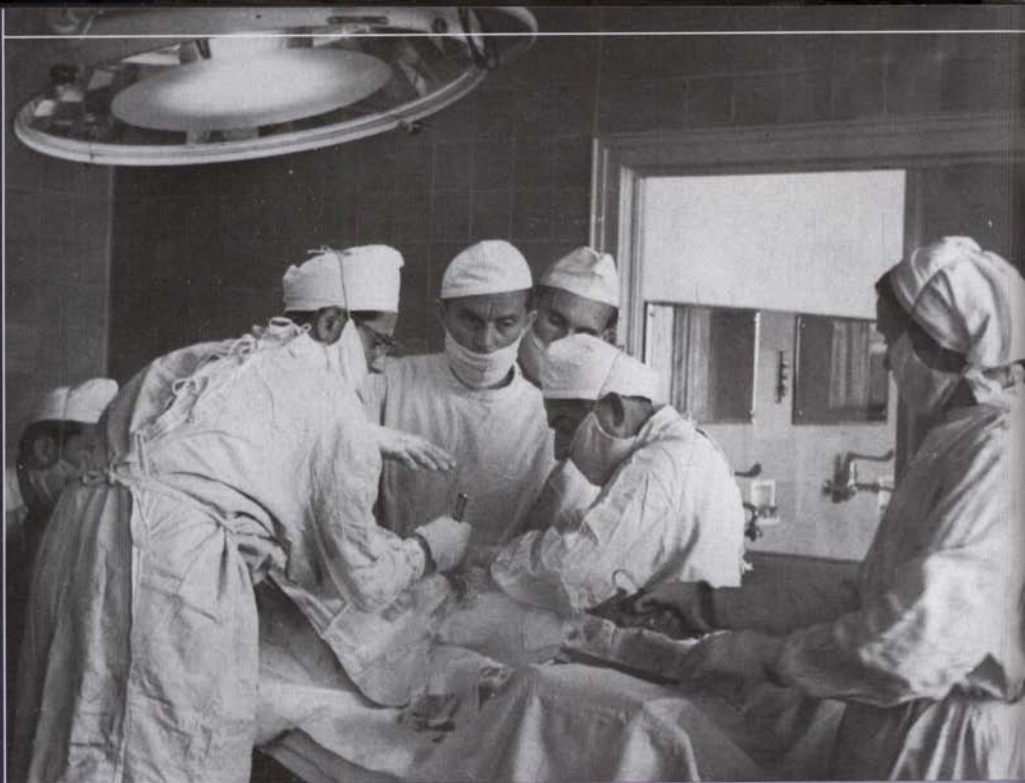
Rozsnyay Mátyás sokoldalú ember volt. Érdeklődése még Szabadszálláson a sakkozás felé fordult. 1859 júniusában vetette fel a Vasárnapi Újságban, hogy a magyar sakkélet elmaradottsága a sakkirodalom hiányával magyarázható. Közreműködésének is köszönhetően 1860-tól a lap minden számában sakkrovat jelent meg, s nevéhez fűződik az első igazi magyar sakkkönyv, amely ugyan egy német szerző művének fordítása, de Rozsnyay érdeme, hogy megteremtette vele a jórészt ma is élő magyar sakknyelvet. Néhány sakkfeladványa az első, ami magyar szerzőtől magyar folyóiratban jelent meg.

Aradon figyelmét fölkellették a környékbeli úgynevezett ménesi borok. Patikájában a számtalan orvosságon kívül gyógyborokat is forgalmazott, a felhasználó borok egy részét maga termelte aradkövi szőlőjében, de a ménesi vörösborokat és a tokaji aszút is felhasználta. 1880-ban megjelent egy tanulmánya a gyógyborokról, amelyeket előszeretettel használták kimerítő betegségekben, a lábadozás állapotában a szervezet erősítésére, a vérkeringés és a légzés serkentésére, az étvágy javítására, valamint emésztési zavarok leküzdésére. Készítésük lényege az volt, hogy a növényi drogok hatóanyagait borral kivonták. A Gyógyszerészeti Hetilapban Rozsnyay azt hangsúlyozta, hogy „a gyógyhatás nem csupán a szesztartalomnak tulajdonítható, de ezenkívül a bornak régi, kiejedtt, hosszasan ászkoltnak kell lenni, aminek következtében az erjesztő baktériumok elpusztulnak, sőt ülepítés vagy szűrlés után már eltávolítottak.” 1890-ben Aradon a borokkal való eredményes munkásságáért aranyérem és díszoklevelet kapott.

Rozsnyay Mátyás 62 éves korában, 1895. augusztus 5-én Aradon halt meg. Emlékét Szabadszálláson is hűségesen ápolják: a városközpontban mellszobrot állítottak tiszteletére, nemrég pedig emléktáblát lepleztek le annak a háznak a falán, amelynek helyén szülőháza állott.

Rozsnyay Mátyás

Álmában is operált

50 Sokan nem tudják, hogy a Lechner Ödön utcában lévő, ma Helyőrségi Klubként működő épület eredetileg szállodának épült. Talán már arra is kevesen emlékeznek, hogy ebben a sarokházban működött a maga korában fogalommal vált „Siesta Szanatórium”.

Az 1930-as években a környék városi kórházainak nem volt lehetősége a műtői beavatkozások korszerű elvégzésére. Szükségessé vált egy modern eszközökkel jól ellátott, minden igényt kielégítő műtőblokkot tartalmazó intézmény, ahol az utókezelés is megkaphatja a lehetséges magas szintű technikai feltételeket.

75 évvel ezelőtt ennek kialakítására hívták kecskeméti orvosok dr. Jobbágy Andor sebészorvost, aki nagy lelkesedéssel vágott neki a feladatnak. Buda Sándor bankártól kölcsönt vett fel, hogy ebből finanszírozzák a nagyarányú átalakításokat.

A szanatórium gyorsan népszerűvé vált a kecskeméti és a környékbeliek körében. Megnyitása után két hónappal, a Kecskeméti Lapok 1933. január 1-i számában dr. Jobbágy Andor, a fiatal főorvos így nyilatkozott: „Nagy örömmel tölt el, hogy vállalkozásom ennyire gyökeret tudott verni a kecskeméti talajban. Eddig mintegy száz beteget kezelünk a szanatóriumban. Körülbelül

25 kecskeméti orvos szállította be hozzánk a betegeit, akik szívesen és megnyugvással »feküdtek be«, tudván, hogy megszokott házi-orvosuk is részt vesz itteni gyógykezelésükben”. Alig nyílt meg tehát az intézmény, és máris ki kellett bővíteni. Így végül az épület tartalmazott egy négyszobás főorvosi lakást, egy háromszobás alorvosi lakást, két garzont, 13 betegszobát 30 beteg számára, egy nagy konyhát, pincét, raktárhelyiségeket és tartozott a szanatóriumhoz még egy hatalmas kert is díszserjékkel és kiszolgáló épületekkel. A teljes személyzet 20 főből állt. Ennek az intézménynek volt dr. Jobbágy Andor igazgató főorvosa és tulajdonosa a háborús időszakot

Az épület, amelyben a Siesta Szanatórium működött

Siesta SZANATORIUM
 A Siesta Szanatórium emeleti helyiségében modernül és kényelmesen berendezett, a fővárosi szanatóriumokkal vetekedő külön szobái és gyógyfürdője a gyógyulást keresők rendelkezésére állnak. — A szanatórium árai a legméltóbbak: 3 ágyas szobákban a teljes ellátás és a kórházakhoz hasonló közös szobák, mint szoba vízvezetékkel van ellátva. Külön szoba szülészók. A szanatórium külön szülészók. A szanatórium külön szülészók. A szanatórium külön szülészók.

Dr. Jobbágy Andor

leszámítva egészen 1950-ig, amikor is „önként” kellett lemondani tulajdonáról az állam javára.

Dr. Jobbágy Andor korának egyik legjobb sebésze volt. Büszke volt arra, hogy az ország traumatológiai osztályai közül nem egy évben neki volt a legjobb halálozási statisztikája, ami azt jelenti, hogy a beállított sérültek közül nála haltak meg a legkevesebben. Országosan is ismertté akkor vált, amikor a csodával határos módon megmentette Horváth Zoltán olimpiai és világbajnok vívó csapattag életét, aki Kecskemét határában súlyos autóbalesetet szenvedett és testének több területe valósággal összeroncsolódott. A szakma szabályai szerint több helyen is csonkolni kellett volna, de hosszú órákba nyúló türelmes munkával

pontosan összevarrogatta az ereket, idegeket, inakat. Minden végtagot megmentett és Horváth Zoltán felépülése után megint pástra léphetett, sőt újra világbajnok lett csapatban.

Jobbágy doktor rajongott munkájáért, valósággal megszállottja volt annak. A bonyolultabb operációkat előre megtervezte. Még gyermekeinek is lelkesen ecsetelte, hogyan fogja műtéteit elvégezni és azt is, hogy az milyen egyszerűen sikerült. Többnyire álmában is operált, hol a szikét kérte, vagy éppen azt mondta, hogy „nem fog fájni kedvesem”.

Tudományos munkássága sokrétű volt, több saját találmánnyal is rendelkezett, mint például az ablakos gipszkötés, vagy a csigolyák közti porckorongsérv pontos

lokalizására vonatkozó eljárás kifejlesztése. Legendás volt megzavarhatatlan nyugalma, eleganciája és precízisége. Szeretett szanatóriumának államosítása óriási csapásként érte. Hivatalosan még egy pokrócot, vagy egy műszert sem vihetett magával. Igaz, mivel „önkéntesen” mondott le vagyonáról, cserébe ezért kapott állást a Kecskeméti Megyei Kórházban, ahol először sebész főorvos, később, miután egy pártfunkcionárius életét megmentette, a „nem kívánatos személyből” a kórház baleseti sebészetének osztályvezető főorvosa lett.

Annak ellenére, hogy szenvedélyesen szerette munkáját, rendkívül széleskörű érdeklődésű, tehetséges, színes egyéniségű ember volt. Hatalmas könyvtárral rendelkezett, szerette a művészeteket, szépen rajzolt, énekelt, ismerte a csillagokat, a virágokat, bogarakat, szeretett utazni, bridzsezni, jeles bélyeggyűjtő volt és ő is megfordult a szép nők után.

Emberi nagyságára jellemző, hogy első infarktusa után semmilyen kíméletet nem kért saját maga számára, ugyanolyan intenzitással folytatta mindennapi sebészeti tevékenységét. Második infarktusa is munka közben érte, amit már nem élhetett túl. **Dr. Jobbágy Andor 40 éve, 1968. május 17-én halt meg.** Gyászbeszédében a Megyei Kórház vezetősége, mint Dél-Magyarország legjobb baleseti sebészét búcsúztatta el.

Velkey Zoltán

Vendégek Bugacon. Indulás a cserénytől...

KECSKEMÉTI LAPOK
(KECSKEMÉTI FRISS UJSÁGI)
"ÖGGETLEN POLITIKAI NAPILAP"

[illegible]

felelős számlának arcvárával és er-
vényességét igénybehozó való alkalmak-
a mai élet változó kívánalmainak szor-
mérésével, magyar szívről, jó szóval
időkhöz is nyitva áll az alkotás útja-
m mind minden polgára örvendőző felelő-
tudomásul, hogy megmozdultunk, eli-
gyetlen napsgazsira tavaszi napon so-
vart bevettünk szebb, nagyobb, és
dolgozabb Kosskémét megteremtésé-
nyúló, kötelességnek érzett munkálat-
ok.

75 éve, 1933.
május 21-én

az „országos érdeklődés homlokterébe került Kecskemét és a bugaci puszta”. A térség bemutatására, népszerűsítésére hazai és külföldi újságírókat, a külügyminisztérium sajtóosztályát, a hírszolgálati szervek vezető munkatársait, irodalmi életünk jeleseit hívta meg az Idegenforgalmi Iroda. A bugaci kirándulást óriási várakozás előzte meg. Május 19-i számában a Kecskeméti Lapok hírül adta: „Biztosra vehető, hogy ez alkalommal Kecskemét városa és a helyi idegenforgalom sok új értékes barátot fog szerezni.” A szíves invitálást számos ismert személy elfogadta, itt járt többek között az amerikai konzul, Móricz Zsigmond, Zilahy Lajos, Komáromi János, stb.

„Napsugárözönben úszott a város már reggel 9 órakor, amikor a bécsi és budapesti vendégek egész seregével berobogott a gyorsvonat a kecskeméti pályaudvarra” – írta két nappal később a helyi újság. Beszámolóját a lap így folytatta: „A Rávány-téri állomáson négy fellobogózott, virággal díszített kocsi előtt már befűtve a mozdony, készen az indulásra.

Bugac ünnepélyesen bevonult
a magyar idegenforgalomba

muló vidámság bűbájos esodakertjévé vált.

VARÁZSLAT A KUPOLÁBAN

25 éves a Kecskeméti Planetárium

Utazás a végtelen világűr felfoghatatlan birodalmába – ezt nyújtja a Kecskeméti Planetárium immár 25 esztendeje a látogatóknak. Amikor elalszik a villany, s elcsendesül a gyermekek zsi-bongása, akkor kezdődik a csoda. Az űrutazók

képzeletben elemelkednek a Földtől, s máris a bolygók és a csillagok között találják magukat. E. Kovács Zoltán csillagász 22 esztendeje kalauzolja a látogatókat a világűrben, de lelkesedése azóta is töretlen. Élmény hallgatni.

E. Kovács Zoltán

Vetítógép a pincében

A planetárium vetítógépe állítólag 18 évig állt egy dobozban a városháza pincéjében – meséli **E. Kovács Zoltán**. Azért vásárolta a város, mert Reile Géza polgármester valahol külföldön látott egy planetáriumot és nagyon tetszett neki – érthető módon. Aztán elült az ügy, mert Reile Géza elkerült a városházáról. Később újságírók vetették fel a témát, mondván, hogy Kecskemétnek van egy planetáriumi vetítógépe, de nincs hozzá planetárium. Aztán született egy terv, hogy a vasút-

kertben létrehoznak egy „multi-funkcionális” épületet: felül planetárium, alul vizelde. Megint csak az újságíróknak volt köszönhető, hogy ez a marhaság nem valósult meg. Később aztán a Lánchíd utcai iskola mellett épült meg a planetárium. Tervezték még egy csillagvizsgáló tornyot is, de az pénz hiányában nem valósult meg. Egy ideig a TIT üzemeltette az intézményt, később átvette az önkormányzat. A szakmai munkát elődöm, Újvárosi Antal alapozta meg, amikor őt „elcsábították”, akkor kerültem ide én, 22 évvel ezelőtt – foglalja

össze röviden az intézmény történetét E. Kovács Zoltán.

Félmillió látogató

Most már évente közel 30 ezer látogatója van az intézménynek – von mérleget a planetárium vezetője. Fennállásának negyedszázada alatt pedig megközelítőleg félmillióan fordultak meg itt és természetesen nemcsak Kecskemétről. Ez köszönhető annak is, hogy vidéken mostanáig – 2008-ban az egri főiskolán alakítottak ki egy kisebb planetáriumot – a kecskeméti

volt az egyetlen folyamatosan működő planetárium. Jó darabig egyébként Kecskemétre főként azért jöttek a kirándulók, mert van itt egy Szórakoténusz, de már nagyon régen felsorakoztunk a játékmúzeum mellé. „Szájhagyomány” útján terjed a pedagógusok között, hogy

rá, hogy nekem ez mennyire testhezáll. Én már harmadikos gimnazista korom óta TIT előadó vagyok. Nagyon sokat tanultam dr. Kulin Györgytől, aki a TIT-en belül működő csillagász baráti kör atyja volt. Lehet, hogy jó kutató lett volna belőlem, de az is lehet, hogy

rendszerrel, a bolygókról, hiszen az űrszondák már nagyon messzire eljutnak, nemcsak bolygókhoz, hanem üstökösökhöz is. Nagy áttörés, hogy a közeli csillagok közül már több százról megállapították, hogy vannak bolygóik. Mostanában is nyakra-főre fedeznek fel új bolygókat. Igaz, a Plútón túli nagybolygót még nem sikerült megtalálni, viszont rengeteg kisbolygószerű égitestet fedeztek fel. Ezeknek a családjába tartozik a Plútó is, ezért „fokozták le” két éve törpe bolygóvá. Nagyon nagy előrelépést jelentenek az űrteleszkópok, a Hubble és más távcsövek, amelyek Föld körüli pályán keringenek, s amelyek nemcsak a látható fény tartományában képesek az érzékelésre. Rengeteg távoli galaxist lefényképeztek már ezek az űrteleszkópok.

érdemes Kecskemétre jönni a planetárium miatt is. S ennek nagyon örülök.

„Csillagász karrier” a planetáriumban

E. Kovács Zoltán: Egyetemista koromban még én is Nobel-díjról álmodoztam. Az volt a fő kutatási területem, hogyan lehetne megállapítani, hogy ismert világunk a végtelenségig tágul-e vagy a mostani tágulást valamikor összehúzódás követi. Amikor idekerültem Kecskemétre a planetáriumba, akkor jöttem

ma csak egy szürke tudós lennék. Itt viszont állandó sikerélményem van. A felnőttektől és a gyerekektől is kapok visszajelzéseket, hogy mennyire tetszett nekik a műsor, s ez nagyon sokat jelent nekem.

Csillagászat: a végtelen tudománya

Mint minden tudomány, a csillagászat is folyamatosan fejlődik – válaszolja E. Kovács Zoltán arra a kérdésre, hogy mennyit haladt előre a csillagászat 25 év alatt. Többet tudunk a nap-

Szolid születésnap

Május végén a Lánchíd iskolával együtt a Kecskeméti Planetárium adott helyet egy országos feladatmegoldó természet-tudományi versenynek – veszi sorra E. Kovács Zoltán az ünnepi eseményeket. Emellett a planetárium új napórája a vatikáni csillagász, Teres Ágoston nevét vette fel, míg a 25 éves születésnap alkalmából az intézmény különleges ajándékkal lepte meg a látogatókat: az év folyamán ugyanis 25 ingyenes előadást tartottak.

Kállai Erzsébet

NAPRÓL NAPRA

május 7.

150 éve, 1858. május 7-én hunyt el Sényi János orvos. Tanulmányait a bécsi és a pesti egyetemen végezte. 1809. április 18-án mutatta be diplomáját Kecskemét város tanácsának. 1810. május 15-én választották meg városi főorvosnak, amely tisztelet 1848-ig töltötte be. Orvosi gyakorlata mellett meteorológiai megfigyeléseket is végzett. Feljegyzéseit, amelyek a Bács-Kiskun Megyei Levéltárban találhatóak, 1809. május 1-jétől 1858. április 7-ig vezette.

100 éve, 1908. május 7-én hunyt el Cserei József tanár, író, történész. Iskoláit szülővárosában, Léván kezdte. A gimnázium négy felső osztályát már Kecskeméten végezte a piarista gimnáziumban, és egyetemi tanulmányait piaristaként folytatta Budapesten és Kolozsváron. A klasszika-filológia tanára lett. 1875-től ismét Kecskemétre került, mint tanár dolgozott a híres városban két évig. Költeményei, irodalmi és művelődéstörténeti cikkei jelentek meg. Több könyvet írt hazánk művelődéstörténetéről, az ógörög szellemi élet fejlődéséről és a nyelv eredetéről.

május 10.

180 éve, 1828. május 10-én érkezett Kecskemétre Petrovics (Petőfi) Sándor. Az ötéves kisfiút féltőn szerető édesanyja székkel hozta Félegyházáról a nagybácsi, Hruúz Mihály házába. A gyermeket Marton Sándor irodalomtörténész így jellemezte: „Gyöngé, vékony csontú, de csinos, göndörhajú kis barna fiúcska, aki már felezvén életének hatodik esztendejét, gondos szü-

Az ifjú Petőfi

lei kívánják hitfelekeztetüknek legközelebb eső jöhírű iskolájába jártni.” A Vicskónak becézett kisfiút még aznap beírták az ágostai evangélikusok iskolájába, ahol azután három évig a betűvetést tanulta. A Luther-palota homlokzatán emléktábla hirdeti a 180 évvel ezelőtt történetek.

május 13.

100 éve, 1908. május 13-án Kolozsváron hunyt el Erdélyi Károly piarista pap-tanár, filozófus, műfordító, irodalomtörténész. Perjámoson született, gimnáziumi tanulmányait Kecskeméten fejezte be. 1876-ban lépett be a piarista rendbe. Teológiát Nyitrán, bölcsészet Budapesten tanult, azután 1883-ban tanári vizsgát tett. Előbb Tatán és Nagykanizsán, majd 1885-1890 között a rend kecskeméti

gimnáziumában tanított, végül a kolozsvári római katolikus főgimnázium igazgatója lett. Számos irodalomtörténeti és filológiai tanulmánya jelent meg az Egyetemes Philológiai Közönyben, de több alkalommal publikált a Kecskeméti Lapokban is. A híres városban két nagyobb lélegzetű munkája jelent meg: Az állat-eposzról (1887), illetve A francia eposz eredetei (1888). Mint műfordító is ismert nevet szerzett. Orosz, spanyol, holland, svéd, német, francia és olasz nyelvből fordított.

május 30.

15 évvel ezelőtt, 1993. május 30-án, Pünkösöd ünnepén kelt „Hungarorum Gens” kezdetű bullájában II.

János Pál pápa megváltoztatta a magyar katolikus egyház szervezeti felépítését. Az érsekségek számát háromról négyre emelte, módosította az egyházmegyéek határait, hogy kiegyenlítődjenek a létszám- és területi egyenlőtlenségek. E rendezés során Kecskemétet a Váci Egyházmegye Bács-Kiskun megyei részeivel együtt a Kalocsai Érsekség területéhez csatolta és elnevezését Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegyére módosította, amelynek területe így gyakorlatilag megegyezik Bács-Kiskun megye kiterjedésével. Dr. Dankó László kalocsai érsek körlevélben fordult papságához és híveihez: „Az első körlevelem legyen a köszöntés és köszönet kifejezése... Köszöntöm a Kecskeméten élő Marosi Izidor nyugalmazott váci megyéspüspök urat, minden papot és hívőt, a férfi és női szerzetesrendeket, valamint a testvér-

egyházakat az igazi ökumené szellemében. Minden jóakarátú embert a dialógus szellemében. Isten áldja az egész Bács-Kiskun megyét és Kecskemét városát!”

A Nagytemplomban, amelyet társszékesegyházzá nyilvánított a Szentatya, 1993. június 30-án hirdette ki a bullát Angelo Acerbi érsek, pápai nuncius úr.

100 éve, 1908. május 30-án született Kiss Áron, hegymegi református püspök, egyházi író. 1892-től a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke volt. 1875-ben Kecskeméten jelent meg munkája: Geleji Katona István egyházi kánonai s a szatmárnémeti nemzeti zsinat végzései címmel.

május 31.

10 éve, 1998. május 31-én avatták fel Rieger Tibor és Benke Ferenc II. világháborús emléktábláját. A Nagytemplom főhomlokzatán elhelyezett dombormű tardosi vörös márványból készült. Az emléktáblán végtelesen sorban a magyar katonák fölfelé, a halhatatlanságba vonulnak.

A jubileumi műsor

A gyermek az, aki véghezviszi, amit elkezdte

25 Alapításának 25. évfordulóját ünnepelte idén a Mátyás Király Általános Iskola. A kecskeméti alma mater névadója tehetségével, széles látókörű gondolkodásával nyugodt, kiegyensúlyozott légkört teremtett a gazdasági és társadalmi fejlődéshez. Képes volt hazánk céljait, érdekeit Európához igazítani. Híressé vált a kultúra és a tudomány iránti fogékonyságá-

ról. Nevéhez kapcsolódik a reneszánsz és a humanizmus elterjesztése hazánkban. Az iskola munkatársai arra töreksznek, hogy a tudásvágy és az életöröm, a művészetek, tudományok pártolása, a sokoldalúság, és legfőképp az emberközpontúság hassa át a közös munkát. Tanulóikkal olyan kapcsolat kialakítására törekednek, amely egymás tiszteletén, megbecsülésén, szeretetén alapszik.

Az 1983 óta működő intézmény nemcsak iskolai, hanem közösségteremtő, a Hunyadváros lakosságát összetartó kulturális feladatokat is igyekszik felvállalni. Jól mutatta mindezt a május első napjaiban megtartott jubileumi ünnepségsorozat is. A sok színes program (Mátyás-vetélkedő, monda- és mesemondó verseny, reneszánsz lovagi torna) mellett a városrészben élők nagy örömeire hangulatos utcabált is tartottak.

Az én iskolám

60 A II. világháború után, 1948-ban, az iskolák államosításával és a katolikus és református leánygimnáziumok összevonásával jött létre a Szenczi Molnár Albert Leánygimnázium. Az iskola harmadik igazgatója, dr. Simon László 1953-ban kérelmezte, hogy az iskola felvehesse az 1948-49-es szabadságharc hősnőjének, Bányai Júliának nevét. A 60 éves intézmény színes programsorozattal ünnepelte születésnapját. Többek között régi tanár-diák találkozót és iskolatörténeti kiállítást is rendeztek.

A legelső tanítási napon félénken ültem a padban, és nem tudtam másra gondolni, mint arra, hogy nyolc évig ebbe az iskolába fogok járni. Nyolc év nem túl hosszú idő, sőt sok szempontból igen rövid, azonban egy tízéves gyerek számára majdnem annyi, mint az egész addigi élete. Most, hogy gimnáziumi éveim vége felé járok, már én is tudom, milyen gyorsan telnek az évek. Igen, az évek valóban elrepülnek, de a negyvenöt percek néha olyan csigalassúsággal haladnak, hogy a diák végleg feladja a reményt: valaha is vége lesz az órának.

Azt hiszem, nincs még egy olyan szakasz az ember életében, mikor annyit változna, mint a középiskolás évek alatt. Változnak a tanáraink, az iskola, de a velük való kapcsolatunk alakul át leginkább. A nyolc év során kitapogattuk a korlátokat. Melyik tanárnál mit szabad, és mi a tilos, mit lehet mondani, és mit nem kell szóba hozni.

Úgy tűnik, mintha az iskola is megváltozna néhány év alatt. Kevésbé félelmetes, inkább olyan, mint egy régi jó ismerős, akinek a mindennapi szeszélyeitől nem kell tartani. Minden szegletéhez kötődik valamilyen emlék. Akkor is ezekben a padokban ülünk, amikor kint szikrázó napsütés van, akkor is, amikor szakad az eső, és az egész iskola olyan, mintha takaróba burkolózna, és csak arra várna, hogy lefekhessen aludni. Egyszer bent maradtam az iskolában sötétedés után. Végigsétáltam a kihalt épületen, bementem az osztálytermünkbe, ami hihetetlenül kopárnak tűnt a jól megszokott rendetlenség nélkül. Legalább két percig álltam álmélkodva az ajtóban. Nem mintha olyan nagy csoda lenne egy sötét helyiség padokkal és székekkel, de én sosem láttam ezt az arcát a teremnek azelőtt. Olyan érzésem volt, mint mikor alvás közben meglesnek egy hiperaktív kisgyereket.

Természetesen vannak dolgok az iskolánkban, amihez meg kell érnünk. Az egyik ilyen a menza. Az ötödikesek küzdelmes harcot vívnak, hogy sorra kerüljenek az ebédlőben, aztán minden logikát megcáfolva esznek néhány falatot, és elrohannak. A nagyobbak fintorogva betömik az ebédet, aztán ők is elmennek. Az igazán érett diákok azonban megadják a módját az evésnek. Aztán igen rövid sorbaállítás után hosszú időt töltenek el az ebédlőben. Őket méltán nevezhetjük érett felnőtteknek.

Az én iskolám különleges iskola. Különleges az illata, és az egyik terem ablakán keresztül mindig kék az ég. Különleges iskola, mert itt jöttem rá, mi az, ami igazán érdek, és mi az, ami nem annyira, mi az, amire alkalmas vagyok, és mire nem...

Az én iskolám a Bányai Júlia Gimnázium.

Somogyi Borbála
(a Bányai Júlia Gimnázium
végzős diákja)

Aki a magyar klasszikus jazz-muzsikuskok közül a legtöbbre vitte

50 Ugyan Amerikában született, de mindig magyarnak vallotta magát, jól is beszéli a nyelvet. Joe Murányi 1992-ben látogatott először Kecskemétre, akkor az első nemzetközi Bohém Fesztivál sztárvendége volt. Azóta játszott a Bohémekkel külföldön is, többek között az Oslo Jazz Fesztiválon. A zenekar és „Joe bácsi” eddig 3 közös albumot adott ki.

Joe Murányi 2008. január 14-én volt 80 éves, születésnapját szűk körben egy New Yorki jazzklubban ünnepelte zenészkollégáival. Májusban Magyarországra érkezett, s így a kecskemétiiek sem maradtak ki az utószületésnapból: a Bohémek egy közös koncerttel köszöntötték Louis Armstrong egykori klarinétosát az Erdei Ferenc Kulturális Központban.

Ittész Tamás

LOUIS ARMSTRONG AND JOE MURANYI

A fizető utas érdekében

5 éve, 2003 májusában kezdte meg tevékenységét a Kunság Volán Kontroll Szolgáltató Kft. Az alapító-tulajdonos közlekedési cég törvényes bevételeinek biztosítása érdekében létre hozott vállalkozást a megalakulás óta Friedrich József irányítja. Az ügyvezető igazgató elmondta: legfőbb feladatuk annak elérése, hogy se az utas, se a munkatárs ne károsítsa a busztársaságot. Nem a pótdíjazás tehát a cél. Munkájuknak természetesen ez is része, s ha már valaki jegy nélkül vállalkozik az utazásra, jobb ha tudja: a pótdíj nem szabálysértés, nem bírság, hanem a kötbérhez, bánatpénzhez hasonlító,

a polgári jog szabályai szerint egy, a szerződésszegésből fakadó fizetési kötelezettség.

A kft. mintaértékű kezdeményezésnek bizonyult. Tapasztalatszerzés céljából többek között pesti szakemberek is megkeresték már a kecskemétiakat. A Kunság Volán Kontroll Kft. ugyanis eredményesen dolgozik. Legfőbb erőnk a létünk – állítja Friedrich József. – Az a tény, hogy megjelenésünk kiszámíthatatlan, jelentős visszatartó hatást jelent. És sokat számít az is, hogy munkatársaink emberséges hangon és módon, rugalmas hozzáállással kezelik a prob-

lémákat. Örülünk annak, hogy a jegyvisztaélesek aránya csökkenő tendenciát mutat. Mindezt a bennünket is ellenőrző társvállalati kollégák adatai is alátámasztják.

Friedrich József
ügyvezető igazgató

KUNSÁG VOLÁN
KONTROLL
SZOLGÁLTATÓ KFT.

6000 KECSKEMÉT, CSÁKTORNYAI U. 4-6.
TEL: 76/507-548 • FAX: 76/507-549
E-MAIL: VOLKONT@T-ONLINE.HU

„A STETOSCOPI MINDKÉT VÉGÉN EMBER VAN” (PAYNE)

Patikával bővült a BAGOLY Egészségház

15 Közelebb kell kerülni a betegekhez! Egy olyan Egészségház tervei születtek meg több mint 15 évvel ezelőtt, amely az alapellátásra épül, ellátja a gyermekeket és a felnőtteket, valamint fogászati rendelőt is biztosít. És az elképzelés hamarosan valósággá vált: 1994 februárjában Kecskeméten, a petőfivárosi Bagoly utcában megnyílt a Meditres Egészségház. Önkormányzati forrásból, illetve országos pályázatok révén rövid időn belül sikerült ésszerű szakorvosi hálózatot felállítani. A tb által finanszírozott szakrendelések gyorsan népszerűvé váltak, s ma már szinte fogalom a városban a BAGOLY.

Az alapítók, köztük dr. Pongrácz József kezdettől fogva

tervezték, hogy az épületben gyógyszerterápiát is nyitnak. Vallották, hogy a betegek kiszolgálásához ez is hozzátartozik, így lehet teljes az intézmény szolgáltatása. Elgondolásukat tett követte és március óta a betegek immár helyben válthatják ki receptjeiket. A Bagoly Patika az Egészségház földszintjén, a bejárat közelében fogadja a rendelésre érkezőket. Az új gyógyszerterápiát az épületben dolgozó szakemberekkel közösen alakították ki. A cél ugyanis az, hogy az általuk felírt valamennyi receptet a beteg azonnal be tudja váltani. Az előzetes egyeztetésnek köszönhetően a speciális gyógyszerkészítményekből, például a bőrgyógyászok által gyakran javasolt krémekből is tartanak raktáron, így a helyben készített gyógyszer-

rek többsége is azonnal elvihető.

„A kínai császár addig fizette orvosát, amíg egészséges volt, utána lefejeztette” – idéz gyakran egy anekdotát Pongrácz doktor. A Bagoly Egészségházban éppen ezért különösen nagy hangsúlyt fektetnek a betegségek megelőzésére. Az itt dolgozó orvosok fokozott figyelemmel kísérik a hozzájuk fordulókat, a szük-

séges terápia felállítását bizalmas beszélgetés is megelőzi. Ezt a célt szolgálja az is, hogy a Bagoly Patikában ún. gyógyszer-részi gondozást is végeznek. A páciens, az orvos és a gyógyszer-rész ebben a rendszerben folyamatosan együttműködik. Ha a szakemberekhez forduló egészséges, akkor az egészség megőrzéséről, ha beteg, akkor a gyógyuláshoz vezető lépésekről kap részletes információt.

Nem véletlen, hogy sokan úgy vélik, gyógyulásukhoz a BAGOLY családias hangulata is hozzájárult. Az Egészségház valamennyi szolgáltatására igaz: a középpontban az ember áll.

BAGOLY EGÉSZSÉGHÁZ
 6000 Kecskemét, Bagoly u. 1/a.
 Tel.: 76/495-555

Web: www.meditres.hu
 E-mail: meditres@meditres.hu

BAGOLY PATIKA

Nyitva tartás:
 hétfő-péntek 8-19 óráig
 szombaton 8-13 óráig

A Ráday Múzeum az Ókollégiumban

A nyitóünnepség 1983-ban

Az állando kiállítás részlete

A Dunamellék református kincsei

25 „Igazi örömkre szolgált, hogy megtekinthettük a tárlókban kiállított egyházi relikviákat. Köszönjük a szándékot és a szorgalmat, amely megajándékozta Kecskemétet ezen új kiállítóhelyiséggel” – írta 1983 júniusában a múzeum vendégkönyvébe egy házaspár. Azokban a napokban különleges eseményt ünnepelt a híros város. Június 20-án ugyanis egyházművészeti múzeumot avattak Kecskeméten, s ez bizony abban az időben meglehetősen ritkán fordult elő. Ünnepi beszédében dr. Tóth Károly püspök is kiemelte: „Többszörös örömet jelent számunkra, hogy Debrecen, Sárospatak és Pápa után Kecskeméten is van református egyházművészeti múzeum.”

A Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Múzeuma

a z a l a céllal jött létre, hogy látogatóival megismertesse a magyar kálvinista gyülekezetek életét. Az intézmény előbb az Új-, napjainkban pedig az Ókollégium épületében kapott helyet. Gyűjtőterülete az egyházkerület (Duna-Tisza köze, Dél-Dunántúl) egészére kiterjed. Elsősorban adományok révén gyarapodó anyaga jelenleg több mint 10.000 leltári egységet számlál. A múzeum évszázadokat átölelve, a hazai reformáció kezdeteitől mutatja be a gyülekezetek izlésvilágát, tárgykultúráját, puritánságát és mértékertartással párosuló díszítő kedvét. A kiállított tárgyak, ereklyék a hajdan volt nemzedékek küzdelmét, igyekezetét és hitét közvetítik a látogatók számára. Láthatók itt a református templomok fontosabb berendezési tárgyai: úrasztala, szószék, padelők, festett

famennyezetek, perselyek és a református hit szerinti két sákramentum, a keresztség és az úrvacsora kiszolgáltatásának eszközei. Az úrvacsorai bortartó kannák, kelyhek, poharak, tányérok, az úrasztali terítők és a keresztelő kannák, tálak hú tkürei koruk iparművészetének, az azokat megrendelő-befogadó vallási közösség izlésének és anyagi lehetőségeinek.

A Ráday Múzeum anyagában helyet kaptak a Szegedről idemenekült, Kecskeméten céhbe szerveződő ötvösök munkái is. A kálvinista hitükre büszke mesterek saját stílust alakítottak ki, a műhelyeikből kikerült kelyhek kevésbé díszesek, azonban meglehetősen sok tárgyfóliátot hordoznak. Legfontosabb munkáik többsége, mintegy 20 ötvösremekmű a múzeum legértékesebb darabjai.

Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Múzeuma

Kecskemét, Kálvin tér 1. • Tel./fax: 76/486-226

Web: www.radaymuzeum.hu • E-mail: klenodium@gmail.com

17. századi úrvacsorai kehely

Mányoki Ádám: Ráday Pál arcképe

A Ráday Múzeumban az egyházművészeti gyűjtemény mellett két jelentős magángyűjtemény is megtekinthető. Fuxreiter András védett ásványgyűjteménye állandó és időszakos bemutatókkal várja az őslénytani leletek, kőzetek, ásványok iránt érklődőket, míg Hanga István órásmester anyagában a toronyóraszerkezetektől a zseb- és karórákig szinte minden időmérő szerkezet képviselteti magát.

„Az értékes gyűjteményt még jobban kiemeli a nagy hozzáértéssel és széépérzékkel megvalósított rendezés. Gratulálunk és köszönjük az élményt” – áll Kondor Katalin bejegyzése a vendégkönyv egyik első oldalán. Évente átlagosan 10 ezer látogató, köztük számos hazai és külföldi közéleti személyiség, egyházi vezető tekintette meg a Ráday Múzeum anyagát. A canterbury érsek elismerő mosolya épp úgy biztatást jelentett a múzeum dolgozóí számára, mint a vendégkönyv egy másik üzenete: „Isten adjon erőt és áldást, hogy a múlt a jelennek, s a jövőnek adhasson tanítást.”

A könyvek hódolója

275 A Dunamelléki Református Egyházkerület kecskeméti múzeumának alapítója, Ráday Pál 1677-ben Losoncon született. Előbb szülővárosában, majd Selmecbányán és Körmöcbányán tanult. Noha nem végzett külföldi egyetemi tanulmányokat, igen mély műveltségre és széleskörű tájékozottságra tett szert.

A fiatal jogász 1703 októberében csatlakozott II. Rákóczi Ferenchez. Rövid időn belül a kuruc vezér bizalmasa, belső munkatársa, kancelláriájának egyik vezetője lett. Ő öntötte formába a fejedelem leveleit, politikai kiáltványait is.

A református vallású közneves Ráday Pál a szabadságharc bukása után itthon maradt és megszerzett tapasztalatait elsősorban egyháza, hitsorsosai számára kamatoztatta. Ezért 1712-ben ráruházták az első ízben általa betöltött egyetemes főgondnoki tisztelet. Ráday Pál vetette

meg a később oly híressé vált könyvgyűjtemény alapjait. Olvasási kedve, könyvgyűjtő hajlandósága felülmúlta kortársai átlagát. Különösen az a szokása tűnt szokatlannak környezetében, hogy szerette és gyűjtötte a magyar nyelven megjelent könyveket. Ezeket ugyanis a kor ítélete nem tartotta valami sokra. Nemcsak gyűjtött, hanem írt is könyveket. Leghíresebb munkája a „Lelki hódolás... istenes új énekekkel” című imádságos könyve, amely számos kiadást ért meg. Élete utolsó éveiben sokat betegeskedett. **275 éve, 1733. május 20-án, reggel öt óra tájban, álmában érte a halál.**

Fia, Gedeon apja nyomdokain haladva jelentősen bővítette a könyvtárat, amely így a korszak legjelentősebb közép-európai köznemesi könyvtárává lett. A Ráday-család által létrehozott gyűjtemény 1859-ben került a Dunamelléki Református Egyházkerület tulajdonába.

IGAZ-HÁZI,

EGY KEGYES JÓ ATYA.

MÚLATSÁGOS JÁTÉK

ÖT FEL-VONÁSBAN.

SZERZETTE

SIMAI KRISTÓF

K. O. P.

KASSÁN,

ELLINGER JÁNOS

Kir. priv. Könyv-nyomtatónál.

1790.

korában lépett be a piarista szerzetesrendbe. Az iskolai színjátékkal még a jezsuitáknál ismerkedett meg, majd az iskoladrámaírás fellegvárába, Nyitrára kerülve Dugonics András tanította. Iskolai végeztével, mint paptanár az ország sok városában működött. Kecskeméten két ízben is tanított. Először 1772-ben érkezett ide, syntaxist és grammatikát oktatott, s mellette a drámaírással sem hagyott fel. 1773-ban készült el Mesterséges ravaszság című vígjátéka, amelyet növendékei a közönség nagy tetszése mellett elő is adtak. „Ez első zsenyéje vala igyekezetemnek” – írta a darab előszavában Simai és a művet a magyar nőknek ajánlotta, akiknek elhanyagolt nevelésén szeretett volna segíteni.

Kecskemétről elkerülve 1776-tól Kassán folytatta a tanítást Simai Kristóf. Számos iskolai drámát írt diákjai számára, utóbb megpróbálkozott a világi színművel is. Látva, hogy az iskolában milyen hatást gyakorolnak a magyar színművek, igyekezett a világi színpadokat is magyar darabokkal ellátni. Szívében lángoló szeretet égett hazája iránt.

1777-ben rövid időre újból Kecskemétre került, ezúttal retorikát és poétikát oktatott, majd ismét a felvidéki városban folytatta a tanítást. Kassán született meg legjelentősebb műve is, az „Igaz-házi, egy kegyes jó atya”.

175 Az első kecskeméti színielőadásokat a piarista iskola falai között tartották. 1715-től 1776-ig 30 latin nyelvű iskolai drámaelőadásról készült feljegyzés, köztük három magyar történelmi témáról szólt. A kegyes-

rendi ház arra is büszke lehet, hogy Simai Kristóf, a magyar drámatörténet nevezetes alakja itt írta első vígjátékát.

Simai 1744. november 8-án Komáromban született. Tanulmányait szülővárosában, a jezsuitáknál kezdte. 16 éves

Az ötfelvonásos mulatságos játék különleges értékét az adja, hogy ezzel a drámával nyitotta meg előadásait Kelemen László első magyar színjátszó társulata. Az 1790. október 25-én megtartott első hivatásos, egész estés magyar nyelvű színjátszás Budán, a Várszínházban, majd 1790. október 27-én Pesten, a Rondellában tomboló sikert aratott.

Még ebben az évben saját kérésére Simait Körmöcbányára helyezték. S bár ezt követően sokáig élt, 1793 után több színdarabot már nem írt. Szótárírásba kezdett, összegyűjtötte a 18. századi népies színezetű irodalmi nyelv teljes szókincsét, valamint a rokon táj- és régi szavakat. Foglalkozott nyelvészeti tanulmányokkal, rímshótárt is készített. Összeállított egy szakácskönyvet is. Kéziratban megmaradt munkája egyben különleges korrajz. A krump lifőzelék magyar változatát így írta le: „Kruppért tejfellel: A krumpért főzd-meg, hántsd-le, metéld lapos kerek szeletekre, sózd-meg, ütsd forró írós vajra apróra vágott veres hagymával, ha megtemfelődött: tölts reá savanyú tejfelt, majoránnát egy keveset, forrald fel, borsozd-meg, s melegened add fel. Jó éték.”

Nyugdíjazása után még Selmecbányán is munkálkodott. 175 éve, 1833. augusztus 12-én hunyt el – nem sokkal azután, hogy az Akadémia levelező tagjává választották.

Simai Kristóf

Moor Anna, az Élő Magyar Nemzeti Játékszíni Társaság alapító tagja

Harcedzett férfi a homokon

100 1857 előtt Kerekegyháza pusztaság volt, s mint ilyen, Jászárokszállás város közbirtokosságának tulajdonában állt, amelyet legeltetésre használtak. Ebben az időben egy jászárokszállási fiatal férfi elhatározta, hogy a pusztasággá vált területen községet hoz létre. A merésznek tűnő gondolatot még a saját testvérei is megmosolyogták, mondván, a kerekegyházi homokba legfeljebb csak bukfencet lehet vetni.

Farkas János azonban nem hagyta magát eltántorítani a céltól. Harcedzett férfi volt már ekkor a szó valódi jelentésében is. Fiatalon, 24 évesen önkéntesként állt be a szabadságharc katonái közé. 1848 szeptemberétől közbiztonság, majd hamarosan a jász-kerületi önkéntes nemzetőr zászlóalj hadnagya lett. Előbb Jellasics ellen, majd novembertől a Délvidéken harcolt alakulatával. Buda ostromában tanúsított hősiességéért főhadnaggyá lép-

tették elő. Végül századosi rendfokozatot kapott, s ebben a rangban szerelt le a gyalogezredből szervezett 109. Honvédszászlóaljra. Amnesztiában részesült, s később, mint kincstári jószágigazgató került Gödöllőre Kecskemétre, ahol feleségül vette Ferenczy Máriát, Ferenczy Ida egyik nővérét.

A gáncsokdókkal tehát nem törődve Farkas János kiköltözött a pusztába és heteken át figyelte, merről fújja a szél a homokot, hogyan ültesse az erdőt, a szőlőt, hogy megkösse a talajt. 1856-ban a jászárokszállási közbirtokosság a terület felosztását határozta el. Ezt meghallva Farkas János keresztülvitte az anyavárosnál, hogy a pusztán község létesüljön. 1857. szeptember 15-én fejeződött be a terület végleges felosztása.

A község fennállásának 50. évfordulóján a még élő alapítók a helybeliek nagy szeretettel és tisztelettel köszöntötték. A következő évben, épp 100 éve, 1908. augusztus 15-én hunyt el.

150 Egyetlen utca, tér vagy iskola sem viseli Kecskeméten a Homokay nevet. Pedig a város nagy szülötte, Homokay Pál – a tanár, az irodalmár, a költő – korának kiemelkedő képviselője volt. Elsősorban a magyar nemzeti nyelv megteremtéséért folyó harc szervezésével és pedagógiájának haladó szellemiségével kapcsolódott be az ország megreformálásának nemes küzdelmeibe. Emellett csodálatos ember volt...

Homokay Pál 1804. június 8-án született. Szülei zsellérek voltak. Gyermekéveinek nagy részét a mezei munkák színnyelén, tanyán töltötte, azután bekerült Kecskemétre, az evangélikus egyház egytantermes, egytanerős iskolájába, oda, ahová később Petőfi is járt. Olyan okos volt, hogy szülei szegénységük ellenére is továbbküldték a pozsonyi evangélikus gimnáziumba. A fiú határtalan lelkesedéssel tanult, pedig német és szlovák diákársai sokszor kinevették pallérozatlan magyar beszéde miatt. Homokay jellemére vall, hogy erre így emlékszik: „ezt is köszönettel veszem jó atyafijaimtól, mert kárhozatos szokásuknál fogva megtanítottak minden Nemzet általános tiszteletére és megbecsülésére.”

Diákévei alatt, amikor még tilos volt a tanulók körében a magyar nyelvű beszéd és a magyar nyelvű könyvek használata, Homokay Pál megkezdte irodalom- és nyelvsszervező tevé-

A szép magyar szavak mestere

kenységét. Megalapította a Selmeci majd a Pozsonyi Magyar Társaságot, amelyekben rendszeres nyelvművelő és irodalomnépszerűsítő munkát végeztek, segítették írói pályák elindulását és a magyar nyelv ápolását. Ezekben az években a nemzeti nyelv megeremtéséért és elterjedéséért való küzdelem egyet jelentett a leghaladóbb nemzeti, függetlenségi törekvésekkel. A fiatalember hihetetlen energiával dolgozott. Tanulmányai és vezetői munkája mellett könyvtárat alapított, dalárdát szervezett, közben görög és latin költők műveit fordította. Később megszülettek a saját szépirodalmi munkái, művészi értékű versei, drámái. Nem sokkal ezután publicisztikai tevékenységbe fogott: kiadta a Kis-koszorú című hazafias és haladó gondolkodású irodalmi diákfolyóiratot, amely nagy

hatással volt a fiatal Petőfire. Tanulmányai befejeztével Homokay a losonci líceum tanára lett és 22 éven át oktatott az intézetben költészet- és szónoklattant. Közben saját költségen megjelentette híres, Magyar Költészetten című stilsztikai és irodalomelméleti munkáját, amelyből nemcsak diákjai, hanem korának nagy költői is tanultak.

Homokay 1855-ben költözött haza szülővárosába – feleségével és gyermekeivel együtt. Távollétének ötven éve alatt Kecskemét némi változáson ment keresztül. Már minden egyháznak megvolt a maga elemi iskolája, ezekben neves tanárok oktattak. A városban volt már három laktanya, öt vendégfogadó, huszonöt kocsmá, könyvnyomda, két gyógyszerár, kórház és postahivatal. Ilyen viszonyok közt telepedett le és lett a

TANITVÁNYI SZÁMÁRA

ÍRTA

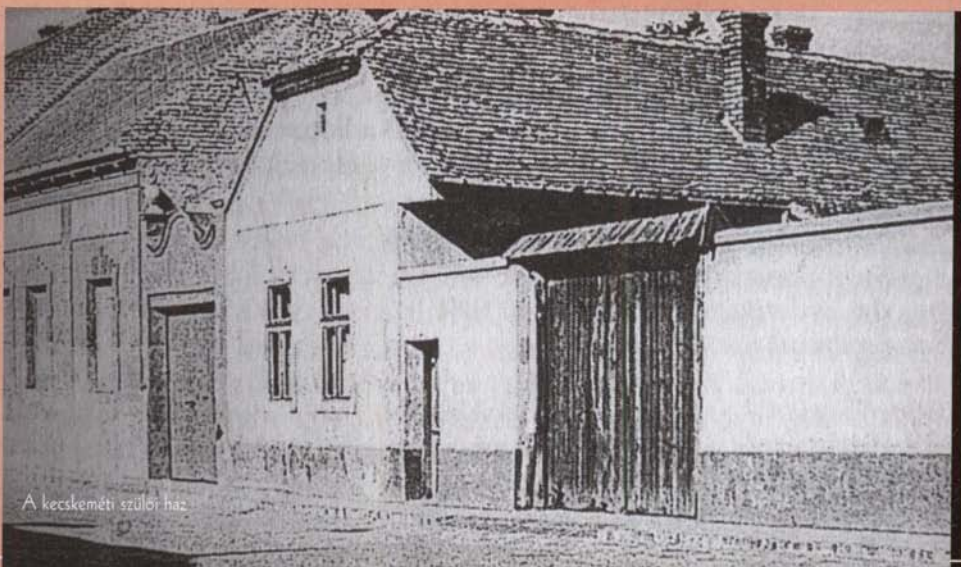
HOMOKAY PÁL,

A LOSONCI RÉF. LICEUMBAN OKTATÓKÉLLEN
FÜZVÉRENYBEN.

PESTEN, 1837.

THATTNER-KÁROLYAI NYOMTATÁSA

Református Kollégium tanára Homokay. Zseniális pedagógus volt. Egyik tanítványa így ír róla: „Ami bánásmódját illeti, az páratlan humanitású volt, melyet még azon időben igen kevés tanár részéről lehetett tapasztalni. Tanítványait magázta, s a botbüntetést – amely akkor annyira uralkodó volt – eltörölte.” A sors mégis úgy hozta, hogy szülővárosában csak hároméves tanítás adatott neki. Ötvennegyedik születésnapján, 1858. június 8-án végzett vele a Kecskeméti dülő kolera-járvány. Fejes Maja

A kecskeméti szülői ház

NAPRÓL NAPRA

június 13.

150 éve, 1858. június 13-án született Dankó Pista cigány származású nótaszerző. Már 15 esztendősen korábban cigányzenekart szervezett és vezetett. Első dalait Blaha Lujza tette népszerűvé. Budapestre költözött, ahol 1895-ben Pósa Lajos balatoni nótáinak megzenésítésével megnyerte az Új Idők pályadíját. Az 1890-es években daltársulattal

Dankó Pista szobra Szegeden

járta be Magyarországot, háttérbe szorítva mindenütt a német zenészek népszerűségét. Oroszországban is járt. Mivel nem értett a hangjegyrészhez, dalait mások lejegyzése nyomán ismerjük. Nyomorúsággal küzdött egész életében, elhatalmasodó tudóbajával már hiába küldték San Rémóba. Szegeden temették el.

Pósa Lajos szövegére ő zenésítette meg a híressé vált Búsán szól a kecskeméti öreg templom nagyharangja című verset.

június 29.

175 éve, 1833. június 29-én született Zimay László zeneszerző, karnagy, zenetanár. Ifjú éveit Kecskeméten és Tatán töltötte. Első zenei élményeit apjától kapta, aki az osztrák hadseregben, mint katonai karmester szolgált. Már ekkor nagy feltűnést

Zimay László

okozott érzelemdús zongorajátékával, gyakran meghívták a környékbeli főurak estélyeire. Indulóit, táncos darabjait komoly tetszést aratva játszotta az édesapja által vezetett zenekar.

Iskoláit nagy szorgalommal végezte, kecskeméti tanárai mindig elismeréssel szóltak róla. A gimnáziumot 1854-ben fejezte be, s ezután elhagyta Kecskemétet. Az ország több kisebb városában koncertezett, majd Budapestre ment, ahol zeneművészeti ismereteit gyarapította. Hamarosan a legkeresettebb zenetanárok egyike lett, dalait országszerte énekelték és játszották. A kritika szemében Zimay Egressy Gábor

Munkáiban tovább él

80 Egyik igen képzett, neves tagját gyászolta 80 éve a kecskeméti iparosság. 1928. június 22-én hosszas szenvedés után elhunyt Merász József építőmester, a római katolikus egyházközség építési felügyelője. Számos nagyobb városi építkezés fűződött nevéhez, többek között a Széktó fürdő, a Szentháromság- és a református temető díszes

cementkerítése, az Angolkisasszonyok Czollner téri iskolája, a Jó Pásztor Zárda, valamint külterületi templomok. A bugaci vasút épületeinek és műtárgyainak kivitelezésére kiírt pályázat nyertese is Merász József volt. Az építkezést még befejezte, de néhány héttel később a valószínűleg tévesen gyomorfékelynek hitt betegsége végzetesnek bizonyult. A család a

Merász József

hivatott utóda lett, „ki a népdalt a maga primitív formájából legelőször ültette át a műdal keretébe”. Stílusának kritizálói is akadtak, ő azonban feleslegesnek tartotta annak vitatását, „hogya mi a magyar zenének sajátsága s mi nem?”, mert az ilyesminek szerint csak nem-magyar zenészek számára van értelme.

Az 1860-as években a pestbuda dalárda és a nemzeti dalkör igazgatójává választották. Óriási munkát végzett az egyesületi és a nyilvános hangversenyéletben, segítőkészen támogatta a kecskeméti városi dalárdát is. A 90-es évek elején a Nemzeti Zenedé tanára lett. Ugyanebben az évben a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntették ki.

Július 28.

100 éve, 1908. július 28-án Kecskeméten hunyt el Muraközy József ügyvéd. Középiskoláinak elvégzése után jogot tanult, az 1840-es évek elején ügyvédi

diplomát szerzett. Mint nemzetőr főhadnagy küzdötté végig a szabadságharcot. Az elnyomatás évei alatt gazdálkodott. 1861-ben a Pest megyei bírósághoz került, majd annak átszervezésekor, 1871-ben visszavonult birtokára. Hosszú időn át a református egyház presbitere, a református főgimnázium igazgatótanácsának tagja volt. A református főgimnázium és jogakadémia számára „Muraközy-alapítvány”-t hozott létre.

augusztus 20.

100 éve, 1908. augusztus 20-án hunyt el Darányi Ferenc ügyvéd, főügyész. Középiskolai és jogi tanulmányait szülővárosában, Kecskeméten végezte. 25 évesen ügyvédi oklevelet szerzett, s ettől kezdve ügyvédi gyakorlatot folytatott a hírhős városban. 1890-ben Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye főügyésze lett. Halála után a Kecskeméti Nagy Képes Naptár így méltatta: „Mint ügyvéd, az ún. kriminalisták közé tartozott,

Darányi Ferenc

számtalan védettjét ritka ékesszólásának meggyőző erejével sokszor mentette ki a büntetés alól. Tagja volt Kecskemét város th. bizottságának is s teljes erejével munkálkodott a város gazdasági és kulturális ügyeinek előbbre vitele körül. A homoki szőlők telepítése, fejlesztése és nemesítése, a kecskeméti speciális szőlő- és gyümölcsfajok terjesztése és hírnevének öregbítése körül oly nagy érdemeket szerzett, hogy ezek méltánylása elől a kormány sem térhetett ki. Mint ember, jó szívével vált ki a mai emberek önző tömegéből és – amit nem sokan mondhatnak – őt nagyon sokan tisztelték, szerették.”

Kecskeméti Közlönyben a következő gyászjelentést adta ki: „Alulírottak mély fájdalommal, de Isten szent akaratán alázattal megnyugodva tudatjuk, hogy a felejtethetetlen jó férj, édesapa, testvér, vő és rokon Merász József folyó hó 22-én este 7 órakor, életének 42-ik, boldog házasságának 15-ik évében és a halotti szentségek ájtatos felvétele után csendesen elhunyt... Szeretünk kísér utolsó utadon is! Sírj

pihenésed legyen csendes és könnyű!”

A végtisztességen a rokonság, barátok, ismerősök mellett Kecskemét iparossága is testületileg megjelent. A szertartásról a Kecskeméti Közlöny másnapi száma így számolt be: „Tegnap délelőtt nagy részvét mellett kísérték utolsó útjára Merász Józsefet, a kecskeméti építő mesterek egyik tehetséges, ügybuzgó tagját. A Horváth Dóme utcán, a gyászház

előtt elhelyezett díszes ravatalt nagyszámú gyászoló közönség állotta körül, köztük az elhalt mester munkásai. A gyászszertartást Károlyi Lajos lelkész végezte papi segédlettel. A kat. egyházi énekkar szép gyászdalt adott elő.”

Az egykori építőmester buzgóságát, a közért való tenni akaratát unokája is örökölte. A rendszerváltás utáni években polgármesterként segítette Kecskemét fejlődését.

Örökre megőrizte Sissy titkait

80 Katonát nem tudok adni a császárnak, hát odaadom a lányomat a császárnénak" – mondta nagyot sóhajtva, de végtelenül büszkén

nemes vecseszéki Ferenczy Ger-gely, amikor legkedvesebbik leányát felolvasónőnek választotta a szépségéről és a magyarok iránti rajongásáról híres

A felolvasónő, Ferenczy Ida

Erzsébet, vagy népszerűbb nevén Sissy. Így került a bécsi udvarba a régi kecskeméti kisnemesi család Mezei utcai házából Ferenczy Ida, aki a házasság és a gyermekáldás örömeiről lemondva örök barátnőjéül szegődött a tragikus sorsú császárnénak. Ettől fogva egész élete erről a kapcsolatról szólt.

Ferenczy Ida 1839-ben született Kecskeméten. Már lánykorában kitűnt környezetéből intelligenciájával, kedvességével, nemes jellemével. Tudását páratlan szorgalommal autodidakta módon gyarapította. Az udvarban azonban mégis megbotránkozással fogadták a vidéki nemeslányt – szerény származása miatt. Csupán két évvel volt fiatalabb Erzsébetnél, aki az első találkozásuk alkalmával megjegyezte: „Őn nagyon tetszik nekem, sokat leszünk együtt, és érzem, hogy szeretni fogjuk egymást.”

Sissy akkor már nagyon magányosan élt a rideg és elutasító császári udvarban, önként vállalt magányában Ida volt a legfőbb társa, egyetlen bizalmas barátnője. Rajta keresztül még inkább megszerette és megismerte a magyar nyelvet és Magyarországot történelmével, irodalmával együtt. Közben Ferenczy Ida – bár nem volt politikus alkat – lassacskán fontos szereplőjévé vált a magyar diplomáciának. Közreműködésével kerültek kapcsolatba és maradtak állandó levelezésben a császárnéval a magyar közélet kiemelkedő kiegyezéspárti sze-

replői. Közvetve nagy szerepe volt a kiegyezés létrejöttében. De nem feledkezett meg szülővárosáról sem, ahol családtagjai és szerettei éltek. Ragaszkodásáról tett bizonyosságot akkor is, amikor Kada Elek polgármester kérésére közbenjárt a Kecskemét melletti kohári-szentlőrinci puszta megszerzésében. Később a Rongyos Egyletnek küldött adományaival hosszú éveken át segítette a város szegényeit.

Ferenczy Ida 34 éven át volt hűséges bizalmasa Sissynek. A királyné váratlan halála mélyen lesújtotta. „Erzsébet királyné életével mindent elvesztettem” – mondta. A tragédia után Schönbrunnba költözött, szalonja az osztrák és magyar közéleti nagyságok találkozóhelye lett. De élete végéig Erzsébet emlékének élt. Nemcsak lélekben, a gyakorlatban is, amikor megszervezte az Erzsébet Királyné Emlékmúzeumot. Sissy legbelső titkait, plátói szerelmének történetét és dokumentumait azonban örökre megőrizte, soha nem adta ki másnak.

Hosszú életet élt. **Közel kilencvenévesen, 1928. június 28-án hunyt el Bécsben.** A kormány a nemzet halottjának tekintette. Július 3-án temették el Kecskeméten. Utolsó akaratához híven a Ferenczy-kriptába temették szülei, testvérei, rokonai mellé. Emlékét ma is őrzik a híros városban, tisztelői és a Ferenczy-család ma élő tagjai gyakran látogatják sírját a Szentháromság temetőben.

Fejes Maja

A megújult templombelső

Házról házra járva kéregettek a templomépítők

100 A tizenkilencedik század utolsó éveiben a svájci születésű pedagógus, **Weber Ede** népesítette be a ballószögi pusztát. Az első telepesek, akik új lakóhelyüket az alapító iránti tiszteletből Helvéciának nevezték el, 1892 tavaszán érkeztek meg. A következő év őszén már 129 kis ház adott otalmat a megélhetést kereső családoknak. Hamarosan megnyílt az első bolt, felépült az első iroda, az orvosi rendelő és a szülész női lak.

A megszokott vallásos élet hiányát érezve a telepesek szabadtéri szentmisét tartottak, majd hozzáfogtak a templomépítés előkészítéséhez. 1902-ben indult meg a gyűjtés és néhány év alatt tekintélyes összeg gyűlt össze. **Száz éve, 1908. augusztus 15-én Petter Géza áldotta meg az új templomot Isten dicsőségére és a hívek nagy öröme.**

A templomtorony tíz évvel ezelőtti felújítása során talált levélben az ősök így emlékeztek

meg az építkezésről: „...fáradtságot nem kímélve szedtük össze azt a pénzt, amelyért ezen templomot felépítettük. Házról-házra jártunk kéregetni a tanyai épületek közt, mert akkor itt csak szór-tan voltak az épületek, egymástól távol, hogy nekünk legyen Templomunk, de ti is kedves Testvéreink elmeihessetek imádkozni majdan az Isten házába... A templomépítést főtisztelendő Petter Géza, a Szent Erzsébet templom lelkésze vezette, kezdeményezte és az ő buzgólkodása folytán épült fel. A jó Isten áldjon meg titeket kedves Testvéreink és imádkozzatok értünk!!!”

A templom az elmúlt években kívül-belül megújult. A centenárium szentmisére új köntöst kapott a templombelső, s elkészült a modern fűtőrendszer is. A plébániát augusztus elseje óta Kiss Vilmos irányítja. Az Erdélyből származó, Magyarországon nyolc éve szolgáló gyulafehérvári egyházmegyes atya célja az, hogy egymás kölcsönös segítésében vezesse híveit.

A HÓNAP MŰVÉSZE

Az Ady-portrék festője

125 Budapesten született 1883. június 1-én, szegény bádogosmester gyermekeként. Apja műhelyében és a műhely melletti kis lakásban tűzifából faricskálta első „alkotásait”. Az Iparművészeti Iskolában szerzett képesítést díszítőfestő és festő szakon, de a Képzőművészeti Főiskolára – érettségi híján – nem vették fel.

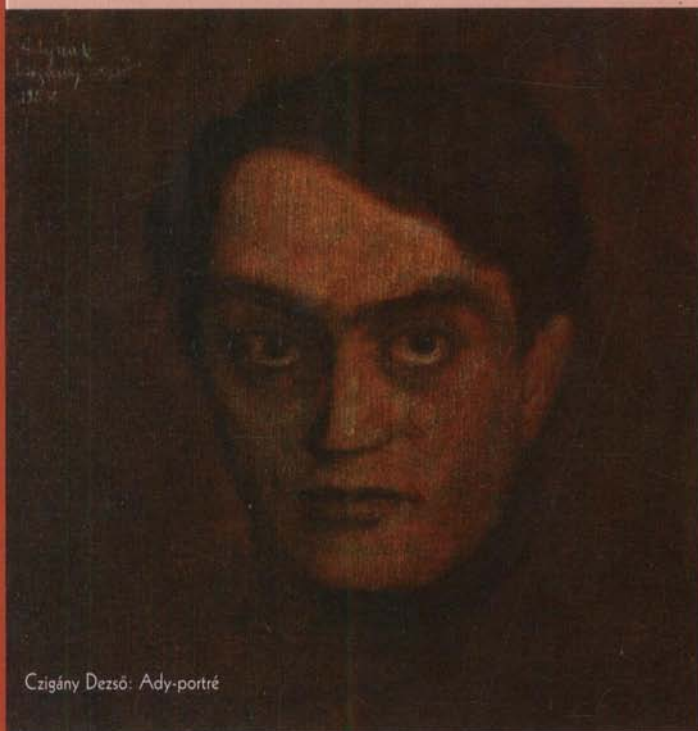
Czigány Dezső élete azonban mégis kedvezően alakult. Zilzer Antal festőművészből megértő pártfogóra lelt, aki Münchenbe juttatta. A bajor város akadémia után 1902-ben Hollósy iskoláját látogatta. Két évet töltött Nagybányán, 1906-ban Ferenczy

Károlynál tanult. 1904-ben ment először Párizsba – ösztöndíjjal. Részt vett a MIÉNK művészeti csoportosulásban, majd a Nyolcához csatlakozott, de 1912-es utolsó kiállításukon már nem vett részt. A Nyolcak felbomlása után, a tízes évek elején kis időt a kecskeméti művésztelepen töltött. Ezekben az években ismerkedett meg Weiner Leóval, akitől zeneszerzést tanult, és kapcsolatba került Bartók Bélával is. Pablo Casalsról pesti hangversenyén 1910-ben portrét festett, egyébként Czigány maga is kitűnő gondnokság volt.

Ady Endréhez baráti viszony fűzte, ennek köszönhető, hogy

1907-ben a Vér és arany megjelenésekor a Franklin Kiadótól Ady-portré megbízást kapott. Czigány szeptember utolsó hetében látott munkához. Ady egy héten át minden délután „ült neki”. Türelmetlen, rossz modell volt, s barátjának módfelett gyorsan kellett dolgoznia, hogy elkaphassa hangulatváltozásainak lelkeségét. „Idegeimen kívül most teljesen kötetem dolga köt le. E héten minden délután ültem Czigány Dezsőnek. Készen van két nagyszerű dolog: egy szén-portrait s egy barna olajportrait. Ezek valamelyike kerül a könyvbe. Most kezd festeni színes olajba. Ha maga reflektál rá, itt, Budapesten meglátja majd mind a hármát, s amelyiket választja, az a magáé. Egyet Kabos vesz meg, egyet Czigány akar magának megtartani” – számolt be a költő Lédának október 2-i levelében.

A három portré közül a legkorábbi Dénes Zsófia hagyatékából Kecskemétre került, a Cifrapalotában lévő Képtárban megtekinthető. A Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdonában lévő egyik kötetben, a címlapra került reprodukció hátlapját Ady így dedikálta: „Czigány Dezsőnek, Czigány Dezsőnének nagy szeretettel. Köszönöm Dezső, hogy majdnem olyan szépnek láttál, amilyennek szeretném magam s majdnem olyan szomorúnak, amilyen vagyok.”

Czigány Dezső: Ady-portré

„Szeretem Uram házad ékességét”

Kálváriaóra

60 „Egy dél-amerikai törzs valamennyi családjának legfontosabb vagyona a csónak és a háló. Ha valaki vét a közösség ellen, akkor büntetésként csónakját és hálóját összetörjük. Másnap azonban a törzs tagjai a segítségükre sietnek: a férfiak csónakot építenek, a nők hálót szőnek.”

Ez a nemes gondolat kíséri **Laczkó János** életét immár hat évtizede. A Bács-Kiskun Megyei Múzeumi Szervezet igazgatója úgy tartja, a mások gondjaira való odafigyelés fontosságát már a szülői házban belé oltották: „Álfoldi magyar gazdacsaládba születtem a Csongrád megyei Tömörkényen. A családra a hagyomány tisztelete, a szigorú vallásosság, a kötelesség teljesítése, az adott szó betartása volt jellemző.”

Az általános iskola alsó tagozatán a „régí rend” emberèi,

megfélemlített kántortanítók, apácák tanították, majd a kecskeméti Piarista Gimnáziumba került. „Minden tárgyból a legkiválóbb, külföldön iskolázott tanárok tanítottak. Megérezttük, hogy nagy szeretet van bennük irántunk, és hivatástudattal nemcsak tanítottak, hanem neveltek is minket.”

A piarista érettségi megszerzése után a továbbtanulás, az elhelyezkedés nem ment egyszerűen. A Gondviselő azonban ebből a helyzetből is jót hozott ki, felvették a Restaurátori Központba munkatársnak, s ez a pálya életre szóló hivatásává vált. A munka mellett a Képzőművészeti Akadémia restaurátor szakán művészi diplomát szerzett. 1974 óta a Katona József Múzeumban dolgozik. 1993-tól az intézmény igazgatóhelyet-

tese, 2005. december 1-je óta a múzeum igazgatója. Többek között a Piarista Templom oltárai, a Bozsó Gyűjtemény szép darabjai, útszéli keresztek és bronzkori agyagedények éledtek újra kezei között. Egykori diák-társa, dr. Bábel Balázs kalocsakecskeméti érsek így méltatta: „Tudása, szakértelme nemcsak a kultikus értékek iránt mutatkozik meg, hanem az emberi művészetek által kimunkált csodálatos tárgyak iránt is. A Zsoltárossal együtt elmondhatja: „Szeretem Uram házad ékességét”.

Laczkó János júliusban ünnepelte 60. születésnapját. Hatvan év távlatából vallja: „Az ember sok mindenben megy keresztül. Úgy illik, hogy a jót véssé gránitba, a rosszat pedig homokba, hadd fújja el a szél!”

Varga Géza

Nepomuki Szent János-oltár, Piarista templom

Laczkó János

Kalics Lajos

70 Augusztus 28-án töltötte be 70. életévét

Kalics Lajos – de ezt senki nem gondolná róla. Sőt. A jelenleg „Gáspárnak”, egykor 607-esnek nevezett középiskola egykori testnevelő tanára, igazgatóhelyettese, majd igazgatója harminchárom éves aktív közéleti munka után, számos elismerés birtokában nyugdíjasként sem pihen. Épp egy kuratóriumi ülésről érkezve mesél múltból, jelenről, jövőről:

„Pedagógiai pályafutásomra visszatekintve arra vagyok a legbüszkébb, hogy iskolában

Vállalom a szavaimat

vezetésem alatt lépett működésbe a magas szintű világbanki képzés. Ezt nem egyedül tettem persze, hanem egy csapattal. Pályázatokot írtunk, ezeket meg is nyertük, az egész oktatási struktúrát átalakítottuk. Mindehhez sikerült megfelelően képzett szakembergárdát biztosítani. Külön szerencse volt, hogy nyelvismeretem révén lehetőségem nyílt Európa-szerte saját szemmel, élőben tanulmányozni a nyugati szakképzést. Jelentős szellemi és anyagi segítséget kaptunk két német partneriskolánktól, még a Mercedes-gyárral is sikerült olyan jó kapcsolatba kerülnünk, hogy kamionnyi motort küldtek nekünk gyakorlás céljára. Gondolhatja, milyen gazdagon felszerelt tanműhelyeink voltak...

De mára annyi minden megváltozott, nem is tanítanék szívesen. Egyrészt zavar a nevelői munka liberalizációja. Szerintem

egy gyereknek igenis meg kell idejében tanulnia, hogy van egy bizonyos hierarchia. Ennél is nagyobb hibának tartom a kecskeméti pedagógiai intézmények összevonását. Talán egyesek szerint nem haladok a korrallal, de én vállalom, amit mondtam. Nyugdíjasként pláne megtehetem, hogy ennyire őszinte legyek...

Amúgy tényleg nem érzem a hetven évemet. Fontos, hogy az embernek minden napra legyen valami tennivalója. Igyekszem szellemileg magam frissen tartani. Nemrég fejeztem be egy angol nyelvtanfolyamot és nem éreztem, hogy rozsdásodna az agyam. Természetesen sportolok is, rendszeresen úszom, kerékpározom. Nagyon szeretek kirándulni, sokat utazgatok külföldre.

Rengeteget tervezek még a következő évekre, remélem, sikerül is megvalósítani őket.”

Fejes Mária

Kecskeméti cserkész a gödöllői Jamboreen

Kecskeméti cserkészek a Jamboreen

75 Az 1933-as év legnevezetesebb cserkész-eseménye a gödöllői Világjamboree volt. A részvétellel és a

méltó szereplésre két éven át készült a kecskeméti csapat. **75 éve, 1933. június 24-én** indult el a híros városból a **35 főből álló raj.**

A tábori élet igen változatosan telt. A rendes napi program lebonyolításán kívül a sokféle sporttéri és színházi bemutatókon való részvétel, az önálló szereplések – például magyar ruhában csárdás előadása – és a tábornúti számok, mutatóanyagok töltötték ki gazdagon és vidáman az időt. Magának az 5 km²-re terjedő óriási táborterületnek a végigjárása is igen látványos és hasznos élvezetet nyújtott. A tábor változatosága, a sok színes kép felejtethetetlen élményt jelentett a résztvevő kecskeméti fiatalok számára.

A rejtőzködő művész

a szelidségre, de nem fordulnak el akkor sem, ha magányt vagy bánatot látnak.

Horóczy Margit műveivel túlléphetünk hétköznapi földhözragadságunkon, hogy elemelkedhessünk egy másfajta, kozmikusabb emberlét dimenziójába. S ha már ott vagyunk, vissza se akarunk jönni ebbe a durva, erőszakos, és állandóan versenyre kényszerítő dimenzióba, ahol annyiszor foglalkozunk értelmetlen és felesleges dolgokkal, amelyek elfedik előlünk a lényegét. S amikor rádöbbenünk erre, sokszor már késő. Kalmárné Horóczy Margit azok közé a művészek közé tartozik, akik a lényegét akarják megmutatni. Konokul, megszállottan és állhatatosan dolgozik ezen, nem törődve a változó világgal. Miért is kellene törődnie, hiszen a lényeg változatlan.

Kalmárné Horóczy Margit tagadhatatlanul női művész, aki művészetében is vállalja női mivoltát. Nem akar hasonlítani férfi kollégáihoz, vagy versenyre kelni velük. Nincs is rá szüksége, hiszen nőként olyan titkokat tud, amely a férfiak előtt rejtve marad: a nőiség és az anyaság misztériuma szövi át képeit.

A június 26-án 75. életévét betöltő Kalmárné Horóczy Margit rejtőzködő művész, nem ad interjúkat, nyilatkozatokat, mert őszintén hiszi, hogy művei mindent elmondanak helyette.

Ulrich Gábor, grafikus: Horóczy Margittal kapcsolatban

két megközelítés jut először eszembe. Először is irigylem tőle azt a végtelen türelmet és alázatot, a végtelenig menő aprólékoságot, a nagyon mives kidolgozást, ahogyan a műveit készíti. Talán azért is, mert belőlem teljesen hiányzik ez a képesség. Ugyanakkor nála ez nem egy öncélú látványteremtés, nem egy felszínes esztétikum, ami ellen én sokszor ellenérzéssel viseltetem, hanem érezni a dolog súlyát, érezni a hagyományokba nyúló gyökerét, a sok erőt, ami benne van. Amit csinál, az már nem egyszerűen díszítőművészet, hanem olyan minőséget képvisel, amely a képzőművészet sajátja. A munkáit áthatja a szimbólumok, a szimbólumrendszerek összefüggéseinek biztos tudása is. Amit csinál, jó a szemnek, s aki csak idáig jut, már az is kapott valamit Horóczy Margittól, de a második vagy harmadik réteg már messzebb vezet, például a szimbólumok világába.

Kricskovits Marica, bútorkereskedő: Én nagyon kedvelem Horóczy Margit munkáit. Évekkel ezelőtt az alkotóval is találkoztam, s úgy éreztem, hogy a lénye, a személyisége és a művei között tökéletes a harmónia. A teremtés csendje árad misztikus, népmesei alkotásából, szemben a mai zajos világgal. Képei egyszerűen szépek és jó érzésekkel, megnyugvással töltik el a szemlélőt.

Kállai Erzsébet

75 Kalmárné Horóczy Margithoz nehéz közel jutni és mégis beleláthatunk a lelke legmélyére is. Hogy ez ellentmondás lenne? Nem, ha egy művészemberről van szó, aki a vászonra vetíti ki lelke rezdüléseit. Kalmárné Horóczy Margit nem azok közé az alkotók közé tartozik, akik művészetük mellett saját magukat is meg akarják mutatni, tolatkodón, „használva” a médiát a minél jobb eladhatóság reményében, mert hát kell a jó név, hogy magasabb legyen az árfolyam. Horóczy Margitot nem érdekli ez a fajta nyilvánosság, ő „csak” alkot. „Csak” a lelkét mutatja meg azoknak, akik kíváncsiak még a mesékre, a jóságra,

Gáspár Árpád

Családi körben Piros Ildikóval

„Gyógyító dalokkal” tanított

25 A családi legenda szerint a térképen egy körzöt szúrt az akkori Magyarország közepébe, és Kecskemét lett az a közép, ahonnan reményei szerint nem telepíthetik tovább – így érkezett a híros városba egy-

kor Gáspár Árpád, a kecskeméti kisegítő iskola legendás tanítója. Unokáinak egyike Piros Ildikó, a Madách Színház neves színésznője, aki nyolc éve maga is oktat – színészi játékot – a Magyar Táncművészeti Főiskolán. Azt vallja, nagypai

örökségként kapta a tanítás szeretetét:

„Egész kicsi kori emlékem róla, hogy bevitt az intézetbe minket a nővéremmel a sérült gyerekek iskolai foglalkozásaira. Ült az asztalnál és a gyerekek kedvükre rajcsúroztak a padok

Világunk más szemmel

„Ne sikeres ember próbálj lenni, hanem értékes.”
(Albert Einstein)

15 A 15 éves Bagoly Egészségház a gyógyítás mellett évek óta sokszínű kulturális tevékenységet is végez. 2008 nyarán a Kecskeméti Gyermekvédelmi Intézet képzőművészeti szakkörének munkáit tekinthették meg az intézmény látogatói.

Dr. Pongrácz József gyermekorvos szeretettel gondol a Nyíri úti speciális iskola középsúlyos értelmi fogyatékos tanu-

lóira: „Ezek a gyerekek saját maguk korlátait győzik le. Saját határaikat feszegetik, testi-, mentális fogyatékoságukat legyőzve akaratos segítségével képzeletük szárnyal. Viszont bizonyos szempontból a legtöbbjük érzékenyebb: ép érzékszerveik kifinomultabbak, más szemmel, más helyzetből nézik a világot. Nemcsak fogyatékosok, hanem szeretethiányosak is. Másként élnek, mint a család-

dokban, szeretetben felnevelkedő gyerekek, tehát még inkább igénylik az elismerést, hogy beszéljenek velük, foglalkozzanak velük. Ebben próbáltunk nekik segíteni. Azt remélem, hogy a Bagoly Egészségház kiállítása meghozta nekik is a napfényt. A más, a megszokottól eltérő alkotásaik Egészségházunk életében is új zínint jelentettek.”

tetején, beszélgettek, nagyapám meg a rá jellemző határtalan nyugalommal hagyta, hogy kopasz fejét simogassák, körülvegyék íróasztalát, ahol a tintapacás füzeteket javígtatta. Olvastatta, számoltatta őket, egész más módszerrel, mint ahogy azt később mi tanultuk. Rengeteget énekelt nekik, talán mi is itt tanultuk tőle a legtöbb dalt. Ez valami gyógyító módszer lehetett, mert ettől a gyerekek mindig lenyugodtak. A legizgalmasabbak számomra a vetítések voltak. Akkor is bevitt minket magával, kis diavetítőn meséket mutatott, tekerte a filmet és magyarázott, mesélt hozzá. Én kezdetben egy kissé félős voltam, de ott szoktam hozzá, hogy vannak másfajta emberek... Emlékszem, öreg korában, hetvenegynéhány évesen nyugdíjazták, de utána is minden reggel felöltözött, barna kalapot és

botot vett, bement az iskolába, illetve elsétált előtte. Nagyon hiányozhatott neki a tanítás..."

Gáspár tanár úr – ahogy mindenki hívta – 120 éve, 1888. június 4-én, a Kassa melletti Kecsepeklén született. Friss tanítóként Falusugatagra került, s ott azonnal analfabéta tanfolyamot szervezett. Negyvennégy írni-olvasni vágyó tanulója közül harminchatan bizonyítványt kaptak. Ezt követően Gáspár Árpád elvégezte a gyógypedagógiai főiskolát, diplomáját azonban egy időre félre kellett tennie: kitört az első világháború, ahonnan csak 1918 szeptemberében térhetett haza. A katonáskodás után egy ideig Ungváron, a süketnémák intézetében tanított. Onnan helyezték át Kecskemétre, egy ugyanilyen intézetbe, majd néhány év elteltével a gyógypedagógiai iskolába került. Innen is

ment nyugdíjba, ötven év és három hónap pedagógiai szolgálattal a háta mögött.

Gáspár Árpád nagyszerű pedagógus volt, igazi néptanító. Növendékei közül soha nem bukott meg senki. Végtelen elkötelezettséggel oktatott, de ő maga is állandóan tanult. Belső késztetésből, és a jobb kereset reményében is persze, hiszen Kecskemétre érkezve már nő ember volt, és három gyermek édesapja. Később veje korai halála után annak gyermekeiről is ő gondoskodott – ezeknek az unokáknak egyike a neves színésznő. Gáspár tanár úr hosszú pályája során az arany-, gyémánt- és vasdiploma meg egy miniszteri kitüntetés után a híros városban elsőként érte meg a rubindiploma átvételét. **95 évesen, 1983. augusztus 3-án hunyt el Kecskeméten.**

Fejes Maja

A kiállítás megnyitóján a szakkör tagjai műsorral lepték meg az érkezőket

DE JÓ A BÁCSINAK!

65 – Igazi kecskeméti vagyok. Itt születtem, itt voltam gyerek, s azóta is ez a város határozza meg az egész életemet – meséli a most 65 éves Farkas Gábor, a híres város díszpolgára, a Csiperó „atyja”. Édesanyám egyedül nevelt föl, s bár mindig anyagi gondjaink voltak, mégis nagyon szép gyerekkorom volt. A Czollner térről a főtéren keresztül jártam a Jókai iskolába, aztán a Katonába. Rengeteget csámborogtam a városban, ismertem és szerettem Kecskemétet. Egy füzetbe gyűjtöttem az emléktáblák helyeit, később az osztálytársakkal az autóbuszok rendszámát, meg a neonfeliratokat írtuk össze. Talán ma már mindez nevetségesen hangzik, de számunkra borzasztóan izgalmas volt látni, hogyan fejlődik, gazdagodik a hely, ahol élünk. Közben renge-

teg felnőtt és korombeli embert, barátot megismertem...

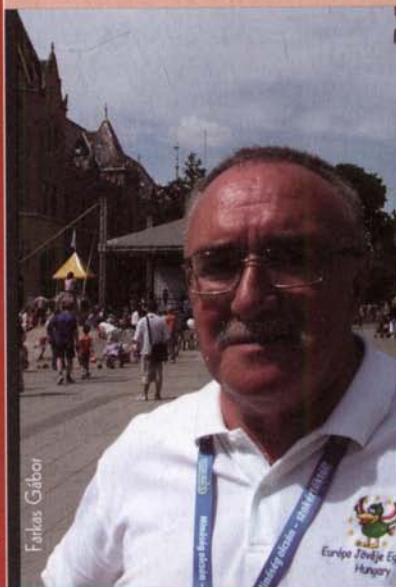
– Érettségi után népművelői pályára szerettem volna továbbindulni, de otthon kezdetben eltiltottak ettől a „szélhámos pályától”. Végül a sors mégis úgy hozta, hogy népművelő lettem. Hosszú hajú, fekete garbós ifjú titánként Vásárhelyi László néptáncos-koreográfussal megszerveztük az első Dunamenti Folklorfesztivált. Sokáig erről szólt az életem...

– Aztán később jött egy ötlet, összeállt egy kép, hogyan hívhatjuk Európa gyerekeit Kecskemétre. Ezzel megszületett a Csiperó. Persze azért nem volt ilyen egyszerű a dolog, rengeteg nehézséget kellett legyűrni. Azóta a jubileumi, 10. Európa Jövője Gyermektalálkozón is túl vagyunk már. Egy egész hadsereg dolgozott a sikerért – renge-

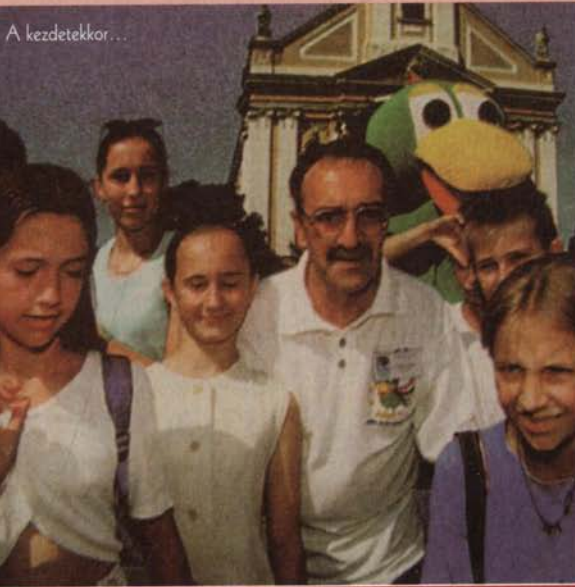
teg barát, támogatók, lelkes önkéntesek. Nagyszerű érzés, hogy a Csiperó az elmúlt 18 év alatt is megmaradt a béke és az összefogás jelképének. Talán erre vagyok a legbüszkébb...

– De nemcsak ezért érzem magam boldog embernek. Ma, amikor az emberi kapcsolatok a szemünk előtt hullanak szét, nekem kétszer is sikerült társat találnom. Az első feleségemet, aki 29 évig állt mellettem jóban-rosszban, tragikus hirtelenséggel veszítettem el. A sors ajándéka, hogy rátaláltam a mostani páromra. És jó érzés, hogy rengeteg barátot kaptam az élettől, jó érzés, amikor a városban sétálva ismerősök és ismeretlenek mosolyognak rám. Nemrég egy kisfiú a Malomban rácsodálkozott a gyerektalálkozási pólómra: „A Csiperónál tetszik dolgozni? De jó a bácsinak!” Azt hiszem, ez a legnagyobb elismerés, amit valaha kaptam.

Lejegyezte: Fejes Maja

Farkas Gábor

A kezdetekkor...

Csúcstechnológiák a hírös városban

20 éve jelent meg az első chat program, 15 éve a Fehér Ház is felkapcsolódott a hálózatra és elindult az első magyarországi szerver is, 10 éve valósággá vált a postai elektronikus pecsét, míg 5 éve a blog, azaz az internetes napló lett a sláger.

Az internet fejlődése napjainkban is töretlen. A legkorszerűbb, európai színvonalú technológiákat Kecskeméten és környékén a **HÍRÖS-NET Telekommunikációs Kft.** szolgáltatja. A céget Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata és az Opticon Kft. alapította. A gazdasági társaság célja az, hogy a térségben élőket modern internet-, kábeltelevíziós- és telefonszolgáltatással lássa el. Jelenleg Hetényegyháza, Kadafalva, Katonatelep és Méntelek területén egy, a GVOP 4.4.2. keretében kiírt pályázaton nyert támogatásból épült ETTH hálózaton nyújt ún. TriplePlay (internet, telefon és kábeltelevízió) szolgáltatást. Az internet nagy sáv szélességű, a letöltés és a feltöltés sebessége azonos (szimmetrikus) is lehet, a televíziók műsorai analóg és digitális formátumban egyaránt elérhetőek, a telefonszolgáltatás hálózaton belül percdíj nélküli. A kft. kábelén a megfelelő eszközzel, ún. set-top-boxsal a pekingi olimpia eseményeit már HD minőségben nézhették az ügyfelek.

A környék lakosságának jobb kiszolgálása érdekében a **HÍRÖS-NET Kft.** vezeték nélküli internet szolgáltatást (MDSL) is fenntart. A mikrohullámú technológia alacsony szolgáltatási díjat és rugalmas bővítést tesz lehetővé járulékos telekommunikációs költségek, telefondíjak és más rejtett költségek nélkül. Lehetőséget teremt telephelyek, LAN hálózatok gyors összekapcsolására, hang- és képátvitelre, távoli munkavégzésre, tartalom szolgáltatásra, elektronikus kereskedelemre és minden, az internet által nyújtott lehetőség kihasználására.

A **HÍRÖS-NET Kft.** hamarosan európai szinten is modellértékű beruházást indít. A cég Kecskeméten, az Árpádvarosban megkezdte a ma ismert legmodernebb hálózat, az FTTH (Fibre To-The-Home – optika az otthonig) kiépítését. Ezt a megoldást a szakemberek a jövő technológiájának nevezik, amely képes túlélni a korábbi hálózatok sáv szélességi határain, valamint képes olyan többletszolgáltatásokra, amelyek eddig elérhetetlennek tűntek. Az optikai szál ugyanis az ügyfél lakásában elhelyezett végkészülékbe csatlakozik, amelyre a telefon, a számítógép, a set-top-box és a TV készülék analóg bemenete is ráköthető.

A Hírös-Net Kft. hálózata

50 Az internet ma már olyan, mint a villany-, a víz-, vagy a telefonszolgáltatás. Azaz közmű. S bár a netről többnyire azt hisszük, hogy napjaink terméke, modernitásunk szimbóluma, gyökerei mégis régebbiek, mint azt sokan gondolnánk.

50 évvel ezelőtt, 1958-ban az Egyesült Államok kormánya a Pentagon fennhatósága alatt a tudományos-technikai eredmények katonai célú felhasználásának előmozdítására állította fel a Fejlett Kutatási Projektek Ügynökségét, az ARPA-t, amely néhány év múlva megalkotta az első ARPANET tervet, majd létrehozta az első távolsági kapcsolatot. 1972-ben megjelent az első e-mail program. 35 évvel ezelőtt az ARPANET első ízben létesített nemzetközi kapcsolatot: sikerült elérni a norvég Norsaron keresztül a University College of Londont. 25 éve, 1983-ban született meg a mai fogalmaink szerinti internet.

hírösnet
Telekommunikációs Kft.

HÍRÖS-NET Telekommunikációs Kft.

6000 Kecskemét, Petőfi S. u. 1/A.

Ügyfélszolgálat: 1276

Honlap: www.hiros-net.hu • E-mail: info@hiros-net.hu

Oklevélszto ünnepély

Zéman Pálné

A „lámpás hölgy” követői

„Olyan lesz a jövő, mint amilyen a ma iskolája”
(Szent-Györgyi Albert)

50 „Viszontagságos évekkel indult. Az első 10 esztendőben 5 helyen tartottunk órákat. Először a Béke Általános Iskola, majd az Óvónőképző Intézet, azután a Megyei Kórház és a Bányai Júlia Gimnázium biztosított helyiségeket az oktatáshoz. Végül a Sport utcában kaptunk önálló épületet. Tanítottunk raktárban, alagsorban, a lányok – ha kellett – udvart ástak, növényeket ültettek, függönyt varrtak. De örültünk annak, hogy hosszas előkészítés után végre megkezdődhetett a nappali tagozatos ápolónőképzés” – emlékezik a kezdetekre Zéman Pálné, az intézmény első igazgatója.

Az Ápolónőképző Iskola első tanévnyitó ünnepségét 1958. szeptember 9-én tartották. Az évfolyamra 51-en iratkoztak be, valamennyien 18 évnél idősebb lányok. A „tan-testület” mindössze három főből – az iskolavezetőből és 2 szakoktatóból – állt. A tanítás 6

hét próbaidővel indult, ezalatt a legfontosabb alapidolgokat sajátították el a tanulók. Ekkor dőlt el az is, hogy kik alkalmasak erre a pályára. Az oktatás két évig tartott. Az első, elméleti év után a második év a gyakorlattal telt, hogy a lányok megtanulják az önálló munkát. „Abban az időben óriási szükség volt az ápolónőkre. A megszüntetett apácarendek munkáját kellett folytatnunk” – mondja Zémanné Jutka néni. „A lányok hivatásszerűen szerették a szakmát. Nem véletlen, hogy később szinte mindegyikük vezető pozícióba került, osztályos főnővérek, első asszisztensek lettek.”

Lantos Józsefné Dely Irén, az 1962-ben végzett évfolyam egyik tagja a 40 éves osztálytalálkozóra készült könyvében így vall iskolájáról: „Mi még apácákkal is dolgoztunk ápolási gyakorlataink alatt, akikről szeretetet, békét, igazi ápolást tanultunk. Nemcsak szigorú nevelés volt ez, hanem nagyon kemény tanu-

lás és munka egyszerre... Mi egy életen át égetjük a lámpást, amely egy angol elődünk, Florence Nightingale óta jelkép az ápolónők mindennapjaiban. A háború ideje alatt éjszaka sem hagyta magukra a sérülteket. Kezében egy lámpással világított, figyelt, hogy hol kell vigaszt nyújtani, fájdalomt csillapítani. Ma már csak a lelkünk odaadásával lángol hivatásunkért a lámpás, melyet negyven év után sem fújunk el.”

Az iskola az elmúlt fél évszázad alatt sok változáson ment keresztül. A jelenlegi, Nyíri úti épületbe 1986-ban költöztek, Szent-Györgyi Albert nevét pedig épp 20 éve, 1988-ban vették föl. Az intézmény fejlődése töretlen, napjainkban a Dél-alföldi Régió egyik vezető egészségügyi szakképző helye.

Tanítványi körében

Hubay Jenő

A magyar zene ősz fejedelme

150 éve, 1858. szeptember 15-én született Hubay Jenő hegedűművész, pedagógus és zeneszerző, az MTA tiszteletbeli tagja. Az elmúlt két évszázad egyik legnagyobb magyar muzsikusa már 24 évesen európai hírnévű művész, a brüsszeli konzervatórium első hegedűtanára volt, 1886-ban mégis hazatért, hogy átvegye a Zeneakadémia hegedűtanszakának vezetését. Hubay ezután fél évszázadon keresztül a magyar zenei élet meghatározó figurája lett. Európa egyik legnívósabb hegedűiskoláját teremtette meg, tanítványai közé tartozott Geyer Stefi, Vecsey Ferenc, Szigeti József, Arányi Jelly, Székely Zoltán, Zathureczky Ede, Gertler Endre és még sokan mások. Kiváló zeneszerzőként ugyan megállt a romantikánál és az új zenei törekvéseket nehezen fogadta el, mégis friss és élvezetes műveket komponált, főleg hegedűdarabokat, amelyek már keletkezésükkor nagy népszerűségnek örvendtek, de írt sikeres operákat, szimfóniákat és kórusműveket is.

1926 márciusában, közel 70 évesen, Hubay Jenő országos hangversenykörütra indult. Békéscsaba és Szeged után a híres városba is ellátogatott. „Tanárként és előadóművészként egyaránt a magyar zenetörténet egyik legnagyobb alakja, óriási tekintély volt, növendékei közül egész sereg hazai és külföldi művész került ki” – méltatja Palotás József, az M. Bodon Pál Zeneiskola jelenlegi igazgatója. „Abban az időben iskolánk a város zenei központjaként működött. M. Bodon Pál kapcsolatot tartott Bartókkal, Kodálllyal, Dohnányival, feljárt Hubay Jenő fogadóóráira is. A híres művész kecskeméti fellépését ezért érthetően fokozott érdeklődés kísérte.”

A március 9-i koncert a városban hatalmas visszhangot váltott ki. „Hubay Jenő, a magyar zenekultúra büszkesége országos turnéja során kedden érkezik el Kecskemétre. A méltán nagy érdeklődéssel várt és eseményszámba menő hangverseny 5 pengős belépő jegyeinek

árúsítása Burián, Szél, Komor könyvkereskedésében megkezdődött” – írta a koncert előtt egy héttel a Kecskeméti Közlöny. Néhány nappal később Hubay „hangverseny-műsorához” már a címlapon jelent meg jegyzet: „Világhírű nevéhez méltók még a vendégszereplését megelőző készülődések is, az egész kijelölt útvonalon, amerre a magyar zene ősz fejedelme végig fog vonulni. Mindenütt elővételben kapkodják szét hangversenyére a sokszorosan felemelt áru belépőjegyeket. Kecskemét városa is nagy ambícióval készül a világhírű hegedűmester fogadására.”

A hangverseny napján patetikussorok köszöntötték Hubayt. „A magyar zene büszkesége, világhírű fejedelme ma délután érkezik városunkba, hogy mai esténket a magyar zene feledhetetlen kecskeméti ünnepévé tegye az Újkollégium dísztermében. Nincs még nemzet széles e világon, amely nagyobb élő zenésszel dicsekedhetnék, mint mi, szomorú, földresújtott magyar

nemzet” – írta aznapi számában a Kecskeméti Közlöny.

Hubay késő délután érkezett Kecskemétre. „A nagyállomás peronját megtöltötte a Mesterre várakozók sokasága” – számolt be az eseményről a

Kecskeméti Közlöny. „A Mester fiatalos rugékonysággal, mosolyogva lép le kísérideivel. Gomblyukában ibolyacsokor.” Nyúl Tóth Pál tanácsnok üdvözlő szavait követően így szólt a jelenlevőkhöz: „Nagyon meghat

ez a szíves fogadtatás. Örömmel jöttem ebbe a nagy magyar városba, ahova kedves emlékeim fűznek. Boldog vagyok, hogy a művészet oltárára helyezhetek valamit.”

Az Újkollégium zsűfólasig megtelt dísztermében Beethoven és Bach művei mellett Hubay saját műveiből is játszott. Három szerzeménye ekkor hangzott el először. „A szünet után a hegedűvirtuóz mellett a zeneszerző is szóhoz jut. A Paghiera szívhez szóló énekhangokkal bilincsel le. A Venezia könnyed táncritmusa földérik. Kedves tréfa a Mazurka. És erre a sok változó színű hangulatra mindre csodálatosan kifejező hangjai vannak Hubay hegedűjének. Fölállva tapsol a közönség, úgy hívja szüntelen a függöny elé a magyar zeneművészet fejedelmét” – lelkesedett másnap a Kecskeméti Közlöny. A lapon keresztül Hubay a kecskemétiiekhez is fordult: „Üzenek Kecskemét város közönségének? Emelni, pártolni kell a magyar zenét és képzőművészetet, mert ezt mindenkinek szól, ezt mindenki megérti. Mert a leghathatóbb propaganda-eszköz érdekünkben külföldön. Kecskemét nagyon szerencsés, hogy ilyen kitűnő és aktív ember kezeiben van a zenei élet fejlesztése, mint Bodon Pál zeneiskolai igazgató. Csak azt kérem Kecskemét közönségétől, hogy maradjon meg a zeneművészet fejlesztésének azon az útján, amelyen oly szépen megindult.”

Építészként is ismerte

A kecskeméti előadást Andrásy Ákos is látta. „Már a 60-as években is nagy név volt Latinovits. A Műegyetem diákjaként több előadását is megnéztem. Fantasztikus esték voltak

ezek. Épp ezért az iskola befejezését követően, amikor visszatértem Kecskemétre, hatalmas örömet jelentett látni őt a kecskeméti teátrum színpadán is” – emlékezik a negyven évvel ezelőtti Liliomra

a kecskeméti építész, aki azonban Latinovitsot nemcsak a színpadról ismerte. „A Műegyetemen a legjobb hallgatói rajzok mindig ki lettek állítva. Latinovits jeles eredménnyel végzett, tehetséges, jókezü építész volt, munkája ott függött a tankörünk falán.”

„El kellett mondanom Liliomot”

50 „Tulajdonképp hét színházból távolítottak el. Húsz év alatt egyedül a kecskeméti színház nem bocsátott el, de hát ott vendég voltam.”

Latinovits Zoltán 40 éve, az 1968/69-es évadban játszott Kecskeméten. Ebben az időszakban nem volt szerződése. Éppen megvált a Thália társulatától, de az új évadra még nem sikerült ismét státuszhoz jutnia a Vígszínházban, ahová vissza akart térni. Így elfogadta a kecskeméti felkérését, Molnár Ferenc Liliom című darabjának címszerepét. „Nem ismeretlen előttem sem a város, sem a színház. Legelőször akkor jártam itt, amikor a Pacsír-

tát forgattuk. Többször szerepeltem pódiumon és a színházban is. Szeretem a várost, a kollegák között pedig sok régi barátom van: Radó Vilmos igazgató, Turián György főrendező és mások. A legrégebbi barátom Pethes György, akivel Debrecenben és Budapesten nagyszerűen tudtunk együtt dolgozni. Remélem, most folytatjuk a hagyományokat.”

Latinovits hatalmas elánnal kezdte meg a munkát, „rettentes gőzerővel próbált” – emlékezett vissza később Radó Vilmos, a színház direktora. Kapcsolata a kecskeméti együttesel mindvégig harmonikus volt. Nem sztárként jelent meg köz-

tük, hanem alkotótársként, a társulat tagjai nem nyújtózkodtak hozzá, hanem egyenrangú félként szolgálták az író és az előadást. Türelmesen dolgozott Pethes György rendezővel és színésztársaival, és ha úgy látta, este, éjjel külön is próbált velük. Azután a klubban körbeülték a fiatalok, s hosszasan beszélt nekik a színházról, a szakmáról, etikáról, társadalomról. „Jól érzem magam Kecskeméten. A társulat befogadott, remek hangulatban készültünk el a Liliommal. Szeretem ezt a darabot, nem csodálom, «csak» szeretem” – nyilatkozta.

A Liliom hatalmas sikert aratott. Radó Vilmos később azt mondta: ekkora sikert nem élt át több évtizedes igazgatói pályáján. Az utolsó kecskeméti előadás szinte tüntetésszerű zsúfolt-

sággal tartották meg. Pestről is jöttek barátok, kollégák. Az előadás végén zúgott a tapsvihar, s amikor talán tizedjére is kiszóli-
tották az együtttest, Latinovits utolsó-
nak maradt a vasfüggöny előtt. Maga mögött behúzta az
ajtót, és köszöntötte a közönsé-
get, mindenekelőtt a jelen lévő
Dajka Margitot, majd arról
beszélt, hogy életében Debrecen
után Kecskemét volt az a hely,
ahol jól érezte magát, ahol „az
igazgatóságban is emberek ülnek,
nem úgy, mint...”; és néven
nevezte a személyeket. Felfoko-
zott izgalmi állapotban volt, az

újabb tapsokra már nem engedte
ki Radó Vilmos.

A kecskeméti kitérő Latino-
vits további életére is komoly
hatást gyakorolt. Az itteni sike-
ren felbuzdulva döntött ugyanis
később úgy, hogy – mivel a
vidék megértőbb és méltányo-
sabb iránta – leköltözik Vesz-
prémbe. Az előadásról pedig
így vallott: „Molnár Ferenc egy
költő volt. Vegyük tudomásul.
Ezt Ady mondta. Higgyünk
neki. Molnár költő volt, és
pontosan tudta az élet és művé-
szet dolgait. A szerelem dolgait
és pólusait. És pontosan kiser-

Latinovits 1968-ban

kesztette ezt a gyönyörű ligeti
históriát egy költő életére. El
kellett mondanom Liliomot,
hogy a költők életét, világát,
szerelmét könnyebben megért-
hessük.”

Altató mesének indult, világsiker lett

100A városligeti
hintáslegény,
Závocski Endre, akinek nevét
az irodalomtörténet anya-
könyvébe Liliomként jegyez-
ték be, 1908-ban született
egy péntekről szombatra vir-
radó éjszakán, a Pesti Napló
szerkesztőségében, ahol Mol-
nár Ferenc a vasárnapi tárcán
töprengett. Semmi nem jutott
eszébe. Elkeseredésében egy
mesét kezdett írni Az altató
mese címmel. „Ez a mese arra
való, hogy özvegyasszonyok
altassák el vele kisgyermekei-
ket, vagy jó gyerekek altassák
el vele öreg és fáradt szüleiket.
A mesét szép csöndben,
folyékonyan kell mondani, az
elejét élénken, mintha igaz
volna. A végét pedig már las-
sabban és halkán, hogy mire

vége szakad, aludjék el az,
akinek mesélték” – jegyezte le
instrukcióként. Először nem
tetszett neki a történet, végül
megíscsak összehívta néhány
lapzártára váró kollégáját,
kivitte őket az erkélyre és az
ívlámpa pislogó fényében
felolvasta nekik Závocski
Endre és Zeller Julika édes-
bús történetét.

A másnap megjelenő tárca-
cikk akkora sikert aratott, hogy
a Vígszínház vezetői rábeszél-
ték, írjon a történetből dara-
bot. Molnár 1909 elején kez-
dett hozzá a munkához, s
néhány hónap múlva, Kacsóh
Pongrác kecskeméti otthoná-
ban be is fejezte. 1909.
december 7-én volt a bemuta-
tó – a darab megbukott. A
Vígszínház premierközönsége

Molnár Ferenc

nem tudott azonosulni Molnár
hőseivel. Hiába aratott később
világsikert, hiába készült belőle
film, Molnár a bukást élete
végéig nem tudta feldolgozni.

A szeptemberi népgyűlés

160 „Szólottam a nép ezreihez, Isten szabad ege alatt, s a nép ezrei megesküdtek velem a nagy Istenre, hogy egytől egyig felkél a hazát megvédeni!”

1848. szeptember 24-én indult el Kossuth híres alföldi toborzó körútjára, amelynek harmadik állomása Kecskemét volt. Már az előző két városban,

Cegléden és Nagykőrösön is lelkes fogadtatásban részesült, de még ezekhez képest is feltűnően tetterkész és elszánt tömeg várta Kecskeméten. A szeptember 25-ei vásári sokadalom percek alatt népgyűléssé alakult, és rendkívüli fogadtatásban részesítette Kossuthot.

„...a magával hozott nemzeti zászlóval a gyűlés helyszínére

kiment, hol a gyülekezett sok helybéli és vidéki nép között, a felállított szószékre lépve lelkiható s velöket rázó szavaival adta elő a hazának védelmét” – idézi fel a jelenetet egy korabeli feljegyzés. Fönnmaradt az a beszéd is – sajnos ez az egyetlen ilyen –, melyet egy helybéli evangélikus lelkész, Torkos Károly mondott Kossuth tiszteletére. Kossuthot Isten által kiválasztottnak, az ország gyógyítójának nevezte. Szónoklata csak tovább lelkesítette az összegyűlt tömeget, és kérdésére, miszerint: „Polgártársaim! Elfogadjuk-e az orvost, ki a sir széléről új életet hoz?”, a sokaság egy emberként zúgta: „Elfogadjuk!”

Így üdvözlötték Kossuth Lajost Kecskeméten, s így vált valósággá rövid idő alatt az addig elképzelhetetlen: a jogos önvédelem soha nem látott erőket szabadított fel. Még aznap több mint 5000 kecskeméti népfelkelő csatlakozott Kossuthhoz, aki rögtön 9 pontban fogalmazta meg a legfontosabb teendőket a frissen kinevezett népfelkelési kormánybiztosoknak, Hajagos Illésnek és Fejes Jánosnak. „Isten segítse önöket a hazát megmenteni” – írta a kinevezési levélben.

Kossuth híres kecskeméti látogatásának emlékét a Kossuth téren emelt bronzszobor, valamint a Boldogasszony téren, a Béke Általános Iskola homlokzatán látható carrarai márványból készített emléktábla őrzi.

Vég Zita, a Bolyai János Gimnázium tanulója

E HELYEN ÁLLT AZ A VÁSÁRTÉR,
AHOL 1848. SZEPTEMBER 25-ÉN AZ ORSZÁGOS VÁSÁRNAPON

KOSSUTH LAJOS

HÍVÓ SZAVÁRA KECSKEMÉT NÉPE EGYÜTT ESKÜDÖTT
A NAGY ISTENRE, HOGY EGYTŐL EGYIG
FÖLKELNE A HAZÁT MEGVÉDENI.

AZ EMLÉKTÁBLÁT 2002 – BEN
A KOSSUTH EMLÉKÉVBEN ÁLLÍTOTTA
KECSKEMÉT VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
BÉKE ÁLTALÁNOS ISKOLA

NAPRÓL NAPRA

János Gyula

szeptember 2.

125 éve, 1883. szeptember 2-án született János Gyula jogász, ren-

dőrkapitány. Jogi tanulmányait a nagyváradi királyi jogakadémián végezte. Rövid ideig ügyvédjelölt volt, 1908. november 1-től azonban a nagyváradi rendőrség szakdíjnokának nevezték ki. Ettől kezdve gyorsan haladt pályáján. Már 1911-ben a rendőrfőkapitány helyettese lett. Mint kitűnő vívó, a Nagyváradi Sport Egylet vívószakosztályát is vezette. 1914 és 1917 között részt vett a háborúban, a nagyváradi honvédekkel végigjárta a harcterekeket. Szerbia, Bosznia, Montenegró és Albánia csatamezőin vitézkedett.

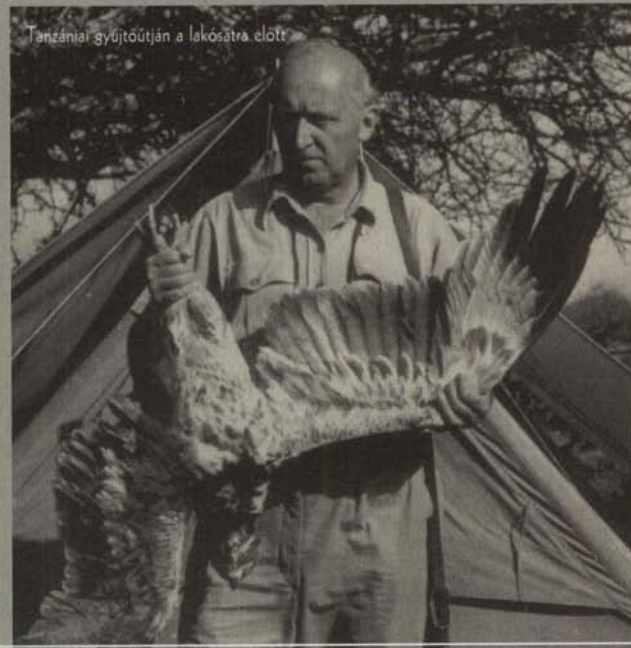
szeptember 28.

100 éve, 1908. szeptember 28-án született dr. Szunyoghy János. Gimnáziumi tanulmányait a Kec-

keméti Református Gimnáziumban végezte. 1931-ben a Budapesti Tudományegyetemen szerzett természetrajz-földrajz szakos tanári oklevelet. 1932-ben a híros városban, a Református

Hazatérte után hamarosan Nagyváradi főkapitánya lett. Díszes állásának azonban nem sokáig örülhetett, mert a román megszállás után pár hónappal mennie kellett. A Belügyminisztériumban szolgálatértel jelentkezett és csakhamar kinevezték a kecskeméti rendőrség élére. Ezt követően hosszú évekig látta el a híros városban a főkapitányi feladatokat.

János Gyulát és beosztottjait komoly tisztelet övezte. „Derék rendőrségünk főtisztviselőit” a Kecskeméti Nagy Képes Naptár 1923-ban megjelent száma részletesen bemutatta.

Tanzániai gyűjtőútján a lakósatra előlt

Leánylíceumban kezdett tanítani, majd 1935-től hét tanévet a Református Gimnáziumban töltött. Kiváló, magával ragadó tanáregyenírségeként ismerték.

A második világháború alatt a Pécsi Hadapródiskola oktatójaként megmentette a siklósi vár levéltári anyagát. 1948-ban visszatért Kecskemétre tanítani, majd 1950-től a Természettudományi Múzeum kutatója lett. Az állattár vezetőjeként tervezője és létrehozója volt a Magyar Nemzeti Múzeum Magyarország állatvilága című kiállításának. 1959-ben Széchenyi Zsigmond gróffal kelet-afrikai gyűjtőexpedícióban pótolta a múzeum elpusztult gyűjteményét. 1965-ben egy újabb expedícióban is részt vett, amelyről az 1968-ban megjelent „Egy év Tanganyikában” című könyvében számolt be.

Gulya a bugaci pusztán

Az elkallódott bugaci ismertető

75 Bugac idegenforgalmának fejlődése az 1930-as évekre datálható. 1932-ben négy kecskeméti újságíró tervezetet készített a kecskeméti idegenforgalom lehetőségeiről. Az elképzelés egyik fontos célkitűzése a "bugaci puszta népeleti, és jószágtenyésztési érdekességeinek bemutatása" volt a hazai és a külföldi

turistáknak. 1933. május 21-én az országos idegenforgalmi szervezet és az országos sajtó részére a kecskeméti idegenforgalmi iroda bugaci bemutatót tartott. Ettől a naptól a bugaci idegenforgalom világsikert aratott. Látogatók ezrei jöttek közeli és távoli országokból a bugaci pásztorélet megtekintésére. 1937-ig közel 20.000 látogatója volt a bugaci pusztának.

1933 májusában érkezett Kecskemétre Náray Szabó Gyula hírlapíró is. Bugacot megtekintve egy csapásra híve, rajongója, szinte szerelmese lett. Elhatározta, hogy könyvet ír a pusztáról. Az ismertetés többek között a következő fejezeteket tartalmazta: Az alföldi betyár- és pásztorvilág; Miért kell mindenkinek, különösen a magyar

embernek megnéznie Bugacot?; Bugac színei, sugárzása, természeti tüneményei, időjárása; Miben különbözik Bugac Magyarország többi pusztáitól?

Munkájáról a Kecskeméti Lapok július 21-i száma is beszámolt: „...folyamatban van Náray Szabó Gyula kiváló turisztikai író Bugacról készülő ismertető könyve előfizetőinek gyűjtése. Híradásunk nyomán fokozódó érdeklődéssel várja a közönség a nagyszerűen megírt könyvet, mely valóban megérdemli, hogy mindenki beszerezze, aki csak teheti. A csekély előfizetési díj a legszelebb körökben is lehetővé teszi a könyv megszerzését. ...A könyv megjelenése előtt azért van szükség előfizetők gyűjtésére, hogy megállapítható legyen, hány könyv talál biztos elhelyezésre Kecskeméten, mert csak ennek alapján tud a kiadó az ország minden részébe megfelelő számú könyv küldéséről gondoskodni.”

A munka valóban nagyszerűnek ígérkezett. Úgy az íróját, mint magát a kötetet bizalommal, várakozással vette körül a város. Szinte rohammunkával – mindössze négy hónap alatt – augusztus végére elkészült a könyv kézirat. Náray Szabó Gyula azonban a megfeszített munkától, idegileg összeroppanva kórházba került, s néhány napi szenvedés után 1933. szeptember 6-án meghalt. A sajtó alá rendezés előtt álló kézirat elkallódott. Ő volt az első személy, aki turisztikai témájú könyvet írt a pusztáról.

Pipázó pásztor, kezében kostók zacskóval

A hónap művésze

125 éve, 1883. szeptember 4-én született Czöbel Béla. A 20. századi magyar festészet egyik legnagyobb alakja Kecskemét-hez két módon is köthető. Egyrészt az igen korai (1905), s feltehetően a hatvani kastély parkját megjelenítő képével, amely Nemes Marcell 1911-es képadománya révén került a majdani Kecskeméti Képtár gyűjteményébe. Másrészt jelentős szerepe volt az 1905–1906 táján kibontakozó ún. „neós” mozgalom elindításában, amely a kecskeméti művésztelep talán legfontosabb előzménye, s művészgárdájának legfőbb alapja volt.

A neósok „forradalmának” kezdetét sokan éppen az akkor alig 23 éves Czöbelnek tulajdonítják, aki 1906 nyarán több mint tíz festményét hazahozta Párizsból, és bemutatta társainak Nagybányán. A franciás igazodású mester festészeti életműve természetesen ezzel nem zárult le, de mindvégig Párizs bűvöletében alkotott.

Hamarosan a francia fővárosban állított ki a „Vadakkal” (Fauves), azután tagja lett a MIÉNK-nek (Magyar Impresszionisták és Naturalisták Köre), majd 1909-ben a Nyolcagnak. Szinte folyamatosan külföldön alkotott, Bergen (Hollandia), Berlin, majd 1925-ben újra Párizs következett Normandia és Dél-Franciaország mellett. A II. világháború idején Budapesten, 1945 után felváltva Párizsban és Szentendrén (ritkán Budapesten) élt. Szentendrén még életében, 1975-ben önálló múzeumot kapott. „Azt mondják, szűk a témám: intérieur, tájkép, figura, fej. Lehet. Én minden egyes képnél, akár ugyanazokban a motívumokban is, mindig új problémákat találok. Mindig a valóság alapján, modell után dolgozom, de a modell csak eszköz, amibe az ember belekapaszkodhat. Az a mondanivalóm, hogy ura legyek a motívumnak, kifejezzem a teret, a plasztikát, a színeket – vagy például egy fejet a térbe helyezzek –, és ebben az összeállításban harmónia legyen. Az én feladatom: az egyik képelemet a másikkal viszonyítani.”

ifj. Gyergyá-
desz László

Csak jót ke

75 A Korda Kiadó 1920 óta tölt be Magyarországon kultúrmissziót. Mint könyvkiadó és könyvterjesztő az egyetemes szellemi, vallási, nemzeti és kulturális értékek közvetítését vállalja. Működésének első szakaszában 18 üzlettel és saját nyomdával üzletláncot hozott létre. A határon túl, Kolozsvárott is volt képviselete. 1950 után, az államosítást követően külföldön folytatta tevékenységét. Felvállalta a Magyarországon gyér számban megjelenő vallásos és irodalmi értéket képviselő kiadványok terjesztését az öt kontinensen szétszóródott magyarok között. A kényszerből megszakadt hazai munkát, 1990-ben Kecskeméten kezd-

A főoltárkép dicsérete

75 1933 szeptemberében kettős ünnepet tartottak a kecskeméti ferencesek. Péter Halász Jeromos házfőnök ezüstmiséjét mutatta be és a Szent Miklós templom felújítását, belső festését, az új oltárképet is ekkor szentelték meg.

A Szent Miklós püspököt ábrázoló díszes, csavart keretű főoltárképet Prohászka József készítette. Prohászka az ungvári agyagipari iskolában tanult, majd a Képzőművészeti Főiskolán Balló Ede és Pór Bertalan tanítványa volt. 1920-tól a Kecskeméti Művésztelepen Révész Imre

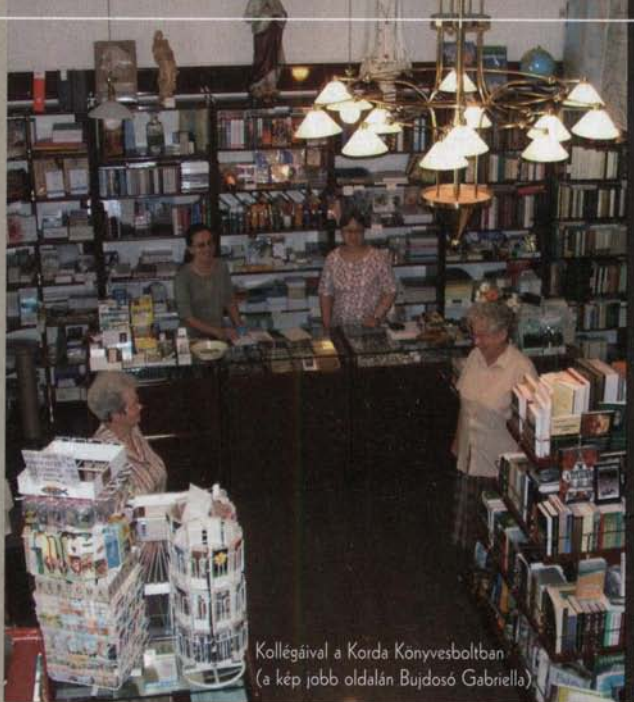

Czöbel Béla: Kastélypark (Kecskeméti Képtár)

11 tenni

ték újra. Évenként mintegy 20 új kiadvánnyal jelentkeznek.

Páter Bíró Ferenc jezsuita törekvését – „Nem futni a világtól, hanem benne élve megszentelni azt” – a Korda Kiadó jelenlegi vezetője is magáénak vallja. A szeptemberben 75. születésnapját ünneplő Bujdosó Gabriella Kecskeméten, a Szenczi Molnár Albert Leánygimnáziumban érettségizett, majd Gödöllőn az Agrártudományi Egyetemen szerzett oklevelet. Hosszú évekig a Zöldségtermesztési Kutatóintézetben dolgozott. Többek között a hazai termesztésre alkalmas tojásgyümölcsfajták és gyökérzöldségfélék, valamint hibridek előállításával foglalkozott. „A

Kollégáival a Korda Könyvesboltban
(a kép jobb oldalán Bujdosó Gabriella).

társadalom ragasztó szövete a keresztény erkölcs” – tartja a napjainkban is aktív, igen energikus kiadóvezető. „Szakmérnökként, illetve a katolikus saj-

tóterjesztésben is egyaránt az volt, s az ma is a célom, hogy az Úr Jézus példáját követve jót tegyek a környezetemben élőkkel.”

mellett dolgozott. P. Halász Jeromos házfőnök elgondolása alapján festette meg művét. Szent Miklós egyik kezével az égre mutat, a másikkal az evangéliumra, melyet egy angyal tart. A könyvön két golyó és kenyér jelzi, hogy Szent Miklós segít a menyasszonyoknak és a szegényeknek. „A hatalmas kompozíció egyaránt méltó a templomhoz, az oltárhoz, a témához és az alkotó művészhez. Esményien egyesül benne a vallásos és művészi hit, csodálatos művészi hitvallás. Légiesen könnyed, felemelő, áhitatot keltő, nagy alkotást vártunk Prohászka Józseftől. A művész maradéktalanul beváltotta a

hozzá fűzött reményt, az egész szívét, lelkét, hivatásába vetett szent hitét beleadta” – méltatta a főoltárkép alkotóját a Kecskeméti Közlöny szeptember 11-i száma.

1933 szeptemberében készült el 19 freskó is. Ifj. Fundschler Móric munkái azonban ma már nem láthatóak, valószínűleg a templom későbbi felújítása, belső átfestése során távolították el.

Próbálok még minden jót magamba szívni...

Beszélgetés Kriskóné Dávid Máriával,
a Népi Iparművészeti Gyűjtemény igazgatójával 50. születésnapján

Kriskóné Dávid Mária

Milyen élmény hatására fordultál a néprajz felé?

Én egy Dunapataj nevű kis faluból származom, s az apukám nagyon szerette a régi, hagyományos tárgyakat és előszeretettel gyűjtötte azokat. Szinte nem telt el úgy egy hét, hogy ne szerzett volna néhány szép darabot. Én hihetetlen lelkesedéssel fogadtam ezt, és gyerekkorom óta rajongtam ezekért a tárgyakért, amelyek valamiféle másfajta életet, hagyományt sugalltak, mint amiben akkor éltünk. Már gimnazista koromban szerettem volna néprajzzal foglalkozni, de akkor ez teljesen elérhetetlennek tűnt. Egyrészt csak néhány embert vettek fel a szakra, másrészt a származásom sem volt megfelelő, mert apukám kisiparosként dolgozott. Nagyon örülök, hogy végül az életem mégis úgy alakult, hogy ezt a munkát végezhetem.

Sokáig múzeumnak nevezték az intézményt, aminek igazgatója vagy, ma már gyűjtemény a neve. Ez valóban kifejezőbb név, hiszen nem „holt” tárgyakat gyűjt.

Néha a látogatók is csodálkoznak, hogy „jé, ezek a tárgyak olyan újnak néznek ki”, s akkor felvilágosítjuk őket, hogy igen, merthogy ezek valóban újak. A mi gyűjteményünk a mai népi tárgykultúrát mutatja be. Ma alapvető követelmény az, hogy a tárgyaknak funkciójuk legyen. Ne elsősorban díszítésre szolgáljanak, hanem a mindennapi életben is állják meg a helyüket, alkalmasak legyenek a használatra, akár egy asztalterítőről, akár

egy faragott tárgyról vagy egy bicskáról van szó. Ugyanakkor hordozzák azt a fajta népi kultúrát, ami sajátosan magyar.

Kik használják ma ezeket a tárgyakat a mindennapokban?

Nehéz ezt meghatározni. Nyilván egy bizonyos kulturáltság kell hozzá, igény az egyedire, a szépre és mindemellett a népi hagyományokra. Egy egyedi tárgy ugyanis lehet nem népi ihletésű is, ami sokszor még értékesebb is. Legalábbis nálunk nem tekintik túlságosan értékesnek a népi hagyományokat tükröző darabokat. Én úgy tapasztaltam, hogy van a magas kultúra, és van a népművészet.

A Népi Iparművészeti Gyűjtemény egyik terme

S ez utóbbi mindig alacsonyabb rendű, s ez megnyilvánul akár az intézmények finanszírozásában, akár egy-egy kiállítás presztízsében, akár a tárgyak árában, mondjuk egy-egy árverésen.

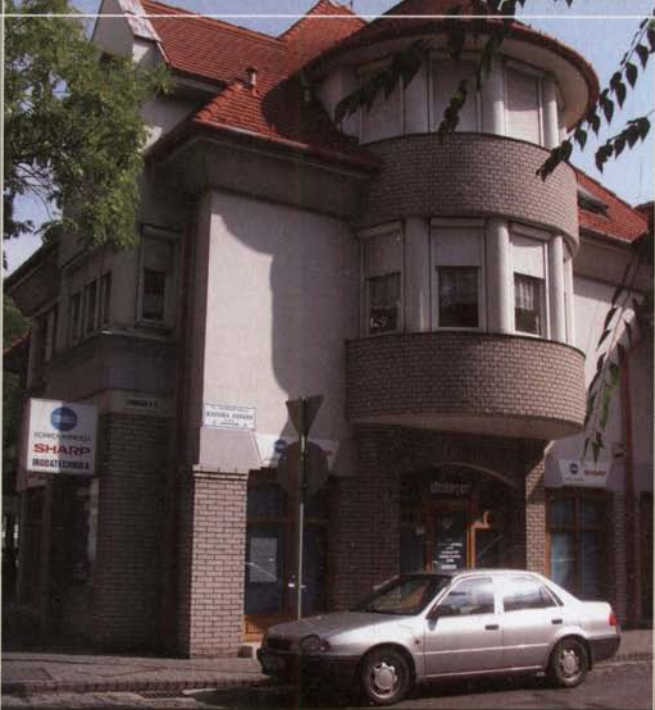
Nem hiányzik az igazi néprajzi gyűjtőmunka?

Valóban, az igazgatói munkában sok az adminisztratív, gazdasági vagy más jellegű feladat, de azért adódott lehetőségem igazi néprajzi gyűjtőmunkára is. Nagyon boldog vagyok, hogy részt vehettem abban a székhelyvárosi gyűjtésben, amit Bárh János szervezett. Több éven át jártunk ebbe a faluba, nagyon sokoldalúan sikerült megismernünk, és mindezt egy tanulmánykötetben is rögzítettük, amiben a hagyományos népeletről én írtam egy fejezetet.

Mennyire foglalkoztat az 50. születésnap, és amit ez az évforduló jelent egy ember életében?

Hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem foglalkoztat. Már hónapok óta eszembe jut, hogy azért mégiscsak kellene valamilyen számvetést készíteni, meg végiggondolni azt, hogy mi vár még az emberre. Talán jobban megpróbálom az időt kihasználni, most, hogy érzem, rövidül a „lehetőség”. Próbálok minden jót még magamba szívni, esetleg ki is sugározni, örülni annak, aminek lehet, a családnak és a munkában elért eredményeknek.

Kállai Erzsébet

Költségcsökkentő komplett megoldások

10 éve, 1998. szeptemberében alakult meg a BÁCSCOPY Kft. A cég munkatársai korábban is ezen a területen dolgoztak, így közel 20 éves szakmai tapasztalattal rendelkeznek. A kft. elsősorban számítás- és irodatechnikai eszközök – fénymásológépek, nyomtatók, irodatechnikai kellékek – értékesítésével és javításával foglalkozik. Emellett fénymásolást, szkennelést, nyomtatást, valamint multifunkciós eszközök bérbeadását is vállalják.

A BÁCSCOPY Kft. 1998 óta a kiváló minőségű KONICA, majd a két neves cég fúziója után a KONICA MINOLTA másológépek és

nyomtatók forgalmazója. Felkészültségük alapján a gyári képviseletektől elnyerték a MÁRKAKÉPVISELET és SZAKSZERVÍZ címet.

A cég partnerei között önkormányzatok, oktatási intézmények és gazdasági társaságok egyaránt szerepelnek, így például a Bács-Kiskun Megyei Rendőrfőkapitányság, a Kiskunsági Nemzeti Park és a Nemzeti Közlekedési Hatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóságának munkáját is segítik. A vállalkozás nemcsak egy terméket, hanem komplett megoldásokat kínál, amelyek lehetővé teszik az üzleti dokumentációk készítésével kapcsolatos költségek jelentős csökkentését.

KONICA MINOLTA

BÁCSCOPY Kft. 6000 KECSKEMÉT, CSONGRÁDI U. 3.

TEL.: 76/506-302 • FAX: 76/417-271 • WEB: WWW.BACSCOPY.HU • EMAIL: BACSCOPY@BACSCOPY.HU

Orgona Bach nyomában

25 A XX. század elején Albert Schweitzer mozgalmat indító hitet tett a bachi orgonamuzsika hiteles megszólaltatása, és ehhez kapcsolódóan a barokk orgonaépítési elvek visszahozása mellett. A Nobel-békedíjas polihisztor hatása Magyarországon az 1970-es évek végétől volt érezhető. Lehotka Gábor orgonaművész vezetésével Vác, Szombathely és Szekszárd mellett Kecskeméten is a Bach-korabeli hagyományt tovább vivő hangszer épült. A Kodály Iskola 40 regiszteres, 3 manuális, pedállal rendelkező orgonáját 1983 áprilisában adták át. Az országban ez volt az első olyan hangszer, amelybe olyan hatásfokú redőnyművet építettek be, amely lehető-

vé teszi a romantikus darabok mives előadását is.

Az első komoly visszhangot keltő hangversenyt 25 éve, 1983. szeptember 13-án rendezték. A budapesti II. Nemzetközi Liszt Orgonaverseny döntőjének egyik koncertjét tartották meg itt. A verseny zsűrije ugyanis úgy gondolta, hogy a döntőbe jutott fiatal tudását realisabban lehet megítélni akkor, ha több hangszert is megszólaltatnak. A kecskeméti koncerten először a Kodály Iskola jelenlegi orgonaművész-tanára, a verseny későbbi harmadik helyezettje, Révész László játszott.

A drezdai Jehmlich Orgonagyár remeke azóta is sokak örömét szolgálja. Eleinte csak koncertorgonaként használták, majd 1986-tól, Révész László

irányításával a tanítás is megkezdődött az orgonán. Számos emlékezetes hangverseny részese volt, többek között Lehotka Gábor, Sebestyén János, Karasszon Dezső, Pálúr János és Ruppert István, valamint dán, osztrák, holland és francia művészek szólaltatták meg. „Színpadon játszani egészen más, mint templomban” – vallja Révész László. „A legkisebb apróságra is figyelni kell. Telt háznál például szárazabb az orgona hangzása. Több szép emlékem is fűződik hozzá. Így például Poulenc orgonaversenyének néhány évvel ezelőtti megszólaltatása – Tatai Dániel növendék és a Gerhát László által dirigált Kecskeméti Szimfonikusok által – ritkaságszámba ment, míg tavasszal felejthetetlen koncerten Kodály Zoltán összes orgonás kórusművét kísérhettem ezen a kiváló hangszeren.”

Révész László 1983-ban

...és 2008-ban

Hírességek közelében

25 Csak a bajusza színe változott kicsit. Amúgy teljesen jogosan: mert ötven éves az újságíró, író, szerkesztő Borzák Tibor, aki leginkább színes interjúival hozza emberközébe, életközelségbe a művészvilág és a közelet híres arcait. Kecskeméten kezdte a pályáját, munkája azonban jó ideje a fővároshoz köti. Írásait a híros városban is számon tartják, nem beszélve a könyveiről.

– Hányadik kötetnél tartasz?

– Épp most írom a hetediket. De legalább tizenöt könyv létrejöttén dolgoztam szerkesztőként vagy kiadóként. Van közöttük komoly, mint például az autizmusról készült oknyomozó riportkötet, legtöbbször mégis inkább népszerű témájú, és érdekes emberekről, helyzetekről szól. Már újságírói pályám elején nagyon szerettem a színészipertizékat. Így született meg annak idején az Emlékszik-e még? című könyv, amelyben Kecskemétről elszármazott művészeket kérdezek, meséltetek. A Nemzet Színészeivel készült beszélgetésekből állt össze a Színarany, amelynek bővített kiadásáról nemrég tárgyaltam a kiadóm-al. Egyébként a témák folyamatosan adják magukat, néha pedig véletlenül találunk meg. Utóbbiak közül Szécsi Pál nővérenek, a Kecskeméten élő Szécsi Katalinnak megrázó regényét említeném, ami a karácsonyi könyvpiacra jelenik meg. Tavaly nagy siker volt az

Arisztokraták ma című album, ennek folytatásáról is szó van. A szerkesztői munkák mellett saját riportkönyvre is készülök, remélhetőleg nemcsak számomra érdekes a téma, Petőfi Sándor ma élő oldalági rokonaival hozott össze a sors, több mint ötvenen vannak...

– Munkáid izgalmasak, elismert és kedvelt vagy a szakmában. Sosem akartál pesti újságíró lenni?

– Tizenöt esztendeje dolgozom Budapesten, tizenharmadik éve vagyok a Szabad Föld című hetilap munkatársa. A kulturális és a családi rovatot szerkesztem, s természetesen hozom a nagyinterjúkat – nagy egyéniségekkel, hírességekkel. Mindennapi munkám a fővároshoz köt, de semmiképp nem költöznék el Kecskemétről. Itt lakom, és amikor hazajövök, azt érzem, hogy jó ide megérkezni, jó itt levegőt venni, jó ez a viszonylagos csend.

– Mőgötted van ötven év. És mit tervezel a következő ötvenre?

– Bennem még nem tudatosult, hogy egy fél évszázad van

mögöttem. És nem is tervezek ilyen hosszú távra. Azóta, hogy erre a pályára léptem, megváltozott a világ. És benne megváltozott a sajtó, a szakma. De mégis örülök, hogy huszonhat évvel ezelőtt az újságírást választottam. Már csak azért is, mert különben nem biztos, hogy találkoznék olyan emberekkel, akiktől én magam is sokat tanultam emberségből. Ha előre nézek, akkor azt mondom, inkább a gyermekeimnek szurkolok. Anna az ELTE skandinavisztika szakán tanul, Marci a Képzőművészeti Egyetemre jár. Ha ők boldog emberek lesznek, akkor én majd leginkább ezt fogom élvezni az életem hátralévő éveiben.

Fejes Maja

Emlékdízes Komlós Jucival... (Fotó: Ujvári Sándor)

Borzák Tibor

Kedvencünk, a Vízipók

25 Ötletesen megrajzolt karaktereivel, kedves történeteivel minden idők egyik legzseniálisabb magyar mesefilmje a Vízipók-csodapók. „A Pannónia Filmstúdió vezetői nem hittek az ötletben, így került a kecskeméti műhelybe a munka” – mesél a kezdetről Mikulás Ferenc, a Kec-

kemétfilm Kft. vezetője. „Kiváló csapat állt a siker mögött. Dr. Kertész György egyetemi tanár szakanyagából Bálint Ágnes, az MTV dramaturgja készítette a forgatókönyvet. A figurákat Szabó Szabolcs alkotta, míg az animációért Haui József felelt. Neuberger Gizella teljesen élethű háttereket varázsolt, így

a néző úgy ültetett a tévékészülék előtt, mintha akváriumot látna. A sorozat zeneszerzője, Pethő Zsolt is kiváló munkát végzett, dallamait négytagú zenekar játszotta.”

Tíz év alatt három sorozat, összesen 39 epizód, valamint egy mozifilm készült el. Vízipók, Keresztes barátom, Csibor bácsi, Hátonúszó és Rák apó hamarosan mindenki kedvence lett. „Engem is meglepett ez a siker. Amiért eddig támadtak, hogy oktatófilm, és hogy a gyerekeket nem kell mindenáron okítani, most hirtelen erény lett. Kérték, készítsek egy egész estét betöltő mozifilmet. Elváltam, mert akkoriban nem minden családnak volt otthon színes tévéje, így viszont a gyerek elmehetett a moziba, és megnézhetette tíz forintért színesben” – nyilatkozta 1990-ben Szabó Szabolcs. Az egész estés változatot az első két sorozat legszebb, legérdekesebb epizódjaiból állították össze és toldották meg összekötő jelenetekkel az alkotók. A film díszbemutatóját 1983. szeptember 5-én Kecskeméten, a Városi Mozi-ban tartották meg.

„Ez volt életem legkedvesebb munkája. Sokszor álmodom is vízipókot rajzoltam” – mondja a napjainkban is Kecskeméten élő Haui József. „Örülök, hogy a rajzfilm révén sikerült egy kicsit megszerettetni az emberekkel környezetünket, megbecsülni, tolerálni a legpróbb élőlényeket is.”

Varga Géza

Védett növény és kereskedés? Gladiolus!

Gladiolus – a nősziromfélék családjának nemzetségéhez tartozó évelő, hagymás növény. Levele szálcs vagy kardalakú, virágzata füzérszerű, féloldalas, a virágok leple hajlott tölcseré zárodik. 140 faja legnagyobb részét afrikai. Hazánkban kardvirág néven ismert, de dákoska, illetve legényvirág néven is emlegetik. Hegyi réteken, gyertyános tölgyesekben is előfordul. A réti és a mo-
csári kardvirág védett növény.

5 A Gladiolus Kft. több mint 5 éve alakult. Papír- és vegyiáru nagykereskedelmével foglalkozunk. Kezdetben a Kecskeméti és környékén működő kiskereskedelmi

egységeknek forgalmaztuk termékeinket, majd termékskálánkat bővítettük, így napjainkban már a közületek (óvodák, iskolák, szociális otthonok, egészségügyi intézmények, vendéglők) speciális igényeit is figyelemmel kísérjük. Bács-Kiskun megye határain is túléltünk, azaz az ország szinte valamennyi régiójába szállítottunk. Partnerünk többek között Kecskeméti a Piarista Iskola és Rendház, Budapesten a Farkas Edith Szeretetotthon, a IV. kerület ötvennégy önkormányzati intézménye, a Szent István

Egyetem négy intézménye, a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, illetve országszerte húsz kormány-üdülő.

Büszkék vagyunk arra, hogy számos hazai fejlesztésű terméket is forgalmazunk. Az Inno-veng 1 Kft., a Dymol Kft., illetve a Peba Chem Kft. által gyártott tisztító- és fertőtlenítőszer-ek kiváló minőségűek, ugyanakkor megfizethető áron kínáljuk ügyfeleinknek.

Saját termékünk is népszerű. A GLADIOLUS termék-család tagjai 100%-os tisztaságú, hígíthatlan, tartósítószer-t nem tartalmazó, természetes illóolajok, valamint nagy koncentrációjú illatos olajok, amelyek alkalmasak az egészség megőrzésére és a betegségek gyógyítására. A különböző illatú Gladiolus illóolajok enyhítik a stressz okozta tüneteket, a fejfájást, a migrént és a szorongást, fürdővízbe csepegtetve emésztési- és bőrproblémák megelőzésére is alkalmasak.

Cégünk sikerességének titka a vevők igényeinek személyre szabott megvalósítása. Arra törekszünk, hogy névadónkhoz hasonlóan mi is mindig frissek és megbízhatóak legyünk.

GLADIOLUS Kft.

6044 Kecskemét, Kossuth
Lajos u. 11/2.

Tel./Fax: 76/472-238

Mobil: 30/456-7710

Web: www.gladiolus.hu

E-mail: gladiolus@gladiolus.hu

200 „Nálánál hivatottabb, tudósabb, s kötelességét hivebben teljesítő tanárt nem ismertem az életben” – emlékezett vissza tanítványa, Filó Lajos.

Karika János 1808. október 18-án Gyermelyen született. Iskoláit Komáromban, majd Debrecenben végezte. 1835-ben külföldi tanulmányútra ment, hosszabb ideig tartózkodott Párizsban. 1836-tól teológiát és világtörténelmet tanított a kecskeméti református főiskolán. Nemcsak tanára volt az 1840-es évek elején itt tanuló Jókai Mórnak, hanem távoli rokona is, s valószínűleg szerepe volt abban, hogy Jókai Kecskemétre jött jogot tanulni. Számos nyelven beszélt és írt, többek között angolul és franciául.

1848-ban Kecskemét városát képviselte az országgyűlésen. Mint főiskolai tanár a magyar nyelvten tanrendbe történő felvételét ajánlotta. Kiállt a protestáns felekezeti iskolák állításának szabadsága mellett. „...németek most is kizárólag a közös iskoláknak kényszerített felállítását kívánják, mások pedig ragaszkodnak azon módosításhoz, miszerint a közös iskolák mellett a hitfelekezeti iskolák is megengedendők lennének. Én ez utóbbiakhoz tartozom, azon elvből indulva ki, mellyel előlegessen felállítottam, ti. a szabadság elvéből” – érvelt Debrecenben a képviselőház előtt.

Karika János az önvédelmi harcot is végig támogatta, ezért a szabadságharc leverése után 4

Karika János

„Tiszta lélek, bölcs belátás”

évi fogságra ítélték. Barátja, Szőnyi Pál közbenjárására azonban büntetését házi őrizetre korlátozták. 1850. július 20-án kegyelmet nyert, 1852-ben pedig engedélyt kapott arra, hogy tanári állását ismét elfoglalhassa. Ettől kezdve a politikától visszahúzódva végezte munkáját. Tanítványai számára világ- és egyháztörténelmet írt, feldolgozta Magyarország polgári múltját és a magyar protestáns egyház történelmét, valamint hit- és egyházi szónoklattant szerkesz-

tett. Valamennyi művét tiszta magyarság, rövid, szabatos és világos nyelv jellemezte. 1855-ben az országszerte pusztító kolerajárvány áldozata lett családjával együtt.

Az 1894-es Kecskeméti Nagy Képes Naptár így méltatta: „Tiszta lélek, bölcs belátás, törhetetlen munkásság valának jellemvonásai, melyekkel nyerte meg mind egyházkerülete, mind hivatalbeli társai, s általában mindenki szeretetét, bizalmát, tiszteletét”.

Conradi Norbert
(Piarista Rendház, Budapest)

A. R. P. Norbertus Conradi Præp. Prov.
Hung. Obis A.atis 62 An. 1783

A filozófus piarista

„Légy jó filozófus és jó piarista vagy.” (Benyák Bernát)

275 Nyelvekben és tudományokban egyaránt járatos, kiváló tehetségű férfiú volt. Tanári működése során az új bölcséleti világképet terjesztette. Filozófiai előadásait rendkívüli alaposítással dolgozta ki. „Más a mai eklektikus filozófiának az értelme, mint volt a régié. Ennek az új filozófiának elve: a gondolkodás, bölcsekedés szabadsága; nem a teljes,

zabolátlan szabadság, hanem a helyes ész és a vallásos érzés határain belül való szabadság. Ez a filozófia elterjedt nálunk is a nyugati országok után. Mi is ezt követjük” – írta büszkén 1772-ben a csupán kéziratban megmaradt egyik filozofikus művében.

Conradi Norbert 1718-ban Pesten született. A szülővárosában megkezdett tanulmányait Kecskeméten folytatta a kegyes

tanítórend főgimnáziumában. 275 éve, 1733. október 11-én itt lépett be a piarista rendbe. Az új bölcsélet elemeit és szellemét Rómában és Firenzében szivta magába. Hazakerülve többek között Bukarestben, Brassóban és Bécsben, valamint 1742-43-ban a kecskeméti piarista gimnáziumban tanított. Élete utolsó éveiben mint teológiai tanár, gimnáziumi igazgató, majd házfőnök, rektor és kormánysegéd dolgozott, végül rendtartományi főnök lett.

Conradi Norbertet korának egyik legjelesebb latin költőjeként is emlegetik. Több alkalmi latin ódát

és más verset nyomatott. Másfél évszázados hallgatás után 1754-ben kiadta Janus Pannonius munkáit (Poémák, elégiák és epigrammák három könyve). Alapul a régi kiadást vette, de változtatott rajta: bővítette újabban előkerült versekkel, főként azonban elhagyta mindazokat – az erotikus és antiklerikális tárgyúakat –, amelyek véleménye szerint nem illettek a püspök-szerzőhöz.

NAPRÓL NAPRA

október 1.

275 éve, 1733. október 1-jén hunyt el Fiala Jakab költő, iskoladráma-szerző. 1714-ben lépett be a piarista rendbe, amelynek privigyei, nyitrai, pesti és szegedi iskoláiban tanított. Ezután a rend kecskeméti házában a növendékek aligazgatója, majd a korponai, végül a breznóbányai rendház főnöke lett. A rendi történetírók feljegyzései szerint „ügyes módszere lehetett a tanításban”, hiszen „kiváló tanítványokat nevelt, akik világos és kellemes magyarázatáért igen szerették.” Két történelmi tárgyú iskoladrámáját 1722-ben adták elő Nyitrán. Szeged történeté-

ről szóló latin nyelvű hexameteres eposza (Szeged-idos, Budae, 1735) névtelenül jelent meg. Több költészeti munkáját egy kötetbe gyűjtve Koháry István grófnak, Kecskemét földesurának ajánlotta föl, a kiadást azonban halála megakadályozta.

175 éve, 1833. október 1-jén született Bodoky Lajos, királyi főmérnök, miniszteri tanácsos, vízügyi felügyelő. Tanulmányait Kecskeméten, Eperjesen és Budapesten végezte. A József-műegyetemből kikerülve két évig a Tisza-szabályozási Felügyelőség-nél szolgált, majd Gyulára

Bodoky Lajos

került, ahol hamarosan Békés megye főmérnökévé választották. 1872-ben Budapesten nyert állást. Előbb a Duna, azután a Tisza szabályozási munkálataiban vett részt. Ezt követően országos középítészeti felügyelő

október 15.

100 éve, 1908.

október 15-én hunyt el Kiss Áron pedagógus, író. A nagykőrösi tanítóképző igazgatójaként választott tagja volt a Dunamelléki Református Egyházkerület tanügyi bizottságának és közgyűlésének, valamint a kecskeméti református egyházmegegyei tanügyi bizottságának. 1877-ben megalapította a Pedagógiai Társaságot, szerkesztette évkönyveit.

Kiss Áron a magyar nevelésügy történetét kutatta. Nagy jelentőségű a „Magyar gyermekjáték-gyűjtemény” című műve, amelyre fél évszázaddal később Kodály Zoltán is felhívta a figyelmet: „A gyermekjátékokban pezsgő élet van, a gyermeki képzelet, találékonyság ezer alakba öltöztet néhány egyszerű alaphatárt. Elsősorban Kiss Áron gyermekjáték gyűjteményét kellene közkinccsé tenni.”

október 20.

25 éve, 1983. október 20-án hunyt el Hamza András református

lett, majd a közlekedési miniszter a vízügyi adminisztráció élére állította. Az ármentesítés és a belvízelvezetés terén jelentős sikereket ért el.

Halálát követően a Vasárnapi Újság így emlékezett meg róla: „Bodoky Lajos egyike volt hazánk legkitünőbb vízépítészeinek, kiváló szakférfiú e téren, kinek érdemeit eléggé csak az méltányolhatja, a ki a miniszteri bureauk misztériumaiba betekinthetve, az elhunyt kiváló tehetségének, fáradni nem tudó munkaerejének, elméleti és gyakorlati szakképzettségének tanuja lehetett s meggyőződhetett, hogy a szakképzettség, melyet megszoktunk egyoldalunak tekinteni, miként párosult nála ama széles látkörrel, mely őt a szakkérdéseknek államférfiúi megítélésére is képesíté.”

pap, szerkesztő, kiadó.
1942-ben elvégezte a budapesti református teológiát. Kecskemétre került, ahol 1944-ig mint segédlelkész szolgált. 1945-től részt vett a Kisgazdapárt ifjúsági szervezetének munkájában és szerkesztette a Független Ifjúság című lapot. 1948-ban Nyugatra menekült. Rövid svájci tartózkodás után 1949-ben kivándorolt az Egyesült Államokba. Pittsburgh-ban, Daytonban, végül a New Jersey állambeli Manville-ben református lelkipásztorként tevékenykedett. Közben néhány évig New Yorkban a Madison Avenue presbiteriánus egyházának adminisztrátora volt.

1973–74-ben kiadta és szerkesztette az Ötágú síp című folyóiratot, New Brunswickban nyomdát alapított és vezetett, megszervezte és vezényelte az Egyesült Államok legjobb magyar énekkarát, a Kodály Kórust.

Faludy György így jellemezte: „Hamza András prédikációira a Madison Avenue-n lévő nagy presbiteriánus templomba nemcsak New Yorki magyar reformátusok jártak, hanem katolikusok, zsidók, agnosztikusok is, hazulról érkezett látogatók csakúgy, mint magyarok New Jerseyből, Connecticutból, máshonnan, kik autón jöttek be száz és száz mérföld távolságra. Szellemekben is példátlanul jártas, sokoldalú, váratlan és domináns egyéniséggel évtizedekig az amerikai magyarság vezetője volt.”

október 24.

125 **éve, 1883. október 24-én**
hunyt el Kálmán Dániel református lelkész. Pápai iskoláit követően a bécsi teológiára ment tanulmányait folytatni. Hazatérve több helyen volt segédlelkész, majd mint lelkész 1844-45-ben Kecskeméten, 1845-től Kölesden szolgált. 1848-ban a magyar kormány által kibocsátandó bankjegyek fedezetét képező arany és ezüst beszédésével Tolna vármegye főispánja őt bízta meg. 1849-ben családjával együtt menekül-

nie kellett, mivel az osztrákok vagyona zárolását és elfogását rendelték el. Az emigrációból hazatérve – mint hatásos szónok – álláshoz jutott Tolna vármegyében.

Kálmán Dániel irodalmi tevékenységének jelentős része Kecskeméthez kötődik. Fördös Dávid helyi lelkész fölött mondott gyászbeszéde 1867-ben nyomtatásban is megjelent a Papi Dolgozatokban. Szilády Károly özvegyének elhunytakor mondott gyászbeszédét is kiadták Kecskeméten. Kéziratban hátrahagyott egyházi beszédeinek száma megközelíti a háromszázat.

Október 25.

150 **150** **éve,**
1858. október 25-én
Kecskeméten született Kiss István baritonénekes. 1877-ben Némethy György, 1880-ban Sztupa György, 1881-ben Csóka Sándor, 1883-ban pedig Jakab Lajos társulatának tagja volt. 1885. április 17-én lépett föl először a Népszínházban, ahol Offenbach: Az ördög pilulái című operettben Sottines szerepét játszotta. A darab hatalmas sikert aratott, 180 estén át szórakoztatta a pesti közönséget.

1886-ban Ditrói Mór igazgató hívta meg, 1887-ben Aradinál, 1889-től 1894-ig pedig Halmay Imre társulatánál, Szabadkán játszott a „Kiss Pista” néven becézett népszerű kecskemeti színész.

KÉPTÁR A CIFRAPALOT

25 A híros város „leghíresebb” épületében 1983. október 8-án nyitotta meg kapuit a Kecskeméti Képtár. A főtéri Cifrapalotában helyet kapó – kezdetben Kecskeméti Galériának nevezett, mára még színesebbre, gazdagbbrá gyarapodott – gyűjtemény azonban ennél jóval hosszabb múltra tekint vissza.

Egészen 1911-ig kell visszamennünk – meséli ifj. Gyergyádesz László, a képtár művészettörténésze. – Ekkor ajándékozta a városnak nyolcvan képből álló gyűjteményét Nemes Marcell. Mindezt azzal a nem titkolt céllal tette, hogy megteremtse egy majdani városi képtár alapjait,

ezzel szolgálva a művészet és a népművelés fővároson kívüli terjedését. Ezek a festmények az akkori kortársak legnagyobbjainak munkái voltak, így például Rippl-Rónaié, Vaszary Jánosé, Gulácsy Lajosé, Ferenczy Károlyé vagy éppen Iványi Grünwald Béláé. Az utóbbi név is mutatja, hogy az adományozás szorosan kapcsolódott a Kecskeméti Művésztelep alapításához.

Az ún. Farkas István–Glücks Ferenc-hagyaték már a nyolcvanas évek során került hozzánk. Ez a 291 művet tartalmazó anyag a 20. század első felének legjelentősebb magyar alkotóinak, mindenekelőtt Mednyánszky László, a tragikus sorsú

Farkas István, Nagy István és Egry József művészetének a bemutatását teszi számunkra lehetővé.

A képtár legnagyobb gyűjteményi egysége Tóth Menyhért miskai festőművész szinte teljes életművét tartalmazza, mintegy 15 ezer alkotást. A fenti műtárgyak állandó kiállításainkon láthatóak, amelyek a Cifrapalota második emeletén kaptak helyet, míg a földszint és a Pávás terem időszakos kiállítóhelyként szolgál.

Természetesen az intézmény gyűjteménye ajándékozások és pályázatok útján folyamatosan nő, bár ez utóbbi téren elég szerények a lehetőségeink.

ifj. Gyergyádesz László

Az állandó kiállítás egyik terme

Ajándékozásra elsősorban az itt megrendezett időszaki kiállításaink adnak lehetőséget, ilyenkor megkérem az itt szereplő kortárs művészeket, hogy adományozzák műveiket annak a Kecskeméti Képtárnak, amely kategóriájában a Magyar Nemzeti Galéria után hazánk egyik legnagyobb képző- és iparművészeti gyűjteménye.

– Milyen irányban gyarapszik a képtár?

– A súlypont kezdetben a 20. század első felének magyar művészetére esett, az alapítás körülményeiből adódóan is. Bár igyekszem ebben az irányban is tenni valamit, a muzeológus

alapvetően mindig a saját korának művészetét tudja a legteljesebb módon gyűjteni, hiszen évtizedek, évszázadok múlva ebből lesz majd a múzeumi anyag. Az elmúlt 11 év alatt kb. 350 művel tudtam gazdagítani a gyűjteményt, nagyobb részt adományozás útján, mivel nincs gyűjteménygyarapítási keretünk. Szerencsénk van, mert az alkotók szívesen állítanak ki nálunk. S ha mi magunk szabjuk meg az itt rendezett csoportos kiállítások tematikáját, akkor a gyűjteményt is a megfelelő irányban tudjuk fejleszteni. Eredeti művészettörténeti szakterületem a középkori keresztény ikonográfia és – munkahelyem kiállítási lehetőségeit felmérve – a jelenkori művészet ötvözéséből született meg a kortárs keresztény ikonográfiai biennálék ötlete. Mivel hamar kiderült, hogy a sorozat iránt nagy az érdeklődés, és már az első biennálén 56 művet ajánlottak fel az alkotók – köztük milliós értékű, nemzetközi kiállításokon is díjazott alkotásokat is –, 2002 óta egyértelműen e bázisra épül a gyűjtési politikánk. Szemben a legtöbb magyar világi közgyűjteménnyel, nálunk a fő karaktert egyrészt a keresztény tematika, másrészt pedig a kortárs iparművészet jelöli ki.

– A harmadik érdeklődési területe a művészettörténeti pedagógia...

– Sajnos nem létezik művészettörténeti pedagógia, a szó konkrét értelmében. Több mint

tíz éve tanítok a Debreceni Egyetemen, és bőven volt alkalmam meg tapasztalni, hogy milyen hiányos művészettörténeti, sőt általában kulturális ismeretekkel rendelkeznek az elmúlt években érettségizett fiatalok. Ezért is kell mindenáron becsalogatni a kecskeméti diákokat a képtárba. Sőt, ha az általános iskolák partnerek lennének, már a kisiskolásoknál elkezdhetnénk a „beavatást”. A művészet- és kultúrtörténeti alapozás akkor lenne igazán sikeres, ha erre 6-8 éves korukban sor kerülne, akkor, amikor még igazán fogékonyak erre.

– Azt mondta, szüleinek is köszönheti, hogy művészettörténész lett.

– Igen, ez így igaz, hiszen már kisgyerekként kézen fogtak és elvittek, bevitték minden-hová, megmutattak mindent, ami az emberi kultúra szempontjából fontos és értékes volt. Szerencsére – lustaságomat is ellensúlyozva ezzel – ugyanezt teszi most az én feleségem a fiaimmal. Sőt, a saját eszközeivel ugyanezt próbálja tenni az általa tanított diákokkal is. A sok nehézség ellenére is nyugodtan mondhatom azt, hogy Kecskemét ideális hely a „kultúrgyerekek” nevelésére. Kitűnő intézmények és lelkiismeretes szakemberek, tanárok sokasága áll – igaz, többnyire pénz nélkül, csupán elkötelezettségből – a céltudatos szülők rendelkezésére.

Fejes Maja

A HÓNAP MŰVÉSZE

Falkoner József Ferenc

200 Festőcsaládba született, apjánál tanult festészetet és már fiatal korában országsszerte ismert és foglalkoztatott festőművész lett.

Falkoner József Ferenc budai polgárként elsősorban oltárképeket festett. Jobbára szignatúra alapján azonosítható, sötét tónusú, késő barokk szentképei többek közt Diósjenőn (Mindenszentek, 1790), Solymáron (főoltárkép, 1792), Magyarsarlóson (Trónoló Mária, 1793), Bölcskén (Szent István koronafelajánlása, Johann Ernst Mansfeld 1772-es rézmetszete nyomán) és a buda-újlaki plébániatemplomban (Mária látogatása, főoltárkép, 1799) maradtak fenn.

A budai Flórián-kápolnából jutott a Fővárosi Képtár gyűjteményébe az 1793-ból jelzett Utolsó vacsora, míg az Egri Képtár kisméretű Kálvária képe a váci székesegyház egykori főoltárképének (Martin Johann Schmidt, 1774) másolata. Rövid élet adatott neki. **200 éve, 1808. október 23-án 43 évesen hunyt el.**

Falkoner József Ferenc Kecskeméten is dolgozott. Így például a Barátok templomának korábbi főoltárképét, amely Krisztus mennybemenetelét ábrázolja, 1791-ben festette.

ábrázoló főoltárképét. A mű felső részén a fölemelkedő Krisztus látható, míg alatta két angyal (az Apostolok Cselekedeteiben emlegetett fehér ruhás férfiak) vezetésével a 11 szemtanú apostol táncolja körül az Olajfák hegyének azt a helyét, ahonnan a Megváltó a mennybe ment.

GÚZSBA KÖTÖTT VILÁG

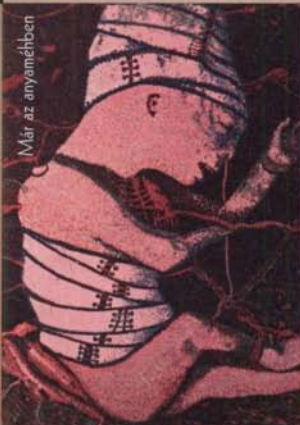
Benes József születésnapjára

70Ne azért foglalkoz-
zanak velem, mert
70 éves lettem – háritja el
Benes József Munkácsy-díjas
képzőművész az újságíró meg-
keresését, aki hiába bizonygat-
ja, hogy a születésnap csak az
apropót adja, s különben is,
azt is „ki kell érdemelni”, hogy
valaki „újságtéma” lehessen
ennek a jeles évfordulónak az
alkalmából. De Benes József
még a régi ismeretségre való
tekintettel is hajthatatlan.

Persze ha jól meggondolom,
ez a hajthatatlanság végül is nem
lep meg igazán, hiszen Benes

József a művészetében is „hajtha-
tatlan”. Nincs semmi és senki,
ami, illetve aki el tudná tántorítani
attól, amit a művészetről, a művé-
szek feladatáról gondol. Nincs a
megélhetésre hivatkozó megalku-
vás, nincs a tömegigény generálta
engedmény, nincs a divatra apel-
láló igazodás. Csak Benes József
van a maga megnyomorított,
gúzsba kötött és csonttá szikkadt
figuráival, akik mi magunk vagyunk
még akkor is, ha a tükrünk csalo-
kán, a valóságot elfedve, nem ezt
mutatja. Minden szenvedésünk,
kiszolgáltatottságunk, szorongá-
sunk rajta van a képein. Elfordul-

hatunk, ha megdöbbennek,
és tovább mehetünk, ha kínos
a szembesülés, de akkor is
ezek vagyunk: az önmagát és
környezetét gátlástalanul mér-
gező, pusztító emberiség.
Benes József évtizedek óta
minden ecset- és ceruzavoná-
sával ezt akarja nekünk megmu-
tatni. Emberek, a vég felé

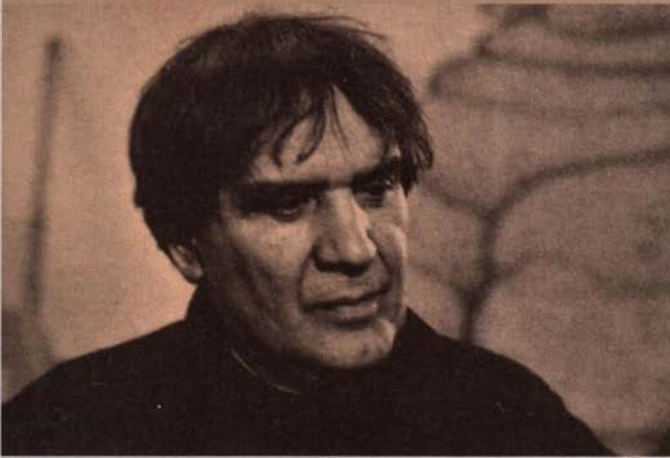
Már az anyaméhben

rohanunk megállíthatatlanul! –
kiabálnak hangtalanul a képei.

Benes József 70 éves. Tud-
juk, nem érdem és nem dicsőség
ez, de alkalom. Alkalom arra,
hogy ismét tisztelgünk... a
művészi hajthatatlanság előtt.

Kállai Erzsébet

Benes József (Fotó: Bahget Iskander)

Az Újkollegium épülete (Képeslap a 20. század elejéről)

asszonyoknak bizony ahhoz is kell érteni. Már ma is sok a hiányzó, lehet, hogy holnap nem is lesz tanítás. Mindenki retteg a «spanyol betegségtől», ezért a szülők nem szívesen engedik iskolába a gyerekeket. A lányok mindenesetre szép cirkalmas betűkkel felírják irkájukba az otthonra szánt feladatot, mert ha nem is

AHOL A TANÍTÓKISASSZONYOK TAN

90 éve képeznek tanítókat Kecskeméten

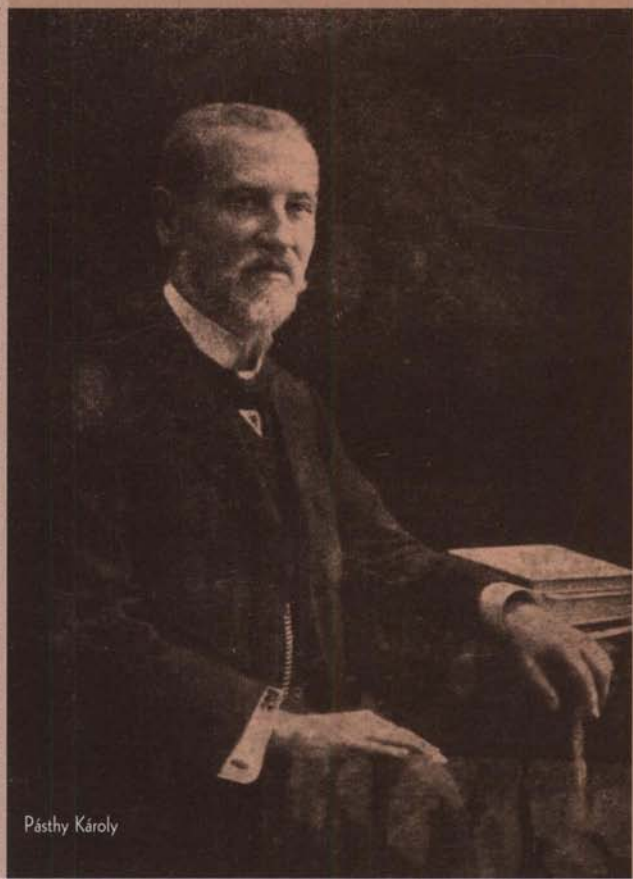
90 „Csendesen puszognak a lányok a tanteremben, de amint belép az igazgató úr, Páthy Károly, már egy pissenést sem hallani. A mennyiségtan, amit tanít, egyikőjüknek sem a kedvenc tantárgya, de egy tanítókis-

lesz iskola holnap, azért a feladatokkal haladni kell.”

Csak a képzelet szülte a fentebbi mondatokat, de akár törtenhetett volna éppen így is...

A XIX. század végén már három nagy létszámú népiskola és mintegy harminc tanyai iskola működött Kecskeméten, tanítókat viszont nem képeztek a közelben. Így szinte egyszerre érlelődött meg a képzés beindításának gondolata a katolikus és a református felekezetben. 1917-ben érkeztek Kecskemétre az angolkisasszonyok, hogy leánygimnáziumot alapítsanak. A szülők kérésére azonban az elsősök a tanítóképző tantárgyait is tanulták, igaz, csak magántanulóként, mert az engedélyt a tanítóképzésre még nem kapták meg. Vizsgázni is Budapesten vizsgázott a húsz növendék, akik között tizenkét református és nyolc katolikus volt, bizonyítván a felekezetek példás együttműködését Kecskeméten.

1918-ban az angolkisasszonyok megkapták az enge-

Páthy Károly

délyt, az ún. nyilvánossági jogot, a reformátusok pedig az Újkollégium épületében Páthy Károly irányításával indították el önállóan a tanítók képzését. A tanítás már szeptemberben elkezdődött, az ünnepélyes tanévnyitót azonban a Reformáció Napján, október 31-én tartották. A megbízott igazgató

75 „Galántai népiskola, mezítlásos pajtásaim. A ti hangotok cseng felém ötven év ködén át” – írta Kecskemét szülőtte, Kodály Zoltán. A felvidéki kisváros a világhírű zeneszerző, népzene kutató életében fontos helyszín volt: három évesen költözött oda szüleivel és hét évig laktak ott. Galántán

ihlette Kodályt a Galántai táncok megírására. A művet alapításának 80. évfordulója alkalmából a Budapesti Filharmoniai Társaságnak ajánlotta. Az ünneplő zenekar Dohnányi Ernő vezényletével az 1933. október 23-ai jubileumi díszhangversenyen mutatta be.

ULTAK...

neves oktatási szakember volt, korábban 41 éven át vezette a polgári leányiskolát, 1877-től pedig az összes kecskeméti népiskola igazgatójaként dolgozott. Írásai jó néhány lapban megjelentek, s olyan témák foglalkoztatták, amelyek bizony még ma is aktuálisak: „A tanítói kar társadalmi tekintélye”, vagy „A nő valódi értéke”.

A háborús évek nem igazán kedveztek a békés, nyugodt iskolaépítésnek. Először az egész Európán végigvonuló spanyolnátha járvány, majd a szén-szünet, később 1919 tavaszán a katonai beszállásolás akadályozta a tanítást. A tanítóképzés ennek ellenére „gyökeret eresztett” Kecskeméten. Olyannyira, hogy 1959-ben Szarvas és Sopron mellett Kecskemét volt a harmadik város az országban, ahol elindulhatott a felsőfokú tanítóképzés. Ma az intézmény a Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Karaként – sok-sok fejlesztéssel – már a következő 90 évre készül.

GYERMEKKORI EMLÉKEK IHLETTÉK

ismerkedett meg a zenével: a klasszikus kamarazenével a szülői házban, a népzennel a paraszti sorból származó iskolatársak, szomszédok között, sőt maga is ott kezdett zenét tanulni. A település híres volt kitűnő cigányzenészeiről, már 1786-ból és 1788-ból is maradtak fenn dokumentumok, amelyek említik őket és az 1800 körül Bécsben kiadott magyar táncgyűjtemények egy-egy darabjának forrásaként is a galántai cigányokat jelölik meg.

A gyermekkori emlékek és a gazdag, értékes forrásanyag

A Galántai táncok hatalmas sikert aratott. Tóth Aladár zenekritikus így írt a műről: „A nagy zeneköltő ezzel a remekbe szabott kompozíciójával népének valóságos tündérművébe vezet el bennünket.” Heinrich Jalowetz, német karmester – Schönberg tanítványa – pedig így méltatta: „Azt hiszem, olyan ajándék ez, amelyben a zenekar örömét lelheti. Kodály invenciója annyira a hangszerek lelkéből fakad, hogy nála a legegyszerűbb zenei jelenség is különös ragyogást nyer.”

A ZENE MŰVÉSZET!

70 Egykori Kodály iskolás tanítványai megtalálták a módját, hogyan szerezhetnének örömet a „Tanár Úrnak”, Ittész Mihálynak 70. születésnapján. Egy alkalmi kórust alakítottak, s így köszöntötték fel. Az énekszó a legszebb ajándék volt, amit kaphatott.

– Megismertetni a gyerekekkel a zenei anyanyelvet, hogy olyan zeneértő felnőttekké váljanak, akiknek a mindennapjaiban is jelen van a minőségi zene – ez volt Kodály elképzelése. Ma nem egészen ezt tapasztaljuk.

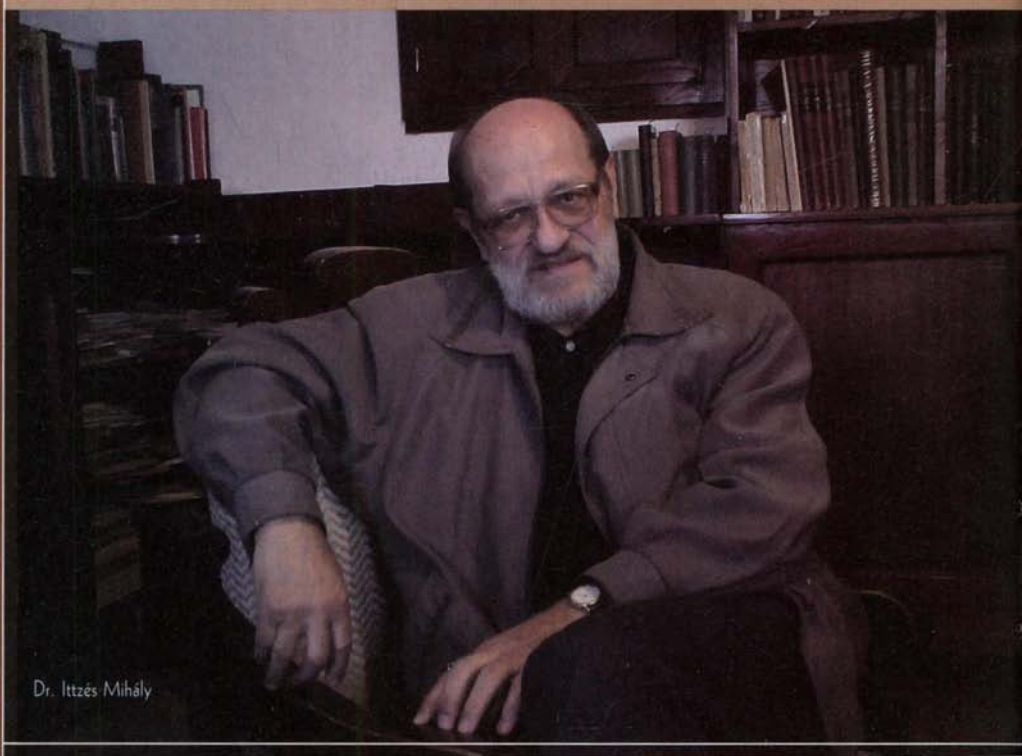
– Ez világtendencia, és sok tényező hozzájárul. Egészen egyszerűen egyenlőtlen a küzdelem: mindenféle média olyan mértékben árasztja üzleti szempontból a zenének nevezett ter-

mékeket, amivel nem lehet felvenni a küzdelmet. Ma – én úgy érzem – a „kollektív magány” a jellemző. Együtt vannak az emberek, és mégis egyedül. Alkalmi közösségek jönnek össze, például egy popzenei koncert közönsége, de ez csak egy idézőjeles közösség. Minden kornak megvolt a szórakoztató zenéje, de a zene nemcsak szórakoztatás, hanem művészet, ami segít szembesülni az embereknek önmagukkal. Ezt azon-

ban nem szívesen teszik, s ez is megnehezíti a zenepedagógusok munkáját.

– A kodályi törekvések ellenére – valljuk meg őszintén – nem vagyunk egy éneklő nemzet. Egyre ritkábban találunk alkalmat a közös éneklésre.

– Gombnyomósos kultúrában vagy inkább kulturálatlanságban élünk. Miért kellene énekelnünk – vélik sokan –, amikor gombnyomásra a rádióból vagy a lemezjátszóról a legkiválóbb énekeseket hallgathatjuk. A szórakoztatás a lényeg. Maga a szó, a szórakozás – szétszórom magam – is azt jelzi, hogy nincs szükség koncentrációra. Az igényesebb zenehallgatást nyilván terhesnek vélik, mert ha „jól” hallgat valaki zenét az nagyon

Dr. Ittész Mihály

komoly szellemi és lelki feladat, tán még akkor is, ha egy Strauss-keringő vagy egy népdal szól. A másik ok, hogy a gyerekek a családban nem szokták meg, hogy énekeljenek. A zenei passzivitás, kiüresedés ellen nagyon nehéz felvenni a küzdelmet. Lehet, hogy felül kell vizsgálni az ideáinkat és az ideáljainkat is?

– Ön még most is fiatalokat megszigényítő energiával dolgozik. Milyen feladatai vannak?

– Jelenleg szerződéssel dolgozom a Kodály Intézetben. Természetesen legyezeti a hiúságom – ha van ilyen –, hogy még igényt tartanak rám. Emellett elég sok feladatot jelent számomra a Kodály Társaság társelnöki megbízatása. Az

elnök, Szőnyi Erzsébet mellett az adminisztrációs feladatok jó része rám hárul. Sajnos, itt a Kodály Társaságban is azt tapasztalom néha, hogy a nehézségekre, a megélhetési és egyéb gondokra hivatkozva sokan nem élnek a felkínált lehetőségekkel. Baj, ha egy szakember csak abból él, amit a diákévei alatt vagy a továbbképzések során – amikor még voltak rendszeresen! – magába szívott. A passzivitással magunk gyengítjük az erkölcsi jogunkat arra, hogy a bajok ellen zúgolódjunk.

A magam részéről mindenképpen fontosnak tartom a tájékozódást a zenetudomány és a zenepedagógia területén, már csak azért is, mert szükséges a munkámhoz. Annyi minden van, amit még meg szeretnék, meg kell

csinálnom, mert valami miatt félbe maradt. Sokszor éjszaka is felébredek, és azon jár az eszem, hogy mi mindent kell a következő napokban elvégezniem.

– Nem gondolta azt korábban, hogy 70 évesen már nyugalmasabb lesz az élete?

– Az nem az ember érdeme, hanem a Gondviselésé, hogy még bírja. Magam se hiszem, hogy már ennyi idő eltelt. Ha visszagondolok korábbi évekre, akkor előfordult, hogy néhány hétig az ember a lábát lóbálta, most meg nem lehet. De azt hiszem, addig jó, amíg az embernek az esze a feladatokon jár, bár az az igazság – s ez talán bölcs döntés –, hogy igen hosszú távra már nem tervezek.

Kállai Erzsébet

FEHÉR BÉLÁNÉ
A SPÁRGA

AKADÉMIAI KIADÓ BUDAPEST

Fehér Béláné dr.

Még mindig a kertészet szolgálatában

75 Október 8-án ünnepelte 75. születésnapját Fehér Béláné dr., a Kertészeti Főiskola tanára. Fehér tanárnő egész munkássága a kecskeméti oktatáshoz kapcsolódik. Többek között a Mathiász János Kertészeti Technikum szaktanára, a Kecskeméti Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum docense, a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Kecskeméti Kertészeti Főiskolai Kar Zöldségtermesztési Tanszék főiskolai adjunktusa, docense, tanszékvezető tanára, majd a főiskola oktatási és általános főigazgatóhelyettese volt, kandidátusi fokozattal. Szakmai elismerései közül a Nagyváthy –, a Kiváló oktatói –, az Aranytoll díj és a Minősített Szaktanácsadó cím elnyerését értékelik igazán.

Több könyve jelent meg magyar és angol kiadásban. Így

például a Szovjetunióban a spárgáról írott könyve 70 ezer példányban jelent meg. Publikációinak száma több mint 250. Érdekes, hogy többnyire olyan témakört választott magának, amelyet más nem. Ilyen a már említett spárga vagy a rebarbara termesztése. Ezek a növények, és a belőlük készült ételek még ma is különlegességnek számítanak a gasztronómiában.

– **Miért választotta a tanári pályát?**

– Azért, mert szeretem a fiatalokat. Fontosnak tartottam mindig is, hogy a legújabb hazai és külföldi tudományos és kutatási eredményeket minél gyorsabban átadjam nekik.

– **Nem volt egy kicsit szigorú?**

– De az voltam. Azt mondják régi diákjaim, hogy az akkori szí-

gorúságot ma már másképpen látják. Fegyelmet, rendszerességet tanultak tőlem a hallgatók. Bárhová megyek az országban, mindenhol vannak tanítványaim. Azt látom, hogy sikeresek lettek, sokra vitték az életben. Büszke vagyok rájuk.

Mint ahogyan fiára, Tiborra is az, aki hivatásának szintén a mezőgazdaságot választotta. A biológia tudományok kandidátusaként növénynemesítéssel foglalkozik. Három fiú unokájával szívesen tanul együtt.

Fehér tanárnő szerencsére egészséges, így napjainkban is tud dolgozni. Ez nála mindig lételem volt. Előadásokat tart ma is, valamint rendszeresen ír a Kertészet és Szőlészetben, a Mezőhírben, az Értékálló Aranykoronában és az AgrárÚnióban. **Aszódi János**

kívánt mindig is nyújtani. Az országban az elsők között már a 90-es években minden lakásba melegvízmérőt szereltek be, továbbá valamenyi társasházba hőmennyiségmérőt építettek be. A társaság évek óta ingyenes szaktanácsadással és díjmentes szereléssel ösztönzi a fogyasztókat fűtési rendszerük korszerűsítésére. A kft. szolgáltatásait igénybe vevő 11.194 lakás

KÖZELEBB A FOGYASZTÓHOZ!

15 A Kecskeméti Ingatlankezelő és Távfűtő Vállalat 1993 októberében helyi önkormányzati döntéssel négy fő tevékenysége szerint tagozódott és vált szét. Ekkor alakult meg a TERMOSTAR Hőszolgáltató Kft., amelynek fő feladata a kecskeméti lakótelepek távfűtése és melegvízzel való ellátása.

Az indulás éve volt a legnehezebb. Negyedévenként emelkedtek – már akkor is – a gáz, a víz és a villanyáram árai. Egy kétszobás lakás fűtési hődíja a téli hónapokban 2.012 Ft, az alapdíj 974 Ft volt, amelyhez még 10% áfa is társult. Az elfogyasztott hő és a felhasznált melegvíz után vala-

menyi lakásban átalányt kellett fizetni. A magas költségek miatt sokan adóssá váltak. A cégnek azonban sikerült a nehézségeket megoldania. Fejlesztési stratégiája és a termékszerkezet-váltás eredményeként az elmúlt másfél évtized alatt látványos fejlődésen ment keresztül. Több mint 2 milliárd Ft-ot kitevő energiaracionalizálási és környezetvédelmi beruházást valósítottak meg: a távhőrendszer több elemét korszerűsítették, illetve a fűtőművekbe olyan berendezéseket építettek be, amelyek minimálisra csökkentik a káros anyagok kibocsátását, növelik a berendezések hatásfokát.

A cég komfortos, az igényekhez igazodó szolgáltatást

közel 40 százalékában már megoldották az egyedi fűtőszabályozást. Az év utolsó hónapjaiban is mintegy 750 lakás fűtési rendszerének átalakítása van folyamatban. Mindennek is köszönhető, hogy napjainkban már csupán feleannyi hőmennyiség fogy el, mint 15 évvel ezelőtt.

„Közelebb a fogyasztóhoz!” – hirdeti a Termostar Kft. Terveik szerint 2-3 éven belül mindenhol meg lehet majd szüntetni a légköbméterre eső elszámolást. A jelenlegi nagy hőközpontok helyett pedig kisebbeket létesítenek, így a társasházak akár minden reggel vagy este helyben indíthatják-zárhatják el majd a fűtést.

Kecskeméti

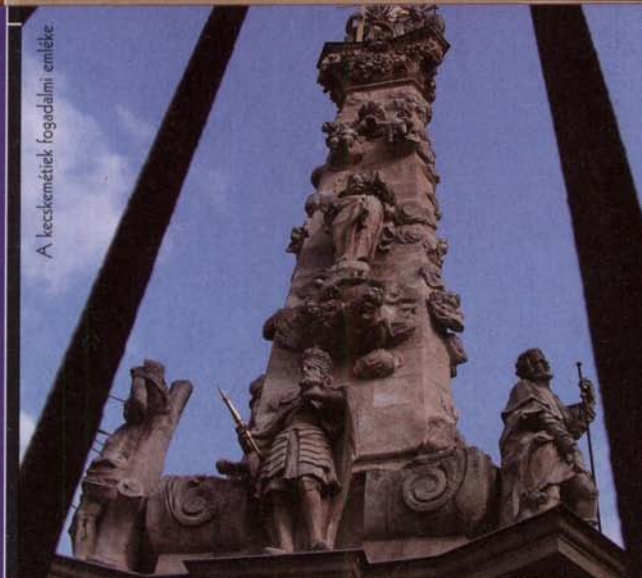
TERMOSTAR

Hőszolgáltató Kft.

Kecskeméti TERMOSTAR Hőszolgáltató Kft.

6000 Kecskemét, Akadémia krt. 4. Tel.: 76/50-40-40 Hibabejelentés: 76/48-18-18

Fax: 76/47-86-72 E-mail: kecskem@termostar.hu Web: www.termostar.hu

A fogadalmi emlék faragója

300 Kecskemét városát is sokszor meglátogatta a „fekete halál” néven is emlegetett pestis. Az 1739. évi járvány a lakosságnak majdnem harmadrészét elvitte: 3959 katolikus és 2011 református lakos halt meg. A megmaradtak hosszú éjszakákon át temették a halottakat. Koporsóval már nem is győzték. Zsákba dugva, gyékénybe takargatva, tizet-húszat temettek egy-egy sírba a szükségessé vált új, a Szentháromság környékére ajánlott temetőben. „Az Istenek mérges ostora, a Dögletes Betegség” áldozatait Blahó Vince ferences rendi áldozó pap búcsúztatta. Voltak házak, amelyekből kihalt mindenki. Ablakokat a hatóság berakatta, a kapukat pedig beszőgeztette.

A járvány 1740-ben, a Szentkereszt felmagasztaltatása ünnepén szűnt meg. Kecskemét katolikusága megfogadta, hogy

a város öt bejáratánál keresztetket állíttat. Emellett a helybeliek valáskülönbség nélkül egy Szentháromság-émlék építését is elhatározták. A munkára egy pesti kőfaragót kértek föl.

Conti Lipót Antal 1708. december 17-én Sopronban született. Apjánál, Pietro Antonio Conti stukkókészítőnél, majd Eysenkölbl Lőrinc kőfaragó-mesterénél tanult. 1734-ben pesti polgár, városi tanácsos lett. Ezt követően az ország számos városában dolgozott. Kecskeméti

munkája, a Szentháromság-oszlop az Alföld egyik legszebb köztéri szoborkompozíciója. A felhők mögé bújó puttószerű anygalkákkal kísért oszlop közepén a barokk legnépszerűbb Mária-ábrázolása, a Szeplőtelen Fogantatás szobra látható. Alatta Szent István király, illetve a két leggyakrabban megjelenített „pestises” szent, Szent Sebestyén és Szent Rókus kap kiemelt szerepet. A szoborcsoport három oldalán latin felirattal márványtáblát helyeztek el, amelynek fordítása így szól: „Annak az évnek emlékére igazságos szent Isten, vedd tiednek kegyes fogadalmát, s egek hatalmas királya távolítsd el tőlünk a mirigyhalált”. A barokk fogadalmi emléken olvasható latin felirat egyben kronosztikon is, azaz a nagyobb római betűk számok is, amelyek a felállítás dátumát, az 1742-es évszámot adják ki.

Conti Lipót Antal 1745-47 között dolgozott a kecskeméti piarista templom építésénél is, annak kapuját és oltárlépcsőjét ő készítette. Több munkát végzett a régi városháza épületén is. Pesten halt meg 1773. január 15-én.

A Szentföld első magyar nyelvű leírója

275 A magyarok a kereszténység felvétele óta mindig örömmel vették kezükbe a zarándokbotot, hogy eljussanak arra a földre, amelyet Jézus lába is érintett. A jámbor utazók eligazítása végett már a középkorban tájékoztató írások készültek. A szent helyek első magyar nyelvű leírója Kecskemétről indult a Szentföldre.

Páter Kiss István Jászberényben született, 1733. november 18-án. Őt Mátyásnak, ikertestvérét Jánosnak keresztelték. „Mint hogy oly igen egy formájúak voltunk születésüinktől fogva, hogy szüléink is különbözést közöttünk különben nem találhattak, hanem az én jobb kezemre veres pántlik kötöttet megüsmérésre” – írta.

Az ikrek együtt jártak elemi iskolába, azután a pesti piaistákhoz is, és tizennyolc éves korukban, 1751-ben egyszerre léptek Szent Ferenc fiai közé a szécsényi kolostorban. Mátyásból szerzetesi nevén István, Jánosból

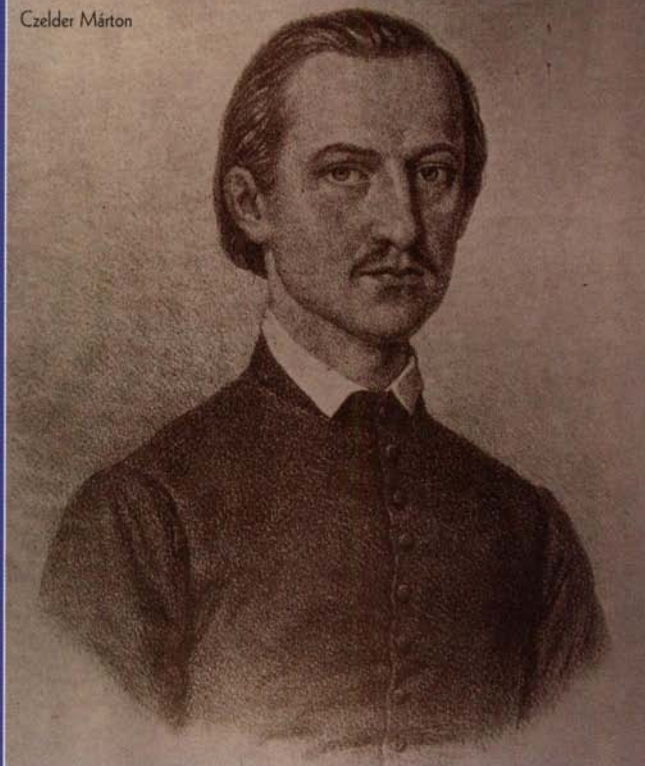
László lett. Együtt szentelte őket pappá a váci megyés püspök 1757. április 9-én.

P. Kiss István első állomáshelyén, Gyöngyösön számtartóként szolgált. Ezt követően Jászárokszálláson, majd 1763-tól Kecskeméten tanított, ahol néhány évvel később iskolafelügyelővé választották. 1766. május 10-én a kecskeméti rendházból indult el a nagy útra. Útközben adományokból élt, mert szegénységi fogadalma miatt pénzt tilos volt magával vinnie. Szerzetes társai fogadták be egy-egy éjszakára, s látták el néhány napi élelemmel. Valamilyik jóakarója bádogból skatulyát csinált neki, ebben vitte „mindenkéjét”. Útipoggyásza egy breviáriumból, imakönyvből, nyolc „földabroszból” (térképből), egy pár zsebkendőből és egy „témás kalamárisból” állt.

Velencében ült hajóra és nem kevés viszontagság – tengeri vihar, kalózveszedelem – után Alexandrián át érkezett meg a Szentföldre, ahol három évig

rendje jeruzsálemi házában teljesített szolgálatot. Betlehemet, Názáretet s a többi szent helyet természetesen mind bejárta. Tapasztalatairól terjedelmes beszámolót írt, előbb latinul, s ezt a XVIII. század utolsó évtizedében dolgozta át magyarra. Munkájával hitbéli buzgalomra kívánta serkenteni olvasóit, vagy inkább hallgatóságát, a rendházakban ugyanis szokás volt étkezés közben építő jellegű szövegeket felolvasni. Célját így fogalmazta meg: „Amiket láttunk, hallottunk, tapasztaltunk, tanultunk a szent helyeknek, azokat a magyar hazánkban a mi édes nemzetünkkel közölhessük mind szóval, mind írással”. Írása nyomtatásban csak két évszázaddal később került a nagyközönség elé. Üzenete ma is aktuális: „... legalább a csendesen balítélet nélkül olvasóknak, vagy a könyvet olvasni hallgatóknak lelki javakra s hasznokra lehessenek és őket is e szent helyeknek távulvaló tisztelőire felébreszthessem.”

A csángókért is harcolt

175 Szegény sorsú, nemes szülőkől származott, családja ősei között még kuruc tábornok is akadt. Czelder Márton 1833. november 11-én a Vásárosnamény melletti Ugornyán született. Elemi iskoláit szülőföldjén kezdte, a gimnázium alsóbb osztályait a nyíregyházi evangélikus iskolában, a többi Sárospatakon végezte. Már fiatal korában látni lehetett rajta a magyarság iránti elkötelezettségét. Az 1848-as eseményekben egy szabads csapat tagjaként vett részt, két ízben meg is sebesült. A szabadság-

harc bukása után visszament Sárospatakra és folytatta tanulmányait. Közben, hogy megélhetését biztosítsa, segédtanítói feladatot vállalt. 1856-ban segédlelkései vizsgát tett és Losoncra ment káplánnak. Helyettes lelkései feladatai mellett többek között költészetet, szónoklatot és természetant is tanított. 1857-ben Révkomáromban pappá szentelték. Ebben az időben érlelődött meg benne a gondolat, hogy a Moldáviában és Romániában szétszórta élő hit- és vérrokonai körében missziót kezdeményezzen: „Mindent elkövetek,

hogy őket a vallási és nemzeti pusztulástól megmentsem”.

1861-ben Czelder Márton akkor Moldva-Oláhországnak nevezett Romániába ment és tíz éven át egyházak és iskolák egész sorát szervezte meg. Templomokat építtetett és megszerezte a misszió támogatására Pálóczy Horváth Mária alapítványának jelentős évi segélyét is. Minden városban, ahol megfordult, prédikált és ébresztette a nemzeti gondolatokat. Eljutott csángó földre is. Számukat 60-70 ezerre becsülte és nagyon megsajnálta őket. Czelder levelet írt az egri püspöknek, amelyben bírálta az olasz papokat és azt írta, hogy Moldvában mindössze három magyar pap van, iskola meg egyáltalán nincs. A csángó magyarokat meg lehet menteni, „ilyen dolgokban nem szabad hogy legyünk sem római, sem genovai sem ágostai felekezet, hanem mindenek felett keresztyének és magyarok” – javasolta a püspöknek. „Vigyázzunk erre a maroknyi magyarságra, mert a világ kertjében mi csak egy viharrongálya vagyunk”.

A sok küzdelemben belefáradva, 1871-ben elfogadta a

Czelder Márton
Náményben
gye) 1833
nemes szül
sos férfit
Czelder Márton
jében. Ele
a gymn.
iskolában,
ospatakon
vált. A

KECSKEMÉTI

POLITIKAI ÉS KÖZNEVELŐDÉSI KÖZLÖNY

KECSEK M. 1889. MÁJUS 1.

Czelder Márton.

Czelder Márton született Vásáros-
(akkor Szatmár, most Beregme-
november 11-én, szegény sorsú
któl. Atyja János szigorú vallá-
solt. Családja ősei közé tartozott
an kurucz tábornok Rákóczy ide-
ni iskoláit szülőföldén kezdő, majd
elsőbb osztályait a nyíregyházi ev.
a többi osztályokat mindvégig Sá-
folytatta s végezte be tanulói pá-
tyját korán elvesztvén, a kevés ősi

giurerei, részben reform., részben egyházi 1889-
prot. gyülekezeteket. Templomát, akárcsak a
tett Püsköt, Ploesti, Galacz és Békéscsaba.
Előmunkálatakat tett a moldvai evangélikus-
gyarok reformálására, melyet azonban kelt
erő hiányában nem valósíthatott. A sok kő-
delem s félreértésbe belefáradva, 1871-ben
elfogadta a felsőbányai ref. egyház meghívá-
sát, s azóta mint lelkész ott működik. Neve-
zetes életében az, hogy a hova csak került,
mindenütt templomot kellett építeni, így La-
sonczon, Moldva-Oláhorozágban, s most Felső-
Bányán, hol a félben levő templom építé-
közül harmincezer forint gyűjtött. Meg-
tendő, hogy a moldvaoláhorozági ev.

felsőbányai református egyház
meghívását, majd Fördös Lajos
halála után 1884-ben Kecskemé-
mére választották lelkésznek.
Érkezésekor a Kecskemét cím-
mel megjelenő helyi újság így
méltatta: „Mint ember, visele-
tében egyszerű, s az általa isten
segédelmével kezdett munká-

ban kitartó, s bizton várhatjuk,
hogy ő magyar prot. egyházun-
kért még tovább fáradni s küz-
deni hivatva van, s hivatását
nemesen folytatandja.”

Hivatalát 1889-ig látta el,
közben szerkesztette a Magyar
Protestáns Egyházi és Iskolai
Figyelőt, az Evangéliumi Lel-

kész Tárt és a Vasárnap című
hetilapot. Állásából szabályta-
lanságokra hivatkozva 1889-
ben a konventi bíróság elmoz-
dította. Néhány hónapra nagy-
bányai házában keresett mene-
déket. 1889. augusztus 23-án
hunyt el.

Varga Géza

A „magyar Cicero”

375 éve, 1633-ban
született Kec-
skeméti János jezsuita hittu-
dós, szónok, akit a kortársai
„magyar Cicero”-nak neveztek.
A kecskeméti születésű egyház-
fi, miután Kassán a bölcselet-
doktori fokot elnyerte, Nagy-
szombatban 1652. október

12-én lépett a rendbe. Hitszó-
nokként Győrött, Kőszegen és
Nagyszombatban komoly hír-
névre tett szert. A nagyszomba-
ti jezsuita collegiumnak két évig
igazgatója, a bécsi Pázmány-in-
tézetnek pedig közel 14 évig
rendfőnöke volt. Azután Rozs-
nyón, később pedig Kőszegen

vezette a jezsuita rendházat. Ez
utóbbi helyen 1667-ben a
pestis dühöngött. Kecskeméti
fáradhatatlanul, saját életét koc-
káztatva, társait is helyettesítve
ápolta a betegeket. 1694-ben
Sopronba került, majd Kassán,
végül pedig Nagyszombatban
szolgált, mint collegiumi igazga-
tó. Élete utolsó éveiben súlyos
betegségben szenvedett. 1712-
ben Bécsben hunyt el.

NAPRÓL NAPRA

november 4.

175 éve, 1833. november 4-én született Harsányi Sándor református lelkész. Szegénysorsú polgári szülők gyermeke volt. A gimnázium alsóbb osztályait Magyar Kossa Sámuel pártfogása mellett Gyöngön, a felsőbbet önére jére támaszkodva, sok sanyarúság közt Kecskeméten végezte. Ezután Szana Pál ügyvéd és tiszafüredi földbirtokos fia, Tamás nevelője lett. A családdal együtt Debrecenbe költözött, ahol három évig teológiát tanult. 1858-tól rektor volt Törökszentmiklóson. 1861-től Túrkevéen, majd Debrecenben volt segédlelkész, míg 1865-ben Mikepércsre, 1867-ben pedig ismét Túrkevére hívták lelkésznek.

november 8.

125 éve, 1883. november 8-án, a Földrajzi Társaság ülésén Hanusz István, a népszerű kecskeméti paptanár, a főreáliskola tanára, majd igazgatója, a magyarországi földrajzi ismeretterjesztés egyik legjelentősebb alakja is felszólalt. Előadásáról a Vasárnapi Újság is beszámolt: „Hanusz István a «Szőke Tiszánál» czimmet olvasott föl egy leírást az Alföldről, egy kirándulást adván elő, melyet Kecskeméttől a tiszaparti csárdáig

tett, s festvén az ottani életet és vidéket. Hanusz védelmébe vette Kecskemétet azon vád ellen, hogy környéke pusztá. Ellenkezőleg szép gyümölcsös kert az, hiszen 16 négyszögmérföldnyi területéből 6000 hold a gyümölcsös, 5000 hold szőlőskert, természetes erdő 500 és ültetett majd 9000 hold.”

november 18.

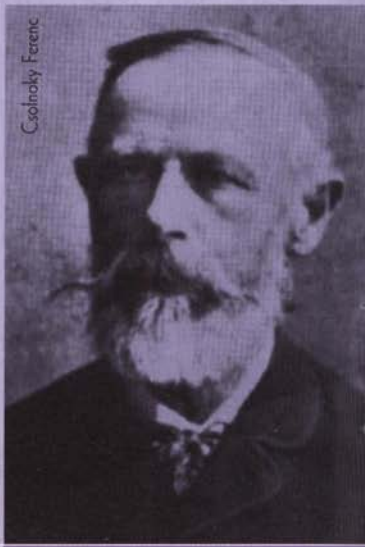
150 éve, 1858. november 18-án Kecskeméten hunyt el Demeter Alajos piarista paptanár, költő. A híres városban született 1805-ben. 17 évesen lépett be a piarista rendbe. 1830. augusztus 29-én áldozópap-pá szentelték föl. Az ország több városában tanított, megfordult Sátoraljaújhelyen, Vácon, Veszprémben, Kalocsán és Mosonmagyaróváron. 1840-ben Kecskemétre került, hittant és magyar irodalmat oktatott. 1841-ben Kolozsvárott, majd Szegeden folytatta munkáját.

1847-től közel 10 éven át ismét a híres városban vállalt feladatot, a piarista iskola rectora, igazgatója, a magyar nyelv tanára volt. Ebben az időszakban tandíjat és beiratási díjat kellett a diákoknak fizetniük. Ez annyira megapasztotta a tanulók számát, hogy az

iskola fenntartását is kérdésessé tette. 1853-ban Demeter Alajos felvetette: alakítsák át az iskolát reáliskolává. Elképzelését azonban sokan ellenezték, és azt javasolták, hogy az alma matert inkább főgimnáziummá kellene fejleszteni. Az egyház-község és a rendfőnök közötti tárgyalások elhúzódtak. A döntést – végül az utóbbiak akarata teljesült – halála miatt Demeter már nem érte meg.

november 25.

200 éve, 1808. november 25-én, Kecskeméten született Csolnoky Ferenc sebészorvos. Középiskolai tanulmányait szülővárosában, a piarista gimnáziumban végezte, majd 1836-ban Pesten orvosi diplomát szerzett. 1837-től Veszprémben megyei „seborvos”, 1855-től kórházi, 1862-től városi orvos lett. 1866-ban, illetve hat évvel később, a két kolerajárvány ide-

Csolnoky Ferenc

jén páratlan lelkiismeretességgel gyógyított. Különösen a szegényebb néprétegek körében vált igen népszerűvé. Többek között az ő önfeláldozó munkájának is köszönhetően fékeztek meg a kolerát. Orvosi feladatát 60 éves kora után is ellátta. Emberségéről, segítőkészségéről regéket meséltek, úgy is emlegették, mint a „szegények orvosát”. Betegségét – „görccsös hurutot” – is kötelessége teljesítése közben szerezte. Rövid szenvedés után 1876. szeptember 18-án halt meg.

Munkáját később fia folytatta. Mindkettőjüket komoly megbecsülés övezte. A Veszprém Megyei Kórház 1990-ben a Csolnoky Ferenc nevet vette fel.

november 26.

150 éve, 1858. november 26-án Kecskeméten született Vargha Ferenc ítélőtáblai bíró, koronagyász, jogi író. Tanulmányainak befejezése után Kassán joggyakornoki munkát végzett, majd a gyulai, a komáromi és a budapesti törvényszéken ügyészként dolgozott. 1891-ben Kecskeméten kapott munkát, ügyész lett. Két év múlva a fővárosba ment, ahol előbb büntető-törvényszéki bíró, majd 1896-ban az Igazságügyi Minisztérium munkatársa lett. 1927-től 1930-ig a felsőház tagja volt, az egységes ügyvédi és bírói vizsgálóbizottság elnöki tisztét is betöltötte. Részt vett a régi büntető perrendtartás, az

esküdszéki törvény, illetve az életbe léptető és ügyviteli szabályok tervezeteinek előkészítésében. Szociológiai kérdésekkel is foglalkozott.

november 27.

100 éve, 1908. november 27-én hunyt el Farkas József református lelkész, teológiai tanár. Tanult Zámolyon, Pesten a piaristáknál, végül Kecskemétre került a református teológiára, ahol az 1855/56-os tanévben senior és teológiai helyettes tanári megbízást is kapott. Ezután külföldre indult, s először a bécsi, 1856 decemberétől a hallei, 1857 márciusától a zürichi egyetemen gyarapította ismereteit. Hazatérve 1857-től Kecskeméten az egyháztörténet és ószövetségi bibliamagyarázat tanára lett. A teológia Pestre kerülésekor 1860 elején ő is a fővárosba ment, ahol tanári működése mellett egyházkerületi tisztségeket töltött be. Szerkesztette a Keresztyén Családot, a Protestáns Árvaházi Képes Naptárt és a Protestáns Népkönyvtárt. Egyházirodlom-történeti cikkei a Protestáns Egyházi és Iskolai Lapokban jelentek meg.

november 29.

100 éve, 1908. november 29-én hunyt el Borostyán Sándor tanár. Jogi tanulmányait Kecskeméten kezdte, majd Hollan-

diában folytatta. Egy-egy évet Halléban és Utrechtben tanult. Hazatérve előbb Nagykőrösön, azután Budapesten tanítóképző-intézeti tanárként dolgozott. 1877-ben történelem-földrajz szakos diplomát szerzett és a székesfehérvári főreáliskolánál lett tanár. Hírlapokba, naptárakba írt, főként történelmi témájú cikkeket. Hollandiából küldött hazafias érzelmű gondolatait a Vasárnapi Újság 1854 áprilisában közölte: „Azt gondoltam, midőn hazámtól elbucsztam, s midőn darab időre tőle elváltam, hogy elbucsztam s elváltam ekkor, nemcsak hazámtól, hanem a benne élvezhető szent örömeiktől is. – Azonban ez utóbbi aggodalmam egész külföldi életem alatt – Istennek hála! – még eddigelé soha sem teljesült. – Igen, szerkesztő ur, mert legközelebb is, itt Utrechtben az Amsterdamból ide kirándult főopera-társaságot lehetett szerencsém meghallgatni, s nem kis örömmre vált látni, hogy e társaság részint vendégi – mint Stéger, Csillag Róza – részint rendes tagjai – mint Garzó, Bodorfi stb. mind hazámfiai s leányai. Öröömöm növekedett, midőn láttam, hogy művészi előadásuk miatt, a hollandoktól is, olyan kihívásokban, s szünni nem akaró tapsviharokban részesültek, millyenekben nemcsak hogy kitünő művészi lehetőségökre jutalmazó elismerés, hanem ezenkívül, édes hazánk haladási jóhírére is, elég becsület áramolhatott.”

Barta István

december 11.

50 éve, 1958. december 11-én hunyt el Barta István piarista tanár. Középiskolai tanulmányait szülővárosában, a kecskeméti kegyesrendi gimnáziumban végezte. A noviciátusi évet Vácot töltötte, majd Budapesten, a Kalazantinumban középiskolai tanári oklevelet szerzett. Ezt követően Nagykanizsán, Budapesten és Szegeden tanított. A Tisza-parti várost 1950 júniusában rendtársaival együtt el kellett hagynia, Vácra internálták valamennyiüket.

Amikor a piarista gimnáziumokban ismét megkezdődött a tanítás, Barta István Kecskemétre került. Tanári munkája mellett vezette az iskola szavalkörét, illetve az irodalmi szakkört. Egészségi állapota azonban hamarosan megromlott, sárgasággal komplikálódott súlyos szívbaj hatalmasodott el rajta. Hosszú szenvedés

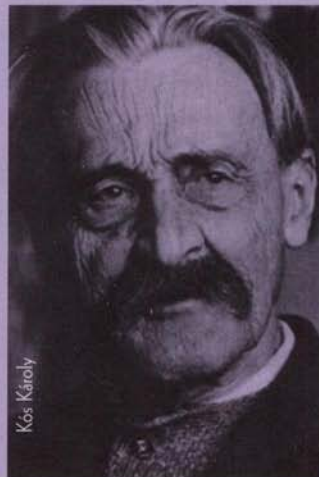
után 1958 decemberében hunyt el.

A szintén kecskeméti születésű Balanyi György ezekkel a szavakkal emlékezett meg róla: „Olyan piarista tanár volt, aki tanítványait, szaktárgyait a hivatását szerető nevelő rajongásával tanította. Szerette az irodalmat, és meg tudta szeretetni tanítványaival is, nem a didakta tapogatózó módszereivel, hanem lelkesedésének sodró erejével. Dicsekedhetett azzal a ritka, jó nevelőnek járó jutalommal, hogy tanítványai az érettség után is a régi szeretettel ragaszkodtak hozzá.”

december 16.

125 éve, 1883. december 16-án Temesváron született Kós Károly építész, író, grafikus. 1907-ben Budapesten a műegyetemen szerzett mérnöki diplomát. Mint az építészeti szecesszió kiemelkedő egyénisége, tervező munkájában az erdélyi népművészet és történelmi építészeti emlékek motívumait igyekezett felhasználni. 1918 után az erdélyi magyar művelődési élet kimagasló szervező egyénisége lett. Részt vállalt az önálló erdélyi szépirodalmi és tudományos publicisztika megindításában. Egész életében foglalkoztatták a magyar, az erdélyi művészet, népművészet, néptörténet, néprajz kérdései, e témakörökben számos tanulmányt és önálló művet tett közzé.

Kós Károly a művészttelep alapítása kapcsán 1909 nyarán, majd októberében is járt Kecskeméten. **75 éve, 1933. december 14-én Tamási Áronnal együtt ismét ellátogatott a hős városba.** A Katona József Társaság az Erdélyi Szépmíves Céh tiszteletére a városháza dísztermében erdélyi írók estjét tartott. „Kecskemét kitüntetett szeretettel és tisztelettel ünnepelte Erdély reprezentáns íróit” – adta hírül két nappal később a Kecskeméti Lapok. „Kós Károly részleteket olvasott fel Az országépítő c., rövidesen megjelenő regényéből, amely István király korát idézi fel művészi megjelenítő erővel, remek stílusban és az akkori idők magyar problémáinak döbbenetes erejű megvilágításával.” A Kecskeméti Közlöny sem maradt adós a dicsérlettel: „A regény Kós Károly egész lelkivilágának bélyegét viseli magán. Kós Károlyt, aki a művészet valamennyi ágába a magyar nép és a magyarság igazi lelkét vitte bele”.

Kós Károly

25.000 pengővel kihúzták egy kecskeméti tanár sorsjegyét.

Csak negyeddol látzott és 5000 pengőt kapott közhez.

A Kécskeméti Bizottság

Orvondottá tálratolt kapott kéhez tegnap az egyik kecskeméti tanár, köztöte benne a peuti sorsjegyjárat, hogy 25.000 pengővel

kihúzták a sorsjegyet. A pénz azonban nem kapta mind kéhez, mert negyedes volt a sorsjegye s így az adólevonás után 5.000 P ütötte a szerencsés nyerő markát.

Hirös hét" 1934 július 21—29.

A „Hirös hét" 1934 július 21—29. között. A „Hirös hét" sorshúzás útján döntött a „Kecskeméti szépnapiok" és Kik nyertek pénzdíjat és dicséretet?

A 75-ös kecskeméti eseménysorozat bizottsága ma végérvényesen események időpontja, össze- vézése és egyéb előkészítési A döntés ugyanis nem volt tható, miután más városok ndkívül sürgőssé tették azt, lefoglalja a megfelelő dá-

A „Hirös város hét napja" szerzője a 42-es pályázattal Hitter Lajos joghallgató. A „Homoki arany napok" szerzője az 58-as pályázattal: Szakáts Piroška. A „Kecskeméti rangoshét" szerzője a 10-es pályázattal: Annók F. Szabó János ny. százados és a 74-es pályázattal Szaiff Kálmán ny. városi tisztviselő.

Fenti öt jelmondat egyenként 20-20 pengőt nyert. Amennyiben többen pályáz- tak ugyanazon jelmondat, a 20 pengős díjat arányosan megosztva kapják. Dicsérefet kapnak az alábbi tok: „Kecskeméti Bizottság"

SORSHÚZÁS DÖNTÖTT

75 100 pengős pályá- zatot írt ki Kecse- méti városa 1933 őszén a következő év nyarára tervezett „események, kiállítások, kong- reszuszok, bemutatók rövid, találó, ujszerű elnevezésére". Néhány hét alatt összesen 87 boríték érkezett az Ipartestület- hez címezve. A „kecskeméti hét" előkészítő bizottsága november 16-án este bontotta ki a pályázatokat. Az első ötle- teket — „Kecskeméti barackvirá- gok ünnepe", „Hirös város sokadalma", „Homoki vásár", „Kunsági Napok" — még csend-

ben hallgatták, de az első döm- pingpályázat láttán oldódott a hangulat. „A tizenharmadik borítékban 58 név van. Hor- váth Ödön dr., aki a felolvasást végzi, ijedten sóhajt: — Mindig mondtam, hogy szerencsétlen szám a tizenhárom" — írta beszá- molójában a Kecskeméti Köz- löny. Egy-egy humorosabb cím, így például a „Kecskeméti homokbuckák diadalszínénája" vagy a „Még Nagykorös is három szemmel nézi" nagy derűtséget okozott.

Dönteni azonban sem aznap, sem a következő ülésen

nem tudtak. Előbb 5 névre szűkítették a hatalmas listát, azután két cím maradt fenn a rostán. A választást végül külö- nös módon oldotta meg a bizottság. „Az elnevezés tekin- tetében az egyformán jónak véleményezett „Kecskeméti szépnapiok" és „Hirös hét" között — minden további vitát elkerülendő — sorshúzás útján döntöttek. A sors a „Hirös hét"-nek kedvezett és így a jövő évi eseménysorozat végleg- es elnevezése: Hirös hét" — adta hírül december közepén a Kecskeméti Közlöny.

Bukását kívánták, de fordítva történt

100 „1908 - t ó l
1920-ig, tizen-
két éven át birta színházunkat
Mariházy Miklós. Olyan éne-
kes és drámai együttessel vonult
be, mely a legnagyobb igénye-
ket is kielégíthette s azzal a
nemes becsvágygal, hogy szín-
házunkat a vidék mintaszínházá-
vá fogja fejleszteni” – fogalmaz-
ta meg dicséretét a kecskeméti
színesztörténetét összefoglaló
dolgozatában Liszka Béla.

Mariházy Miklósnak Kövér
Miklós volt az eredeti neve.
Több mint 3 ezer holdon gaz-

dálkodott Tiszaöldvára. A
belügyminiszter lányát vette
feleségül. Már harminckét éves
volt, amikor elhagyta nejét és
birtokát, 1902-ben beállt sta-
tistának az aradi színházba.
Nagy volt a felháborodás,
hiszen néhány hercegi fő is volt
a család oldalán. A botrányt
csökkentendő, vettek neki egy
színtársulatot, mondván, majd
megbukik, és visszatér gazdál-
kodni. Fordítva történt: a re-
nités földesúr fényes művészi
karriert futott be – a vagyona
azonban elűszott.

**Mariházy 100 éve,
1908-ban érkezett Kecse-
métre. Az egymást váltó igaz-**

A balsikerű színidirektor

125 1868 őszén új
színház épült
Kecskeméten. A Halasi-nagy-
utca 12-13. számú saroktelken
kialakított teátrum még el sem
készült teljesen, Miklósy Gyula
személyében már jelentkezett rá
az első igazgató. Az 1868/69-
es évadban 105 előadást tar-
tott, főképp drámát és vígjáté-
kot. Munkáját azonban nem sok
siker övezte, az akkor alapított
„Kecskeméti Lapok” panaszkol-
ta is, hogy üres a nézőtér.

1882-től Miklósy Gyula
ismét Kecskeméten rendezett.
Operettek mellett Zola-ciklust is
tartott. Előadták A pálinkát, a
Nanát és A Nana leányát.
Helybeli szerzők darabjait is

műsorra tűzte, illetve gyermekei-
vel gyermekelőadásokat szerve-
zett, egyszóval leleményesen
tudta a közönséget a színházba
csalogatni.

1883 nyarán megkísérelte
az állandó kecskeméti színházat
megalapítani. A vasútállomás
mellé nyári színházat építtetett,
de tönkrement. Az építésvállal-
kozó adósságai fejében lefoglal-
tatta pénztárát. Miklósy nem
tudta kifizetni a Nemzetiből
vendégszereplő Helvey Laura
gázsiját. A keletkezett nagy bot-
rány elsodorta igazgatói érdeme-
it. A Kecskeméti Függetlenségi
Párt politikai és közművelődési
közlönye, a Kecskemét így jelle-
mezte a kialakult helyzetet:

„November 3-án, szombaton
este felgördült a függöny és a
téli évad üres házzal, teli
reménységgel kezdetét vette.
Igazán bámulatos energiával és
anteusi erővel kell megáldva
lenni Miklósy lelkének, hogy a
sors által annyiszor földhöz
vágva, a balsikerek által annyira
üldözve, újra talpra álljon és még
mindig hinni tudja azt, hogy
betőri Kecskeméten a részvétlen-
ség csonttá fagyott jegét.”

A közönség nélkül azonban
hiábavalónak bizonyult Miklósy
erőfeszítése. **A társulat 125
éve, 1883. november 28-án
tartotta meg utolsó előadását.**
Az eladósodott szíinigazgató
Völgyi Györgynek engedte át a
színház bérleti jogát, ő maga
pedig társulata egy részével
Halasra ment.

gatók után 12 éves jelenléte alatt a városban kiegyensúlyozottá vált a színházi élet. A kor legerősebb zenés színpadjainak egyikét teremtette meg, még operákat is játszottak. A társulat tagja volt minden idők egyik legnagyobb primadonnája, Turcsányi Olga is. Jellemző Mariházy igényességére, hogy zenei vezetője – egy ideig – Dohnányi Ernő volt. Igazgatása alatt 1916. november 11-én vette fel az addig Városi Színháznak nevezett intézmény a Katona József Színház büszke elnevezést. 1911-ben Szolnokon is színházat nyitott, s ettől kezdve 1920-ig mindkét városban játszott társulatával.

A háború azonban munkáját tönkretette. A drámai hősokeket, bonvivánokat elvitték katonának, szerepeiket hősnők, primadonnák alakították, énekelték. Erős szakmai és politikai bírálattokat is kapott, s elhagyta Kecskemétet. Fájdó szívvel így búcsúzott el a várostól: „Isten veled Kecskemét kedves közönsége, akármilyen messze van is Kecskemétől újabb hazám Kaposvár, az öregtemplom nagy harangja oda mégis elhallik, gilin-galan.”

1925-ben ismét Kecskemétre hívták, de néhány évi próbálkozás után, a város és az ország megromlott gazdasági viszonyai miatt visszavonult a színházi élettől. 1930-ban csaknem teljesen elszegényedve halt meg.

Varga Géza

A „földön járó csillagok” egyike

250 éve, 1758. december 11-én

Kecskeméten született Szomor Máté, a magyar színészet egyik úttörője. Jogot tanult Debrecenben, majd barátjával, Nemes Andrással együtt a Kelemen László által vezetett első magyar színtársulathoz csatlakozott. Az 1790-91-es években együtt szerepelt többek között Simai Kristóffal, Kazinczy Ferencsel és Moór Annával. A társulat tagjaként játszott az első hivatásos magyar nyelvű előadáson, 1790. október 25-én Simai Kristóf „Igaz-házi, egy kegyes jó atya” című darabjában. A magyar színészet és az első színmű keletkezéséről száz évvel később Jókai Mór alkalmi darabot írt. „A földön járó csillagok”-at a centenáriumi ünnepség részeként a Nemzeti Színház társulata adta elő 1890. október 24-én. A nagy sikerű előadásról a Vasárnapi Újság is beszámolt: „A mű költői felfogással, költői nyelven van írva, s az egész bearanyozza az a humoros derű, mely koszorús írónk sajátja.”

Később Szomor Máté hazatért Kecskemétre és 1810-ben bekövetkezett haláláig ügyvédként élt és dolgozott az alföldi városban. A színészettől azon-

ban nem szakadt el. „A ritka jó kedélyű Szomor Máté s a színpadon és az életben egyaránt kedvelt Nemes András igen használható színészeknek bizonyultak, ügyeskedtek shakespearei szerepekben is. Szomor Máté a műsor gazdagításában jelentékenyen közreműködött” – emlékezett meg róla és barátjáról „A kecskeméti színház és színészet múltja” című munkájában Liszka Béla.

Szomor Máté egy színmű fordításával is megpróbálkozott. A „Ki-ki saját háza előtt seperjen” című darab évtizedekig szerepelt a vándortársulatok műsorán.

Szomor Mátét Pintér Imre alakította

Tanítványaival az 1950-es években

Vasváry Károlyné a rubindiploma átadásán ünnepségén fiával

Szenespincébe húzódtak a lövések elől

100 A kecskeméti gyógypedagógiai nevelés százéves hagyománnyal rendelkezik. A pontos időpontot nehezen lehet meghatározni, hiszen az előzmények, a gyökerek is évekre nyúlnak vissza. A Kecskeméti Közlöny már 1900 augusztusában tudatta, hogy a város „a kecskeméti és Kecskemét

környékén lévő siketnéma gyermekek és felnőtt vakok számára intézetet létesít, ha az állam ehhez neki a szükséges tanerőt megadja”. A terv 1908-ban vált valóra, ekkor jött létre ugyanis a Kisegítő Iskola. Első igazgatója Dékány Károly volt.

Az intézmény évszázados múltja alatt túlélte egy földren-

gést, két háborút, forradalmat, rengeteg kényszer-szülte költözést és nehézséget. De nagynevű és névtelen tanítói a maguk odaszánásával mindig túlléptek a fizikai akadályokon. Az ötvenhatos eseményekről például így írt a ma 93 éves, rubindiplomás Vasváry Károlyné gyógypedagógus: „Szükségből menedéket adott a szenespince. A kijárási tilalom ellenére bátor munkatársaink kézikocsival lopták be a tejet és egyéb piaci árut az alig csitítható, rettegő gyerekeknek. Többször puskaropogás remegtette meg az épületet, be is lőttek. De a politikai zűrzavar, a bizonytalanság köde nem okozott pánikot sem a vezetésben, sem a munkatársak körében. November közepén már mindenki a megszokott rendben végezte a munkáját.”

1965-ben készült el az új iskolaépület a Nyíri úton. A nyolctantermes iskola azonban már az átadáskor kicsinek bizonyult. Ezért huszonöt éve, 1983-ban kettévált a gyógypedagógiai intézmény. Megyei fenntartású maradt és egy új, Juhar utcai épületbe költözött a középsúlyosokat nevelő-oktató intézet. A Nyíri úton működő, enyhe értelmi fogyatékosokat ellátó iskola pedig városi fenntartásba került és a Nyíri Úti Általános Iskola nevet kapta. A két intézmény – bár némi változást megélt – azóta is ezekben az épületekben fogadja a segítségre szoruló gyerekeket.

Fejes Maja

75 éve költöztek az akkor újonnan épült, ma is használatban lévő iskola-épületükbe a város szellemi életét csaknem háromszáz éve jelentősen meghatározó kecskeméti piaristák. Közösségformáló tevékenységüket Kecskemét azzal is elismerte, hogy a teret, ahol templomuk, iskolájuk és rendházuk áll, róluk nevezte el.

Az ünnepi eseményre Dobos Jenő piarista tanár így emlékezett: „Iskolánk 1933. december 4-én költözött új otthonába, azaz a mai gimnázium épületébe. Azon a napon – hétfői nap volt – nem tartottak ünnepélyt, de az átvonulást úgy szervezték meg, hogy legyen abban néhány csöndes, apró figyelmeztető részlet. Az ifjúság a régi iskolában gyülekezett össze, és onnan nem az utcai kapun keresztül távoztak, hanem a templomon át. Jeleképés, csöndes vallomás ez arról, hogy a templomon át, a templomból kilépve akarják birtokba venni az új iskolát, és arról is, hogy folytatni akarnak: új helyen, új körülmények között, a régi szellemben.”

– A 75 év alatt két rendszer-változás is bekövetkezett. Mit jelentett ez a Piaristák életében?

– A hosszú időszak alatt nagyot változott a piarista iskola, de a város, az ország és a nagyvilág is. Különösen mozgalmasnak bizonyult az az 50 esztendő, amikor a piarista iskola csak a nagy épület felében működhetett, mígnem 1992-

„Új helyen, a régi szellemben”

Beszélgetés Nagy Attilával,
a kecskeméti Piarista Iskola igazgatójával

ben a korábbi Jókai Mór Általános Iskola átvételével megalakult a gimnázium mellett a Piarista Általános Iskola. Így a piaristák által fenntartott tanintézet immár egy nagy, 12 évfolyamos iskolává növekedett. Ma az általános iskola 16 osztályába 400 diák jár, a gimnáziumba 240 – közöttük 93 a kollégista –, míg a tantestület létszáma 65 fő.

– Én is egyházi iskolába jártam, fiaim is, naponta rengeteg gyerekkel találkozom, tudom, lényeges különbség van iskola és iskola között. Értékzavaros világunkban mivel tud többet nyújtani egy vallásos nevelő?

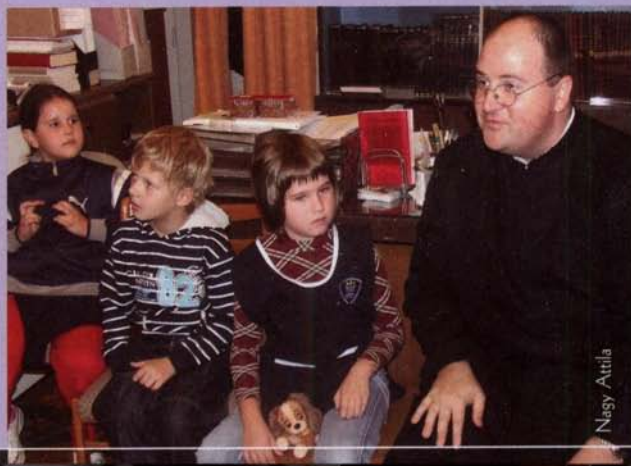
Meggyőződésünk, hogy azok a szellemi, lelki értékek, amelyek hagyományosan jellemezték a piarista oktatói-nevelői munkát, ma is fontosak és a jövőben is nélkülözhetetlenek lesznek. Az iskolák többsége sokféle látványos képzési formával csalogatja a diákokat. Hiszem, hogy az

ismeretek közvetítése mellett az iskoláknak a jövőben is kiemelten fontos feladata lesz a gyermekek „emberré nevelésének” elősegítése. Ebben pedig a lelki-ségnek, a hitre nevelésnek döntő szerepe van. A piarista iskola mindig is missziós iskola volt azzal a törekvéssel, hogy a társadalmat keresztény szellemben formálja, alakítsa. Erre a nemes feladatra talán sosem volt annyira szükség, mint napjainkban.

– Hogyan tovább? Összeegyeztethető a rendalapító, Kalazancius több évszázados szellemisége a mai kor elvárásaival?

– Hittel, reménnyel tekintünk a jövőbe, felkészülve ugyanakkor arra, hogy komoly kihívások és teendők előtt áll alma materünk. Új iskolai struktúrák, képzési formák bevezetését tervezzük, és valószínűleg hamarosan leányok előtt is megnyitjuk gimnáziumi képzésünket.

Dr. Pongrácz József

Nagy Attila

A hit és szeretet ajándékával

100 A 121. számú kecskeméti cserkészcsapat napjainkban dr. Vetéssy Géza nevét viseli. Hét évtizeddel ezelőtt a mai közösség névadója nemcsak a református iskola közismert, népszerű tanára volt, hanem egyben a csapat parancsnoka is. Leánya, Vetéssy Katalin, a Kecskeméti Református Gimnázium jelenlegi igazgatója így vall apjáról: „Alig két éves voltam, amikor a nagy világégés elvitte édesapámat. Így személyes emlékeim nincsenek róla. Látva azonban azt a tiszteletet és szeretetet, amellyel a még élő, egykori diákjai most is emlékeznek rá,

munkámban, kapcsolataimban Ő a példaképem.”

Vetéssy Géza 1808. december 31-én Debrecenben született. A híres református gimnáziumban tanult, majd a Tisza István Tudományegyetem bölcsészkarán végzett magyarlatin szakos tanárként. Az egyetem ösztöndíjasaként külföldre, többek között Rómába is eljutott, ahol tudását és nyelvismeretét egyaránt gyarapította.

1934 decemberétől a Kecskeméti Református Gimnáziumban tanított. Debrecenből magával hozta a hit és szeretet ajándékát és kötelezettségét. Rokonszenves egyénisége, komoly pedagógiai felkészültsége rövid időn belül megmutatkozott. Hamarosan ő lett az önképzőkör tanár-elnöke. Külön csoportokat alakított az irodalmi, néprajzi és művészeti érdeklődésű diákoknak. Tanári működésével egyidejűleg szolgálatot vállalt a cserkészcsapatban is. A 121. számú „gróf Tisza István” csapat parancsnoksága után a Kecskeméti Kerület vezetését is rábízta. Emellett népfőiskolai előadásokat tartott és részt vett a Katona József Társaság munkájában is. Ő ismer-

tette az „elfeledett kecskeméti költő”, Mátyási József életét és költészetét. Tanulmányai jelentek meg a Hajnalodik című kecskeméti lapban, valamint a Protestáns Tanügyi Szemlében.

Erejeinek teljében érte a háborús behívó. A harctéri szolgálat közben hadifogságba került és 1945. január 29-én tífuszban elhunyt. Kecskeméten gyászjelentések adták tudtul a hírt azzal a bibliai üzenettel, ami Dániel próféta könyvében olvasható: „Az értelmesek pedig fénylenek, mint az égnek fényessége; és akik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok örökkön örökké.”

dr. Vetéssy Géza

Öltésekből – művészet

70 Csak ha közel lépünk B. BOROS ILONA textilképeihez, akkor tűnik fel az a milliányi aprócska öltés, amelyekből összeáll a mű. Olyan ez, mint maga az élet, ahol sok-sok apró részletből végül kirajzolódik az egész. A kecskeméti születésű, Kecelen élő művész, B. Boros Ilona november 18-án ünnepelte 70. születésnapját.

– Ön főként kézi hímzéssel készült varrott textiljeiről híres. Hogyan talált rá erre a technikára, vagy inkább az találta meg önt?

– Sok mindennel foglalkoztam én, rajzolással, festéssel, batikolással, nemezeléssel. Amikor megszületett a fiam, akkor a kiságya mögé készítettem egy kis hímzett faliképet, s ez mindenkinek annyira tetszett, hogy

kedvet kaptam ehhez a technikához. Ennek van már vagy 40 éve, de azóta is megmaradtam a hímzésnél. Az embernek nem kell más hozzá, csak egy fotel, ahova leülhet. Van, aki azt mondja, hogy beleőrülne, ha ennyi öltéssel kellene egy munkát elkészítenie, engem viszont végtelenül megnyugtat.

– Hogyan választja ki a témáit? A munkáit ismerve gyakran fordul mondákhöz, mesékhez motívumokért.

– Kezdetben gyermekrajzok is inspiráltak. Azután jöttek a különböző pályázatok, amelyeken sokszor megadtak egy-egy témát. Ezt nagyon szerettem, mert ez alapján bújárkodhatam, keresgélhettem ötleteket. Így sokszor olyan témák is előkerültek, amikbe egyébként nem fogtam volna bele. A meseol-

vasmányaim, a gyermekkorom, a természet és a gyermekrajzok: ma is ezek számomra a leginspirálóbbak.

– Bár országosan ismert textilművész, soha nem hagyta abba a tanítást, csak akkor, amikor nyugdíjba vonult.

– Én mindvégig rajzot tanítottam és sok-sok kedves élményem fűződik hozzá, de amit igazán szerettem, az a szakköri munkám volt. A gyermekszakkörbe az alsó és felső tagozatosok, a felnőtt szakkörbe pedig a szüleik jártak. Amilyen új technikát én megtanultam, azt továbbadtam nekik is. A tanítványaim még most is eljönnek és megmutatják legújabb munkáikat, de van olyan 80 éves egykori szakkörösöm, aki még mindig hozzám fordul, ha segítségre van szüksége. Nagy boldogsággal tölt el az is, bevalólom, hogy többen lettek rajztanárok vagy művészek a tanítványaim közül.

– Milyen érzésekkel gondol az eltelt 70 évre?

– Igazából magam sem akarom elhinni, hogy már itt tartok. Egyébként azt mondom, hogy nyugdíjasnak lenni nem is olyan rossz dolog, ha az ember elfoglalja magát. Most mindent meg tudok csinálni, amire annak idején úgy loptam az időt. Ki is használok minden pillanatot, hogy minél többet alkothassak még.

Kállai Erzsébet

B. Boros Ilona

Blockflöte és farmernadrág

60 Pálkás Albertet középkori ruhában láttam először. Csodaszép reneszánsz zenét játszott egy fura fúvós hangszeren, többedmagával. Később újra láttam őt, a Renaissance Consort együttes vezetőjét, farmerben, tucatnyi műszer és monitor előtt ülve. Ezt a kontrasztot éreztem most is, ahogy munkahelyén, a kecskeméti Kodály Intézet stúdiójában, millió kapcsoló között beszélgettem vele a régi zenéről, és arról, hogy hatvanéves lett...

– Nincs itt semmiféle ellentmondás – mosolyog. – Ha az ember kicsit is nyitott a világra, akkor egyszerre többféle dolog érdekli. Az új dolgok a régiből születnek. Mi a régi korok – a középkor, a reneszánsz és a kora barokk – zenéjét játsszuk. Az utóbbi évszázadokban nemcsak a zene, a kultúra, de a bennünket körülvevő világ is óriási változáson ment keresztül. Mi ebben a megváltozott világban élünk. Azzal, hogy a zenében visszamentünk a gyökerekig, nem rugaszkodunk el a mától, csak a régi korok muzsi-

káját szeretnénk hitelesen megismertetni, közelebb vinni a ma emberéhez. Egyébként ez a régi muzsika meglehetősen improvizatív volt, hiszen akkoriban a legnépszerűbb dallamokat minden zenész ismerte, és az adott körülmények között, a saját tudásának megfelelően adta elő. Ebből a szempontból nagyon hasonlított a mai jazzhez, amit – más modern zenéssel együtt – szintén nagyon szeretek...

– Régóta vagy a kecskeméti Kodály Intézet munkatársa. Mennyi ideje is?

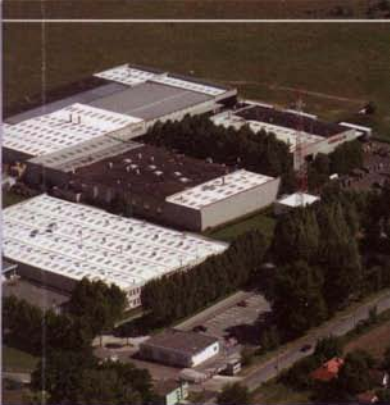
– Hajdani kedves tanárom, Itt-zés Mihály vett a szárnyai alá úgy harminc éve, így kerültem Győről ebbe a városba, ebbe az intézetbe. Az eltelt három évtized alatt alig-alig változott a feladatom, vagyis mindenféle hallható és látható szemléltetőeszközöket készíték az itt folyó oktatómunkához. A technika, amely körülvesz bennünket, a hang- és videofelvételek készítése, az utómunkálatok elvégzése mind-mind színpompázóan érdekes dolog. Nagyon élvezem. Mint

ahogy élveztem azokat a feladatokat is, amiket a Kecskeméti Televíziónál végeztem, operatorként, később rendezőként. A kezdetektől részt vettem a helyi televíziózásban, fontos része volt az életemnek az ott eltöltött húsz év...

– Mesélsz, röpködnek az évtizedek. Közben fontos személyisége lettél a város kulturális életének. Mégis furcsa, hogy hatvanéves vagy. Nem is hiszem.

– Én meg egyszerűen nem foglalkozom vele. Mindig szerettem magam körülvenni fiatalokkal, akiktől sokat lehet tanulni. Bár máshogy gondolkodnak, mint a mi korosztályunk, úgy érzem, én is fiatalosan élek és gondolkodom, és nyitott vagyok minden új dologra. Hogy mennyit adtam az itteni kulturális életnek, nem tudom. Biztos, hogy többet, látványosabbat tudtunk volna teremteni a zenénkkel, ha a muzsikálást nem a második helyre tettük volna az életünkben a munkahelyi feladatok, a megélhetés után. De a Renaissance Consort, a zenélés nagyon fontos része az életemnek. Most is dolgozunk egy Mátyás-korabeli zenét tartalmazó CD-n, mivel a Reneszánsz Évét írjuk. De már előre gondolkodom azon, milyen muzsikával és hogyan ünnepeljük meg két év múlva az együttes harmincéves születésnapját. Egy biztos: a jubileumi koncerten együtt szeretnénk zenélni mindazokkal, akikkel az eltelt három évtized alatt régi zenét játszottunk...

Fejes Maja

A cég tevékenységét megalakulása óta dinamikus fejlődés jellemzi, éves árbevétele folyamatosan növekszik, 2007-ben meghaladta a 15 millió eurót. A cég termelési volumene az elmúlt öt év alatt

Minőség több mint 80 éve

A világ egyik vezető autóalkatrész-gyártója a BOSAL. Az 1923-ban, Hollandiában alapított cég többek között kipufogókat, katalizátorokat, vonóhorgokat, tetőcsomagtartókat és precíziós csöveket készít.

A cégcsoport magyar leányvállalata, a BOSAL-AUTÓFLEX Kft. 5 éve,

2003 őszén alakult, tevékenysége azonban már 20 éves múltat tekint vissza. A Kecskemét-Kadafalvi Heliport Ipari Parkban működő cég Kelet-Közép-Európa legnagyobb vonóhoroggyártó üzeme. Az Európai vonóhorogpiacot vezető Bosal 1400 féle vonóhorgából közel 700-félét a BOSAL-AUTOFLEX Kft. gyárt.

megháromszorozódott.

A Bosal-Autoflex Kft. sikerre alapozva a BOSAL 2007-ben óriási beruházást kezdett Kecskeméten. Mintegy 7 hektárnyi területen, 2 milliárd forintos beruházással egy 16 ezer négyzetméteres autóalkatrész-gyártó csarnokot épített, amelyben 250 új munkahelyet teremtett, a BOSAL-STORZ és a BOSAL-ORIS cégekben.

bosal

Bosal-Autoflex Kft. • 6000 Kecskemét, Kadafalva-Heliport
Tel.: 76/505-714 • Fax: 76/505-713 • Web: www.bosal.com
E-mail: info@bosal-autoflex.hu

KÖZÉPPONTBAN AZ EMBER

25 Az ORIGO STUDIO-t Cserny Kálmán 25 éve, 1983. november 1-én Origó Hangrögzítő GMK néven alapította. A Kecskemét közelében, de a város forgatagától távoli, csodálatos helyen felépített zenei műhely tökéletes alkotói környezetet biztosít élő-zenei felvételek és zene-

karak koncert-hangfelvételeinek készítéséhez. A negyed évszázad alatt mintegy 400 nagylemez anyagát állították itt össze.

A cég az évek során folyamatosan fejlődött. Kecskemét belvárosában felépült egy második hangstúdió is. A vállalkozás 15 éve Közkereseti Társaságga alakult. Tevékenységét kibővítet-

te CD és DVD sokszorosítással. Zenei és videokiadványok komplett elkészítését vállalja. Grafikai stúdióval felszerelve íves ofset technológiát használva teljes körű nyomdai szolgáltatást nyújt ügyfelei számára. Emellett a cég közel 10 éve a Maya fül- és testgyertya család gyártója. A termék az egyetlen fülgyertya, amely a Magyar Természetgyógyászok Országos Szövetségének ajánlásával rendelkezik.

ORIGO STUDIO • 6000 Kecskemét, Kinizsi u. 17. • Tel.: 76/505-764 • Fax: 76/505-896

ORIGO STUDIO
— recording studio —

 ORIGONYOMDA

FÜLGYERTYA-TESTGYERTYA

E-mail: studio@origostudio.hu
Web: www.origostudio.hu

FORRÁSOK

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára • Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Múzeuma • Katona József Könyvtár • Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtára • Magyar Piarista Rendtartomány Központi Levéltára • Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum

A Helvéciai Plébánia Historia Domusa • A Kecskeméti Egészségügyi Szakiskola története • A Kecskeméti Közlöny Naptára • A magyar irodalom története • Bács-Kiskun Megye Kézikönyve • Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Évkönyve • Csángó Tükör • Gömörország • Honismeret • Emlékkönyv (A kecskeméti evangélikus gyülekezet története) • Emléklap (a Katona József Kör kiadása) • Kecskemét • Kecskeméti Életrajzi Lexikon • Kecskeméti Képzőművészek Közössége • Kecskeméti Közlöny • Kecskeméti Lapok • Kecskeméti Nagy Képes Naptár • Kertészet és Szőlészet • Korunk • Köztér • Magyar Elektronikus Könyvtár • Magyar Életrajzi Lexikon • Magyar Katolikus Lexikon • Magyar Nemzet • Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon • Magyar Színházi Portál • Magyar Színházművészeti Lexikon • Nők Lapja • Nyugati Jelen • Missziói lapok • Petőfi Népe • Révai Nagy Lexikona • Színházi Élet • Újpesti Napló • Üzen a homok (Antológia) • Vasárnap • Vasárnapi Újság

Bánkiné Molnár Erzsébet: Műtárgyak között • Benes József: Képek • Csáky Károly: Jeles elődeink • Dobos Jenő: Fejezetek a kecskeméti piarista iskola történetéből • Gerencsér István: A piaristák és a magyarországi fizika a 18. században • ifj. Gyergyádesz László: Kecskemét művészettörténeti öröksége, látnivalói • Hazag László: Adalékok Kerekegyháza történelméhez • Hegyi Béla: Latinovits • Heltai Nándor: Ébredező városrészek • Heltai Nándor: Mit üzen az öreg kőtemplom? • Hoga György: A két veszprémi orvos • Hornyik János: Egy lap Kecskemét város újabbrkori történetéből • ifj. Horváth Béla: Czigány Dezső Ady-képei • Hubay Cebrán Andor: Apám, Hubay Jenő • Iványosi-Szabó Tibor: Kecskemét 1848-49-ben • Joós Ferenc: Barangolások Kecskeméten • Jósza Iván: Professzorok kalap • Juhász István: Kecskemét város építéstörténete • Kártyafestők Magyarországon • Korchma József: Westsik Vilmos élete és tevékenysége • Dr. Kuczka Antal: A kecskeméti malmok története • Latinovits Zoltán: Verset mondok • Leviczky József: A Gáspár András Iskola története • Liszka Béla: A kecskeméti színház és színesztétusultja • Marosi Ildikó: Marosvásárhely városképének alakulása a 20. század elején • Mezei Mária: Vallomástöredékek • Miklós Árpád: Állóképek mozgásban • Molnár Félix: Amerikai Kossuth zarándok emlékalbum • Nánási László: Szlemenics Pál • Paulay Ede: A magyar színészet • Péter László: Szegedi ferencesek • Péterné Fehér Mária: Kecskemét két képviselője az 1848-1849. évi országgyűlésen • Szabó Lajos: Czelder működése • Szendrei József: Koldusok paradicsoma • Székelyné Körösi Ilona: Kecskemét anno • Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái • Tiszai Lajos: Szolnokország • vitész Tiszaugi-Szabó Tamás: Katonák, papok, polgárok; ÚJABB Kecskeméti személyek, kecskeméti történetek és egyéb krónikák • Tóth Sándor: Szabadszállás múltjából

Külön köszönetet mondunk

a Katona József Könyvtár Helyismereti Gyűjteménye munkatársainak, valamint a könyvben szereplők leszármazottainak és tanítványainak.

TÁMOGATÓINK

6000 Kecskemét,
Hosszú u. 38.
Tel.: 76/417-412
Fax: 76/505-613
E-mail: dekorart@dekorart.hu
Web: www.dekorart.hu

6000 Kecskemét, Árpád lrt. 4.
Tel.: 76/501-500
Fax: 76/501-538
E-mail: bismkik@mail.datanet.hu
Web: www.bismkik.hu

Szilvási és Társa Bt.
Szil-Coop Bevásárlóközpont
6000 Kecskemét, Iszaki út 2.,
Tel.: 76/482-270, 76/481-707,
76/479-461

VER-BAU Építőipari és Szolgáltató Kft.
H-6000 Kecskemét, Garay u. 8.
Tel.: +36 76 500 20
Fax: +36 76 486 608
e-mail: info@verbau.hu

www.verbau.hu

Legyen béke, szabadság és
 1. Kívánjuk a sajtó szabadságát, cenzúra
 2. Felelős minisztermet. Buda-Peston.
 3. Évenkénti országgyűlést Pesten.
 4. Nemzeti törvényeket és jogszabályokat.
 5. Nemzeti törvényeket és jogszabályokat.

Petőfi Sándor „hírös városnak”, Jókai Mór „a puszták metropolisának”, Vámbéry Ármin „napkeleti városnak” nevezte Kecskemétet, míg Kodály Zoltán így vallott a szülővárosához fűződő kapcsolatáról: „...a kecskemétiséget a csontomban éreztem mindig, mint a növény, amely homokos talajon él, ezért a gyökereit leereszti mélyebbre is, a homok alá, ahol az igazi tápláló nedvek vannak.”

Nekünk, itt élőknek Kecskemét az otthonunk. S ahhoz, hogy ez valóban így legyen, ismernünk kell a város múltját, jelenét. A Hírös Naptár 2008-as Évkönyve – szándékaink szerint egy sorozat első köteteként – ehhez szeretne hozzájárulni.

KOSSUTH LAJOS
 HÍRÖS VÁROSÁBAN ÉLT, MERT EGYIK
 A NAGY ISTENRE, HOGY EGYTŐL EGYIK
 FÖLKELNE A HAZÁT MEGVÉDENI.
 AZ EMLÉKTÁBLÁT 2008-BAN
 A KOSSUTH EMLÉKVÉN ÁLLÍTOTTA
 KECSKEMÉTI VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
 BÉKE, ÁRTALANOS BUDA.

